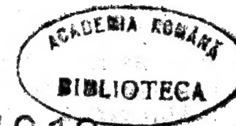
CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

Volumul III

1 iulie — 31 decembrie 1937

Ediție
de
STELIAN NEAGOE

EDITURA *MACHIAVELLI*
București, 2001

Colecția
ISTORIE & POLITICĂ

Toate drepturile pentru tipărirea
acestei ediții aparțin în exclusivitate
EDITURII *MACHIAVELLI*
DIRECTOR – FONDATOR
Prof. univ. dr. STELIAN NEAGOE

București-1, B-dul Banu Manta nr. 22

ISBN 973-96599-9-15

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Continuăm — după o regretabilă întârziere de doi ani de zile — publicarea *Însemnărilor Zilnice* ale lui Constantin Argetoianu. Volumul de față, al III-lea, cuprinde perioada 1 iulie–31 decembrie 1937.

Notele celebrului scriitor politic au fost așternute pe hârtie într-un context internațional destul de tensionat. În Franța, politica „frontului popular" dusese la inflație, devalorizare și impozite noi. În Rusia Comunistă continua decapitarea în masă a zișilor troțkiști (între victime, mareșalul Tuhacevski, liderul comunist ungur Bela Kuhn). În Spania războiul civil făcea victime, naționaliștii lui Franco câștigau teren iar Comitetul de neintervenție de la Londra se ilustra prin ineficiență. În Asia conflictul japono-chinez se transformase în război pustiitor, cu niponii ajuni deja la Peking. Curzii se răsculaseră împotriva reformatorului Kemal Atatürk, iar confruntările dintre arabi și evrei erau tot mai greu potolite de britanici. O lovitură de Stat fascistă reușise în Brazilia. Pe străzile Londrei se încețeau ciocnirile dintre adepții comunismului și cei ai fascismului, Londra însăși încerca să-și îmblânzească relațiile diplomatice cu Germania și cu Italia. Mussolini mergea în vizită la Hitler, pe când Președintele Roousevelt se mulțumea să rostească discursuri-lecții pentru europeni. Peste toate, Societatea Națiunilor, socotită de Argetoianu „sinistra operetă", se arăta tot mai depășită de evenimente, cu al său falimentar Comitet de dezarmare.

Fiind un timp de vară-toamnă, al vacanțelor și al concediilor, viața politică internă n-a fost atât de bogat ornamentată. Se disting vizitele în străinătate ale Regelui Carol al II-lea. Prima, în Polonia, nutrind vise de „unire personală" a Coroanelor celor două țări — sub sceptrul Regelui Carol al II-lea. Vizita n-a convenit la Paris, acolo unde era încă la preț Mica Înțelegere (demodată și stereotipă, după opinia lui Argetoianu). Ca să mai dreagă busuiocul, Suveranul României a efectuat o vizită reușită, „de potolire a spiritelor", la Paris, după care în chip incognito a poposit la Londra și apoi la Bruxelles. Periplul extern s-a încheiat cu vizita de la Belgrad. Altminteri, în țară fiind, Carol al II-lea se ocupa de organizația „Straja Țării", de cancanurile Camarilei sale, de mersul crizei regimului politic pe care-l patrona.

Opoziția politică se agita în van, atentă de fapt la tabla de șah pe care jocul era făcut de către Rege. Iuliu Maniu și Nicolae Titulescu se întâlneau la Cap Martin, de unde amenințau cu Republica, fapt dezmințit mai apoi de însuși Iuliu Maniu. Președintele în exercițiu al Partidului Național-Țărănesc, Ion Mihalache, spera și se zbătea între ciocan (Rege) și nicovală (Maniu). N. Titu-

lescu devenea *doctor honoris causa* la Bratislava, însă se împotmolea în campania electorală din ţară, unde Garda de Fier îl declarase persoană non grata; de aci articolul de ziar *Eu şi Garda de Fier* care a stârnit atâta zarvă publică. Toate celelalte formaţiuni politice erau prea mici pentru a îndrăzni să aceadă de-sine-stătătoare la puterea politică. Erau sortite cartelurilor cu cei mari sau alianţelor între ele.

Camarila Regală regiza din culise iar Elena Lupescu îşi atrăgea fulgerele intens mediatizate ale lui Iuliu Maniu şi ale profesorului Forţu.

Societatea românească avea parte şi de alte diverse întâmplări. Se inaugura trenul „aerodinamic" pe calea ferată Bucureşti–Constanţa, distanţă străbătută în 2 1/4 ore. Sociologul Dimitrie Gusti prezida cu succes pavilionul românesc din cadrul Expoziţiei internaţionale de la Paris. Voievodul Mihai era înaintat la gradul de sublocotenent (avea 12 anişori). La Alba Iulia s-a dezvelit cu fast regal şi guvernamental grupul statuar „Horea, Cloşca şi Crişan", operă a sculptorului Fekete. În fine, opinia publică era prizată la un mare scandal de presă purtat între ziarele *Universul* şi *Lumea Românească*.

Argetoianu prindea în colimator cafeneaua politică dimpreună cu protagoniştii ei vii sau morţi. Gânduri pioase erau înscrise pe coala de hârtie la moartea unor Marconi, Massaryk, Macdonald sau generalul Gh. Zizi Cantacuzino. Pe de altă parte, cronicarul politic se arăta a fi consternat de boala incurabilă a Reginei Maria.

Evenimentul politic central a rămas totuşi criza regimului politic. Brătienii se hotărâseră să reîntregească Partidul Naţional-Liberal. Regele s-a speriat şi a contrat, însărcinând tot pe Gh. Tătărescu cu formarea unui Guvern pe baze lărgite, însă acesta n-a reuşit decât cartel electoral cu minuscula grupare politică a lui N. Iorga şi cu Frontul Românesc al lui Vaida-Voievod al cărui „front" se va compromite astfel definitiv ca şi curent naţionalist. La PNŢ, Mihalache a trecut preşedinţia lui Maniu şi acesta a pactizat aproape întreaga opoziţie (inclusiv Garda de Fier) în lupta electorală împotriva Guvernului Tătărescu. Rezultatul: campanie electorală furibundă, cu morţi şi răniţi; trântirea în alegeri a partidului de guvernământ; ascensiunea parlamentară a PNŢ (Maniu) dar mai ales a Gărzii de Fier.

Guvernul Octavian Goga a fost ultima mutare-surpriză a Regelui pe tabla de şah a vieţii politice parlamentare, anticamera dictaturii regale — „regim totalitar, de autoritate şi de ordine" pe care Argetoianu l-a susţinut în toate cele trei audienţe la Rege, în vara-toamna 1937.

Navetând între Bucureşti–Breasta–Sinaia, sau urmându-şi cura la Nauheim, Constantin Argetoianu a purtat cu sine caietele pentru însemnări, a înregistrat fapte, întâmplări, a schiţat portrete de oameni, a prezentat evenimente — cu toate constituind astăzi componente esenţiale din istoria politică românească.

Stelian Neagoe

1937

1 iulie. Camera şi Senatul francez au votat în aceeaşi zi, şi fără nici un amendament proiectul plinelor puteri cerute de Guvern, ceea ce dovedeşte că votul Senatului împotriva aceluiaşi proiect (încă mult mai atenuat) prezentat de Guvernul Blum, a fost un vot politic. De altminteri Caillaux a explicat de la tribună că Senatul n-a avut încredere în politica financiară a dlui Blum. Noul ministru Bonnet a impresionat Senatul prin expunerea sinceră pe care a făcut-o despre starea finanţelor franceze. „Inflaţie, devalorizare şi impozite noi" au fost reţetele de îndreptare propuse de dânsul[1].

Francul francez va înceta să atârne de valoarea lui aur; ca toate monedele căzute, va fi de azi înainte o monedă hârtie al cărui curs va depinde de contingenţele economice şi bugetare. Situaţia Guvernului francez apare ca foarte grea; „timpul de pauză" după formula lui Blum, nu mai e de ajuns pentru ajustarea financiară, trebuie dat înapoi pe soluţiile sociale legiferate de precedentul Guvern şi care au provocat dezastrul Trezoreriei. Ziarul *Le Temps* se arată foarte pesimist asupra situaţiei şi cere înlăturarea socialiştilor din Guvern şi din majoritate.

În Rusia pare că s-a ajuns la culmea conflictului între cele două tabere care se războiesc pentru putere. După ultimele ştiri, Stalin şi-ar fi pierdut încrederea şi în Voroşilov şi probabil locul acestuia în fruntea armatei roşii va fi luat de mareşalul Blücher. Arestările continuă, în masă. Printre cei arestaţi sunt şi Lupunski, directorul ziarului *Pravda* şi Tal, directorul ziarului *Izvestia*, cele două foi mai mult decât oficioase, oficiale chiar, ale Guvernului; Boris Mironov, directorul serviciului Presei în Ministerul de Externe şi alţii. Despre Tuhacevski se spune acum că ar fi fost condamnat fiindcă voia cu orice preţ război cu Japonia (!). În fapt, iar se vorbeşte mult de o încordare a raporturilor dintre

[1] Ce zice Rist?

Soviete şi Imperiul Nipon, şi enorme pregătiri defensive au fost făcute în Siberia orientală.

Vizita Regelui în Polonia continuă triumfală. De la vizita Ţarului la Paris, pe vremuri, n-a mai fost vizită de Suveran atât de populară în Europa. Ea va fi bogată în rezultate (în afară de crearea Ambasadelor!). Din ştirile care vin, pare că tratatul de alianţă a fost compensat — în tot cazul a fost *reînviat*. Trebuie să aşteptăm întoarcerea Regelui la Bucureşti ca să aflăm precizări. Regele a fost primit ieri — ca un Rege — la Cracovia şi găzduit la Wawel. Arhiepiscopul Sapieha n-a luat parte la primire (probabil n-a fost invitat) şi Regele a fost primit la Catedrală de Nunţiul din Varşovia.

La noapte, Regele va sosi la Cernăuţi unde va petrece ziua de mâine.

Am primit preşedinţia Cercului Miliardarilor, după o conversaţie cu Auschnit şi cu Kaufmann. Amândoi au primit punctul meu de vedere. Cercul nu poate continua să funcţioneze ca o „boite" de petreceri, în care se dau numai dejunuri şi baluri. Ca să-şi justifice existenţa în opinia publică, trebuie să devină o asociaţie culturală, o instituţie de legătură tehnică între marea industrie română şi cele străine. Amândoi fundatorii mi-au declarat că acesta a fost şi scopul lor la întemeierea asociaţiei. Am hotărât să dăm de la toamnă o îndrumare nouă, şi prin urmare o viaţă nouă unei instituţii care poate aduce reale foloase şi nu merită să fie batjocorită sub numele sub care e cunoscută astăzi.

Asociaţia se va instala la toamnă în palatul Reginei Elisabeta, din Calea Victoriei, pe care l-a închiriat[1] pe 5 ani cu 700 000 lei chirie pe an, Regina Elisabeta obligându-se să mai construiască în prelungirea sălii actuale, de mâncare, o mare sală de întrunire pentru conferinţe, serbări etc. Căci conferinţele şi şedinţele tehnice nu exclud din când în când şi serbări, care nu pot fi suprimate căci au devenit „oarecum" tradiţionale. Cu prilejul acestei închirieri am aflat că informaţia despre cumpărarea palatului Elisabetei de către Malaxa nu era exactă. Malaxa *a vrut*, dar nu s-au înţeles la preţ, şi acum nu mai vrea Regina; preferă să-l închirieze, căci n-ar avea ce face cu banii.

[1] Asociaţia a trebuit să se mute din casa Manu (parcul Filipescu) care a fost cumpărată de Max Auschnit, ca locuinţă. Pe de altă parte, Regina Elisabeta se va muta în noul palat pe care-l clădeşte lângă Arcul de Triumf.

2 iulie. Deşi în cercurile noastre oficiale se pretinde că Regele şi Guvernul român n-au ştiut nimic despre intenţia polonezilor de a crea o Ambasadă la Bucureşti, şi că cele două pasaje din discursurile Preşedintelui Moscicki şi Regelui, privitoare la această creaţie au fost introduse în ultimul moment, zece minute înainte de masă, din iniţiativa neaşteptată a Preşedintelui — am aflat prin Legaţia polonă cum au decurs într-adevăr lucrurile, şi dedesubturile acestei afaceri.

În realitate, iniţiativa a venit din partea noastră, şi la Varşovia nu a fost nici o surpriză. Cu câteva zile înainte de sosirea lui Moscicki la Bucureşti, Alexandru Zamfirescu, ministrul nostru în Polonia s-a dus la Arcizewski şi i-a spus: „Uite, ar fi un gest elegant din partea Poloniei, ca cu prilejul vizitei Preşedintelui să ridice Legaţia ei la rangul de Ambasadă..." Arcizewski a belit ochii şi a întrebat pe Zamfirescu dacă exprima o părere a lui personală, sau dacă „era acoperit". Diplomatul nostru a răspuns în doi peri: „Ministrul de Externe nu ştie nimic despre propunerea mea, *dar am toate motivele să cred* că Majestatea Sa ar fi încântată..." Arcizewski se zăpăceşte uşor, şi ultimele cuvinte ale lui Zamfirescu l-au zăpăcit de tot.

În fine, a luat telefonul şi a chemat pe Beck la Varşovia. Beck a prins ideea dar a răspuns că lucrurile nu puteau merge aşa repede. Şi reamintea că după ce Franţa a înfiinţat Ambasada sa în Polonia, celelalte Mari Puteri au mârâit şi unele s-au supărat chiar. S-a încheiat atunci o convenţie, zisă convenţia de la Roma, prin care Franţa, Anglia, Italia şi Germania se obligau să nu mai creeze Ambasade, fiecare, decât după o prealabilă înţelegere între ele. Beck nu-şi mai reamintea dacă cu acest prilej nu luase şi Polonia vreun angajament şi cerea puţină vreme ca să cerceteze şi să ia o hotărâre

Până să ajungă la această hotărâre a sosit însă Moscicki la Bucureşti, şi pe tot timpul şederii lui la noi, nimeni n-a mai vorbit de această chestie.

Două zile după plecarea Preşedintelui, însărcinatul cu afaceri Poninski (plecase şi Arcizewski cu Moscicki în Polonia) a primit o telegramă de la Beck prin care-i aducea la cunoştinţă că, după cercetările făcute, Polonia nu luase nici un angajament faţă de alte Puteri în privinţa creării noilor Ambasade, că prin urmare nimic nu se opunea la ridicarea Legaţiei din Bucureşti la rangul de Ambasadă, şi că Guvernul din Varşovia era hotărât să procedeze la această ridicare cu prilejul vizitei Regelui în Polonia.

Beck mai da lui Poninski ordin să ceară imediat o audienţă Regelui, *direct prin Mareşalat iar nu prin Ministerul de Externe* (după cum era uzul) şi să remită Majestăţii Sale telegrama sa.

Poninski a executat *ad litteram* ordinul, a cerut în aceeaşi zi audienţă prin Urdăreanu, a fost primit a doua zi dimineaţa, şi, povesteşte Poninski: „J'ai dit au Roi, *comme j'ai ordre de considerer Votre Majesté comme mon futur Chef*[1], je me permets de Lui laisser, contrairement aux usages l'original de la dèpêche". Regele *a fost încântat*, adaugă Poninski, şi-a dat aprobarea sa, şi s-a convenit că, crearea Ambasadelor va fi anunţată la masa de la Varşovia.

Astfel stând lucrurile, pretenţia Guvernului nostru de a fi fost surprins la Varşovia prin propunerea poloneză, e o simplă minciună de oportunitate, ca să împace pe francezi, care sunt furioşi. Supărarea francezilor nu e însă pricinuită de crearea acestor Ambasade, ci de întreaga noastră politică de apropiere de Polonia. Francezilor li se pare — şi poate că au dreptate — că cu cât ne apropiem de Polonia, cu atât ne îndepărtăm de Mica Înţelegere (cel puţin de Cehoslovacia) şi de dânsa — în tot cazul de înţelegerea ei cu Sovietele. Atacurile împotriva noastră au şi început în presa franceză şi faimosul Pertinax a scris un articol în care n-a ezitat să spună că „pentru nenorocirea păcii (?) şi a Europei, alianţa româno-polonă *care fusese sterilizată* de dl Titulescu, şi-a regăsit iarăşi toată vigoarea". Iar domnii de la Legaţia Franţei din Bucureşti nu se jenează să urle că „românii şi iugoslavii fac în momentul de faţă o politică de bandiţi"! Pentru ce această supărare? E îndreptată alianţa polonă-română împotriva Franţei? Câtuşi de puţin. Această alianţă nu e îndreptată împotriva nimănui, e o alianţă pur defensivă, menită să pună întreaga Europă la adăpostul unui atac sovietic. Ca doritoare de pace, Franţa, *şi chiar Sovietele* trebuie să fie mulţumite prin urmare de strângerea legăturilor între Polonia şi noi.

Singurele grupări solide sunt acelea ce se fac de la sine. Cele artificiale, făurite de Cancelarii, nu fac două parale. S-a văzut în momentul războiului câtă valoare au avut tratatele care legau Italia şi pe noi de Germania şi de Austria. Pactul cu Sovietele pe care Franţa ar vrea să ni-l bage pe gât, n-ar avea mai multă valoare, în momentul aplicării lui. Tratate ca Mica Înţelegere împotriva Ungariei, sau ca cel româno-polon de apărare împotriva Sovietelor, sunt însă tratate vii şi grupările de Puteri pe care ele se reazimă n-au avut şi n-au nevoia imboldurilor de Cancelarie ca să dureze, nici nu pot fi desfăcute prin operaţiuni de *sterilizare*, după eleganta formulă a dlui Pertinax.

[1] Încă o aluzie la proiectul lui Riedz-Smigly de Uniune personală între România şi Polonia. E ciudat cum atât Arcizewski cât şi secundul său, revin la fiecare ocazie asupra unui proiect, despre care n-a transpirat încă nimic în public — şi nici măcar în lumea oficială.

Cu cât Franţa va apărea mai slăbită prin disensiunile sale interne şi prin greutăţile de ordin financiar contra cărora se zbate, cu atât frontul Germania–Polonia–România–Iugoslavia–Italia împotriva Sovietelor se va întări. La adăpostul acestui bastion semicircular, *îndreptat numai împotriva barbariei de la Răsărit, Franţa va putea să-şi facă în linişte toaleta*, căci nimeni n-are nici cea mai mică intenţie rea în contra ei.

La Paris, şi în tot Apusul, emoţie mare: ieri a fost prima zi de libertate a francului francez. Prin suprimarea limitei inferioare aur a monedei lor, francezii au intrat în grupul ţărilor cu monedă oscilantă, a cărei stabilizare e lăsată jocului cererii şi ofertei. Se evită astfel specula celor două cursuri (bursa oficială şi bursa neagră). Pe ziua de ieri, a fost animaţie mare în târgurile schimburilor, dar n-a fost panică. La Paris livra engleză s-a urcat la 125 fr. iar dolarul american la 25. La Londra, livra a ajuns până la 132–135 frs. dar la termen. La vedere n-a trecut de 125–130.

Situaţia la Paris e tot încordată. Se aşteaptă măsurile noi fiscale. În aşteptarea lor socialiştii cer în congresul lor de la Marsilia îngrădirea puterilor Senatului, iar la Expoziţie un grup întreg de participanţi, cei de la „Atracţiuni" s-au pus în grevă!

Închiderea hotelurilor şi restaurantelor suspendată ca o ameninţare asupra capetelor străinilor, fluctuaţiunile francului şi paguba eventuală de care se tem oamenii, grevele, turburările politice, toată anarhia întrun cuvânt ce domneşte în Franţa face mare rău Expoziţiei care riscă să mai adauge un mare deficit la deficitele finanţelor publice, deja existente. Fără a mai vorbi de prestigiul ţării, grav atins, şi de enormele pierderi de ordin public şi privat consecutive abţinerii străinilor de a-şi mai aduce contribuţia lor în devize forte şi în dever comercial.

Alaltăieri a fost un adevărat prăpăd asupra unei bune părţi din Oltenia, în Teleorman, în Muscel. În Bucureşti numai câteva picături de ploaie, dar un năduf cum de mult n-am resimţit. Ne dam cu toţii seamă că, cataclismul se deslănţuia undeva. În Dolj, furtuna a fost direct catastrofală. Grindina a căzut pe valea Amaradiei, şi până la Craiova, de o mărime excepţională; a ucis animale mai mărunte, a rănit oameni, a

ras tot. Altă trombă pornită dinspre Plenița și Verbița a trecut peste Pleșoi, Brabova, Raznic și a nimicit toate recoltele. Grindina s-a oprit din fericire pentru mine la Predești și n-a ajuns până la Breasta (așa mi se spune cel puțin). Nu știu ce pagube îmi va fi făcut furtuna. La Drăgășani, grindină mare și acolo, a distrus viile. Coada furtunii a venit spre Est până la Câmpina în Prahova, unde arbori au fost dezrădăcinați și case dezvelite. Rău s-a supărat Dumnezeu pe noi!

———

Încăierare gravă pe fluviul Amur, între ruși și japonezi. S-au tras focuri de pușcă, de mitralieră și chiar lovituri de tun, în jurul insulei Senukla. În presa democratică — natural — îngrijorare. Deocamdată, se așteaptă explicațiile japonezilor, căci ei au început conflictul. Poftă de război nu e nici la Tokio, nici la Moscova, așa încât probabil lucrurile se vor aranja.

———

Tata Iorga, care și-a ținut congresul Ligii Culturale acolo, face pe dictatorul Iașilor. Încearcă cu bastonul soliditatea monumentelor istorice, caută pe Arghezi prin buruieni ca să-l omoare, promite regenerarea orașului, prostește lumea, petrece. Și nimeni nu râde. Ba chiar mai aplaudă caraghiosul de Cuza!

———

3 iulie. Ziarele franceze sosite azi, precizează măsurile financiare luate de Guvern și care fuseseră numai incomplect comunicate prin telegrame.

Iată textul exact al legii deplinelor puteri:

„Article unique. Le gouvernement est autorisé, jusqu'au 31 Aout 1937, á prendre par décrets délibérés en Conseil des ministres, toutes mesures tendant á assurer la répression des atteintes au crédit de l'Etat, la lutte contre la spéculation, le redressement économique[1], le controle des prix, l'équilibre du budget et de la trésorerie et la défense, *sans contrôle*[2] des changes et de l'encaisse de la Banque de France.

Ces décrets seront soumis á la ratification des Chambres, dans les trois mois de la promulgation de la présente loi ou, en tout cas, á la première séance de l'Assemblée extraordinairè de 1937."

[1] Atât era de ajuns, căci aci intră tot! și pe toate tărâmurile vieții publice și private.
[2] Subliniat de mine.

După expunerea de motive și după declarațiile ministrului de Finanțe, plinele puteri au fost cerute pentru realizarea unui plan de ansamblu ce se poate rezuma astfel:

1) Apărarea stocurilor de la Banca Franței fără controlul schimburilor (libertate de schimb pentru franc și pentru devize);
2) Luptă implacabilă împotriva speculei;
3) Strictă echilibrare a bugetului pe 1937 prin:
   a) măsuri fiscale apropriate,
   b) o scădere sensibilă a sarcinilor Trezoreriei.

Pe baza acestui program, ziarele franceze cred a ști că noile măsuri financiare pe care le va pune în practică Guvernul francez, ar fi următoarele:

1) Mărirea impozitelor directe pe venit;
2) Combaterea evaziunii capitalurilor, printr-un sistem de control;
3) Sporirea cu 30% a impozitelor indirecte în vigoare;
4) Scumpirea tutunului, chibriturilor și tarifelor de cale ferată.

Prin aceste măsuri Guvernul speră să realizeze un plus de încasări de 7 miliarde franci.

Aseară francul a cotat: 128.87 livra sterlină, 26.05 dolarul, 10.52 marca germană, 5.94 francul elvețian.

Bursa a fost redeschisă.

———

Regele a sosit azi-dimineață la orele 10 în București (gara Mogoșoaia). În afară de Guvern și de autorități au fost poftiți să-l primească și șefii de partide, dar n-am fost decât eu și Iunian. Mai era din opoziție și Ioanițescu, care probabil că reprezenta pe Vaida. De la țărăniști și de la Goga, nimeni. E drept că suntem în vacanță și că, convocările au fost făcute abia aseară la ora 11. Eu m-am dus de data asta cu dragă inimă, căci Regele a făcut treabă bună în Polonia. Cred că această vizită va fi urmată de importante realizări pe planul politicii internaționale.

Tabacovici și Macovei (directorul C.F.R.) mi-au spus incidental (vorbeam despre numele gării Mogoșoaia, urât, cacofonic și lipsit de sens, care trebuie schimbat în cel de „Băneasa") că toate numele de „oameni" (sunt peste 200) cu care au fost împodobite gările noastre, vor fi înlocuite prin nume topografice. Am priceput cântecul: se vede că au primit ordin să șteargă numele „Nicolae Titulescu" de pe gara

Halmei[1] şi Tabacovici „pour doser la pilule" patronului său, a obţinut şi a hotărât să se schimbe toate. Bine şi aşa. Noua gară Mogoşoaia va fi şi ea botezată „Băneasa".

———

Cu controlul spaniol s-a cam încurcat treaba. Germania şi Italia nu primesc ca acesta să fie exercitat *pe mare* numai de Anglia şi Franţa. Cele două ţări propun recunoaşterea lui Franco ca beligerant, căci în acest caz ar intra în vigoare pentru toate ţările obligaţiile impuse de convenţii pentru păstrarea neutralităţii faţă de un război oficial recunoscut. Anglia şi Franţa nu par să se împace cu propunerea germano-italiană. Se caută, ca totdeauna, o formulă, şi până atunci presa, de o parte şi de alta, înjură.

———

După cum am prevăzut Rusia şi Japonia s-au împăcat. Au retras ambele Puteri flotele lor de pe Amur, şi incidentul se consideră închis, după ce două zile Moscova şi Tokio s-au împroşcat cu noroi şi cu înjurături. Războiul nu se naşte niciodată dintr-un incident. Când două ţări *vor războiul*, creează un incident ca pretext pentru deschiderea ostilităţilor, dar războiul nu e niciodată determinat de incident însuşi, ci de intenţiile ce se ascund în dosul lui.

———

Şi în Belgia au început lucrurile să se încurce. Ministrul de Justiţie, Laveleye, a fost bătut în public, în semn de protestare împotriva legii aministiei, promulgată de hatârul socialiştilor şi flamanzilor, dar împotriva căreia foştii combatanţi (din marele război) au protestat cu energie.

———

Pipirică (Dr. Angelescu) a vorbit la Paris. A explicat presei (care ne înjura) că alianţa cu Polonia a fost încheiată de România după sfaturile şi îndemnul Franţei, că ea nu e îndreptată împotriva nimănui (?) şi în tot cazul nu împotriva stăpânilor noştri de pe malurile Seinei. Declaraţiile drului Angelescu n-au produs, cum era de aşteptat, nici o impresie.

[1] Tabacovici, preşedintele Consiliului de Administraţie la C.F.R., a dat gării Halmei numele lui Titulescu, din platitudine.

Gusti a fost decorat cu Steaua României cl.I, ca răsplată că şi-a deschis pavilionul la Expoziţie cu două luni întârziere.

———

Pangal a avut ieri la dejun pe Valer Pop, care i-a spus că Guvernul pleacă pe la sfârşitul lui septembrie după inaugurarea monumentului lui Horia în Transilvania (pe la începutul aceleiaşi luni). Nici Tătărescu nici Partidul Liberal nu vor participa la noul Guvern. Întrebat de Pangal ce era cu zvonul unui Guvern prezidat de Tătărescu, cu elemente şi din afară de Partidul Liberal, menit să modifice Constituţia, Pop a declarat că erau glume de cafenea, căci Dinu Brătianu nu admite modificarea Constituţiei, şi un Guvern prezidat de Tătărescu în acest scop ar împărţi Partidul Liberal în două. „Nu e momentul, la spartul târgului să spargă şi partidul. Putea să o facă mai înainte. Acum e prea târziu. Tătărescu n-are decât o ambiţie, să ajungă şeful partidului şi pentru aceasta trebuie să nu-i zdruncine întâi coeziunea." Întrebat mai departe cum vede soluţia succesiunii, ministrul Industriei a răspuns că atâta timp cât Vaida avea şanse să rupă Partidul Naţional-Ţărănesc şi să formeze un Guvern cu elemente din acest partid, sorţii lui de succesiune erau mari. Se pare însă că şansele de ruptură în partidul dlui Mihalache sunt mici, şi că şi şansele dlui Vaida ar fi prin urmare în descreştere. Valer Pop crede că Regele va forma un Guvern de personalităţi, alese de el.

———

Ziarele din Paris publică după obiceiul lor reportaje întinse cu privire la procesul unui *român*, Broverman care a ucis alt român, pe doctorul Taubmann, pentru motiv ce ne sunt indiferente. Interesant pentru noi e că aceşti *bravi români* duc faima ţării până în depărtata şi indulgenta Franţă...

———

4 iulie. De la gara Mogoşoaia, ieri-dimineaţă, Regele s-a dus direct la Şcoala Militară din Dealul Spirii, unde a asistat la depunerea jurământului noilor ofiţeri.

Întrebând pe Sola dacă Italia va ridica Legaţia sa la Bucureşti la rangul de Ambasadă, o dată cu Polonia, ministrul Italiei mi-a atras atenţia asupra unei dificultăţi: n-am recunoscut încă formal anexiunea Abisiniei şi titlul de Împărat al Etiopiei, fără de care Regele Victor Ema-

nuel nu poate semna scrisori de acreditare. I-am răspuns că va fi tocmai un prilej pentru o asemenea recunoaştere, un *expresis verbis* dar în mod tacit. Sola crede că va trebui să tratăm chestia deodată, cu Italia, cu Franţa, cu Anglia şi cu Germania. Odată chestia cu Etiopia soluţionată, Italia va fi cea dintâi care să ne trimită un ambasador.

Edenicul Anthony a găsit o admirabilă formulă: Anglia vrea ca războiul spaniol să fie limitat la Peninsula Iberică. Dar cine vrea altfel? Când englezii se pun să fie geniali, nu-i întrece nimeni.

S-a modificat iarăşi regimul comerţului nostru exterior. S-au mai scos din contingentare câteva articole, s-au mai creat câteva birouri de control la Ministerul Industriei. Copilării. Nu există decât un singur regim pentru comerţul exterior: libertatea, şi ca regulator tariful vamal.

Generalul Stakiewicz, şeful Marelui Stat-Major polonez, e oaspetele nostru, cu o droaie de ofiţeri. Desigur n-a venit ca să ia lecţii; poate ca să dea. L-am văzut ieri la gara Mogoşoaia, e tânăr şi curăţel.

Din ecourile Vaticanului.

Vasiliu-Mosor (ministrul nostru pe lângă Sf. Scaun) povesteşte că incidentul provocat de arhiepiscopul Sapieha, prin scoaterea sarcofagului lui Pilsudski din incinta catedralei din Wawel (Cracovia), trebuie pus în socoteala Regelui Carol. Sapieha ar fi un mare bigot şi un mare puritan, şi ştiind că, Carol va veni să se încline înaintea Mareşalului, l-a scos din incinta bisericii, ca să nu fie nevoit el să primească, cu onorurile datorite, pe un Rege ortodox, şi imoral deoarece divorţase şi trăia în concubinaj. Vaticanul aflând de adevărata cauză a actului săvârşit de Sapieha, şi nevoind să strice relaţiile Curiei cu România, a trimis pe nunţiul din Varşovia să primească pe Rege. Explicaţia lui Vasiliu îmi pare inverosimilă, căci Sapieha, dacă ar fi urmărit numai scopul de a nu primi pe Regele Carol în catedrala sa, n-avea decât să se facă bolnav (chiar şi e) şi să nu apară în acea zi — şi n-avea prin urmare nevoie, pentru satisfacerea scrupulelor sale religioase, să intre în conflict şi cu Guvernul şi cu poporul polon, conflict de pe urma căruia îşi va pierde probabil locul.

Despre Sapieha, Vasiliu mai povesteşte că e cât se poate de rău văzut de Papa. Pe când Pius al XI-lea era numai Monseniorul Ratti, şi nunţiu la Varşovia, Sapieha (pe atunci deja episcop) a trimis Cardinalului de Stat Gaspari un lung raport împotriva Nunţiului şi i-a cerut să recheme cât de repede pe „acest imbecil". După scurtă vreme monseniorul Ratti a fost făcut Cardinal, iar la moartea lui Benedict al XV-lea, a fost ales Papă. Gaspari i-a arătat raportul lui Sapieha şi Pius al XI-lea a pus în sufletul lui la index pe arţăgosul prelat polonez. Aşa se explică că deşi arhiepiscopul Cracoviei, ca primat al Poloniei, e un post „cardinalice", Sapieha n-a fost încă numit cardinal. Şi nici nu va fi.

Să sperăm că motivele pentru care arhiepiscopul Sapieha a exoflisit pe Pilsudski, nu sunt acele povestite de Vasiliu, căci dacă catolicii, fie şi numai cei bigoţi şi puritani ar fi împotriva Regelui Carol, s-a dus dracului candidatura la Tronul Poloniei.

Regele a plecat aseară la Sinaia, să vadă pe Regina Maria şi să se bucure cu dânsa de succesele din Polonia; se înapoiază azi în Bucureşti. Se vorbeşte iar de plecarea lui „incognito" în Franţa. Dată fiind situaţia de acolo, nu cred în această călătorie, fie şi „incognito".

Decretul-lege prin care francul francez „a été décroché de l'or" (prin abrogarea dispoziţiei legale care fixa limita inferioară a valorii aur, pentru moneda legală) a fost promulgat pe ziua de 1 iulie. Imediat după aceasta Guvernul a ridicat un avans de 15 miliarde de la Banca Franţei. Dacă francezii consideră asta o îmbunătăţire a situaţiei, noroc să le dea Dumnezeu!

---

5 iulie. Ziarele din Londra scriu articole lungi despre revoluţia kurzilor, care s-au ridicat împotriva Turciei din cauza măsurilor stupide de modernizare luate de Kemal, cu nesocotirea Coranului. Mişcarea e serioasă, ea durează de 3 luni, dar autorităţile turceşti au zădărnicit orice transmisiune de ştiri în afară. Turcii au fost alungaţi din aproape tot Kurdistanul, au pierdut până acum mai multe avioane; luptele sunt în continuare.

Un atentat a fost încercat la Lisabona împotriva primului ministru şi dictator Salazar, omul providenţial care a scos Portugalia din noroi. O bombă a explodat sub trotuar în momentul în care Salazar intra în casa prietenului său Iosé Torcado, în capela căreia trebuia să asiste la o slujbă religioasă. Salazar a scăpat ca prin minune neatins. Te întrebi ce poate fi în capul bestiilor, care încearcă să ucidă un asemenea om! Omenirea s-a coborât pe o treaptă de anarhie în care propria ei soartă e în joc. Nu se prea vede leacul răului...

Rusia, e hotărât, în fermentare. Pe lângă conflictul dintre oportunişti cu Stalin în frunte şi comuniştii puri şi conduşi de Troţki, a început şi o mişcare cu caracter mistic de reapropiere de biserică. Mai ales printre ţărani dar şi printre muncitori. Oamenii încep iar să meargă la slujbele religioase, şi tineri care până acum nu manifestau nici o tendinţă religioasă se botează, în masă. Mişcarea se semnalează nu numai în regiunile Rusiei europene dar şi în Siberia.

Tot în Rusia se anunţă un atentat împotriva lui Dimitrov, secretarul general al Internaţionalei Comuniste. Acest Dimitrov e un bulgar care a fost cuprins printre cei acuzaţi de incendiarea Reichstagului; dat în judecată a fost achitat, dar expulzat din Berlin şi din Germania. Din nenorocire atentatul n-a reuşit şi javra a scăpat.

Aseară nuntă mare cu zaiafet la miliardarul Tabacovici care şi-a măritat fata cu locotenentul Dristorian, de la Escorta Regală. Era să cunune Malaxa, dar Tabacovici n-a vrut să se sublinieze prea mult „legăturile“ sale cu marele macher (după cum cu câteva săptămâni în urmă, n-a vrut nici Macovei, directorul general al C.F.R.-ului, care şi-a măritat şi el o fată), aşa încât, ilustra năşie s-a prăbuşit până pe umerii generalului Argeşanu, comandantul Diviziei Cavaleriei de Gardă. Lăutari, mâncare, băutură, au fost de toate, dar cineva care a luat parte la serbare mi-a spus că Tabacovici era fără chef. Să-şi fi dat omul seama, că în viaţă toate se sfârşesc, chiar pentru cei pe care-i ţine de o mână Duduia şi de alta Malaxa?

Arhiducesa Ileana a născut un băiat — al nu ştiu câtelea...

Ameninţarea cu închiderea hotelurilor în Franţa pe ziua de 3 iulie, a fost adusă la îndeplinire numai parţial: nu s-a mai primit nici un client nou, dar cei ce erau deja instalaţi n-au fost daţi afară. Negocierile cu Guvernul continuă, dar nu s-a ajuns la nici o soluţie încă.

Din cercuri bine informate mi s-a confirmat astăzi plecarea Regelui în străinătate. Regele ar urma să plece între 10 şi 17 iulie şi nu s-ar întoarce înainte de începutul lui septembrie. Scopul călătoriei, n-am putut să-l desluşesc încă. În tot cazul această călătorie în Franţa, fie şi „incognito“ nu trebuie să încânte Guvernul francez, căci are prea multe pe cap ca să se mai ocupe şi de siguranţa şi de neplăcerile eventuale pe care un Rege le poate lesne întâmpina într-o ţară ajunsă prada anarhiei. Poate că Regele vrea să contrabalanţeze efectul călătoriei în Polonia; acest efect nu poate fi însă influenţat printr-o călătorie: francezii ne cer semnătura pe un pact de asistenţă cu ei şi cu Cehoslovacia, şi orice leam da în loc, sau nimic e totuna.

Vizita Mareşalului Rydz-Smigly în România a fost fixată în septembrie, după înapoierea Regelui.

---

6 iulie. Douăzeci şi doi de troţkişti au fost împuşcaţi la Vladivostok (Siberia). Totalul celor executaţi în acel oraş, de la mai, se urcă la 107. Cei mulţi înainte!

Cele 4 Mari Puteri continuă să se certe pe chestia neintervenţiei în Spania. Italia şi Germania persistă în formula recunoaşterii ambelor tabere ca beligerante şi nu acceptă controlul naval exercitat numai de Franţa şi Anglia. Iar aceste două Puteri continuă să nu accepte recunoaşterea lui Franco ca beligerant şi a cere retragerea voluntarilor străini din Spania. Pe lângă spectacolul anarhiei şi neputinţei, Marile Puteri mai dau şi pe al ridicolului. În momentul de faţă se caută formule de compromis. Veşnicul compromis!

A murit la vârsta de 86 de ani Maria Sturdza-Miclăuşeni, fiica cea mai mare a lui Ion Ghica, scriitorul şi fostul bey de Samos. Trăia de

zeci de ani ca o pustnică la Miclăuşeni, împreună cu fata ei unică, văduvă după Şerban Cantacuzino, exematosul fecior nr. 4 al Nababului. Pe şoseaua naţională care duce de la Roman la Iaşi, în dreptul satului Miclăuşeni, într-o vale în mijlocul pădurii, la dreapta, se ascunde castelul în stil gotic german (o nenorocire, cu ifose) clădit de defunctul Sturdza. Trecătorii nu-i bănuiesc existenţa, şi mic este numărul celora care au fost admişi în cursul anilor să-i treacă pragul şi să dea ochi cu cele două văduve care tăiaseră aproape toate legăturile lor cu lumea. Am fost din numărul acestor privilegiaţi şi mare mi-a fost mirarea să găsesc în locul cucuvelelor la care mă aşteptam, două femei vesele şi sprintene, ce-şi petreceau viaţa muzicând, citind, măzgălind pergamente şi pictând searbede peisaje. Neavând moştenitor direct, au adoptat pe Matei Ghica (nepotul lor) dar fiul lor adoptiv — o secătură — le-a dat decepţii, aşa încât s-au înfundat şi mai adânc în filantropia, pe care o exercitau prin procură. O sumă de şmecheri trăiau în Roman şi s-au îmbogăţit de pe urma bunătăţii cucoanelor de la Miclăuşeni care şi-au irosit astfel o bună parte din imensa lor avere. Foarte bine ţinut, în mijlocul parcului secular care-l impresura din toate părţile, castelul de la Miclăuşeni, ridicat sub influenţa gustului german din veacul trecut, nu conţinea nimic interesant, decât o foarte bogată bibliotecă— mai puţin importantă ca a Scheianului vecin (frate cu Miclăuşeni), dar totuşi de preţuit. Pe lângă pasiunea cărţilor comună celor trei fraţi (Sturdza Scheianul şi Sturdza Miclăuşeni erau fraţii lui Mitiţă, fostul prim-ministru şi secretar perpetuu al Academiei Române) boierul de la Miclăuşeni mai avea şi pe a cailor şi a călăritului. Construise alături de castel un manej monumental „eine Reitschule“, cu o sală-muzeu pentru şei, frâne şi hamuri. Văduvele arătau cu mândrie această instalaţie hipică, unică în România, şi, deşi caii muriseră toţi, curelăria era conservată, intactă, şi cu pietate.

Mă întreb ce va face doamna Şerban Cantacuzino după moartea veneratei şi iubitei sale mame. Va dispărea probabil repede şi dânsa — şi un Manolescu-Strunga oarecare se va înstăpâni asupra aristocraticei aşezări, şi porcii se vor bălăci pe aleile umbroase scumpe acestor două femei subţiri, ce au avut înţelepciunea să se mărginească cât au trăit cu fericirea, sau cel puţin cu mulţumirea pe care omul nu o găseşte decât în el însuşi.

---

7 iulie. Regele m-a chemat ieri la ora 4 în audienţă. Cum am început prin a-l felicita pentru realul succes al călătoriei sale în Polonia, conversaţia s-a pus mai întâi pe tema acestei călătorii şi pe politica externă. Regele e încântat de Polonia, încântat de ce a văzut şi încântat de cum a fost primit. În ce priveşte armata, a căutat să-şi dea seama de calităţile ei intime, a pătruns până în cele mai mici amănunte în instrucţia efectivelor şi în mânuirea oamenilor fără să neglijeze nici înzestrarea tehnică a unităţilor de luptă. Ce a văzut l-a încântat. Armata poloneză e o armată de prima ordine *în care domneşte spiritul de organizaţie din armata prusiană*. Regele a avut, în Polonia, impresia că se plimbă prin lagărele de la Potsdam dinainte de război. Ce l-a impresionat mai mult e spiritul corpului ofiţeresc. „Dacă ar fi să compar ofiţerul polonez cu cel cehoslovac şi cu al nostru, aş zice: cehoslovacul e un ţivil îmbrăcat milităreşte, românul e un intelectual[1], iar polonezul un adevărat ostaş.“ Dar nu numai armata a impresionat pe Rege, ci şi tot ce a văzut. Ţara e admirabil organizată şi toată lumea lucrează. Elemente de mâna întâi lipsesc, toţi cei care conduc sunt elemente de mâna a doua, dar toţi îşi fac datoria şi lucrurile merg. „Printre conducători, cel care mi-a părut mai inteligent — povesteşte Regele — e tot Beck. Rydz-Smigly nu e un prost dar toată autoritatea lui provine din faptul că reprezintă tradiţia şi voinţa lui Pilsudski, care l-a desemnat ca succesor *căci ţara asta e guvernată astăzi de un mort*: tot ce se face, tot ce se spune, tot ce se urmăreşte — e în numele mareşalului Pilsudski!“

Deşi, prezentându-i felicitările mele pentru succesele din Polonia i-am spus: „la mai mare!“ ca să văd dacă dă din urechi pe chestia „uniunii personale“, reacţia a fost nulă, şi nici un moment, în conversaţia noastră, n-a făcut o aluzie la aşa ceva. Mai mult, *am avut impresia* că nici nu se gândeşte la aşa ceva. Să fie Arcizewski şi Poninski nebuni? Fiind ţinut de aceştia la cel mai absolut secret n-am putut insista faţă de Rege pe o chestiune atât de gingaşă şi să o lămuresc.

Regele mi-a mai vorbit, cu simpatie, de acţiunea lui Koç (un fost colonel şi dânsul), care, în înţelegere cu Mareşalul Rydz-Smigly şi cu Preşedintele Moscincki, organizează în Polonia un partid naţionalist-fascist, după metodele hitleriste. Kowalewski, ataşatul militar la Bucureşti, va fi numit ajutorul lui Koç. După câte spune Regele, Koç ar fi sigur de succesul lui, şi până în toamnă va fi gata.

[1] (?)

De la polonezi, am trecut la politica noastră externă. Regele a fost cu totul de acord cu mine asupra arcului de cerc (Germania, Polonia, România, Iugoslavia, Italia), care se va forma *de la sine*, chiar fără vreo intervenţie a Cancelariilor, ca un bulevard de apărare împotriva unui eventual atac de la Răsărit, şi fără nici un spirit agresiv în spatele lui, spre Apusul Europei. Franţa trebuie să priceapă că această formaţie nu are nimic îndreptat împotriva ei; ba din contră, îi permite la adăpostul ei, să-şi „desăvârşească" experimentele sale sociale (numai să nu o ducă experimentele la un total faliment!). Singura deosebire între Rege şi mine e că ar vrea să bage şi Cehoslovacia în combinaţia frontului comun de apărare mai sus schiţat. I-am obiectat că acest deziderat era greu de îndeplinit, căci pe de o parte Polonia nu vrea să audă de Cehoslovacia, iar pe de alta legăturile acesteia din urmă atât de strânse cu Sovietele, nu i-ar permite probabil să intre într-o formaţie, care, dacă nu ar fi animată de nici un spirit agresiv faţă de Moscova, n-ar putea totuşi tăgădui o profundă antipatie împotriva metodelor politice şi sociale ale Rusiei de azi. Cehoslovacia e prea „frente popular" ca să poată merge alături de ţări care sunt *sau se îndreaptă*, spre metode de guvernământ diametral opuse. Regele a sfârşit prin a-mi da dreptate.

Dar nu pentru a face politică externă mă chemase Regele. Mă chemase să-i vorbesc despre Garda de Fier, şi ca să mă întrebe dacă văzusem pe Zelea Codreanu, după cum îi făgăduisem. I-am spus că da şi n-am ezitat să-i raportez, că starea sufletească a celui mai dinamic grup al tineretului nostru nu era bună faţă de Coroană şi mai ales de purtătorul Coroanei. I-am spus că Zelea Codreanu socoteşte că un abis s-a deschis între Gardă şi Rege. Regele părea informat despre această stare de lucruri şi deşi ştia că golul făcut în jurul lui de studenţi, la Cluj, se datora instrucţiilor lui Zelea Codreanu — nu mi s-a arătat înverşunat împotriva acestuia, ci, lucru tipic, împotriva lui Alexandru Cantacuzino şi a lui Zăvoianu (mai ales împotriva lui Alexandru Cantacuzino, pe care l-a înjurat ţigăneşte de mai multe ori) *adică împotriva acelora care au atacat cu mai multă înverşunare pe dna Lupescu.* E ciudat cum pentru acest om atât de clarvăzător (căci tot ce mi-a spus, în afară de acest punct al conversaţiei noastre, a fost plin de bun simţ şi de inteligenţă), axa de gândire şi de acţiune rămâne ilustra Duduie, care reprezintă pentru dânsul începutul şi sfârşitul, lumea şi pământul! Am expus Regelui, cu toate înjurăturile lui la adresa lui Alecu Cantacuzino, părerea mea, anume că Garda de Fier nu *trebuia distrusă, ci folosită.* Nu trebuia distrusă, întâi, fiindcă distrugerea ei nu se putea săvârşi decât

cu multă vărsare de sânge, al doilea fiindcă, oricum, mişcarea aceasta reprezintă singura aspiraţie dezinteresată a generaţiilor tinere spre o stare de lucruri mai bună, şi că aspiraţiile sufleteşti cinstite nu trebuie înăbuşite într-un popor, mai ales când sunt reduse la un număr atât de mic de suflete. O ţară de farisei, de sperţari şi de sforari — un popor împărţit în găşti politice organizate *numai* în vederea beneficiilor materiale, nu pot dăinui, nu pot rezista adversităţilor. Am dezvoltat pe lung această temă, arătând Regelui toate cusururile regimurilor politice sub care trăim de când ne-am deşteptat la o viaţă politică „de sine-stătătoare" sub zodia făţărniciei şi minciunii.

Aci am intrat *amândoi* într-o lungă digresiune politică, depărtându-ne de la Garda de Fier. Regele a fost de acord cu mine (nu pot intra aci în amănunte, căci ar fi prea lung, şi amănuntele, la urma urmei, nu importă — importă numai rezultatele, dacă sunt) *asupra tuturor criticilor ca şi asupra propunerilor mele*. Dacă ar fi fost pentru prima dată, aş fi ieşit de la dânsul buimăcit şi încântat — dar am mai „gustat" eu asemenea satisfacţii teoretice cu Majestatea Sa, fără ca ele să fi fost urmate decât *exact de contrariul celor ce s-ar fi putut aştepta*! Şi de data asta Regele a convenit că autoritatea şi ierarhia trebuiau restabilite în Stat, că nu era admisibil ca pe lângă Guvernul legal, dl Stelian Popescu (cu codiţele dsale sub formă de asociaţii patriotice) să îndrumeze politica noastră internă şi dl Titulescu-Gară[1] pe cea externă (n-am îndrăznit să-i vorbesc şi de Guvernul Lupescu-Malaxa), ca presa de toate nuanţele să saboteze, sub pretext de libertate de discuţie, orice măsură a Guvernului, ca partidele politice neîntemeiate pe nici o deosebire serioasă de program, ci numai de poftele partizanilor să sacrifice toate interesele obşteşti intereselor de gaşcă. Regele a mers mai departe decât mine şi a cerut imediata reformare a regimului parlamentar pentru o desăvârşită îngrădire a tuturor iniţiativelor Camerelor, nu numai în materie de Guvernare dar chiar de legiferare. La întrebarea mea: „Ce mai aştepţi ca să faci ce trebuie, pentru aducerea unui program raţional la îndeplinire pe liniile pe care le-am tras împreună?" Regele mi-a răspuns categoric „Nimic. Sunt hotărât. Guvernul Tătărescu a fost cel mai bun din toate Guvernele *de partid* (Regele a subliniat acest cuvânt, din politeţe pentru mine se vede, care sub dânsul făcusem parte din singurul Guvern format în afară de partide) pe care le-am avut, *şi totuşi*

[1] Regele mi-a confirmat în treacăt că această glumă va lua imediat sfârşit „şi frontiera ţării e Halmei, nu Nicolae Titulescu".

vezi rezultatul. Regimul de partide a dat un faliment complect. Trebuie să trecem la alte metode, şi să punem ordine în lucruri. Anarhia trebuie să ia sfârşit."

Se vede că cuvântul „anarhie" ne-a readus la gândul Gărzii de Fier. Regele mi-a spus că e cu totul de acord cu mine şi pe această chestiune şi că nu vrea desfiinţarea Gărzii de Fier ci, dimpotrivă, folosirea ei. Că Duca a comis o mare greşeală *ascultând de Titulescu şi dizolvând-o*, că dânsul, Regele fusese împotriva acestei măsuri[1] — dar că chestiunea se pune cum ar putea fi folosită o formaţiune politică care printre mijloacele ei de convingere utilizează şi teroarea? Şi aceasta încă prosteşte, căci n-ar fi trebuit să omoare pe Duca, ci pe Titulescu (şi-i sclipeau ochii de ură, la ideea că acesta ar fi trebuit să fie ucis). Şi dânsul, Carol, lucrează să strângă tineretul în jurul unui ideal, dar ştie cât de greu se poate ajunge la un rezultat pe această cale, numai cu ajutorul oficial, *pătat întotdeauna de platitudine în executarea instrucţiunilor primite*. Ca Rege, ce nu vede decât scopul către care tinde, n-ar cere mai bine decât o colaborare sinceră cu Garda de Fier şi cu Zelea Codreanu, dar pentru aceasta pune trei condiţii:

1. Garda de Fier să înceteze orice acţiune sau propagandă teroristă;
2. Să-şi selecţioneze personalul şi să dea afară lichelele pe care le-a copleşit cu tot felul de grade şi demnităţi în Gardă (aluzie vădită la Alecu Cantacuzino & co);
3. Să-i lase lui, Regelui, educaţia celor mici, Garda ocupându-se numai de cei mari, de la Serviciul militar în sus.

Am spus Regelui că am să mai vorbesc cu Zelea Codreanu. Până atunci cer să nu se ia nici o măsură împotriva Gărzii. Sunt sigur că dânşii nu se vor deda la nici un act ilegal până în toamnă. Să nu-i excite nici Guvernul la răzvrătire. Şi în toamnă vom vedea. Ce lipseşte gardiştilor *e încrederea*, poate că la toamnă situaţia să se schimbe şi să fie de aşa natură încât această încredere să devină posibilă. Regele a zâmbit şi mi-a făgăduit.

Înainte să-l părăsesc mi-a vorbit de plecarea lui şi de călătoria pe care o face. Pleacă mâine (8 iulie); se duce să vadă pe Regina Mignon

[1] Această afirmare e în contrazicere cu cele mie spuse de Duca, care, atunci când l-am sfătuit (cu prilejul vizitei pe care mi-a făcut-o după numirea lui ca prim-ministru) să *nu* procedeze la dizolvarea Gărzii de Fier, mi-a mărturisit *că Regele îi încredinţase formarea Guvernului cu această condiţie*. Cel care a urmat sugestiile lui Titulescu n-a fost Duca, ci *Regele*. E un obicei binecunoscut al celor slabi, de a se dezbrăca de răspunderile lor mai grele, asupra celor morţi, care nu mai pot protesta sau dezminţi.

(aşa a numit-o) în Iugoslavia, apoi va face coastele Dalmaţiei, se va opri câteva zile la Paris să vadă expoziţia, de acolo la Bruxelles şi de la Bruxelles în Anglia. Până la Bruxelles va călători sub numele şi titlul său de Rege Carol, dar semi-oficial, fără alai. În Anglia va merge sub alt nume, călătorind incognito. La întrebarea mea: „Şi în Anglia?" mi-a răspuns: „Da, Regele George mi-a scris că e la dispoziţia mea. Vizită de familie, în intimitate. Ca şi la Bruxelles. Dar aci vreau să stau de vorbă cu Van Zeeland. Tipul ăsta e acum în mijlocul tuturor negocierilor, ştie multe. Nu-ţi ascund că punctul cel mai important al călătoriei mele e Bruxelles. Voi fi înapoi la Sinaia, la 15 august. D-ta ce faci?" — „Sire, mă duc la Nauheim să fac o cură, mi-a făcut mult bine. Mă voi înapoia la începutul lui septembrie." Regele a stat un moment pe gânduri şi a încheiat: „Bine. Atunci la revedere la începutul lui septembrie."

Pangal a văzut pe Arcizewski, înapoiat de la Varşovia, care i-a complectat informaţiile lui Poninski cu privire la crearea Ambasadelor[1]. După demersul lui Poninski la Rege, acesta a chemat pe Victor Antonescu şi l-a pus în curent. Nu e prin urmare exact, că Guvernul român nu ştia nimic despre această chestiune (nici n-ar fi fost posibil să fie aşa) şi că a fost pus în faţa faptului îndeplinit prin discursurile de la Varşovia. Nu numai că Guvernul român a ştiut, dar Antonescu a şi negociat. După comunicarea pe care i-a făcut-o Regele a telegrafiat lui Cesianu şi lui Grigorcea ca să-i însărcineze să ceară şi avizul Guvernelor din Paris şi din Londra în această chestiune. Nu s-a mulţumit însă cu atât, a chemat şi pe Thierry şi l-a pus şi pe dânsul în curent. Cum până la plecarea la Varşovia nu primise încă răspunsuri precise, şi cum bănuia că un nod mai mult în legăturile noastre cu Polonia va indispune pe stăpânii lui din Franţa — Antonescu, pe drum a întreprins pe Arcizewski ca să-l convingă că n-ar fi bine să dea deja publicităţii, cu prilejul călătoriei Regelui, intenţiunea transformării Legaţiilor în Ambasade. Că desigur Guvernul român, şi el însuşi Antonescu, erau foarte sensibili şi adânc mişcaţi de amicalele intenţii ale Poloniei, dar că un protocol secret între cei doi miniştri de Externe ar fi suficient deocamdată, în aşteptarea momentului — oh, foarte apropiat — în care chestiunea ar fi complect coaptă. Arcizewski a răspuns că se afla în faţa unor instrucţiuni precise, şi că modificarea lor nu putea fi discutată de

[1] Conform pag. 9 şi următoarele [din aceste însemnări].

dl Antonescu decât cu dl ministru de Externe Beck. La Varşovia, Antonescu a abordat pe Beck şi a dat ministrului polon argumentul că n-ar trebui „froissată" Franţa care deja de doi ani (pe timpul lui Barthou) luase iniţiativa unui gest similar.

Atât i-a trebuit arţăgosului de Beck ca să-şi însuşească cu încăpăţânare un proiect care la început pornise de la dânsul. „Ai de ales, iubite coleg — a spus Beck lui Antonescu — sau froasezi Franţa sau Polonia". Când e însă vorba de slugărnicie faţă de stăpânii de la Paris, rezistenţa lui Victor Antonescu–Dreyfus devine de granit. Beck n-a putut să-l urnească; protocol secret şi nimic mai mult. Conflictul amenința să devină grav; ca să-l curmeze, cei doi miniştri au convenit să recurgă la arbitrajul ambilor şefi de Stat. Regele şi Moscicki au hotărât să se publice imediat hotărârea şi astfel s-a decis în ultimul moment introducerea pasajului referitor în discursurile Preşedintelui şi Regelui. Antonescu, care în meschinăria lui *nu cerea decât să treacă răspunderea asupra altuia*, a fost cu atât mai mulţumit cu cât în cuvântarea lui, Regele a fost mai puţin precis ca Preşedintele, a spus „mă gândesc, la transformarea etc., etc." Aşa se explică zvonul care s-a răspândit, că pasajele „cu Ambasada" au fost puse în discursuri în ultimul moment, şi au constituit o surprindere pentru români.

Arcizewski a mai spus lui Pangal că Ambasadele vor fi create imediat, fără să se mai aştepte venirea lui Rydz-Smigly, care a fost amânată. A fost amânată fiindcă Mareşalul polon trebuia să vină pentru manevre (nu în septembrie), dar a renunţat la acest proiect căci s-a anunţat la manevrele noastre şi generalul Gamelin (generalisimul francez) şi nu vrea să-l întâlnească — va veni prin urmare mai târziu, cu alt prilej, prea târziu însă ca să aştepte până atunci cu aducerea la îndeplinire a unui gest care şi-ar pierde din valoarea lui printr-o prea lungă tergiversare.

Arcizewski are însă impresia că Antonescu sabotează afacerea, dând tot felul de argumente de întârziere (ba că nu are „protocolul" primirii unui ambasador gata, ba că nu are o lege la îndemână pentru crearea unei Ambasade la Varşovia etc.) şi că această întârziere, pusă în legătură cu plecarea subită a lui Thierry la Paris, s-ar putea explica prin dorinţa lui Victoraş de a da francezilor răgazul necesar ca să creeze *ei* cei dintâi o Ambasadă în Bucureşti.

Ministrul Poloniei, pasionat de fleacuri, ca toţi diplomaţii, e foarte îngrijorat ca nu cumva să ajungă el cel din urmă în această cursă. Arcizewski va fi cu siguranţă numit titularul noii Ambasade, fiindcă în Polonia (ca şi în Italia dealtmintreli, nu există gradul de ambasador, ambasadorii sunt miniştrii plenipotenţiari cărora se dau „scrisori de acreditare ca ambasadori" aşa încât nefiind la mijloc o avansare propriu-zisă, vechimea şi drepturile câştigate în carieră nu joacă rol. Arcizewski citează chiar precedentul lui Lipski care a fost numit la Berlin deşi era simplu consilier în Ministerul de Externe, trecându-se peste capul miniştrilor plenipotenţari mai vechi.

Pentru Alexandru Zamfirescu, chestiunea e mai delicată, afară numai dacă nu s-ar adopta şi în România sistemul din Polonia şi din Italia, ceea ce e puţin probabil, căci în materie de organizare românii imită servil pe francezi. Or, în cazul în care s-ar crea în România un grad de ambasador, înaintarea lui Zamfirescu, actualmente ministru plenipotenţiar de cl.II-a, şi încă unul din cei mai noi, ar fi aproape imposibilă. Se vorbeşte deja de numirea eventuală a lui Franasovici, iar pentru Zamfirescu... un loc la Palat! Ar fi nostim ca Alecu Zamfirescu care a zgândărit toată afacerea să-şi piardă locul, fiindcă propunerea sa a fost încununată cu succes!

În conversaţia pe care a avut-o cu Pangal, Arcizewski nu mai contenea să laude pe Rege. Succesul lui, în toate straturile poporului polonez, în armată ca şi printre civili, a fost enorm. Şi revenind asupra chestiunii uniunii personale, a spus textual lui Pangal: „Ce voyage a fait faire un grand pas *á notre mythe*!" Ce înţelege Arcizewski în franţuzeasca lui aproximativă prin cuvântul „mythe" nu trebuie căutat în dicţionar! Pentru el „mythe" e sinonim cu „secret" şi la înţelesul „secret" se mai adaugă şi acel de „năzuinţă"!

E însă extrem de ciudat că dintre *toţi românii* (Guvernul cuprins), Arcizewski să fi ales numai pe Pangal şi pe mine ca confidenţi! Încrederea e măgulitoare, dar nu am meritat-o prin nimic. Să fie încrederea lui motivată prin convingerea că voi juca principalul rol în Guvernul de mâine, s-ar părea, căci vorbind lui Pangal de amânarea vizitei Mareşalului Rydz-Smigly, i-a spus: „Cela vaut mieux comme cela, que le marèchal commence son action en Roumanie (?) sous le nouveau gouvernement; que ce soit Mr. Argetoiano qui le reçoive — ils pourront s'entendre tous les deux!" Dar de unde a luat Arcizewski această convingere? Chiar admiţând că ar fi dobândit-o din conversaţiile cu Regele, mai sunt şi eu „în chestie" şi nu mi-am spus încă cuvântul.

Cu suprimarea „gării Nicolae Titulescu" am aflat cum au decurs lucrurile şi cum s-a deşteptat Vodă deodată ca să o ceară, după ce atâta

vreme n-a zis nimic. Omul lui Titulescu, Tabacovici, pusese la cale o frumoasă lovitură politică. Sub pretext că principalele noastre gări de frontieră — Decebal (Curtici), Nicolae Titulescu (Halmei), Grigore Ghica Vodă (ce salată de nume!) erau într-o stare ruşinoasă faţă de străini, Tabacovici a cerut credite ca să le refacă. I s-au promis credite anuale şi anul acesta i s-au alocat 6 1/2 milioane. Tabacovici a investit toţi banii într-o singură gară sub excelentul argument că decât să încea-pă câte ceva în fiecare, mai bine să termine odată cu una, şi aşa la rând — şi a început cu Niculae Titulescu. Gara trebuia să fie gata în toamnă şi să se facă o mare inaugurare în prezenţa lui Titulescu, cu trâmbiţi, cu trompete, poate cu Maniu, cine ştie... şi astfel se explică intervenţia Regelui şi până la un punct dizgraţia lui Tabacovici — căci la nunta fetei lui n-a fost nici unul din cloncanii Palatului, şi Malaxa n-a mai cununat cum fusese vorba...

Radian care a stat de vorbă cu ţărăniştii din generaţia mai tânără, îmi raportează că sunt foarte deprimaţi. Furioşi contra lui Maniu. S-a spus că Maniu a fost să vadă pe Titulescu la Cap Martin ca să-i propună Republica (!!!). Titulescu a dezminţit — dar Maniu nu. Junii ţărănişti nu-şi dau seama că sunt dezminţiri pe care numai un „afolat" de tot ce se publică asupra lui, ca Titulescu, le poate da. Junii ţărănişti îşi dau seama că „puterea" se îndepărtează din ce în ce de ei, dar pe jumătate informaţi, cred că singura vină o poartă Maniu. Sunt foc pe el, îi cer lui o dezminţire, şi lui Mihalache o clarificare a situaţiei. Se poate ca deprimarea junilor ţărănişti să nu vină de la o informaţie incompletă, şi să fi aflat, poate prin Călinescu, care sunt convingerile şi planurile Regelui. Şi în acest caz deprimarea lor e datorită unei erori: cred că Regele va pune în executare visurile sale de veleitar — nu-l cunosc. În cursa pentru putere — şi altceva nu interesează pe domniile lor — situaţia Partidului Naţional-Ţărănesc e foarte bună. Nu reprezintă şi el chintesenţa lichelismului românesc?

E drept că niciodată circumstanţele n-au fost atât de favorabile pentru Rege ca să facă ceva. Vine din Polonia unde a văzut — şi priceput — ce poate face o voinţă nestânjenită de tirania electorului. Va vedea acelaşi lucru în Iugoslavia. Şi va vedea apoi în Franţa şi în Belgia unde poate duce demagogia democratică. Pe de altă parte „sistemul" căruia am fost înfeudaţi până acum, e *financiarmente* falit (căci *politiceşte* era de mult). S-ar părea prin urmare că totul împinge pe Majestatea Sa spre

rezoluţiile supreme, *şi de fapt niciodată* n-am văzut pe Rege atât de hotărât ca în ultimele mele două audienţe, în cea din urmă şi mai mult ca în cea dintâi. S-ar părea deci că deprimarea junilor ţărănişti să fie justificată. Eu însă rămân sceptic, cum am fost, asupra hotărârilor Regelui. Junii ţărănişti nu-l cunosc — pe câtă vreme eu l-am păscut şi-l cunosc!

---

9 iulie. Sosit ieri la Breasta. Am găsit tot verde şi frumos. Ultima furtună care a nenorocit o parte din Dolj, n-a făcut stricăciuni la mine căci grindina ne-a ocolit iar ploile au ajutat, dimpotrivă, mult porumbului. De la Bucureşti şi până la Craiova (am venit cu automobilul) n-am văzut aşa porumb frumos ca în Crivina Jiului la Breasta. Furtuna n-a făcut stricăciuni dar a adus în schimb *o ploaie de broaşte.* După ce a stat vântul, fiică-mea şi drul Ghitea au constatat că peluzele şi drumurile din parc erau acoperite de mii şi mii de broscuţe mici, cafenii, de mai puţin de un centimetru. După câteva zile au dispărut; probabil că s-au tras spre bălţi, în matca Jiului.

Din Paris se anunţă (via Tientsin) că la Vladivostok au fost arestaţi peste 1 000 de ofiţeri şi marinari ruşi. Cu ocazia acestor arestări s-au produs ciocniri sângeroase în cursul cărora 12 agenţi ai G.P.U-ului au fost ucişi, iar numeroşi alţii răniţi şi marinarii arestaţi au fost transportaţi cu trenuri speciale în interiorul Siberiei. Asupra motivelor arestării nu se ştie încă nimic precis, dar se crede că arestarea face parte din ansamblul de măsuri luate de Stalin împotriva troţkiştilor.

De la Moscova, *Pravda* anunţă destituirea dlui Kaner, şeful direcţiei generale a oţelăriilor şi a altor 4 directori de întreprinderi sovietice pentru că „au lăsat spioni japonezi, germani şi *troţkişti* să se infiltreze în uzine" şi pentru că „nu au realizat prevederile planului de 5 ani în întreprinderile pe care le conduceau".

După cum se vede lucrurile merg bine în Rusia.

Regele a primit pe d.d. Veverka şi Van Hoor, miniştrii Cehoslovaciei şi Olandei care şi-au prezentat scrisorile de acreditare. Discursul lui Veverka e o plată mărturisire de frăţie, o insistentă şi aproape jignitoare afirmaţiune de indestructibilă alianţă, lucru ciudat şi conţine şi o

aluzie la bunele relații ale țării sale cu... Germania. Regele a răspuns prin câteva cuvinte de circumstanță.

———

Generalul Paul Angelescu plecând în concediu de 50 de zile, interimatul Ministerului de Război a fost dat lui Irimescu, ministrul Aerului. Irimescu e maior în rezervă provenit din activitate, camarazii lui de promoție n-au ajuns încă generali, iar el a ajuns ministru prin pokerul Lupeascăi. E o jignire inutilă adusă, fie și vremelnicește, cadrelor superioare ale Armatei.

———

Un alt Irimescu (Cândești) a fost numit prefect de Dâmbovița. Să fie același pe care Vintilă Brătianu și Duca l-au dat afară din partid în 1928, pentru escrocherii? În acest caz, ce devine testamentul lui Duca?

———

Neurath a fost din nou poftit la Londra. Neville Chamberlain dorește să discute cu dânsul chestia Spaniei. De ar putea ține Spania fără să se prăbușească cât pot discuta oamenii ăștia?

———

Așa de bine s-au înțeles Guvernul și sindicatele hotelierilor și restauratorilor asupra săptămânii de 40 de ore, încât majoritatea cafenelelor din Paris și-au tras obloanele. La Café de la Paix (unul din cele mai mari, în fața Operei) chelnerii au declarat grevă, au ocupat localul și au trebuit să fie scoși cu forța. Circumstanțe mai prielnice pentru atragerea străinilor la Expoziție nici nu se pot închipui.

———

Mussi Van Zeeland s-a înapoiat din America încântat și a început să vorbească în dreapta și în stânga. Dar ce spune e până acum literatură. Că americanii ar dori libertatea comerțului, libertatea schimburilor, pace între oameni și — belșug. N-avem nevoie de călătoria dlui Van Zeeland ca să aflăm toate astea. Dar cu datoriile de război — și cu celelalte — făcut-a ceva? Nici o preciziune. Poate că dl Van Zeeland știe și nu spune. Să așteptăm să spună.

———

Romantismul s-a refugiat în Statele Unite ale Americii. Vrăjmășiți ca Montecchi și Capuletti de pe vremuri, Rooseveltii și Du Pont de Nemours s-au împăcat prin căsătoria junelui Franklin Roosevelt cu dra Ethel Du Pont de Nemours (!!). Franklin-Romeo e fiul Președintelui Statelor Unite și Ethel-Julieta fiica unui miliardar bine cunoscut, un Rege al nu mai știu ce. Și toate americancele plâng de emoție, iar gazetele și-au sporit tirajul enumerând darurile primite de tânăra pereche și serbările date în cinstea ei — și a părinților.

———

Ieri a apărut decretul pentru valorificarea grâului. E reprodus în *Universul*: *zece coloane*! M-am abținut să le citesc, căci nu prezintă nici un interes. Anul trecut, prețurile s-au menținut la noi fiindcă prețurile mondiale au fost ridicate, iar nicidecum din cauza măsurilor luate. Tot așa va fi și anul acesta: prețurile interne vor fi în funcție de prețurile din afară. Față de măsurile din anul trecut, după câte am putut să-mi dau seamă dintr-o aruncătură de ochi, s-a suprimat prețul minimal fix dar s-au menținut primele de export și prin urmare taxa de 90 centime la făină (morile industriale și făina de lux). Dată fiind conjunctura, se crede că prețul grâului, pentru recolta nouă, va fi în jurul celui de 50 000 lei vagonul „fob" Constanța.

———

10 iulie. Regele a plecat ieri-dimineață cu simplomul, la care au fost adăugate două vagoane. Prin urmare cu o zi mai târziu decât îmi spusese.

Mareșalatul Curții a dat următorul comunicat nr. 67 (!!):

„Mareșalul Curții Regale face cunoscut:

«Majestatea Sa Regele a plecat din București în ziua de 9 iulie a.c. ora 9,30.

Majestatea Sa va vizita Franța, Belgia, Anglia și Iugoslavia.

Majestatea Sa Regele călătorește strict incognito»"

Deși M.S. călătorește „strict incognito", a fost invitată să asiste la revista de la 14 iulie la Paris, și la un dejun, dat de către Președintele Lebrun, în ziua de 12 iulie. Din această cauză și-a schimbat și programul, și în loc să-și înceapă călătoria cu Iugoslavia — după cum îmi spusese — merge direct la Paris, și va termina cu Iugoslavia.

———

Pe lângă alelalte toate, au mai început şi japonezii să se încaiere cu chinezii. O telegramă de azi-dimineaţă ne aduce ştirea că liniştea s-ar fi restabilit. Pentru câtă vreme?

Ministerul Agriculturii anunţă că recolta României de grâu se urcă la 350 000 vagoane, cu 50 000 vagoane mai mult ca anul trecut, ceea ce ar da un disponibil la export de 170 000 vagoane, consumaţie internă inclusiv Armata fiind de circa 180 000 vagoane. Dar de unde cunoaşte deja Ministerul cifra producţiei, când tot grâul nu e măcar secerat?

Guvernul francez a dat ieri publicităţii noile decrete-legi financiare întocmite de ministrul de Finanţe Bonnet.

Din cercurile informate se află că în timpul unei şedinţe de două ore, au fost deosebiri de vederi foarte grave între radical-socialişti şi socialişti, dar în cele din urmă Consiliul de Miniştri a aprobat decretele-legi.

Aceste legi prevăd, între altele: un impozit de 100%, adică confiscarea, asupra tuturor averilor câştigate între 10 şi 30 iunie a.c. cu speculaţii de devize, valute şi aur. De asemenea se prevăd măsuri foarte severe împotriva evaziunilor fiscale. Impozitele pe venituri sunt majorate cu 20% pentru toate veniturile care întrec 20 000 franci anual.

Această majorare intră imediat în vigoare. În afară de aceasta s-a hotărât majorarea taxelor vamale, precum şi a taxelor asupra gazului şi petrolului cu derivatele sale. Excepţie s-a admis numai pentru aşa-zisa „benzină turistică“, care se vinde în special turiştilor străini, ce vin cu automobilele lor în Franţa. În sfârşit s-a mai hotărât şi majorarea tarifului poştal şi telefonic. Principial, s-a hotărât şi majorarea tarifelor căilor ferate, însă dispoziţii amănunţite nu s-au fixat încă. Guvernul speră să ajungă, în urma tuturor acestor măsuri, la un spor de venituri de 8 miliarde de franci, la care s-ar adăuga 2 1/2 miliarde de franci, cât se evaluează veniturile din augmentarea tarifelor feroviare.

Opinia publică franceză a primit în general cu mare linişte aceste măsuri financiare. Presa de dreapta declară că ele au devenit necesare în urma regimului catastrofal al dlui Blum. În rândurile Frontului popular numai comuniştii se declară făţiş împotriva acestor măsuri, însă fac răspunzătoare de ele, partidele de dreapta.

Noua poftire a lui Neurath la Londra, anunţată acum două zile se dezminte azi: ştirea ar fi prematură, dezacordul în sânul Comisiei de neintervenţie fiind încă prea mare.

Ca să pună capăt luptelor dintre arabi şi evrei în Palestina, englezii au numit o comisie tehnică cu însărcinarea de a găsi o soluţie. Comisia şi-a încheiat lucrările şi soluţia ei este împărţirea Palestinei în două. Împotriva acestei împărţiri — de cum a fost aflat proiectul comisiei — protestează cu vie energie, şi cu manifestaţii, şi evreii şi arabii. Evreii mai ales, plâng la zidul tânguielilor sfârşitul unui vis frumos... (zic ei!)

Maniu a dat de la Karlsbad dezminţirea cerută de tineretul partidului. Tilea, într-o cuvântare la Sibiu, acuzase pe Maniu că fusese la Cap Martin să propună lui Titulescu înfiinţarea Republicii în România (parcă sta în mâna lor!). Titulescu dedese numaidecât o categorică dezminţire acestor braşoave de Sibiu — dar Maniu tăcuse. Un gazetar punându-i lângă Sprudel arzătoarea chestiune, domnul fost prezident a respins cu indignare acuzaţia dlui Tilea, adăugând (ca să-şi explice tăcerea de până acum) că sunt oameni care nu merită să li se facă nici măcar cinstea unei dezminţiri!

Consecinţele *gării* lui Titulescu au fost cele prevăzute: Regele n-a mai reînnoit mandatul lui Tabacovici la Căile Ferate. Dl Tabacovici afirmă prin gazete că dânsul a dorit să se retragă (e şi om să lase din gheare asemenea pleaşcă), pe când toată lumea ştie că Franasovici a fost cu decretul lui de renumire la Rege — şi că Regele l-a ras. Ce doliu pentru toată banda care se înfrupta de la oropsitele noastre căi ferate! Nu e vorba, vor găsi şmecherii pe alţii, şi apoi le-a rămas Macovei. Cel nenorocit, în realitate, e numai Tabacovici, căci numai el pierde milioanele atât de uşor de agonisit. Încă un „titular“ la pământ — nu pot să spun că nu-mi face plăcere. Dar tot au mai rămas vreo doi...

---

11 iulie. Oficiul central de valorificare a grâului s-a întrunit şi a luat mai multe hotărâri pe baza noului decret-lege al valorificării cerealelor. Nu s-a fixat nici de oficiu (în a cărui cădere cade hotărârea, după noua lege) un preţ minimal al grâului, spre a se vedea dacă pe piaţa internă se manifestă tendinţe de scoborâre a preţului.

Nu s-au fixat nici quantumul, nici condiţiile primei de valorificare aşteptându-se pentru aceasta momentul în care conjunctura pieţii internaţionale ar necesita o intervenţie pentru susţinerea exportului.

S-a hotărât regim liber la export pentru grâul de calitate (de la 77 kg greut. în sus) în ţările cu valută forte. Pentru ţările cu devize slabe şi pentru grâul mai slab, exportul nu se va face decât pe bază de autorizaţie, caz la caz.

Discuţii furtunoase la Comitetul de neintervenţie din Londra. Violente chiar, între Ribbentrop ambasadorul Germaniei şi Maiski „paşnicul" Sovietelor. S-a propus în cele din urmă, să se însărcineze Guvernul britanic cu redactarea unui proiect de compromis, căci nici unul din cele două grupuri interesate mai de aproape în afacerile Spaniei, n-a vrut să cedeze asupra pretenţiilor sale. Preşedintele Comitetului, lord Plymouth, a suspendat şedinţa pentru a întreba Guvernul britanic dacă acceptă sarcina pe care Comitetul ar dori să i-o încredinţeze. La redeschiderea şedinţei, lordul Plymouth a adus răspunsul afirmativ al Guvernului Regal. Şedinţa s-a ridicat definitiv, urmând ca cea viitoare să fie convocată după ce Guvernul britanic va fi negociat cu celelalte Puteri şi va fi ajuns la un rezultat.

Cercurile bine informate pretind că Guvernul britanic va căuta să stabilească compromisul, întemeindu-l pe următoarele puncte:

1. Continuarea exercitării controlului naval de către observatorii neutri, cu dreptul acestora de a putea examina încărcăturile tuturor vaselor care acostează în porturile spaniole;
2. Acordarea calităţii de beligerant celor două părţi în luptă, *în apele teritoriale spaniole*;
3. Control terestru mai sever, mai ales la graniţa portugheză;
4. Examinarea (!!) imediată a chestiunii retragerii voluntarilor.

În jurul Madridului, naţionaliştii au reînceput activitatea. Dar înaintează foarte încet şi acolo şi către Santander.

Telegramele de azi conţin această perlă:

„Ostilităţile dintre japonezi şi chinezi sunt *definitiv suspendate*." Dacă sunt numai suspendate, pot fi reluate, şi atunci cum rămâne cu „definitivul"?

Cardinalul Pacelli, secretar de Stat, a sosit la Paris în vizită oficială. A fost primit la gară cu mare alai, de ministrul de Externe Delbos, de autorităţi, de reprezentanţi ai Parisului şi ai clerului — şi cu un entuziasm de nedescris de către popor. Şi toate astea sub un Guvern radical-socialist; cum se schimbă lucrurile! Nu încape îndoială, că E. Combes (de sinistră amintire) trebuie să „se întoarcă la morminte", cum spunea neuitatul Julian în „Zigeunerbaron"!

Patronii hotelurilor din Paris au declarat grevă generală, nefiind mulţumiţi nici cu prescripţiile tranzacţionale pe care le-a consimţit Guvernul cu privire la aplicarea legii de 40 de ore. Biata Expoziţie plăteşte oalele sparte!

Elevii Şcolii noastre de Război au fost invitaţi în Franţa să viziteze diferitele instalaţii ale Armatei franceze, şi liniile de fortificaţii. Prin această invitaţie, ca şi prin venirea lui Gamelin la manevrele noastre, Guvernul francez vrea să sublinieze dependenţa noastră politică de Franţa. Pentru a dejuca acest plan puţin „delicat", Regele a hotărât ca ofiţerii Şcolii de Război să se oprească în drum la Torino şi să facă o vizită Şcolii de Război din acel oraş. Ofiţerii noştri au şi sosit la Torino, unde li s-a făcut o strălucită primire. Şederea lor în Italia se va prelungi, căci au fost hotărâte excursii şi la Florenţa şi la Roma.

Neguţul, mititelul, a avut un accident de automobil în Anglia, lângă oraşul Exeter. Negriciunea Sa a fost zvârlită din automobil dar n-a fost nici măcar contuzionat. Ce noroc să fii făcut din ebonită!

---

12 iulie. Am făcut drum, nu e vorba, în o sută de ani! Iată-ne pe picior de egalitate — în pretenţii — cu ţările civilizate din Apus. După Ambasade, a venit şi rândul trenurilor aerodinamice! Primul a fost inaugurat ieri, între Bucureşti şi Constanţa. Distanţa a fost parcursă în 2 ore şi 1/4, cu o viteză prin urmare de mai bine de 100 km pe oră. Ilustrul director general al C.F.R.-ului, dl Macovei, a anunţat că asemenea trenuri aerodinamice vor fi puse în serviciu, încă în luna iulie curentă, între Bucureşti şi Braşov — apoi succesiv între Bucureşti şi Cernăuţi,

Bucureşti şi Cluj, Bucureşti şi Timişoara. Până la Cernăuţi, noul tren va pune 5 ore. Vagoanele îmbucate între ele, vopsite alb, sunt prevăzute cu tot confortul. Mese de mâncare ca în Pulmanurile englezeşti. Pereţii impermeabili zgomotului şi căldurii sau frigului. Ferestrele nu se pot deschide, aeraţia fiind asigurată prin aparate speciale.

Dar trenurile aerodinamice şi rapide nu constituie singurul pas înainte pe care l-am făcut zilele acestea pe calea civilizaţiei. Prefectura Poliţiei Capitalei a interzis printr-o ordonanţă ce prevede sancţiuni severe, zgomotul nocturn provocat de abuzul claxoanelor, eşapamentelor libere ale automobilelor şi clopotelor tramvaielor. Faimos! Dar cum rămâne cu precupeţii care încep să ţipe pe străzi de la ora 4 dimineaţa, cu beţivii care fac scandal toată noaptea, cu radio-posturile care urlă prin vecini până după miezul nopţii? Repede o ordonanţă şi împotriva lor, domnule Gavrilă!

În aşteptarea proiectului de compromis englez, franţujii au ieşit cu un ultimatum: dacă nu se admit cele două propuneri ale lor, intensificarea controlului la frontiera portugheză-spaniolă, şi controlul maritim eficace cu participarea Italiei şi Germaniei — *Franţa va suspenda controlul la graniţa ei cu Spania*. Întrucât priveşte Guvernul francez, el va respecta totuşi principiul neintervenţiei, dar vor fi alţii care...

Ameninţarea franceză ar urma să se realizeze pe ziua de azi, 12 iulie. Italia şi Germania nu par a fi fost prea impresionate de ultimatul francez şi aşteaptă proiectul de compromis englez. Dacă Franţa va suprima controlul la graniţele Pirineilor, Italia e gata să trimită ajutoare naţionaliştilor prin Portugalia. Transporturile italiene — adaugă presa oficioasă italiană — ar fi însoţite de vase de război, gata să intervină *împotriva oricui ar stânjeni aceste transporturi*. „A bluff, bluff et demi“!

Deşi „suspendarea“ ostilităţilor dintre japonezi şi chinezi a fost „definitivă“, depeşele de azi-dimineaţă anunţă că încordarea dintre cele două Puteri *e mare* şi că chinezii au atacat din nou, la Sud de Peking, pe japonezi.

Până vor stabili japonezii o ordine oarecare în China, liniştea nu se va face în acea haotică regiune.

La Marsilia s-a întrunit congresul general socialist (S.F.I.O.). Moţiunea prin care se aprobă atitudinea Guvernului prezidat de Blum, a fost aprobată cu circa 4 000 de voturi contra 500. Să le fie de bine.

După tristele lui aventuri, francul a ajuns la Bucureşti la cota de lei 5 1/2, oficial stabilită, inclusiv prima de 39%. *Sic transit gloria...*

Un teribil val de căldură s-a lăsat asupra Americii de Nord, pe coastele Atlanticului. Numai în Statul New-York au murit 84 de persoane de insolaţie, şi s-au înecat 58 care căutau puţină răcoare în valurile mării. De observat că americanii mor uşor de insolaţie, ca oameni plăpânzi ce sunt, dragii de ei. Sau poate că razele soarelui influenţează şi imaginaţia gazetarilor şi îi face să mărească cifrele.

Pe când în America oamenii mor de căldură, la Breasta unde mă aflu, am avut ieri după amiază o bruscă scădere de temperatură, în urma unei scurte şi nedăunătoare vijelii: termometrul s-a coborât până la 14° de unde dimineaţa însemnase 28. A trebuit să pun un pardesiu pe umeri: nu-mi aduc aminte de aşa ceva în iulie, la noi, de când sunt. Azi temperatură plăcută, 20°. Se vede că iar a căzut piatră undeva, nu prea departe.

Telegramele anunţă că dl Van Zeeland va vizita Berlinul, şi mai multe alte capitale, pentru a se documenta în vederea raportului asupra *reconstruirii economice a lumii*, cu a cărui redactare a binevoit să se însărcineze. Ostenda salvatoare, iată o adevărată surpriză, pentru toţi nenorociţii care nu-şi mai aşteptau mântuirea decât de la Dumnezeu!

---

13 iulie. Temperatura care s-a menţinut răcoroasă ieri toată ziua a mai scăzut încă peste noapte. Azi-dimineaţă la ora 5, era de-a dreptul frig. La ora 9, termometrul arăta 15°. Mă plimb în parc, şi am impresia că mă aflu în regiuni alpestre. E delicios, dar ne mai pomenit!

Stânga contra dreapta: franţujii vor să facă din călătoria Regelui la Paris o mare manifestaţie politică, ca să micşoreze efectul vizitei în Po-

lonia. Dat fiind că suntem cu *toţii aliaţi*, scopul acestei manifestări nu se poate explica decât ca o reacţie a curentului de stânga împotriva celui de dreapta — Polonia, din cauza prieteniei ei cu Germania şi cu Italia, fiind clasată la dreapta.

Deşi călătoreşte incognito, Regelelui i s-a făcut mare primire la gară, în Paris. Gara a fost împodobită cu steaguri, în numele Guvernului i-a ieşit înainte Delbos. Erau prezenţi — pe lângă toţi românii şi reprezentantul Preşedintelui Republicii — ambasadorii Turciei şi Poloniei, miniştrii Iugoslaviei, Cehoslovaciei şi Greciei. În ziua de 12, Preşedintele Republicii a dat un dejun de 200 tacâmuri, la care au luat parte, alături de Rege, şeful Statului Major iugoslav şi şeful nostru, general Sichitiu — veniţi într-adins la Paris. A asistat la dejun şi înaltul comandant militar francez. Regele va întoarce politeţea Preşedintelui, invitându-l la un dineu la pavilionul român de la Expoziţie.

Presa pariziană — aceeaşi presă care ne înjura ieri — a devenit ditirambică şi ridică osanale Regelui şi „credincioşilor aliaţi români"! Scopul călătoriei Regelui a fost prin urmare atins.

Suveranul a descins la hotel Ritz, ca un simplu Callimachi.

———

Duminică a avut loc la Baroul din Bucureşti alegerea a 7 membri în Uniunea avocaţilor. A reuşit cu aproape unanimitatea voturilor lista naţionalistă în frunte cu Istrate Micescu — lista democratică cu Dem. Dobrescu fiind retrasă. Aproape jumătate din avocaţi s-au abţinut de la vot. Rezultatul alegerii dovedeşte că naţionalismul este astăzi la noi o mai bună afacere ca democratismul, căci lichelele naţionale au învins fără greutate pe lichelele democratice. *Universul*, care ţine tarabă de naţionalism, exultă. A exultat şi Istrate Micescu, la banchet, jonglând cu idealul, între două procese veroase. A trimis şi o telegramă de condoleanţe „dlui Vasile Petcu Sassu, ministrul Justiţiei etc." care după credinţa naţionaliştilor ar fi susţinut curentul democratic, în prima alegere din iunie, care a fost zădărnicită. Zgomot mult, fără ecou.

———

După „suspendarea definitivă" a ostilităţilor, după reluarea lor mai mult ascunsă, iată războiul chino-japonez în plin. Japonezii bineînţeles înaintează spre Peking. E însă probabil că războiul va fi scurt, şi că chinezii se vor supune cererilor japoneze.

———

Americanii continuă să moară de căldură: pe ziua de ieri numărul morţilor s-ar fi ridicat la 221 şi al înecaţilor la 96. Zic gazetarii.

———

O furtună teribilă cu grindină s-a dezlănţuit asupra judeţului Buzău, pricinuind mari pagube. Se vede că de acolo ne vine valul de răcoreală.

———

14 iulie. La dejunul oferit de Lebrun, Regelui Carol nu s-au schimbat discursuri şi n-au luat parte şefii de Stat-Major român şi iugoslav, după cum greşit s-a anunţat în presă. Generalul Sichitiu a plecat întradevăr la Paris dar pentru a asista la revista de azi, şi apoi la manevrele unor divizii motorizate, la Mailly.

———

Franţa şi-a îndeplinit ameninţarea şi a suprimat pe ziua de ieri controlul la graniţa ei cu Spania. Credincios însă politicii sale de neintervenţie, Guvernul francez a declarat că nu va permite trecerea voluntarilor şi materialului de război spre Spania. Suprimarea controlului internaţional din partea Franţei a fost determinată, după ştirile de la Paris, prin hotărârea Portugaliei de a nu mai suferi un asemenea control la graniţele ei.

Întrebat în Camera Comunelor, asupra părerii sale despre gestul Franţei, Edenicul Anthony a răspuns că „gestul" îi pare rezonabil (!!!) şi a făgăduit că până poimâine vineri va fi în măsură să prezinte Comitetului de neintervenţie, proiectul de compromis cu a cărui redactare a fost însărcinat.

În Spania, albii se laudă că au oprit definitiv ofensiva roşilor — dar roşii atacă în fiecare zi, fără mare succes ce e drept.

———

În China gluma se îngroaşă. Impresia generală e că japonezii vor să o sfârşească şi să instaureze în Nordul Chinei un nou Manciuko. E şi timp să se pună puţină ordine în haosul care de atâta vreme încurcă toate treburile în Extremul Orient.

———

Şeful rebelilor kurzi, Seyit Riza, care de câteva luni conduce cu succes mişcarea revoluţionară împotriva lui Kemal, a fost făcut prizonier. Vai de el!

Se vorbeşte de contopirea tuturor companiilor de drum de fier franceze într-o singură societate naţională în care Statul să aibă majoritatea acţiunilor. De ani de zile, companiile actuale nu mai parvin să dea dividende decât cu ajutorul Statului, obligat să prevadă miliarde de franci în acest scop, în bugetele sale. Noua societate s-ar crea odată cu sporirea tarifelor feroviare, sau în lunile care vor urma această sporire.

———

15 iulie. Se zvoneşte că Ducele şi Ducesa de Windsor, după ce vor petrece câtva timp în castelul Cintleacului, de lângă Oradea Mare (proprietatea Rothschilzilor), se vor opri câteva zile, în drum spre Istambul, la Mamaia. Vizita ar fi proiectată pentru mijlocul lui august, şi s-ar fi şi închiriat în acest scop vila Ştirbei. Dacă ştirea e adevărată, sunt în perspectivă frumoase zile în pielea goală, pe plaja de la Mamaia. Eduard al VIII-lea se va urca apoi cu dama, la Balcic, pe un yacht pus la dispoziţia sa de Atatürk (Kemal) spre a fi dus la Constantinopol.

A sărit încă un fort în jurul Bucureştilor: de data asta a fost cel de la Cernica, în ziua de 12 iulie. N-am auzit explozia de la Breasta (!!) — dar am citit ştirea în gazete. Comunicatul oficial vesteşte că a explodat muniţie veche de artilerie, neutilizabilă. Atunci de ce se păstra? Ca să sară fortul? Morţi sau răniţi nu au fost.

———

Presa franceză, ca să dovedească cu vârf şi îndesat, că România nu s-a lăsat atrasă de politica cunoscută sub numele de *axa Berlin–Roma*, ne înăbuşe pe noi şi pe Rege — încă la Paris — sub flori. Articole de o platitudine greţoasă. Dar cine s-a gândit în România la axa Berlin–Roma? Apropierea de Polonia înseamnă cu totul altceva. Pe de altă parte junele Boncour, cur, cur, într-un lung şi insipid discurs ţinut ieri la Bucureşti, se agaţă ca un disperat de armata franceză, se jeleşte că românii nu mai cred în valoarea ei, şi conjură pe francezii din România să ne convingă, că greşim. Mai întâi, noi suntem convinşi de valoarea *tehnică* a armatei franceze şi un punct de întrebare, în actuala conjunctură politică n-ar putea fi pus decât întru ce priveşte valoarea ei morală. Dar, fiindcă ştim că toate trec, nu o punem nici pe asta. Unde nu ne înţelegem, e pe chestia cu Rusia. Cât timp Franţa va rămâne cu Sovietele în braţe, *fără nici o garanţie reală pentru noi*, prietenia noastră cu poporul francez, devenită acum tradiţională, va scârţâi. Un pact cu Beneş,

nu constituie pentru noi o apărare suficientă împotriva curentelor de nebunie ce suflă de la Răsărit.

———

16 iulie. Regele Carol continuă să farmece Parisul. La revista de la 14 iulie a stat la tribuna oficială îmbrăcat în uniformă de general de Artilerie (de când sunt, francezii n-au trebuit să vadă atâtea fireturi) cu mantia albă de stafie a cavalerilor ordinului Mihai Viteazul pe umeri. Mulţi viteji a cunoscut Franţa, dar aşa viteaz în ţinută de vicleim, mai rar. După revistă, mare dejun — din nou — la Preşedintele Republicii. Au fost invitaţi şi şefii de Stat-Major român şi iugoslav, aşa încât ilustrisimul Sichitiu şi-a avut totuşi dejunul lui la Eliseu. În ajunul sărbătorii naţioanle, Regele a oferit un mare dineu la pavilionul român de la Expoziţie. Au fost poftiţi Preşedintele Republicii, miniştrii, preşedinţii Corpurilor Legiuitoare. Telegramele nu spun dacă a fost şi Voronov, dar desigur că a fost Gusti — *cealaltă rudă*. Şi Consiliul Municipal a dat o recepţie în onoarea Suveranului român. Între două îmbucături, Majestatea Sa a primit pe Chautemps, pe Daladier, pe Paul Boncour şi alte câteva mironosiţe ale regimului. Dat fiind caracterul de intimitate al vizitei, se poate spune că la Paris se trăieşte acum o adevărată lună de miere, cam întârziată, nu e vorba. Dar vorba aia „mieux vant tard que jamais!“

———

Proiectul de compromis britanic pentru asigurarea neintervenţiei în Spania a fost dat publicităţii şi conţine următoarele puncte:

1. Să se renunţe la controlul naval în larg, observatorii internaţionali fiind plasaţi în porturile spaniole cu misiunea de a întocmi rapoarte asupra încărcăturilor aduse în Spania.
2. Să se acorde drepturile de beligeranţi celor două părţi în luptă în Spania, *dar cu anumite rezerve* şi numai după ce Comitetul va fi aprobat în unanimitate, retragerea voluntarilor şi rezervele mai sus arătate.

Italia şi Germania au primit cu rezerve (şi ele) propunerile britanice, care vor fi aduse în discuţie cu începere de azi.

———

Cu prilejul alegerilor de la Barou, de duminica trecută, Prat y Soutzo, ministrul „in partibus“ spaniol a adresat o telegramă de felicitare lui Istrate Micescu. Când am citit-o, lucrul mi-a părut ciudat. *Curentul*, cu

toate simpatiile lui naţionaliste, relevă în numărul său de ieri acest act neobişnuit şi se întreabă cu ce drept şi pentru ce se amestecă acest diplomat străin în afacerile noastre interne. Guvernul ar avea cuvântul său de spus, cu atât mai mult cu cât dl Prat nu mai are o situaţie oficială, *şi e tolerat* ca reprezentant al lui Franco în România.

Universitatea Populară de la Vălenii de Munte şi-a deschis iarăşi porţile. Doctorul Angelescu a tras iarăşi o serie de limbi Apostolului Iorga, iar acesta — „une fois n'est pas coutume" — a făcut pe modestul.

Printr-un decret-lege, leii, atât interni cât şi externi, au fost deblocaţi. Pe baza legilor anterioare, din care cea din urmă din aprilie 1935, sumele în lei din conturile străinilor erau blocaţi şi nu puteau fi nici transferaţi nici plasaţi fără consimţământul Băncii Naţionale, care-şi menţine intervenţia sa numai pentru schimbul leilor în devizele forte, în virtutea legilor şi ordonanţelor care reglementează această materie. În fine o măsură, bună; să o salutăm în treacăt — căci n-avem des prilejul să întâlnim câte una.

În China, situaţia staţionară. Întrebat în Cameră, Edenicul Anthony a declarat ritos: „Anglia urmăreşte evenimentele cu atenţiune!" Bravo Toni!

---

17 iulie. Înapoiat ieri-seară la Bucureşti, găsesc un plic de la Antoine Bibescu, cu următorul bileţel:

„Monsieu Titulesco a profité de ses amitiés avec Petinax et Madame Tabouis pour faire attaquer la Roumanie á Paris. Il a fait intervenir ses amis russes auprès de Monsieur Gabriel Péri, le rédacteur de politique étrangère dans le journal bolchévik *L'Humanité*.

Les commentaires sont superflus".

Pe lângă bileţel, două tăieturi din *Echo de Paris* şi una din *L'Humanité* cu articolele semnate de Pertinax şi de Peri.

„Höchst interessant!"

Vechea şi cunoscuta metodă a lui Titulescu, de a mărturisi personal prietenie şi devotament (sunt sigur că la Paris, dacă l-a primit, s-a gudurat ca un câine la picioarele Regelui), de a monta campanii duse de alţii, şi de a protesta apoi împotriva lor.

Dar de data asta şmecherul şi-a dat în petec, sau mai bine zis n-a avut noroc, căci vinovatul nu e el. Articolul lui Peri în *L'Humanité* a ieşit *cu portretul lui Titulescu* în mijlocul coloanelor! Au trebuit să fie scene inenarabile, convulsiuni şi leşinuri...

Articolul lui Péri e de o rară violenţă împotriva lui Beck (pe care-l tratează de trădător expulzat din Franţa după cererea mareşalului Foch) şi a Poloniei şi plin de insinuări perfide la adresa României şi a Regelui său. Articolul sfârşeşte prin următorul alineat:

„Les Français qui veulent la paix ont choisi[1]. Mais ce choix suppose de la part du gouvernement français une certaine attitude. Après les manifestations de Varşovie, la France doit dire au colonel polonais et au monarque trouble de Bucarest, qu'il est camouflets que l'on ne saurait tolérer".

Dl Peri ajunge la aceste amabilităţi printr-o naturală deducţie, pornind de la argumentele lui Monsieur Titulesco, pe care-l citează şi-l acoperă cu flori. Pe el şi Cehoslovacia. Pentru noi numai noroi. Deja articolul e intitulat: *Les émissaires du Führer s'agitent: le roi Carol et le colonel Beck*, şi înainte de a ajunge la concluzia mai sus reprodusă dl Gabriel Péri scrie: „Il faut dire que le colonel Beck trouve une audience très favorable auprès du roi Carol. Périodiquement, le monarque produit des déclarations d'amour envers la France. Il arrive même qu'á Paris certains journaux de gauche se laissent prendre á cette comédie et reproduisent avec un attendrissement comique ces déclarations Coupable aveuglement; Carol sert dans ces conjonctures la cause du colonel, c'est á dire la cause du Führer!".

Că un ziar ca *L'Humanité* înfeudat comunismului şi Moscovei, scrie asemenea baliverne şi tratează cu atâta lipsă de deferenţă pe Suveranul unei ţări aliate, se mai pricepe — dar pentru obrăzniciile dlui Pertinax, publicate într-un ziar de ordine ca *Echo de Paris*, nu există explicaţii în afară de înrâurirea lui Monsieur Titulesco.

Scrise cu venin, articolele lui Pertinax mai sunt şi tâmpite. Într-unul, despre vizita Regelui Carol la Varşovia, scribul „care nu ia parale" acuză pe Regele Carol şi pe colonelul Beck de complicitate în vederea stabilirii dictaturii în cele două ţări şi a cuceririi Ucrainei! Mai departe

[1] E vorba de două alternative „fixate" Franţei de Monsieur Titulesco, în conferinţa sa de la Bordeaux.

scribul desluşeşte că după ce Monsieur Titulesco a încheiat, prin definiţia agresorului (!), un tratat de prietenie cu Sovietele şi „a sterilizat astfel alianţa polono-română", Regele l-a concediat şi s-a aruncat în braţele lui Beck, înclinând mult să rupă cu politica franceză. Ca dovadă a acestei din urmă tendinţe, Pertinax citează câteva cuvinte dintr-un interviu dat de Rege unui ziar polonez *Ilustrovani Kurjir Codjienny* — şi conchide că România şi Polonia nu pot rămâne simultan aliaţii Franţei, beneficiarii armamentelor ce aceasta le procură, şi totdeodată adversarii ei pe planul politicii lor externe. Ura cu care vorbeşte de Beck, dezvăluie originea informaţiilor dlui Pertinax; silueta lui Titulescu se designează în spatele lui.

Al doilea articol al dlui Pertinax, scris cu acelaşi venin şi cu aceeaşi pizmă împotriva lui Beck, se ocupă mai în special de crearea Ambasadei polone la Bucureşti şi de călătoria Regelui Carol la Paris. Se deosebeşte de cel dintâi prin atacuri mai directe la adresa Regelui, prin divagaţii asupra unei Mitteleuropa ameninţătoare, prin laude la adresa Partidului român Naţional-Ţărănist şi — după ce afirmă că Franţa ne-a refuzat Ambasada pe care i-am cerut-o — ajunge la elucubraţii de calibrul următor:

„Le roi de Roumanie, tirant partide l'invitation[1] adressée á tous les Chefs d'Etat á l'occasion de á l'Exposition, va donc arriver á Paris, vers le 15 Juillet, pour renouveler ses instances et prodiguer toutes sortes d'explications. Toutefois, nous sommes informés qu'au retour, il s'arrêtera á Sigmaringen le berceau de ses ancêtres Hohenzollern et qu'une entrevue lui sera ménagée avec le Führer allemand".

(Această din urmă afirmaţie e o perfidie în legătură cu zvonul care circulă despre relaţiile de prietenie dintre Hitler şi Principesa de Hohenzollern. Parcă la urma-urmei Regele României n-ar fi liber să stea de vorbă cu conducătorul Statului german, pe lângă care are un ministru acreditat? Sau ca iobagi ai Franţei nu putem lua contact decât cu cine ne permit stăpânii noştri, şi în special dl Pertinax?).

[1] Inexact. Regele fusese hotărât, după cum mi-a spus-o în 6 iulie (cf. cu aceste în-
semnări, pag. 24) să plece în străinătate la 8 iulie începându-şi călătoria cu Iugoslavia.
În 7 iulie, dl Boncour, însărcinatul cu afaceri al Franţei a mers să invite „special" pe Re-
ge, din partea Preşedintelui Lebrun, la revista de la 14 iulie, cu rugămintea insistentă să
sosească la Paris încă la 12 iulie, pentru un dejun prealabil la Elysée. Regele, după vi-
zita de la Varşovia, nu putea, natural decât să primească. Şi-a amânat plecarea pe ziua
de 9 iulie, modificându-şi întreg itinerariul. Vizita Regelui la Paris nu poate deci fi pu-
să, cum pretinde dl Pertinax–Titulescu în categoria „invitaţiilor adresate tuturor Şefilor
de Stat".

Veninosul publicist a sărit dincolo de cal, în afirmaţiile lui.

Contrastul dintre aceste voci ale presei pariziene şi platitudinile debitate câteva zile mai târziu după sosirea Regelui la Paris, dovedesc cât de zbuciumată e opinia publică în Franţa. Au intrat bieţii francezi până în gât în mocirla sovietică, simt şi ei tot odiosul unei situaţii intenabile în care persistă totuşi, fiindcă nu mai pot altfel. Vorba românului: „Săpun am cumpărat, săpun am mâncat". Dar trebuie oare cineva să persiste şi când a cumpărat c-c-t? Francezii o cred, şi de aci supărarea pe toţi cei ce nu vor să ia lingura...

Incidentul cu arhiepiscopul Sapieha s-a aplanat: prelatul a cerut scuze Preşedintelui Republicii. Opinia publică poloneză cere totuşi o sancţiune. Va căpăta-o?

Aflu că Tabacovici a fost definitiv mazilit de la preşedinţia Consiliului Căilor Ferate. În locul lui era să fie numit Grigore Carp (noul „fetiş" al Regelui), dar s-a renunţat şi se pare că va fi numit generalul Ionescu Mihail, care trebuie să iasă la pensie în octombrie. Bun, *căci e om cinstit şi energic*. Va fi şi o compensaţie pentru pierderea gării care purta numele său (Eforia, lângă Constanţa).

În Alba Iulia şi în judeţul Alba au avut loc alegeri comunale şi judeţene. În ambele alegeri au ieşit guvernamentalii, bătând măr pe naţional-ţărănişti. Judeţul Alba a fost până aci un fief electoral al lui Maniu, care a luat întotdeauna, sub toate Guvernele, orice alegere. E drept că de data asta Maniu era la Karlsbad iar guvernamentalii, cu Valer Pop în frunte, în birourile de vot. Totuşi, pare că popularitatea lui Maniu în Ardeal, de când cu lupta împotriva Regelui, a scăzut mult. Mi-o spun şi prietenii mei, din mai toate judeţele de peste munţi.

Monsiuer Antoine, cel mai „şic" coafor de dame din Paris, *originar dintr-un sat din Ardeal*, a venit cu aeroplanul său „particular" să facă o vizită „prietenului" tinereţelor sale, Monsieur Ionică, coaforul Curţii Regale, şi proprietar de cai de curse. Şi să mai zică cineva că românul nu e deştept!

Banca Naţională explică printr-un comunicat că până la 31 octombrie[1], introducerea biletelor sale în ţară, a celor *efectiv* aflate în străinătate, e liberă, fără îndeplinirea nici unei formalităţi. În schimb Banca Naţională a înăsprit regimul ieşirii din ţară a leilor. Până acum orice călător putea trece graniţa cu bilete în valoare totală de lei 2 000. De acum înainte, se va putea ieşi cu aceeaşi sumă, *dar numai în monedă metalică*. Cum aceasta nu este reutilizabilă în străinătate, noul regim constituie de fapt o prohibire a oricărui export de lei. Măsura e justificată prin grija de a se evita specula. De o libertate a leului, cum s-a anunţat, nu poate însă fi vorba.

———

Ministerul cehoslovac (Hodza) şi-a dat demisia. Cauza: neînţelegeri în sânul Cabinetului pentru fixarea preţului pâinii! Marele Beneş, care-şi uda varza la ţară, s-a înapoiat la Praga, să împace pe drotoşi.

———

Guvernul francez a decorat cu Legiunea de Onoare în gradul de mare ofiţer pe Gusti şi pe Urdăreanu (!!). Ce a ajuns Legiunea de Onoare! În schimb, Regele a conferit „impotentului" (aşa-l numeşte *L'Humanité*) Thierry, marele Cordon al Coroanei României.

———

La Comitetul de neintervenţie din Londra propunerile britanice au fost acceptate *ca bază de discuţie*, de toate Puterile reprezentate, inclusiv Germania şi Italia.

———

În China, tratativele — dar şi trimiterile de trupe continuă.

———

Noul Statut al Palestinei, contra căruia protestează şi evreii şi arabii va fi adus în faţa Societăţii Naţiunilor, care va hotărî (!).

———

Al doilea avion sovietic Ant. 25[2] a săvârşit şi el raidul de la Moscova, peste polul Nord, în America. Primul, pe la sfârşitul lui iunie

[1] Se vede că Banca Naţională face numai o experienţă, deocamdată.
[2] În total sunt 3 avioane de acest tip. După ce fiecare avion va parcurge distanţa Moscova-San Francisco, peste pol, câteşitrele vor încerca parcursul, împreună, în formaţie regulată.

izbutise şi el performanţa dar plecat ca să ajungă până la San Francisco, a fost silit să aterizeze la Vancouver. Al doilea avion a ajuns, după ce a trecut pest pol, până la Los Angeles. Formidabil!

În schimb, Bâzu Cantacuzino, care decolase cu faimosul său avion (subscripţie publică, milioane, înconjurul pământului) spre a bate recordul lumii pentru zborul fără aterizare, a trebuit să renunţe, coborându-se la Budapesta după ce atinsese în câteva ceasuri Tunisul şi Parisul. Bietul Bâz, n-are noroc, dar e nu numai Bâz dar şi dârz, şi va izbuti într-o zi sau alta să face ceva. Să-l ajute Dumnezeu, căci e simpatic, măcar să treacă cu avionul său printr-o gaură de cheie!

———

Domnul Beneş a primit demisia domnului Hodza, şi a însărcinat pe domnul Hodza să formeze noul Guvern care foarte probabil va fi identic cu cel vechi. Ce frumoasă este democraţia!

———

18 iulie. Japonezii vor trimite un ultimatum Chinei, cerând controlul militar asupra întregii regiuni la nord de fluviul galben. Controlul economic e naturalmente un corolar al controlului militar. Pentru ca China să poată chibzui răspunsul său în deplină libertate, japonezii au concentrat şi concentrează mari forţe spre graniţa Manciuko-ului. De altmintreli întreaga acţiune japoneză e justificată de grija ce poartă Manciuko-ului, şi ocuparea nordului Chinei e numai o precauţie strategică, în cazul unui atac din partea Sovietelor! Au învăţat şi japonezii să vorbească în stil diplomatic! Geneva le-a servit la ceva!

———

Faţă de mersul evenimentelor şi de tot ce se întâmplă la Paris, mă întreb dacă chestia cu uniunea personală n-a fost născocită de polonezi ca să măgulească pe Regele Carol şi să-l rupă de francezi. Cunoscându-i megalomania şi vanitatea şi nemaiputându-l momi cu nimic după ce îi dăduseră cea mai înaltă decoraţie, un regiment şi o ambasadă, i-au trecut pe la nas şi Coroana Poloniei! Pe de altă parte Kowalewski, văzut zilele trecute, se declară mulţumit, şi pretinde că palinodiile de la Paris fuseseră hotărâte împreună cu Beck, pentru a mai calma pe francezi, aruncându-le praf în ochi. Aci e toată chestia: să fie numai praf?

———

La reflecție, îmi dau seama că răutatea cu întrevederea de la Sigmaringen, dintr-unul din articolele lui Pertinax, e cea mai bună dovadă că zisul scrib a scris sub inspirația lui Titulescu. Numai Titulescu putea fi în curent despre relațiile Principesei de Hohenzollern cu Führerul. Cantonat în cafeneaua lui democratică, dl Gaultier-Pertinax nu putea ști nimic despre asemenea raporturi intime și secrete dintr-o lume germană foarte specială și închisă. Sunt lucruri pe care numai Titulescu putea să le știe...

---

19 iulie. Doctorul Angelescu, ministrul Instrucțiunii a chemat ieri pe Pangal și i-a spus: „Am să-ți fac o comunicare de cea mai mare importanță, ca să o comunici lui Argetoianu. E strict confidențială: în secret nu suntem până acum decât trei, Tătărescu, Victor Antonescu și cu mine. Și o să știi și dta și Argetoianu. Iată despre ce e vorba: criza va izbucni mai iute decât era proiectat, chiar în august, Victor Antonescu, autorizat de Tătărescu, a fost ieri la mine și m-a pus în curent. La începutul lui septembrie e întrunirea Societății Națiunilor, la sfârșitul lui august întrunirea Micii Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice. În ajunul plecării Regelui, Victor Antonescu a fost la dânsul și i-a pus în vedere că în aceste trei întruniri România trebuie să ia o atitudine precisă în diferitele chestiuni de politică externă la ordinea zilei. Dacă Regele vrea o accentuare a politicii de azi, atunci participăm *noi* la viitoarele întruniri și schimbarea Guvernului trebuie amânată până la sfârșitul lui septembrie, sau la începutul lui octombrie. Dacă vrea *o altă orientare politică*, atunci schimbarea trebuie făcută înainte de sfârșitul lui august pentru ca noul ministru de Externe să se prezinte în fața diferitelor conferințe ce vin. Regele a spus că va aviza.

Acum a prevenit că se va înapoia în țară înainte de termenul pe care-l fixase, adică între 5 și 10 august. Convingerea noastră e că criza va izbucni imediat. Prevină-l pe Argetoianu ca să-și ia măsurile în consecință.

Regele e deja azi în Anglia. Se mai oprește și la Bruxelles, dar vine repede. Pe mine nu mă miră hotărârea lui, căci știu că vrea să schimb macazul în politica externă. La Paris n-a fost decât ca să «cajoleze» (sic) pe francezi după vizita în Polonia. Nu va mai lăsa pe Victor Antonescu să pună picioarele în străchini".

După această senzațională destăinuire, Angelescu a repetat lui Pangal cuvintele de laudă despre mine pe care Regele le-ar fi pronunțat în

fața lui, și despre care am scris deja ceva în aceste însemnări. Regele ar fi spus, a repetat Angelescu, „Argetoianu e singurul om în țara asta care știe ce vrea, care n-a schimbat niciodată formulele pe care le preconizează, și care e în stare să le aducă la îndeplinire". Au discutat apoi amândoi despre succesiunea Guvernului. Angelescu a afirmat că încă înainte de plecare Regele i-ar fi spus că nu poate fi vorba de un Guvern național-țărănist, și de nici un alt Guvern de partid, că s-a gândit la un Guvern prezidat de Vaida, dar că Vaida i-a dat decepții: două ceasuri i-a vorbit acum în urmă, și Regele n-a priceput ce vrea. Angelescu nu vede decât un Guvern compus din personalități desemnate de Rege: el, Angelescu ar primi dacă Regele l-ar desemna, chiar cu riscul de a ieși din partid.

Candidatura lui Angelescu la președinția viitorului Guvern nu e interesantă. Mai interesant e ce a spus lui Pangal despre colegii lui: „Pangal dragă, suntem frați, ți-o mărturisesc în taină, ce au furat oamenii aștia e înspăimântător, de la Tătărescu și Inculeț până la Franasovici și Valer Pop. Dacă Guvernul viitor ar zgândări dosarele cât de puțin, ar înfunda toți pușcăria! Până acum am tăcut, dar acum, când o veni Regele, am să mă duc la el, și am să-i spun tot ce știu și ce gândesc de potlogarii ăștia! Și am să-i spun că trebuie să sfârșească odată cu gașca de partid și cu mușamalele și cu complicitățile politice. Am spus deja Regelui: «Vezi Sire, Argetoianu e curat ca fața asta de masă!» Și când te gândești că guvernează cu canalia asta de Tătărescu cu care a semnat ordinul să-l împuște, și cu altul care a vrut să proclame Republica (aluzie la Inculeț)! Eu cu Argetoianu m-aș înțelege perfect. Dacă Regele nu mă vrea pe mine, că zice că sunt slab, să-l ia pe Argetoianu, eu îi dau tot concursul!"

Pangal a venit de la Angelescu și mi-a spus tot. Lăsând la o parte partea polemică, informația pe care i-a dat-o e extrem de importantă și totodată supărătoare pentru mine, căci am hotărât să plec la 28 iulie la Nauheim, și tare aș fi plictisit dacă ar trebui să-mi întrerup cura. Căci, de voi juca sau nu un rol în dezlegarea crizei e indiferent — trebuie să fiu prezent ca șef de partid, căci altfel mă ucid partizanii. Nu mai am nădejde decât în binecunoscuta șovăială a Majestății Sale, și în desele lui schimbări de hotărâri. Dacă până la 28 nu voi avea date mai precise, voi pleca, la noroc — chit să mă înapoiez după 8 zile.

Zilele trecute a murit o doamnă Elena Lahovari, la Ploiești. Avizul mortuar publicat în *Universul* a revelat existența soțului ei Alexandru

Lahovari. Toată lumea, inclusiv familia Lahovari, s-a întrebat cine poate fi acest Alex. Lahovari postum. Răspunsul îl pot da eu. Am cunoscut în 1903 pe când eram la Legaţia din Constantinopol două doamne bătrâne, doamnele Kanará, care trăiau modest la Bebek. Mama lor era născută Lahovari (în ce raport de rudenie cu Lahovăreştii din România nu ştiu, în tot cazul foarte depărtat). Un unchi al lor, Lahovari, a fost numit cancelar la Legaţia turcească din Bucureşti în momentul întemeierii ei, după războiul din 1877. Acest Lahovari nu s-a mai înapoiat la Constantinopol, şi Alexandru Lahovari de la Ploieşti trebuie să fie fiul lui.

———

S-a hotărât ca numele de oameni, mai ales ale celor vii, să nu mai figureze pe frontispiciile gărilor. Foarte bine. Dar măsura ar trebui extinsă. Citesc în gazete că ieri a fost inaugurat la Cernăuţi căminul *I. Nistor*, clădit de Asigurările Sociale. Dl profesor ministru Ion Nistor e un om foarte cumsecade şi simpatic, dar, cel puţin cât va fi în viaţă, nu face de firmă de cămin. Numele celor în viaţă, mai ales al politicienilor n-ar trebui dat nici chiar la străzi. O lege în acest sens se impune. O spun eu, deşi s-a dat numele meu câtorva străzi din „urbe" provinciale şi câtorva pichete de grăniceri.

———

Asupra Londrei, a zburat de mai multe ori, seara între orele 9 şi 10, un avion pe care presa l-a botezat avionul-fantomă şi care a aruncat simulacre de bombe asupra catedralei Sfântului Paul. Zborul a fost efectuat de un ofiţer de aviaţie engleză în concediu după ce a prevenit autorităţile competente, pentru a dovedi că apărarea antiaeriană a Londrei e ineficace. Opinia publică engleză s-a emoţionat foarte mult, după obiceiul locului, deşi am impresia că ofiţerul în concediu n-a dovedit nimic: a trecut fiindcă a fost lăsat să treacă, „turneul" său nereprezentând nici un pericol pentru metropola lumii.

———

20 iulie. Plecat ieri la ora 2 din Bucureşti cu automobilul, am sosit la Breasta la ora 7. Înainte şi după Titu, parcurs vreo 20 de kilometri printre crăci rupte, arbori dezrădăcinaţi şi băltoace — rămăşiţele unei teribile furtuni din ajun, care la Bucureşti s-a manifestat numai printr-o ploiţă de câteva minute, nici măcar suficientă ca să răcorească pietrele încinse de căldură.

Azi se împlinesc zece ani de la moartea Regelui Ferdinand. Zece ani! şi parcă ieri am fost la Scrovişte să depun jurământul, la Curtea de Argeş să duc la locaşul de veci pe primul Rege al României întregite. Şi totuşi câteva schimbări de atunci, unele pe care nimeni nu le-ar fi putut crede realizabile fără adânci zguduiri. E drept că a murit în acelaşi an şi Ionel Brătianu!

Universul consacră o pagină defunctului Suveran şi între altele, citează o frază dintr-o scrisoare a lui, ca să facă plăcere Suveranului actual: „Popularitatea — a spus Regele Ferdinand — se pierde mai uşor decât se câştigă şi nu poate fi păstrată decât pe temeiul însuşirilor morale. Viaţa unui Suveran trebuie să fie un exemplu pentru toţi cetăţenii". Fraza e tipărită în ziar cu litere groase. Foarte frumos, dar Nenea Stelian Popeşte să dea lecţii de morală Regelui Carol?

———

21 iulie. În Rusia Sovietică „acţiunea de curăţire" întreprinsă de Stalin continuă. Noi comisari ai poporului în funcţie şi alţi înalţi funcţionari au fost arestaţi.

În Spania, lupte mari, o adevărată bătălie se desfăşoară în jurul Madridului. Rezultatul nu e încă cunoscut, dar se pare că succesul va fi al naţionaliştilor.

În China, lucrurile se încurcă tot mai rău, şi se pare că războiul cu japonezii nu mai poate fi evitat. Primul obiectiv al japonezilor va fi Pekingul. În cazul în care războiul — de fapt început deja — se va dezlănţui oficial, nu e exclus ca dl Eden (Anthony) să facă un lung, dacă nu mare, discurs în Camera Comunelor sau aiurea.

———

Regele Carol a sosit duminică 19 iulie la Londra. Călătorind incognito a fost primit numai de autorităţile româneşti. Grigorcea i-a ieşit înainte la Dover. Regele e însoţit de Urdăreanu şi de un maior.

———

Voievodul Mihai a plecat la Florenţa, după ce a fost promovat, după examen depus cu succes, în clasa a VI-a. Voievodul va petrece o lună lângă Principesa Elena.

———

Generalul Ionescu Mihail a fost numit preşedinte al Consiliului Căilor Ferate în locul lui Tabacovici, pe care gara Nicolae Titulescu l-a

mâncat fript. Numire bună, numai să poată să o ducă, cinstitul general, în mijlocul bandei de hoţi organizată de Tabacovici.

Pierre Fournier, viceguvernatorul Băncii Franţei a fost numit guvernator în locul lui Labeyrie lăsat pe dinafară. Nu cunosc dedesubturile acestei numiri, nici pe dl Pierre Fournier.

Un atentat a fost încercat împotriva colonelului Koç, şeful „Taberii Uniunii Naţionale" din Polonia, omul pe care se va sprijini mâine politica lui Rydz-Smigly, a lui Beck şi a coloneilor. O puternică bombă a fost depusă lângă vila lui Koç; ea a explodat însă în momentul când a fost aşezată, omorând pe atentator. Koç, care trebuia să părăsească vila mai târziu, a scăpat teafăr. Atentatorul a fost identificat cu un oarecare Bieganek, militant în tineretul Partidului Naţional-Democrat. Emoţii şi zarvă mare în Polonia.

A murit Marconi, marele Marconi, inventatorul telegrafiei fără fir. L-am cunoscut la Roma, cu prilejul Conveniului Volta, în toamna anului 1932. Ajunsese un fel de pontif al ştiinţei italiene şi Mussolini-l aşezase ca prezident în fruntea Academiei Italiene, creaţie fascistă. Marconi mai era angloman, cardiac şi antipatic; nimeni nu se gândeşte să-i conteste meritele trecute — dar era stors, şi pentru omenire pierderea lui nu reprezintă o pagubă. N-avea decât 63 de ani!

A murit şi Volodia — generalul Prinţ Vladimir Cantacuzino, un tip de beţiv simpatic, moştenit de la ruşi, şi care în anii din urmă a contribuit mult la veselia saloanelor din Bucureşti.

---

22 iulie. *Universul* de azi îmi aduce vestea că Corpurile Legiuitoare vor fi convocate în septembrie pentru ratificarea decretelor-legi. Zvonuri despre o asemenea convocare au mai fost, dar fără consistenţă. Dacă informaţia *Universului* s-ar adeveri, pericolul unei schimbări de Guvern în august, în conformitate cu destăinuirile doctorului Angelescu, s-ar dovedi înlăturat — fie că a cedat Regele, fie că a cedat Guvernul — şi aş putea să-mi fac în linişte cura la Nauheim. Dea Domnul ca ştirea *Universului*, să se adeverească. E publicată în caractere groase, în fruntea informaţiilor...

Proiectul britanic de compromis, în chestia spaniolă, a fost torpilat de Italia. Comitetul de neintervenţie de la Londra a ajuns, în discuţiile sale, la un punct mort. Toate se reiau „d'a capo"!...

Marea bătălie din jurul Madridului s-a terminat în favoarea naţionaliştilor. Trupele lui Franco au mai câştigat ceva teritoriu la Nord, au luat mult material de război, dar nimic decisiv.

Cu desăvârşita lor artă de a face teatru, fasciştii au transformat pierderea lui Marconi într-un adevărat doliu naţional. Până şi bursa de la Roma şi-a suspendat operaţiile în semn de doliu. Ca şi Joffre despre Foche, Branley (a împlinit 93 de ani) întrebat despre Marconi a răspuns: „C'était un bon petit!"

În China, războiul oficial tot n-a început, fiindcă chinezii se retrag în faţa forţelor japoneze — şi continuă să negocieze. Starea haotică din China, nu va putea totuşi fi înlăturată decât prin mitralierele japoneze.

Hodza a reformat Ministerul său aşa cum era, cu fostul ministru de Finanţe în minus, Krofta Kamil a rămas, spre fericirea ţării sale.

Conflictul dintre hotelierii din Franţa şi legea celor 40 de ore pe săptămână a fost în fine aplanat printr-un compromis valabil până la 1 noiembrie. Dacă voi fi silit să merg la Paris la sfârşitul lui august, pentru afacerile Stelei Române, nu voi risca să găsesc porţile Chatham-ului închise. „C'est toujours cela!"

Fournier, noul guvernator al Băncii Franţei, a fost şef de cabinet al lui Poincaré, în momentul stabilizării francului. E unul din motivele pentru care a fost numit.

Măsurile luate de Bonnet, au calmat dealtmintreli în oarecare măsură piaţa, şi Guvernul a dobândit răgazul necesar pentru pregătirea planului său financiar definitiv.

Manole Guţuleac, vestit bandit basarabean, evadat de la Doftana acum trei luni, a fost prins şi închis din nou. Inculeţ, e încă în libertate.

---

23 iulie. La Comitetul de neintervenţie reprezentanţii Puterilor continuă să se certe. Şi Anglia şi Italia rămân pe poziţii. Cea dintâi vrea evacuarea voluntarilor înainte de toate; cea de-a doua recunoaşterea lui Franco ca beligerant şi împiedicarea comuniştilor să ajute pe roşii, peste graniţa franceză.

Pe când la Londra „grammatici certamt", în jurul Madridului a început din nou ofensiva naţionaliştilor, care înaintează spre Escorial. Luptele se desfăşoară din nou cu mare îndârjire.

„Situaţia în China e tot nelămurită", scriu ziarele. În realitate e foarte lămurită; războiul a început fără să fie declarat oficial. Această metodă permite negocierile continue, iar cele mai bune argumente sunt servite de tunuri şi de tancuri. Pe acest teren, e probabil că elocinţa japoneză va convinge foarte repede pe chinezi.

Mica Înţelegere se va întruni la 28 august, în România. Ziarele anunţă că după conferinţă cei trei miniştri de Externe se vor plimba în Deltă, împreună cu damele respective. Aceste ştiri mă întăresc în nădejdea că s-a schimbat iar termenul crizei de guvernământ (data destăinuită de dr Angelescu) şi că-mi voi putea termina cura la Nauheim în isihie.

Un foc puternic a izbucnit la Moreni. Deşi a pornit din scurgerile unei schele a Creditului Minier, focul n-a atins nici o sondă. Sunt însă pagube mari în sat, printre gospodăriile oamenilor. Nici morţi nici răniţi.

A murit la vârsta de 42 de ani deputatul liberal de Dolj, Marin Stoiculescu. A fost multă vreme primar al Calafatului. L-am avut şi eu în 1931, preşedinte al comisiei interimare. Era activ, dar mână lungă, foarte lungă. Nici o pagubă.

Ieri au fost alegeri comunale la Breasta. Au obţinut: liberalii 80 de voturi, ţărăniştii 110, cuziştii 142. Idioţii mei (Partidul Agrar) s-au certat şi au pus două liste: una cu Pretorian în cap a luat 148 voturi, iar alta cu Marin Amzulescu 86. Din 5 locuri, s-au atribuit astfel 3 Partidului Agrar şi 2 celui gogo-cuzist (banii lui Puiu Pleşa). Un succes care mă lasă rece! Toţi capii de listă sunt nişte escroci, şi alegerile acestea n-au avut decât un efect: oamenii n-au muncit ieri toată ziua şi au băut tot timpul. Iar comuna a trecut din mâna unui hoţ în a altuia.

Numai primari numiţi şi bine plătiţi ca să poată fi recrutaţi cum trebuie, ar scăpa comunele noastre rurale de jaf şi de incurie.

---

24 iulie. În vechea biserică din parcul Brestei, s-a slujit azi-dimineaţă parastasul de 3 ani, pentru odihna sufletului scumpei mele mame. Trei ani!... Dar nici dânsa, nici tată-meu n-au pierit de tot, căci amintirea lor trăieşte în sufletul meu, şi nu mă părăseşte, şi o port cu drag. Mă întreb, după moartea mea, ce se va întâmpla? Vom pieri — atunci — în aceeaşi clipă, toţi trei!

Parastasul, simplu, în mijlocul florilor şi câţiva devotaţi care i-au iubit a fost emoţionant şi înălţător...

Ziarele publică următoarea telegramă:

„Londra 22 iulie (Rador). — M.S. Regele Carol II al României a primit ieri pe dl Neville Chamberlain, primul ministru al Marii Britanii. Azi M.S. Regele Carol II a primit pe dl Anthony Eden, ministrul Afacerilor Străine.

La ora 18 M.S. Regele a făcut o vizită M.S. Reginei Mame Mary".

Aşa „incognito" mai rar.

Prin decret-lege (?) s-a creat o nouă episcopie a Maramureşului. De se va găsi şi „un păstor" cum trebuie, poate că s-o alege şi ceva bine

pentru acea oropsită şi abandonată populaţie. Noua episcopie a fost încadrată în Mitropolia Bucovinei.

Prin jurnal al Consiliului de Miniştri, exportul porumbului a fost interzis cu începere de ieri. În afară de Ardeal şi de unele regiuni de-a lungul Dunării, se prevede într-adevăr recoltă foarte proastă. Afară numai dacă n-o ploua, dar nu sunt semne. Se semnalează în schimb furtuni locale. Cea din urmă, de alaltăieri, a devastat oraşul Brăila şi jur împrejur.

Pavilionul român la Expoziţia din Paris are mare succes, dacă e să credem ce spun ziarele. Preşedintele Lebrun, Chautemps, Sarraut etc. ar fi declarat succesiv, că e pavilionul cel mai interesant din Expoziţie. Dacă o fi aşa, vai de celelalte. Poată însă să fie la mijloc şi numai reclamă „sociologică" — căci în asta e foarte iscusit Gusti, zis şi lipitoare.

Între japonezi şi armatele chineze din Nordul Imperiului pare că s-a încheiat un armistiţiu. Cu Guvernul de la Nanking, negocierile continuă. Barometrul e iar la pace. Să fi convins pe chinezi, argumentele japoneze?

---

25 iulie. *Universul* de ieri a început publicarea în foileton a discursului-conferinţă de la Bratislava, cu care Titulescu a pecetluit promovarea lui ca *doctor honoris cauza*. Banala prelegere poartă pomposul titlu: „Dreptate în politică". Cum se vede dl Stelian Popeşte nu se lasă. Şi nici dl Titulescu-gară, mai puţin.

Regele Incognito a părăsit Londra şi a sosit la Bruxelles. Regele Leopold nu se lasă mai prejos de vechilul său Van Zeeland şi face „lumii" *o sugestie*, pe care presa occidentală o înregistează mai mult cu respectul cuvenit unui Monarh atât de cumsecade, decât cu entuziasm. Sugestia Regelui constă în convocarea unor „oameni capabili şi independenţi" din toate ţările, care să se întrunească şi să găsească soluţiile cerute de problemele de ordin economic rămase de atâţia ani nedezlegate. Ciudată sugestie! N-avem oare S.D.N-ul la Geneva? Mai frumoasă adunătură de competenţi, ca aceasta! Ori poate că Majestatea Sa consideră pe domnii de la Geneva ca lipsiţi de „independenţă"? În tot cazul, ori cum ar învârti cineva lucrurile „sugestia" Regelui Leopold e o palmă pentru Liga Naţiunilor, o palmă cu atât mai dureroasă, cu cât vine de la un prieten.

Se zice că Goga ar fi bolnav, într-un sanatoriu de la Zürich. Probabil în căutarea unui medic „zidan". Presupun că încearcă să-şi pună circulaţia în regulă, căci ştiu că suferă de o tensiune enormă, peste 25.

Patriarhul Varnava, al sârbilor, a murit în vârstă de abia 52 de ani. Moare tocmai în momentul în care Biserica sârbească intră în luptă cu Guvernul şi cu bunul simţ. Guvernul a încheiat un Concordat cu Papa, lucru foarte normal şi cu atât mai necesar în Iugoslavia, cu cât toţi croaţii sunt catolici. Dar Biserica Ortodoxă în fanatismul ei nu admite nici un contact cu Roma. Concordatul a fost votat de Skupcină şi de Senat, dar n-a fost încă ratificat. Sinodul a hotărât represalii împotriva parlamentarilor care au votat Concordatul şi deocamdată nu vrea să le mai recunoască dreptul de a participa la alegerea ierarhilor bisericeşti.

---

26 iulie. Ieri după-amiază am venit cu automobilul de la Breasta la Bucureşti pe o căldură sufocantă: 35° la soare. A fost ceva infernal, căci pe lângă căldură, n-am ieşit de la Piteşti la Bucureşti dintr-un nor de praf. Azi e şi mai cald: dogoreşte.

Ieri, duminică, au avut loc alegeri judeţene şi în câteva oraşe în diferite regiuni ale ţării. Alegerile au decurs în linişte fără să deştepte mare interes, nici măcar unul local — poate şi din cauza căldurii.

La Făgăraş (oraş) am ieşit noi, Partidul Agrar, în cap cu 400 voturi; ţărăniştii 350, liberalii 194, gogo-cuziştii 69. E un frumos succes pentru C. Radovici, şeful nostru de acolo. La judeţ ne-au bătut naţional-ţărăniştii (3 700 voturi), liberalii (3 212) şi gogo-cuziştii (2 099). Noi am avut 2 001 voturi şi am întrecut pe vaidişti (1 696 voturi), pe saşi (1 351) şi pe George Brătianu (393).

Interesante au fost alegerile de la Braşov, unde toate partidele româneşti au pus o singură listă şi au bătut pe saşi şi pe unguri (divizaţi pe 5 liste) cu mai bine de 10 000 de voturi.

Partidul Agrar a avut voturi frumuşele şi la Bihor şi la Satu-Mare, unde a pus liste. Dacă şefii noştri de organizaţie ar lucra cum trebuie am avea voturi frumoase pretutindeni. Exemplul lui Radovici la Făgăraş, e cea mai bună dovadă.

———

Faţă de eşecul proiectului de compromis britanic, Guvernul englez va propune Comitetului de neintervenţie în Spania „un plan de lucru". Scopul acestui plan e să permită Puterilor să negocieze mai departe. „Atât timp cât se negociază nu se face război", şi acesta e singurul scop pe care-l urmăreşte Cabinetul de la St. James — comentează presa engleză şi franceză. O mai frumoasă mărturisire de neputinţă, nu se putea.

———

În Rusia continuă „purificarea" (după concepţia lui Stalin) şi — foametea (tot după concepţia lui Stalin).

———

Un tânăr chimist american, dl Pren, de la Universitatea din Aimes (statul Iova) ar fi inventat un nou gaz toxic care trece prin toate măştile cunoscute azi. Noul gaz trece chiar prin piatra calcaroasă. Frumoase perspective pentru războaiele viitoare. Poate că din excesul răului va veni binele — adică suprimarea războaielor, fiindcă nimeni nu va mai îndrăzni să le înceapă.

———

A murit bătrânul dr Obrejia, sau Obreja, căci aşa se pronunţă numele lui. Era foarte bătrân, inteligent, simpatic dar cam ţicnit. A fost primul profesor român de boli mintale. Deşi nu ştia multă carte a fost un bun profesor. E unul din ultimii reprezentanţi ai şcolii vechi.

———

Întâlnit la dejun la Continental, pe drul Angelescu şi stat puţin de vorbă cu dânsul. Mi-a confirmat toate câte spusese lui Pangal, şi a adăugat că acum avea şi confidenţa lui Tătărescu. Când a însărcinat pe Pangal să-mi comunice intenţiile Guvernului de a se retrage încă în au-

gust, nu văzuse decât pe Victor Antonescu. Primul ministru i-a vorbit în acelaşi sens ca ministrul de Externe (povestea cu Mica Înţelegere şi cu Geneva, neputinţa de a lua angajamente pentru viitor în aceste două conferinţe). După spusele lui Tătărescu, Regele s-ar înapoia pe la 12 august; la 15 e serbarea Marinei la Constanţa, după care, între 15 şi 20 august Guvernul şi-ar prezenta demisia. Am observat că dl Tătărescu e contradictoriu: acum câteva zile a prevenit pe prefectul de Dolj şi pe deputatul Ion F. Popescu, care au fost să-l vadă la Poiana (Gorj) că Guvernul se va retrage în *septembrie* şi să se aranjeze în consecinţă. „Nu pot decât să-ţi repet ce mi-a spus" — a replicat Angelescu. Părerea lui personală însă, este că Regele va mai amâna criza câteva zile, până la sfârşitul lui august, începutul lui septembrie.

Angelescu mi-a mai povestit că Tătărescu crede într-un viitor Guvern Mihalache şi că la întrebarea care i-a pus-o dacă aşa vrea Regele, junele prim-ministru i-a răspuns: „Nu, Regele nu vrea, dar trebuie să facem tot ce vom putea ca să aducem pe Mihalache, *e cel mai bun Guvern pentru interesele noastre de partid.* Trebuie să facă un Guvern cu Vaida. Să mai pună amândoi apă în vin, Mihalache să renunţe la Maniu, la Lupu şi la Madgearu — Vaida să renunţe la Tilea, la Mirto şi la Ioaniţescu, şi să-şi facă Guvernul!" Râdea şi Angelescu de formula lui Tătărescu, care nu mai are nevoie de comentarii spre a fi dovedită absurdă. Am arătat doctorului că şi pe această chestiune, domnul Guţă se contrazice, căci aceloraşi prieteni din Dolj indicaţi mai sus, le-a spus: „După noi vine un Guvern Vaida-Argetoianu".

Doctorul Angelescu *e convins* că Regele nu face Guvern naţional-ţărănist şi că va face apel la diferite personalităţi. El e gata să fie personalitate şi să primească cu bunăvoinţă propunerile Regelui.

Ca să câştig timp şi să-mi pot face în linişte cura de la Nauheim, am sugerat lui Angelescu să meargă la Rege, îndată ce se va înapoia, şi să-i spună *că cel mai bun mijloc pentru a scăpa de viitoare (dar imediate) angajamente în politica externă e de a lăsa pe Victor Antonescu să reprezinte ţara şi la conferinţa Micii Înţelegeri şi la Geneva*: un ministru pe ducă nu poate angaja Guvernul viitor, şi toată lumea ştie că Guvernul Tătărescu e pe punctul de a demisiona. Regele urmăreşte pentru moment, înainte de toate o politică fără noi angajamente faţă de Franţa, de Rusia sau de Mica Înţelegere, o politică care să-i lase mâna liberă pentru ziua de mâine — va fi prin urmare încântat de sugestie, şi „te va considera, dragă Angelescu, ca un om de geniu!" Angelescu a fost impresionat de formula mea, şi mi-a spus că o va supune negreşit

Regelui. Dar cum e o hahaleră, nu ştiu dacă se va ţine de cuvânt. Ca încheiere, l-am prevenit că eu plec în tot cazul poimâine la Nuaheim. Tot voi apuca 15–20 de zile de cură. Şi apoi, în voia Domnului!

---

27 iulie. Din ziarele de azi: luptele au reînceput în China, naţionaliştii înaintează în jurul Madridului, atentatorul împotriva lui Koç (Polonia) a fost definitiv identificat (nu era cel ce se crezuse întâi), Ducesa de Kent era să fie ucisă într-un accident de automobil — dar n-a avut nimic, şi în fine 3–4 coloane asupra discuţiilor de la Comitetul de neintervenţie. Aci, diferitele Puteri se luptă între ele pe bază de chestionare ce şi le supun unele altora — dar toată treaba nu mai interesează decât pe gazetarii ce nu mai au ce scrie pe aceste vremuri de mari călduri.

Sunt de aseară la Sinaia. Scăpat din cuptorul de la Bucureşti, îmi regăsesc puterile, în aerul răcoros de munte.

Deşi incognito, Regele a fost primit la Bruxelles, la gară, de Regele Leopold şi de frate-său şi găzduit la Laeken. Gradul de rudenie între Regele Carol şi Regele Leopold fiind identic cu cel dintre Regele Carol şi Regele George al VI-lea, diferenţa primirii de la Bruxelles faţă de cea de la Londra devine şi mai sensibilă.

Telegramele ne aduc la cunoştinţă că Regele nostru vrea să studieze de aproape propunerile economice ale Regelui Leopold şi ale dlui Van Zeeland. Numai dacă n-ar face şi dânsul vreo sugestie, căci cine ştie cu ce bazaconie ar mai veni!

O telegramă „Radio Central", de la Londra, anunţând sosirea Regelui Carol la Bruxelles, mai adaugă că de acolo Suveranul României va merge la Sigmaringen, să viziteze pe vărul său Frederic-Victor, iar de la Sigmaringen la Berlin *să întâlnească pe Hitler.* Să fi fost mai bine informat Titulescu-Pertinax, decât noi din gura Regelui însuşi? Nu-mi vine a crede. După ce s-a scris în Franţa, ar fi o eroare din partea Regelui să meargă *acum* la Berlin.

Cum era şi de aşteptat după căldurile excesive de ieri şi de alaltăieri, furtuni violente s-au dezlănţuit azi-noapte în diferite regiuni ale ţării: din Bucureşti, din Cluj, din Târgu Mureş se anunţă mari pagube.

28 iulie. Radovici şi Radian, în drum de la Făgăraş la Bucureşti, s-au oprit la mine la Sinaia. Radian ştie de la Pamfil Şeicaru, câteodată bine informat, că Tătărescu îşi va da demisia între 15 şi 20 august, dar că Regele îl va ruga să mai gireze afacerile şi nu va rezolva criza decât la începutul lui septembrie. Asta aş vrea şi eu.

Radovici mi-a adus un manifest pe care îl împărţeau clandestin, la alegerile judeţene din Făgăraş, agenţii lui Aurel Dobrescu (naţional-ţărănist). E o fiţuică mică, fără nici o indicaţie de tipar, cu următorul conţinut:

„Trăiască Democraţia
Frontul Popular
Mihalache Dr. Lupu şi Madgearu
Dr. Iuliu Maniu
Republica
Jos Regele
Camarila
V O T A Ţ I"

Reproduc fiţuica aşa cum se prezintă, cu lipsa ei de punctuaţie şi cu dispoziţia exactă a rândurilor. Republicanismul lui Aurel Dobrescu nu prezintă nici interes, nici pericol. E un republicanism în genul celui de la Ploieşti al lui Candiano Popescu, pe vremea Regelui Carol I. Naţional-ţărăniştii sunt însă exasperaţi de probabilitatea unei excluderi de la moştenirea Guvernului Tătărescu, şi caută să intimideze Coroana prin procedee pe care Caragiale le-a imortalizat. O mână grea de se va lăsa asupra acestor domni, vor intra cu toţii în gaură de şarpe. Curajul lor, ca al tuturor lichelelor, e de ordin verbal.

Colonelul Matsui a prezentat în numele armatei japoneze din Nordul Chinei un ultimatum, generalului Sung-Cei-Yuan la Peking — ultimatum prin care se cerea ca trupele chineze să evacueze regiunea Peking-Wanping şi să se retragă la Paoting, până ieri 27 iulie la amiază. Chinezii au refuzat să satisfacă cererea japonezilor şi în consecinţă aceştia au început atacul Pekingului. Pekingul e atacat pe la Sud. Lupte violente sunt în curs. Războiul pare acum cel puţin, oficial dezlănţuit, şi orice negociere a încetat. Vor reîncepe negocierile după ce japonezii vor fi luat Pekingul? În haosul din Extremul-Orient, nici o previziune nu este posibilă.

Regele Incognito se plimbă la Bruxelles şi la Gand. A vizitat monumentele ambelor oraşe şi a depus coroane pe mormintele familiei Regale, inclusiv soldatul necunoscut.

———

Le Petit Journal din Paris, ocupându-se de situaţia din Uniunea Sovietică, afirmă că din totalul de 2 800 000 membri ai Partidului Comunist Rus, 700 000 au fost atinşi prin măsurile „de purificare" luate în ultima vreme. Ziarul arată că au fost executaţi, între alţii, 9 generali, 5 preşedinţi de republici autonome, 18 miniştri, 5 conducători de institute bancare, 4 conducători de ziare şi vreo 10 scriitori!

„Doux pays!"

———

Miniştrii şi deputaţii ortodocşi care au votat Concordatul, au fost excluşi din Biserica sârbă, cu excepţia ministrului de Război, generalul Marici.

———

Pot să plec în linişte: banda de pungaşi care devaliza de câtva timp vagoanele cu paturi (s-au comis peste 30 de furturi reuşite) a fost prinsă azi-noapte pe linia Bucureşti–Braşov. Era linia pe care operau mai ales. Pungaşii erau adevăraţi acrobaţi şi executau furturile prin ferestrele deschise, noaptea, lăsându-se de pe acoperişul vagoanelor, în mersul trenurilor.

———

„Le roi s'amuse":

Pangal, care a venit azi la Sinaia să mă vadă înainte să plec, îmi povesteşte că în cercurile guvernamentale se vorbeşte de nemulţumirea Regelui faţă de modul cum a fost tratat la revista din 14 iulie la Paris. Cel dintâi a sosit dânsul (conformându-se orei fixate de direcţia protocolului), al doilea, după câteva minute, Sultanul Marocului, iar Preşedintele Lebrun numai după un sfert de oră. Astfel încât, în loc ca Preşedintele să primească pe Rege, cum ar fi fost firesc dat fiind că Regele era invitatul Preşedintelui, a primit Regele pe Preşedinte ca un simplu vasal şi la rând cu marocanul. A fost probabil la mijloc mai mult o „gafă" a protocolului francez, decât o intenţie de umilire. Hohenzollern-ul şi-a notat însă înjosirea, deşi învelindu-se în halatul alb al Cavalerilor

lui Mihai Viteazul, a vrut parcă dinadins să facă pereche cu Sultanul alb. E ciudat că ziarele din Paris n-au publicat decât o singură fotografie cu Regele, din acea zi: fotografia care înfăţişează pe Preşedintele Lebrun, în jachetă neagră, între cei doi Sultani albi şi... vasali! Să fi fost *aci* o intenţie? Dacă da, „ce fut une maladresse".

Pangal mi-a raportat mai departe că proiectul pactului de asistenţă ce ni se cere să semnăm cu Rusia — şi pentru care Franţa şi Cehoslovacia insistă atât — ar conţine o clauză prin care Sovietele s-ar obliga, în cazul în care armata lor fiind chemată în ajutorul Cehoslovaciei şi ar ocupa în acest scop, cu voia noastră, Nordul României, să-şi retragă forţele până dincolo de Nistru, după încheierea păcii. Ostrovski ar fi prezentat zilele trecute, o ultimă redactare în acest sens, relevând că prin această clauză Rusia Sovietică ar recunoaşte indirect graniţele actuale ale României, şi prin urmare alipirea Basarabiei.

Încercarea ruşilor e copilărească. Dacă s-ar semna un asemenea act, ar fi să autorizăm ocuparea României de către ruşi, fără ca dânşii să ne recunoască nici măcar alipirea Basarabiei *expressis verbis*. Se ştie ce valoare pun ruşii pe un petec de hârtie; odată instalaţi în Basarabia, n-ar mai pleca. Regele a refuzat la Paris, unde a fost din nou asaltat, semnătura noastră pe un act de asemenea soi — şi bine a făcut. Rezultatul a fost că la plecare n-a mai fost însoţit de cei care-l salutaseră la venire: şi-au adus oamenii aminte că Majestatea Sa călătoreşte incognito.

———

Se zvoneşte că din cauza conflictului dintre Sf. Sinod şi Guvernul iugoslav (pricinuit de încheierea Concordatului), Stoiadinovici îşi va da demisia, şi că în locul său, generalul Ciolac-Antici va prezida un Guvern de militari.

———

Retragerea Guvernului Tătărescu în cursul lui august nu mai e un secret pentru nimeni: Inculeţ şi subsecretarul său Bârcă, au pus până şi pe gazetari în curent. Se acreditează însă din ce în ce, că Regele va primi demisia *în principiu*, dar va ruga Guvernul să lucreze mai departe, şi nu va rezolva criza decât în septembrie. Să dea Dumnezeu să fie aşa, căci eu plec diseară la ora 10, la Nauheim.

———

31 iulie. Sosit cu bine aseară la Nauheim. M-am regăsit cu plăcere în excelentul Grand Hotel şi azi-dimineaţă mi-am început cura.

Era însă să rămân alaltăieri seară la Nürnberg, fără adăpost. Ca să nu debarc la Frankfurt la orele 2 dimineaţa, m-am oprit să petrec noaptea la Nürnberg. Toate hotelurile erau pline, o invazie de turişti străini şi germani, şi numai cu foarte mare greutate am putut găsi o cameră.

Petrecut dimineaţa de ieri în oraşul lui Hans Sachs şi al lui Albert Dürer. Revăzut cu plăcere — dar cu mai puţin entuziasm — bisericile vechi şi malurile pitoreşti ale Pegnitzu-ului, legate în mintea mea de amintirile dinainte de război. N-am mai fost în Nürnberg de mai bine de 25 de ani. În fond, şi Adam Kraft, şi Veit Stoss şi Peter Vischer şi Pleydenwurff sunt artişti de ordin secundar — oameni de meşteşug, dar fără avânt.

Oraşul însă rămâne simpatic. Vizitat „colosalele" clădiri pe care hitlerismul le ridică la marginea oraşului pentru ţinerea şi adăpostirea congresului anual al Partidului Nazist. În fiecare an, partidul mobilizat se întruneşte în ziua de 6 septembrie (şi următoarele) la Nürnberg, într-un gigantic „Parteitag". Pentru a conţine sute de mii de oameni, se construiesc amfiteatre şi stadioane cu caracter ciclopic, care între cele mai impunătoare construcţii romane îşi poartă imaginaţia spre construcţiile Faraonilor. Stilul, simplu, fără ornamentaţie, e frumos şi impresionant. Efecte de masă, foarte reuşite. Partidul Naţional Social trebuie să fie sigur de viitorul şi de puterea lui ca să-şi permită astfel de întreprinderi şi să cheltuiască atâtea miliarde în clădiri inutilizabile în afară de viaţa de partid. Nürnbergul e însă foarte mândru de a fi fost desemnat ca una din cele trei capitale ale Germaniei reînnoite: într-adevăr, la Berlin e reşedinţa Guvernului, la München administraţia partidului, iar la Nürnberg locul de împărtăşire al maselor cu conducătorii ei.

———

Alaltăieri în tren, cineva care citea gazetele mi-a dat ştirea că Japonia a recunoscut oficial anexarea Etiopiei de către Italia. Probabil, pentru ca şi Italia să recunoască la rândul ei, şi foarte în curând, noul regim pe care Japonia îl va stabili în Nordul Chinei.

———

1 august. Japonezii au ocupat Pekingul fără nici o rezistenţă din partea chinezilor. A 29-a (!!) armată chinezească şi generalul Sun-Tce-Yuan s-au retras fără luptă. Vechea şi prestigioasa capitală a Imperiului Chinezesc, interzisă străinilor secole de-a rândul, e pentru prima dată în mâinile japonezilor. Simbolic! *Oficial*, războiul tot n-a fost declarat

nici de japonezi, nici de chinezi — aşa încât Europa Geneveză poate continua „să urmărească cu atenţie evenimentele"(!) fără să intervie, colectiv sau individual. Ce farsă! Parcă faţă de Italia şi de Etiopia s-a procedat altfel!

———

La Londra — şi în toată Europa Occidentală — se discută cu vioiciune mai departe problema neintervenţiei în Spania. *Le Temps* consacră acestor discuţii trei mari coloane, şi ajunge — judicios — la concluzia că ne aflăm în prezenţa a *trei teze*: teza franco-engleză, teza italo-germană şi teza sovietică! Bravo, *Le Temps*! E probabil că până la sfârşit se va adopta o a patra: teza lui Hübsch şi că conferinţa se va muta în Portul Marsiliei!

———

În Irlanda de Nord (Belfast) o vizită a perechii Regale engleze a fost marcată de numeroase bombe explodate şi atentate, dar nu pe parcursul Suveranilor. O mică atenţie a nebunilor din Dublin. Acest cuib de anarhişti ar trebui exterminat.

———

Masseurul meu de anul trecut, Herr Klöser s-a sinucis. S-a spânzurat acum trei săptămâni fiindcă se certase cu fratele lui, la care ţinea foarte mult, dar care călcau alături de drumul datoriei. Atâta virtute nu se mai găseşte decât în speţa masseurilor. Îmi pare rău de dânsul: masa foarte bine şi povestea istorioare pe când masa.

———

2 august. Deşi departe de proximul nostru Orient şi fără ştiri din ţară şi din vecini, îmi mai vine câte un zvon prin ziarul *Le Temps*, singurul meu izvor de informaţie. Despre deplasările Regelui nostru, marele ziar partizian e mut, dar printr-o telegramă de la Belgrad publicată în numărul de ieri, aflu că sârbii continuă să se agite pe chestia Concordatului, ba se iau chiar la bătaie: în învălmăşala ce a avut loc cu prilejul înmormântării patriarhului Varnava, episcopul din Şabaţ s-a ales cu capul spart! *Le Temps* socoteşte totuşi că lucrurile se vor linişti. Guvernul nu intenţionează să aleagă numaidecât pe succesorul lui Varnava, iar Stoiadinovici şi-a luat un concediu şi a plecat să-l petreacă pe coasta Dalmaţiei.

În Franța a fost promulgat un al doilea decret-lege privitor la măsurile financiare. Decretul din 8 iulie a avut de scop comprimarea cheltuielilor și sporul veniturilor bugetului ordinar. Noul decret prevede comprimarea cheltuielilor bugetului extraordinar de investiții pentru lunile care au mai rămas din exercițiul curent, dar mai ales pentru creditele prevăzute pentru anul 1938. Bonnet se adeverește un bun ministru de Finanțe curent, și face ce poate cu mijloacele pe care le are la dispoziție. Situația financiară s-a îmbunătățit mult în Franța, de la numirea lui. Rămâne de văzut dacă numai prin paleative va putea scoate căruța din făgaș. Cred că nu, și amânarea reformelor radicale indispensabile, e o greșeală — economică dacă nu politică. Dar e desigur și una politică. Timpul pierdut nu se mai regăsește.

Ducele și Ducesa de Kent se plimbă prin Polonia. Au fost oaspeții lui Poklewski-Koziel (nepotul răposatului nostru prieten) la Katowice. Acum sunt la Kracovia, unde fac o vizită postumă Mareșalului Pilsudski, iar de la Kracovia se vor duce la Lancut, la contele Potocki.

La Londra, discuțiile continuă la Comitetul de neintervenție. Neînțelegerea continuă și ea să domnească. De data asta *Le Temps* are cuvinte severe pentru intransigența Sovietelor.

---

3 august. Oscilațiile diplomatice:

Raporturile dintre Anglia și Italia, iarăși încordate de când cu sabotarea propunerilor engleze la Comitetul de neintervenție din Londra, par a intra într-o fază nouă și o înțelegere între ambele Puteri, o înțelegere sinceră, nu este exclusă. Destinderea a fost înlesnită mai întâi prin ultimele declarații ale d.d. Anthony Eden și Duff Cooper în Camera Comunelor, declarații din care reiese că deși Anglia e hotărâtă să-și apere drepturile sale în Mediterana (pe care o consideră ca o arteră indispensabilă pentru circulația Imperiului), nu se gândește să excludă pe nimeni din bazinul acestei mări. Apoi, prin schimbul de vederi între ambasadorul Eric Drumond și contele Ciano la Roma, între ambasadorul Grandi și Musiu Anthony la Londra. Se zice că un schimb de scrisori între Mussolini și Neville Chamberlain ar fi intervenit acum în urmă. În tot cazul, *o adevărată înțelegere,* ce ar fi de dorit pentru întreg

echilibrul politic al Europei, nu va putea fi realizată între cele două Puteri până ce Anglia nu va recunoaște cucerirea Etiopiei și până ce Italia nu va primi aplicarea metodelor engleze în chestia neintervenției în Spania.

În acțiunea de „purificare" întreprinsă de Stalin a venit la rând și amicul nostru Bela Kuhn, fostul dictator roșu de la Budapesta, pe care trupele noastre l-au pus pe fugă. Bela Kuhn a fost arestat la Moscova, și va suferi la rândul lui mizeriile și pedeapsa pe care le-a impus în vremea atotputerniciei sale, atâtor mii de oameni nevinovați. *Sic transit gloria... Bellae*!

În fiecare zi ziarele aduc vestea de noi arestări și executări, și acțiunea lui Stalin — care, ca să se apere a luat ofensiva — merge nebunește. *Le Matin* și *Excelsior* (din Paris) anunță arestarea recentă a mai multor comandanți superiori, printre care amiralul Victorov, șeful Flotei sovietice din Oceanul Pacific. Ar mai fi fost arestați cinci comandanți de Corp de Armată, 12 generali de Brigadă, peste 100 de colonei și 2 000 de ofițeri de grade inferioare. De asemenea șeful Poliției aeronautice Chripin și directorul Academiei militare aeronautice, generalul Pomeranțeco. Mareșalul Voroșilov, „a cerut din motive de sănătate" să fie înlăturat din „Comisia de purificare" a Armatei. Cine va câștiga până în cele din urmă partida? Deocamdată Stalin se ține bine.

---

4 august. În China, ostilitățile au încetat pentru moment. Japonezii au nevoie de o pauză ca să restabilească ordinea la Peking și la Tsien Tsin, pe care le-au găsit prada anarhiei chinezești.

Pauză de asemenea pe fronturile spaniole, din cauza căldurii excesive. Naționaliștii își consolidează noile poziții câștigate în ultimele ofensive, și așteaptă probabil întăririle... italienești și germane, ca să înainteze mai departe.

La Londra, deși neînțelegerea continuă neatenuată în Comitetul de neintervenție, atmosfera pare să se fi calmat. Trebuie admirat tactul cu care Guvernul englez manevrează „gravitatea situației" și „destinderile" pentru a menține în opinia publică o îngrijorare suficientă ca să justifice enormele investiții militare (singurul remediu împotriva șoma-

jului), fără să provoace însă conflicte mai serioase între diferitele Puteri. După ce timp de câteva săptămâni, Cabinetul din St. James a răscolit lumea cu propunerile sale de neintervenţie în Spania, şi a mers până a da să se înţeleagă că din acceptarea sau din respingerea lor depindea pacea sau războiul — iată pe Sir Neville Chamberlain într-o nouă ipostază, pretinzând că la urma urmelor afacerile spaniole nu constituie pivotul politicii europene!! Presa engleză socoteşte şi dânsa acum, că sunt alte chestiuni mai importante de rezolvat, în raporturile Puterilor Occidentale, şi vorbeşte pe şleau de un proiect de conferinţă a celor patru Puteri Locarniene, conferinţă ce s-ar întruni în octombrie la Londra. Primul act al Conferinţei ar fi recunoaşterea Imperiului Italian al Etiopiei! Va fi probabil chiar singurul rezultat al Conferinţei, căci „gravitatea situaţiei" n-ar putea fi suprimată fără o încetinire a ritmului înarmărilor — şi ca consecinţă fără o sporire a şomajului şi a mizeriei! Toate bune; dar socoteala finală, cine o va plăti? Sau se vor lichida toate conturile prin falimentul monetar?

În tot cazul, pare că, conferinţa celor patru Puteri va avea loc în octombrie la Londra — şi se zice că scrisorile schimbate între Chamberlain şi Mussolini n-au avut de scop decât pregătirea acestei întruniri.

———

5 august. Următoarea notă din ziarul *Le Temps* pune la punct starea relaţiunilor anglo-italiene, şi explică schimbul de scrisori dintre d.d. Neville Chamberlain şi Mussolini.

„Dl Neville Chamberlain s-a înapoiat luni din vilegiatura dsale de la Chequers şi a plecat după puţină vreme în Scoţia. Dsa a avut o întrevedere de 40 de minute cu contele Grandi, la reşedinţa din Downing-Street, întrevedere în cursul căreia ambasadorul Italiei i-a remis răspunsul dlui Mussolini la scrisoarea pe care i-o adresase. În această notă autografă şi însoţită de traducerea în englezeşte, şeful Guvernului italian se declară însufleţit de aceleaşi sentimente ca primul ministru englez, regretă că raporturile dintre ambele ţări au fost mai puţin bune în ultima vreme, şi exprimă dorinţi ca ele să fie ameliorate.

La Londra se crede că o asemenea ameliorare depinde în mare parte de însuşi Guvernul italian, care, într-adevăr, pare dispus să adopte o atitudine mai puţin ostilă faţă de Anglia, suprimând boicotarea tuturor ştirilor pornite din această ţară şi suspendând propaganda în limba arabă emisă de staţia de radiofonie din Bari. Din partea englezească se socoteşte totuşi că mai rămâne mult de făcut pentru ca raporturile dintre Roma şi Londra să redevie normale. În acest scop nu se proiectează totuşi negocieri ca acelea care au dus la schimbul declaraţiilor din 2 ianuarie trecut, acel «gentlemen's agreement» care a creat în Italia iluzii şi neînţelegeri periculoase şi a inspirat trimiterea masivă de trupe italiene în Spania.

E tocmai chestiunea Spaniei care trebuie reglată înainte ca raporturile dintre Anglia şi Italia să se poată îmbunătăţi altfel decât în mod superficial. Pentru Abisinia, se crede la Londra că îngrijorările Italiei sunt lipsite de temei, căci nu e îndoielnic că recunoaşterea faptului îndeplinit va avea loc într-un viitor foarte apropiat, poate chiar cu prilejul viitoarei adunări a Societăţii Naţiunilor.

Nu e vorba pentru moment de un contact personal între miniştrii englez şi italian, şi nu este exact că dl Eden, în special, se gândeşte să meargă la Roma. Nu trebuie de asemenea luate în serios anumite informaţii, care au circulat în cercurile italiene, privitoare la intenţia dlui Chamberlain de a substitui pe dl Eden la Afacerile Străine. Iniţiativa luată de dl Chamberlain de a adresa o scrisoare la Roma este explicată prin dorinţa sa de a îmbunătăţi raporturile dintre cele două ţări şi prin imposibilitatea, pe care a constatat-o, a unor întrevederi între miniştrii celor două Guverne. Nu e imposibil ca această procedură a scrisorii personale şi autografe să fi fost sugerată de ambasadorul Italiei la Londra, dar întrevederile dintre d.d. Neville Chamberlain şi Grandi au fost puse la cale — lucrul este cert — de către Foreign-Office-ul englez".

———

În vederea siguranţei curei mele, caut în ziarele franceze şi germane urmele deplasărilor Regelui Carol, dar nu găsesc nici un rând. Parcă ar fi un boicot. Găsesc în schimb în *Le Temps* interesanta informaţie că dl general Sichitiu a fost încântat de organizaţia „liniei Maginot" şi de armamentul francez. Cum din ţară nu primesc nici ştiri, nici gazete, sunt în întuneric asupra posibilităţilor mele de şedere aci, şi mai ales asupra celor de a merge pentru câteva zile la Paris, unde Champin şi Stern doresc să mă întâlnească (afacerile Stelei Române).

———

6 august. Democraţia internaţională şi-a schimbat macazul. Pivotul politicii europene nu mai e „principiul neintervenţiei în Spania" ci — raporturile anglo-italiene. Articolul de fond în ziarul *Le Temps* de ieri poartă titlul: *Les conversations anglo-italiennes*, iar cele două coloane

din prima pagină zilnic consacrate „Neintervenției“, pe cel de: *Les relations anglo-italiennes*. Ziarele din Londra și din Roma, declarațiile dlor Eden, Duff Cooper și Ciano sunt puse la contribuție pentru a dovedi lumii că „pacea“ e în mâna Italiei! Și mai sunt oameni care se emoționează, citind aceste palinodii!

În *Le Temps* cu data de 4 august, dl Landorny (nume predestinat) consacră în seria sa asupra școlilor muzicale un lung articol *Tinerei școli Române*. E o cinste pentru noi, dar ce plixis! Articolul dlui Landormy e un panegiric banal al operelor lui George Enescu, pe care criticul franțuz îl consideră, împreună cu dl Stan Golestan, ca întemeietorul școlii muzicale românești. O fi, dar Enescu nu trebuie să fie încântat de împerecherea cu dl Stan Golestan. La sfârșitul articolului, dl Landormy enumeră pe toți muzicanții români, compozitori și executanți, de la Nona Ottescu la Filip Lazăr și de la Perlea la Alfred Alexandresco — dar, oroare! — nu citează pe maestrul Gogu Georgescu. Să nu întâlnească Toutou Georgescu pe dl Landormy, că-l trezește cu două perechi de palme!

Negutul și-a scris memoriile. Le-a tradus un Sedenist în englezește și au fost date la tipar. Neguțul, sfătuit de „prieteni politicieni“, le-a retras însă de la imprimerie. Mai speră ceva?

Cu litere de o șchioapă *Le Temps* publică „Un déjeuner diplomatique á la presidence du Conseil“. E vorba de dl Richard Franasovici și de Mme Mary, oaspeții dlui Chautemps la „hotel Matignon“. De pe vremea pașapoartelor, avea Franasovici o afinitate pentru diplomație. O fi la preț amicul Richard, dar la ce dispreț a ajuns președintele Consiliului de Miniștri francez.

Mână tare:

Dl Ghicev, fost ministru și unul din șefii mișcării țărănești bulgare a fost arestat în gara Sofia, la coborârea din trenul care-l aducea din străinătate. În interviuri date la Praga, Paris și Lausanne, dl Ghicev criticase deschis regimul politic actual din Bulgaria. Ca să se învețe minte și să-și țină gura.

Ziarele continuă să dea liste lungi de arestări în Rusia. Continuă „purificarea“ în rândurile cele mai de seamă ale administrației. Între alții au mai fost arestați și Arosiev, directorul Societății pentru relațiile culturale dintre Uniunea Sovietelor și străinătatea — și generalul Amelin. Stalin a trecut și în Ucraina, unde comisarul (ministrul) Finanțelor, adjunctul său și mai mulți membri ai Polit-biuroului au fost ridicați și ei.

---

8 august. Alaltăieri a picat la Nauheim ilustrul conte Szembeck, subsecretar de Stat al Ministerului Afacerilor Străine polonez, și fost ministru al Poloniei la București, înaintea lui Arcizewski. S-a oprit în treacăt, împreună cu dama, venind cu automobilul de la Spa și mergând în etape, prin Nürnberg, München și Viena la Cracovia, adică alături, la el la moșie. Szembeck, cu care am prânzit și stat de vorbă destul de mult, mi-a părut întinerit (cura de la Spa?) și mai puțin prost decât îl știam. Se vede că teoria după care funcția creează organul e adevărată, căci cei trei ani de serviciu la Minister, au făcut din Szembeck alt om. Și „pantera neagră“ mi-a părut mai în formă, deși grețoasă cu pretențiile și cu mofturile ei.

Viceministrul polonez nu mi-a spus nimic nou, dar mi-a confirmat tot ce ne povestise Arcizewski despre vizita Regelui în Polonia și despre într-adevăr excepționala impresie pe care a făcut-o în toate straturile poporului. Despre proiectele de „Uniune personală“, nimic, afară de următoarea întrebare pe care mi-a pus-o fără multă legătură cu cele ce spusese înainte. — „Vous ne croyez pas que le Prince Michel devrait apprendre le polonais?“ — și care poate fi interpretată ca o aluzie la o eventuală posibilitate de domnie a Prințului în Polonia. Am făcut cu Szembeck multe planuri și am rămas înțeleși să vin la iarnă la Varșovia — dacă voi face parte din viitorul Guvern, în vizită oficială, iar dacă nu, să țin o conferință asupra necesității de *colaborare* între România și Polonia: mai mult decât alianță, — colaborare.

Vorbind despre Franța și Germania, Szembeck mi-a povestit ceva foarte interesant, anume o declarație de cea mai mare importanță pe care i-a făcut-o Hitler anul trecut. Se știe că francezii explică în bună parte necesitatea în care s-au aflat să ia Sovietele în brațe, prin frica să nu le ia nemții. Am arătat și eu în cursul acestor însemnări că există într-adevăr în Germania un curent destul de puternic (mai ales la Wilhelmstrasse, în anturajul lui Neurath) favorabil unei alianțe germano-ruse. După declarația pe care a făcut-o însă Hitler lui Szembeck, se pa-

re că nici o posibilitate de apropiere nu există între Germania şi Soviete. „Politica mea nu e dusă numai împotriva Sovietelor; e dusă mai ales — a spus textual Führerul — împotriva ruşilor ca ruşi. Europa e ameninţată printr-o ideologie nebuloasă, prin obiceiuri antisociale, printr-o mentalitate specială, care ne vin din Asia. *Poporul rusesc e mediul prielnic în care aceşti microbi pot prinde şi să se înmulţească.* Dacă Europa vrea să rămână Europa, şi să nu devină China, apoi trebuie să alunge pe ruşi dincolo de Urali, în Asia, căreia aparţin"! După această ieşire, Hitler a mai adăugat, că orice popor din Europa, care se aliază cu ruşii comite o crimă şi că existenţa Poloniei şi a României *sunt de interes public* pentru toate ţările civilizate. De aci politica de prietenie şi de sprijin a Germaniei faţă de Polonia — Politică pe care Germania ar dori să o facă şi faţă de România.

Szembeck mi-a mai povestit că Regele Carol a cumpărat (acum, cu prilejul călătoriei sale în Anglia) yachtul... pe care Regele Eduard al VIII-lea a făcut acum un an fatala lui călătorie cu duduia Simpson... Le nimereşte şi Regele nostru, nu e vorba, ca Eremia cu oiştea în gard! Înainte de a pleca din ţară mi se şoptise ceva despre cumpărarea unui yacht (fără să mi se spună care) — mi se spusese că Guvernul nu ştia de unde să scoată paralele să-l plătească. Am crezut atât de puţin în acest zvon, încât nici nu l-am notat în aceste însemnări. Poate că „pentru Regele Poloniei" un yacht să fi fost indispensabil?

Mai ştii...[1]

Ieri având zi de repaus, am fost la Cassel să văd Crucifixul lui Altdorf. Vestitul tablou, care m-a impresionat atât în reproducere, mi-a dat o decepţie — mare. Expresiunea figurilor e mult mai sugestivă în gravură; coloritul e slab, şi a fost vădit refăcut în cursul vremurilor, fără multă pricepere. În schimb m-a încântat, alături, un portret al Elisabetei Tucher, de Dürer. Galeria de pictură de la Cassel e dealtmintreli cât se poate de interesantă. Nu conţine prea mult, dar mai tot e bun, fără să fie excepţional. Rembrandt e reprezentat prin multe pânze, dar nu din cele mai importante. Cea mai celebră, „Iacob binecuvântând pe nepoţii săi Manasse şi Efraim", e departe de operele principale ale pictorului, de la Amsterdam şi de la Haga. Câteva portrete interesante de Van Dyck şi de Franz Hals, şi multe, multe lucrări plăcute ochilor, dar care nu fac osteneala unei călătorii speciale.

[1] Acest yacht a fost cumpărat şi a devenit „Luceafărul".

Cassel-ul, ca oraş, nu prezintă decât un singur interes: e poate locul din Germania în care se poate constata mai bine nebunia şi megalomania unor mici dinaşti, care în absolutismul lor despotic, au irosit averea publică ca să imite pilda lui Ludovic al XIV-lea şi a Versailles-ului, şi să se aşeze în rândul monarhilor de seamă. Broaşte care încercau să se umfle cât boii, caraghioşii „qui pétaient plus haut que leur derrière"! Wilhelmshöhe ar fi fost o nebunie chiar pentru un Rege al Franţei sau al Angliei, sau pentru un Împărat al Rusiei. Nu vine nimănui să creadă că a fost realizat de un principicul al Hessei, ridicol „Landgraf" fie şi ridicat la rangul de Elector al Imperiului (Kurfürst). Cine cunoaşte într-adevăr numele unui Wilhelm al VIII-lea, sau al IX-lea (I-ul ca Kurfürst)?

Palatele din oraş (Schloss şi Bellevue sunt inexistente ca arhitectură; din acest punct de vedere, Wilhelmshöhe (la marginea oraşului) e prea existent căci e bloncos şi lipsit de orice farmec al proporţiilor. De o rară frumuseţe însă, şi în palatele din oraş şi la Wilhelmshöhe e mobilierul, aproape tot din epoca primului Imperiu. O asemenea colecţie de mobile, de dulapuri, de birouri, de scrinuri „premier Empire" n-am văzut nicăieri. Cine n-a văzut Cassel-ul n-are decât o slabă idee despre arta mobilei franceze de pe vremea lui Napoleon I. Sunt piese fără pereche. Cassel-ul ar putea furniza singur o expoziţie complectă a unei epoci unice în felul ei — fiind *în afară de timp.*

Parcul de la Wilhelmshöhe şi Karlsau în oraş sunt o frumuseţe. Concepţie grandioasă, complect reuşită în execuţie. Interesant este şi cartierul din jurul palatului Bellevue construit sub influenţa arhitecţilor francezi Du Ry (tatăl şi fiul, refugiaţi din Franţa în urma revocării edictului din Nantes), pe la sfârşitul veacului al XVIII-lea. Pare un cartal din vechiul Versailles. Influenţa franceză se mai resimte şi în amintirile lăsate de Regele Jerôme Bonaparte (rege al Westfaliei, cu capitala Cassel), deşi domnia lui a fost atât de scurtă. Asupra palatului de la Wilhelmshöhe mai planează şi amintirea lui Napoleon al III-lea, deţinut acolo ca prizonier de război. Camera lui de dormit, biroul, cabinetul de toaletă şi un salon ce-i fusese rezervat au rămas intacte şi se arată vizitatorilor. Printr-o ironie a soartei, apartamentul e plin numai cu mobile „Empire", toate piese de muzeu!

Un prieten îmi trimite de la Bucureşti, următoarea „tăietură" din *Curentul*:

Un accident de coafură al dnei Franasovici.

„Parchetul a fost sesizat ieri cu o plângere a dnei Franasovici făcută contra cunoscutului coafor Ionică de la Athénée-Palace, prin care dsa solicită împotriva lui aplicarea penalității prevăzute de articolele 471 și 478 Cod Penal (desfigurare) pentru că greșise grav în forma în care a tuns-o.

Dl procuror Vâlvoreanu examinând plângerea a găsit că nu era locul să i se dea curs, și a clasat-o.

Urmează acum ca dna Franasovici să se adreseze eventual tribunalelor pe cale de acțiune directă."

Mary, scumpă Mary, de ce nu ți-o fi trăgând soțul tău Richard palmele pe care le meriți la fiecare pas?

La Comitetul de neintervenție, la Londra, discuțiile au ajuns o jale și presa engleză prevede că în curând Comitetul „va lua vacanța"! (Să-i fie țărâna ușoară). Interesant, nu mai e ce se întâmplă la acel Comitet, interesant e cum a evoluat opinia cercurilor ortodox democratice. Ziarul *Le Temps* de sâmbătă comentând eșecul Comitetului scrie *cu litere groase*: „L'attitude russe est le seul obstacle insurmontable, actuellement, á la poursuite des travaux". Cum? Nu mai sunt Italia și Germania de vină? Nu mai au aceste două țări „pacea și războiul în mână?"

---

9 august. Lumina ne vine de la Răsărit: japonezii au inventat un nou mod de a face războiul. Nu-l declară, ambasadorul lor tratează pe capete la Nanking, iar pe când tratează, trupele Mikadoului dau lupte crâncene, ocupă și organizează provincii întregi. Metoda este excelentă căci pacea poate astfel fi încheiată în orice moment, iar argumentele tunurilor vin în ajutorul raționamentelor diplomaților. Și cum nu există stare de război oficială, situația se simplifică mult față de terți.

Am aflat în fine azi că Regele nostru se plimbă încă pe coastele Dalmației. De l-ar ține pofta plimbărilor încă câteva săptămâni... Ar fi însă prea frumos.

Căldură caniculară, de patru zile. N-aşi fi crezut că în această parte a Europei poate fi așa cald. E aproape ca la noi; îmi curg nădușelile pe când mă îmbrac.

10 august. Radovici îmi trimite câteva ziare din țară pentru a mă pune în curent cu luptele lui de la Făgăraș. Prin aceste ziare aflu că Regele a trebuit să sosească în țară ieri. Predicțiile lui Angelescu (doctorul) par a se realiza. În tot cazul Regele s-a înapoiat înainte de data de 15 pe care mi-o fixase mie. Cum n-am nici o altă știre din țară, nu-mi modific pentru moment programul. Am scris chiar ieri lui Ossiceanu la Paris că sunt gata să mă întâlnesc cu Champin și cu Stern între 25 și 30 august, unde vor voi. În caz de nenorocire voi avea toată vremea să-i previn.

Azi, zi mai răcoroasă. Să fi trecut valul de căldură?

---

11 august. Ziarul *Le Temps* de ieri comentează, cum se comentează cuvântul Evangheliei, un comunicat făcut presei și *transmis tuturor Ambasadelor și Legațiilor acreditate la Washington*, prin care dl Cordell Hull, secretarul de Stat, face cunoscute lumii scopurile politicii externe americane. Prin acest comunicat se afirmă solemn că Statele Unite sunt pentru menținerea păcii (ar fi putut fi altfel?), pentru menținerea „unei atitudini calme și moderate" față de problemele naționale și internaționale (!! adică, politica mâinilor încrucișate!). „Socotim necesară — preciza comunicatul — eliminarea forței în soluțiile politice (?) și suntem împotriva intervenției în afacerile interne ale altor națiuni". Comunicatul mai conținea și cunoscutele palinodii relative la respectul tratatelor, la revizuirea lor (contradicție), la dezarmare, la înlăturarea barierelor economice.

Conținutul comunicatului nu prezintă nici un interes; interesant e faptul comunicatului în sine și efectul produs în țările de veche cultură și civilizație. Iată o țară întemeiată de aventurieri, de pușcăriași și de sclavi, ca toate coloniile, care-și permite să vorbească ca Papa de pe tronul său și să dea lecții și sfaturi omenirii, și omenirea le ascultă cu smerenie, și cu gura căscată! Cât drum, cât drum nenorocit a făcut biata Europă în mai puțin de două veacuri!

La Belgrad, și în toată Iugoslavia conflictul și tulburările provocate de votarea Concordatului sunt departe de a se liniști. Sinodul și-a publicat hotărârea de excomunicare împotriva membrilor Guvernului vinovați de votul cu pricina. Membrii Guvernului, și partizanii lor, protestează împotriva acestei hotărâri și o declară anticonstituțională.

Macek, şeful opoziţiei croate declară că, croaţii n-au nevoie de Concordat — ca să mai arunce untdelemn pe foc. Regentul Paul a primit la Brod pe d.d. Cirici preşedintele Skupcinei, Maiuranici preşedintele Senatului şi Ilici primarul Belgradului. În cercurile politice se comentează aceste audienţe şi se crede în constituirea unui Minister neutru, care să împace lucrurile. În tot cazul zilele Guvernului Stoiadinovici par sfârşite. Din punctul de vedere al politicii externe, schimbarea poate să aibă importanţă. Depinde de cine va lua frâul guvernării.

———

Kent şi Marinella continuă să se plimbe în Europa spre a dovedi lumii că frumuseţea şi prostia sunt adeseori însuşiri complementare. După ce au fost oaspeţii lui Poklewski-Koziell (?), lui Potocki la Lancut (nimic de zis), iată-i acum găzduiţi de fiul lui Hoffmansthal (poetul) la Aussee!!!

———

12 august. Refăcut ieri excursia pe Rin. Plecat la ora 4 dimineaţa, m-am înapoiat la ora 8 seara. E cea mai frumoasă plimbare — cu automobilul prin Wiesbaden până la Rin şi cu vaporul de la Asmanshausen la Koblenz — ce se poate face de la Nauheim. Pe lângă interesul şi frumuseţea priveliştelor am mai avut anul trecut şi emoţia ce se leagă de o lungă despărţire: revedeam locuri pe unde nu mai trecusem, prin unele, de 25 de ani, prin altele (Ems şi valea Lahnei) de aproape 50! Anul acesta am trecut pretutindeni cu mai puţină emoţie, cu mai multă linişte sufletească, dar cu aceeaşi încântare.

Autobuzul care ne-a dus, a mai complicat puţin parcursul de anul trecut; ne-a urcat la monumentul naţional dintre Rüdelsheim şi Asmanshausen şi după Koblenz ne-a suit la fortăreaţa Ehrenbreitstein şi de acolo ne-a coborât direct la Bad Ems, prin Arenberg — fără să mai treacă prin Niederlahnstein.

La Niederwald, mă urcasem în 1887 cu tată-meu în drum de la Karlsbad spre Ostanda. Inaugurată în 1883, colosala statuie a Germaniei se ridica încă, ca o parvenită, învelită în aur. Bronzul nu avusese încă răgazul să-şi ia patina vremii. Acum statuia ca şi basso-reliefurile s-au înnegrit, nu mai sunt atât de dezagreabil bătătoare la ochi şi par în doliu. Şi în doliu şi sunt, căci a pierit ceva, a pierit trufia Împărăţiei Germane. După gloria de la Versailles, a venit ruşinea de la Versailles. Întregul monument, „operă de profesor" cu „colosalele" lui proporţii, e prin sine întristător prin lipsa oricărui avânt sufletesc, oricărei realizări artistice. În jurul acestei namile a banalităţii, fluturau însă în 1887 steagurile invizibile ale puterii şi ale entuziasmului unui popor ce realizase o nemaipomenită biruinţă şi unitatea neamului. Tânăr, abia ieşit din şcoală, priveam cu ochii înlăcrimaţi spre hotarele Franţei; un grup de flăcăi cânta „Die Wacht am Rhein"; la picioarele noastre curgea, argintiu, lin şi maiestuos Rinul, în fine german — o atât de adâncă emoţie mă cuprinsese încât mi-o reamintesc şi astăzi. Am găsit o atmosferă cu totul schimbată, ieri, şi monumentul de pe Niederwald, decăzut pare-se din scurta lui carieră de simbol al „Puterii" nu se mai prezintă azi lumii decât ca „belveder panoramic" şi ca o staţie fără deosebită importanţă pentru turiştii pripiţi.

În treacăt mi s-a arătat pentru prima oară castelul Johanisberg, pe deal, înainte de a ajunge la Geisenheim. Castel arătos, rămas în familia Metternich, cu toate dezastrele financiare prin care a trecut acest neam ilustru.

Ehrenbreitstein e o fortăreaţă formidabilă care şi-a dovedit în cursul veacurilor inutilitatea, căci n-a împiedicat niciodată pe inamic să treacă peste Rin. Vederea e admirabilă, în sus şi în jos de Koblenz, pe Rin — şi în faţa spre Cochem pe valea Moselei.

Arenberg e un loc de pelerinaj recent. Un preot catolic, păr. I.B. Kraus, paroh al acestei mici comune de la 1834 până la 1893 (când a murit), a ridicat o arătoasă biserică, cerşind cu talerul. În stil roman destul de pur, biserica face impresie bună pe dinafară — înăuntru însă e o nenorocire. Un Christ sub un palmier, între cei doi tâlhari, hărăziţi cu palmieri mai mici — o abundenţă în ipsos colorat, constituie un vicleim neaşteptat într-o ţară de cultură înaintată. Credincioşii vin totuşi cu miile, şi în jurul bisericii, înfloreşte un bâlci cu tot felul de obiecte de pietate, mătănii, sfinţi de ipsos şi de zahăr — şi tot felul de orori. De la Arenberg la Ems, drumul e cât se poate de frumos — şi de bun.

———

Azi-dimineaţă mi-a telefonat Ossiceanu de la Paris. Champin şi cu Stern neputând să se înţeleagă asupra unui loc şi unei date de întâlniri, întrunirea noastră a fost amânată pentru octombrie. Cu atât mai bine. Iată-mă liberat dintr-o parte. Dacă mă vor lăsa şi cei de la Bucureşti în pace, îmi voi putea termina în linişte cura şi petrece câteva zile la Weimar şi împrejurimi, realizându-mi astfel o veche dorinţă. Cunoscând aproape toată Germania, e pentru mine o ruşine să nu cunosc Weimarul.

———

13 august. Poftiți de onorata „Kurverwaltund des Staatsbades Bad Nauheim" am fost să vizităm, ieri după-amiază, „Hitlerjugend Lager" de la Gedern. Încărcați în 5 autobuze și vreo trei automobile am parcurs distanța Nauheim–Gedern (prin Friedberg, Staden, Bad Setersm Ortenberg, Lissberg), vreo 45 de kilometri într-o oră și ceva. Șosea excelentă (Reichstrasse Friedberg-Lauterbach), priveliști variate, teren deluros, păduri de brad amestecate cu fag și arțari. Culturi admirabile mai ales de sfeclă. Lagărul tineretului hitlerist e așezat la vreo 3 kilometri de Gedern, într-o poiană spațioasă în mijlocul pădurilor de brad și lângă un mic lac. În aceste lagăre rustice, petrec în serii, tinerii între 14 și 18 ani. Bineînțeles numai băieți; fetele sunt cazate în alte formațiuni, organizate în anumite localități și unde sunt încartiruite la locuitori — căci domnișoarele sunt scutite de traiul puțin confortabil din lagăre. Tinerii din Hitlerjugend petrec 8 zile în lagăr; trăiesc în corturi rotunde (în fiecare încap până la 15 băieți) și iau masa într-o baracă, sau mai exact în pridvorul baracii, căci baraca propriu-zis e rezervată bucătăriei, biroului și locuinței comandantului lagărului, un gradat din S.A. (Sturm Abteilung, uniforma cafenie). Latrinele sunt la distanță, în pădure, — un șanț care se acopere în fiecare zi, înlocuindu-se prin altul proaspăt săpat. Îngrășăminte pentru pădure. Pânza cortului e ridicată de o jumătate de metru deasupra pământului ca să circule aerul. În jurul parului central și pe toată suprafața acoperită de cort, un culcuș așternut în modul următor: mărăcini, peste mărăcini paie, peste paie o laviță groasă de pânză (mai multe straturi cusute împreună). Tinerii dorm concentric cu capul spre parul central al cortului. Cortul nu e o locuință, și numai un adăpost pentru dormit. Lângă fiecare cort, rafturi adăpostite de ploaie printr-un mic acoperiș, pe care copiii își păstrează sacul și uneltele.

Scopul acestor lagăre e întreit: 1) aerisirea copiilor care trăiesc sau muncesc în orașe în aer confinat; 2) amestecul diferitelor straturi sociale, căci în lagăre, ucenicii de la orașe, copii de țărani, odraslele burghezilor și ale nobilimii — trăiesc cu toții de-a valma; 3) crearea, sau dacă nu crearea, întărirea spiritului „nou" care permite regimului hitlerist să-și mențină dominația.

Frecventarea lagărelor nu este obligatorie. Trece prin ele cine vrea, dar mentalitatea hitleristă a pătruns atât de adânc în mase și mai ales în tineret, încât cei care n-ar veni ar fi rău văzuți de camarazii lor, așa încât vin toți, afară de ovrei care n-ar fi primiți. Fiecare tânăr plătește o taxă de 4 mărci, pentru cele 8 zile petrecute în lagăr. Întreținerea tinerilor costă natural mult mai mult (mâncarea e simplă, dar gustoasă și abundentă) și diferența o plătește „Die Partei". În lagărul de la Geldern, în cursul anului trec mai multe mii printr-însul. În fiecare circumscripție a partidului e câte un lagăr, mai mare sau mai mic. Cel de la Gedern e unul din cele mai mici. Tinerii sunt supuși unei reguli de disciplină, dar nu sunt tratați milităreşte. Nu există pedepse; se caută să se dezvolte spiritul de solidaritate și simțul onoarei. Contravenienții sau delincvenții nu sunt pedepsiți, dar sunt eliminați din lagăr, ceea ce constituie o mare rușine. Programul zilnic comportă diferite sporturi, lupte, înot în lac, coruri și foarte puține prelegeri (maximum 1 oră pe zi, menite să dezvolte spiritul patriotic și sentimentul datoriei). Instructorii sunt luați din S.S. (Schutz-Staffel, uniformele negre) și după câte am putut constata sunt plini de vlagă și de pricepere în exercițiul funcțiunilor lor.

După ce am vizitat lagărul ni s-a oferit o excelentă cafea cu lapte, și pe tot timpul acestei „Iause" care nu putea lipsi pe teritoriul german, ne-a cântat o orhestră compusă din tinerii de sub corturi. Apoi, ni s-a făcut o demonstrație sportivă (exerciții atletice și lupte), alta de înot și toți tinerii formând un imens cor au sfârșit prin a ne cânta cântece patriotice. Cântecele acestea în cor au fost admirabil executate și era aproape de necrezut că un asemenea rezultat putuse fi obținut numai în câteva zile. Înainte de plecare am asistat la coborârea solemnă a drapelului, ceremonie ce nu putea să nu impresioneze adânc pe toți copiii adunați acolo, căci ne-a impresionat și pe noi, oameni bătrâni și străini.

După ce tinerii își sfârșesc cele 8 zile de stagiu în lagăre, sunt conduși pe echipe, timp de alte 8 zile, prin regiunile cele mai frumoase ale Germaniei, prin munți, la mare, pe Rin. Călătoriile se fac cu trenuri speciale, dar odată coborâți din tren, se formează echipe reduse de 10-15 tineri, cărora se dă o absolută libertate de mișcare, sub conducerea unui „Zugführer", desemnat dintre membrii echipei. Un mijloc de a îmboldi printre copii spiritul de răspundere și de inițiativă.

Evident că aceste 16 zile petrecute în fiecar an în comun, de generațiile ce cresc, sub influența și obsesia unei singure idei, n-ar fi suficiente ca să creeze o mentalitate nouă tineretului. Concentrarea în lagăre nici nu are această pretenție și ea constituie numai *o confirmare*, plastică și oarecum oficială *a unui crez deja împărtășit*. Pentru ca mișcarea de solidarizare a tineretului să *fie generală și reală, trebuie un crez și un om care să-l întrupeze*. De aci succesul formațiunilor Hitlerjugend-ului în Germania, și Balila în Italia. S-a încercat și în alte țări educația tine-

retului în comun. Aceste încercări, bazate însă pe tendințe abstracte, pe simpla putere de atracție a simțământului patriotic sau monarhic n-au dat — să o mărturisim — rezultatele așteptate. Așa a fost „scout-ismul“ în Anglia și Franța — „Străjeria“ la noi. Fascismul și hitlerismul n-au nevoie de propagandă costisitoare, de „domni șoimi“ și de „domnișoare vulturi“, de stat-majore costisitoare, de pajăre și galoane pe mâneci ca să atragă tineretul, căci acesta vine de la sine, și se mulțumește cu o cămașă cafenie și un pantalon scurt (short) negru. Când mă gândesc la toate cheltuielile noastre ca să ajungem cu greu la un lagăr de „străjeri“ la Breaza, și compar mișcarea O.E.T.R-ului românesc cu ce văd în Germania, pricep că bunele intenții rămân sterpe în această direcție dacă nu sunt întemeiate pe o vlagă ce nu poate fi provocată „din ordin“.

Comitetul de neintervenție de la Londra luând vacanță și mai toți „tapițerii“ din Franța și din Anglia făcând la fel — toate s-au liniștit în Europa. Parcă s-au mai liniștit și luptele în Spania și în China...

În fine căldurile au cedat. Plouă... Uf!

---

14 august. Căldurile au cedat, dar acum e prea răcoare. Era mai bine când era cald. Așa e omul veșnic nemulțumit.

Nevastă-mea îmi scrie, fără alte comentarii sau explicații, că schimbarea de Guvern s-a amânat pentru octombrie și că pot să-mi termin cura în liniște. Pare sigură de informația ei. E prima pe care o primesc din țară, și mă bucură nespus. Aștept cu nerăbdare confirmarea, trebuie să-mi scrie Pangal ceva. Nevastă-mea îmi scrie (scrisoarea e din 10 august) că a fost trei zile de-a rândul la Regina Maria, să joace „rumi“, și „mah jong“ cu dânsa, că a găsit-o slabă, dar foarte bine — veselă și optimistă. Peste câteva zile pleacă să se instaleze la Bran.

Ziarele franceze povestesc că în ziua de 14 iulie mareșalul Voroșilov a fost obiectul unui atentat în gara de la Tula. Cum se vede, știrile sosesc repede din Rusia Sovietică. Focuri de revolver au fost trase din mulțime, pe când mareșalul cobora din tren. Voroșilov a fost atins la coapsă și a fost imediat transportat la Moscova cu un avion. Mulțumită învălmășelii, atentatorul a scăpat, și n-a putut fi nici identificat, nici găsit. Acest atentat dovedește o dată mai mult că armonia domnește în împărăția lui Stalin. Starea mareșalului, internat într-o infirmerie din Kremlin, nu inspiră îngrijorări. În schimb sunt îngrijorați locuitorii din Tula, căci se așteaptă la represalii...

În China, japonezii înaintează și ocupă cele 5 provincii din Nord pe care le organizează. Pare că se așteaptă și o lovitură la Șanghai, căci o mare efervescență domnește și acolo și starea de asediu a fost proclamată.

---

16 august. Reproduc după ziarul *Le Temps* din 15 august un articol al lui Robert Kemp, fiindcă rezumă, în câteva rânduri, o adevărată filosofie a vieții; o notă de liniște și de bucurie în mijlocul zgomotului, luptelor și brutalităților ce ne dau asalt din toate părțile:

Le bon Perrin

„Entre Velaines-en-Barrois et Narçois-sur-Ornain, le 22 Août, dimanche, une statue sera inaugurée en mémoire de la gloire immortelle de Perrin Lamothe, cellerier du duc Robert qui inventa, en 1364, la recette de la confiture de groseilles épépinées. Nous savons que Descartes et son «Discours» ont, pours leur fêtes, rencontré naguère quelques résistances impertinentes. Souhaitons que Perrin et sa confiture ne soulèvent point de ces colères injustes et injurieuses. Ce qu'il a apporté au monde est peu de chose; mais c'est la paix et non la guerre; la douceur, non la violence. On peut, á l'égard d'une recette á cuire, éprouver de l'indifférence. Mais de la haine comment? En cet instant, des oeuvres inspirées de lui reposent mollement dans leur pots, sur les planches de millions d'armoires, sous un rond de papier humecté d'alcool fin. De jeunes Anglais, en wagon, étalent avec plaisir des groseilles sur leurs tartines, et oublient les paysages; un négrillon, qui s'est glissé dans l'office du gouverneur, lèche ses doigts foncés et sucrés et ses ongles roses; il s'enchante de ces étranges fruits exatiques, et ses yeux comme ceux de Mathô contemplant Salammbô, sont pareils á des globes d'argent. L'Amérique et la Japon ne savent pas mieux qui est Perrin Lamothe que nous ne le savions tout á l'heure. Mais ces nations salivent de bonheur parceque ce cuisiner a vécu.

Je ne connais rien de lui. Dans l'air léger qui me vient de la mer, je parcours du regard la côte. Elle est blonde, á travers la brume océane,

sous la lumière naissante. Je la suivrais de bout en bout, je quêterais de maison en maison, sans trouver un livre qui me parlât de lui. Mais, le mois dernier, dans le cheminées vendéennes, et les lorraines et les berrichonnes, le jus mielleux inventé par Perrin dégageait ses parfums chauds; les reflets du feu de bois dansaient au creux et aux bosses des chaudrons, et le vieux chien réveillé par l'odeur acide et sucrée, passait la langue sur son nez noir. Une écume de fruits, rose comme la chair, s'étalait dans les bassines. Depuis la cueillette jusqu'á la mise en pots — les rites n'ont guere varié depuis cinq cent soixante treize ans, car on ne perfectionne pas le parfait — le bonheur, l'espérance habitaient les maisons. La ménagère était plus vive et le bonhomme de meilleure humeur. Quelques résidus appétissants faisaient caqueter le poulailler.

Perrin battait peut-étre sa femme? Nous l'appellerons pourtant le bon Perrin. Notre maître Anatole France aussi fin de bec que de plume, et qui s'intéressait aristocratiquement aux artisans d'autrefois, eut fait un conte de ce Lorrain de génie, que le hasard servit si bien. Qu'on nous enseigne mal l'histoire des petites inventions! Nous connaissons Denis Papin, dont la marmite n'avait pas de goût, et dont la bienfaisance est fort discutable; nous ignorons Perrin, dont la vapeur épanouissait de merveilleux aromes, au dessus d'une gelée bien remuée par sa grosse cuillère. On doit se le represénter, faute d'iconographie certaine, entripaillé comme il faut par les reliefs d'un duc chasseur et généreux qui préférait sans doute le sanglier aux amusettes sucrées de la bouche. Je voudrais savoir comment la decouverte s'est répandue de chaudron á chaudron, de hotte en hotte; quels itinéraires elle a suivis, jusqu'á Rome et á Vienne. Les hotes du duc Robert, de retour au pays célebraient la nouveauté suave comme les touristes du dernier siècle ont annoncé la bouillabaisse: avec des cris; comme Rabelais, dans ses voyages, louait á tous les fonaces et le petit vin de Chinon. Chevaliers et palefreniers furent apôtres de Perrin Lamothe. Il se faisait alors (1364), un remuement de gens d'armes; et les Anglais, de toutes leurs conquêtes. Qui sait si la Pucelle et ses compagnons n'apportèrent pas ce beau secret de Lorraine eu Loire? Jeanne, la cuirasse délacée, parlait volontiers aux bonnes femmes. Je la rêve expliquant, de sa voix fraiche, et dans son style incomparable, la formule et le tour de main. Mais Quicherat n'en a rien su.

La confiture de groseille on de groseilles — ne nous tracassons pas — est plus assurée de durer que le moteur á explosion. Ses équation sont plus simples que celles de la mécanique; et même si toute civilisation, toute culture disparaissaient dans une catastrophe, il restera bien une bonne femme qui se souvienne. On est moins certain de la survivance des ingénieurs.

Dans *l'Age de fer*, M. Denys Amiel, et, dans plusieurs fameuses, M. Georges Duhamel ont raillé la pacotille métallique de notre temps. Personne ne renoncerait au pot de confiture. Il este l'image du progres utile et definitif. Renan se delivrait des «chaînes dont se passait Platon». Mais Platon se passait de bien des choses, qui nous sont chères et sur lesquelles nous pleurerions. C'est en vers grecs et latins que les figues et le vin noir, les tendres châtaignes et le fromage de chèvre composent des menus enivrants. Nous ne reviedrions pas volontiers á ce régime. Perrin a inventée une «volupté nouvelle». Pierre Louys ne trouvait, depuis les Grecs, que la cigarete qui ait embelli la vie humaine. Il n'était pas gourmand. On voudrait des steles comme celle de Lamothe pour honorer l'inventeur du Cotignac, celui des tripes á la mode de Caen, celui du lièvre á la royale. Les nations devraient envoyer des délégués á Valaines-en-Barrois. Y songent-elles?

Source de joie et de richesses... La joie vaut mieux. Richesses épuisées rendent la vie amère. Le pot vide est plus gentil".

Dl Stoiadinovici a pronunţat un discurs important, cu prilejul unui banchet ce i s-a oferit în oraşul Bar, pe coasta Adriaticii.

Dsa a declarat că Guvernul nu pleacă. Lupta care s-a deschis în Iugoslavia nu e luptă împotriva Concordatului sau pentru apărarea Bisericii Ortodoxe; e o luptă împotriva Guvernului regal *unitar* şi împotriva celor care sprijinesc acest Guvern. „În această luptă, a declarat textual dl Stoiadinovici, adversarii noştri de toate speţele şi de toate culorile se ascund cu laşitate în spatele Bisericii Ortodoxe, pentru a trage fără scrupule foloasele acestei atitudini. Trebuie să nu confundăm religia şi Biserica cu oamenii politici neleali. Biserica Ortodoxă trebuie să fie respectată, apărată şi consolidată, *dar contra adversarilor noştri politici trebuie să luptăm* cu toată vigoarea marelui şi puternicului nostru partid (Uniunea Radicală Iugoslavă)."

Demiterea Guvernului Stoiadinovici ar fi fost o dovadă de slăbiciune din partea Regenţei faţă de injoncţiunile străzii. Menţinerea lui era deci de prevăzut, cu toate zvonurile contrarii şi cu toate consultările politice ale Principelui Paul. Lupta Guvernului va fi însă grea, şi situaţia rămâne tulbure, în Iugoslavia.

Fostul ministru agrarian bulgar, Ghicev, arestat zilele trecute în gara Sofia, a fost închis — pe baza legii pentru dizolvarea partidelor — într-un lagăr de concentrare.

———

În afară de Spania şi de China — unde luptele armate au ajuns să constituie o stare permanentă şi aproape normală — domneşte pretutindeni pace şi linişte. Din nefericire vacanţele sunt pe sfârşite şi puturoşii din cele patru unghiuri ale lumii îşi fac valizele ca să plece spre Geneva...

———

17 august. După valul de căldură, neobişnuit în aceste regiuni, care ne-a istovit — a venit unul de frig. De trei zile plouă şi bate un vânt rece ca crivăţul. De ieri, *în hotel se face foc.*

———

20 august. Valul de frig cedează. Ploaia a stat, soarele începe să se arate din nou; temperatură omenească.

Scrisori primite în fine din ţară mă liniştesc de tot. Schimbarea Guvernului s-a amânat; poate la ianuarie, cel mai devreme în octombrie. Pentru ce atunci toate palinodiile din săptămânile trecute? Căci doctorul Angelescu o fi având toate slăbiciunile, dar nu minte. Mai rău ca la Bizanţ. Sunt însă mulţumit că pot să-mi termin cura în linişte şi să petrec câteva zile la Weimar.

———

La Shanghai, japonezii bombardează oraşul cu avioanele şi-l bombardează şi chinezii. Au căzut bombe — din greşeală? — şi în concesiunile internaţionale. Sute şi mii de morţi; întăriri japoneze sosesc zilnic; Anglia, Statele Unite şi Franţa „se consultă" între ele — în fine război în regulă fără să fie război.

Japonezii sabotează războiul. Orice ar crede şi ar zice pacifiştii, omenirea înaintează pe o scară însemnată la fiecare treaptă, printr-un război. De la fiecare război porneşte o etapă nouă, în evoluţia raporturilor sociale. Mai ales de când războaiele au încetat să fie duse de cete restrânse de meseriaşi şi apasă asupra maselor în totalitatea lor, şi zguduie toate straturile unui popor. Efectele războaielor, din punct de vedere social se resimt mai întâi în ţările beligerante: Franţa şi Germania după războiul din 1870, nu numai că şi-au modificat structura socială şi politică, dar şi-au schimbat şi mentalitatea. Aceeaşi constatare se poate face, după războiul din 1877 pentru noi, Serbia, Bulgaria, Turcia şi chiar pentru Rusia. Dacă ţările beligerante sunt importante, cum a fost cazul în 1870, efectele războiului se întind prin repercuţie, şi asupra celorlalte State. În caz de război general, cum s-a întâmplat la începutul secolului trecut pe vremea lui Napoleon, sau între 1914 şi 1918, o etapă nouă, începe brusc, pentru omenirea întreagă.

Îmi amintesc foarte bine cum am trăit cu toţii până în 1914 sub influenţa mentalităţii create prin războiul din 1870, şi cu câtă emoţie se oprea lumea la Ems în dreptul lespedei de piatră ce însemna, lângă Kurhaus, locul unde ambasadorul Benedetti a întâlnit pe Regele Prusiei Wilhelm I şi i-a declarat războiul. Cu prilejul trecerii mele prin Ems anul trecut şi anul acesta, am căutat lespedea şi abia am putut-o găsi, călcată în picioare. Neatenţia generală faţă de acest „punct" istoric, se explică uşor prin faptul că am ieşit cu toţii din etapa inaugurată prin războiul din 1870, şi trăim una nouă determinată prin războiul din 1914.

Transformând metodele de război şi o luptă bine conturată şi limpede definită într-o stare de agresiuni succesive, în serviciul unor scopuri nemărturisite, japonezii comit un adevărat atentat împotriva Istoriei, cel puţin în ce priveşte evoluţia raporturilor sociale şi politice din Extremul Orient — şi întârzie stabilirea unui echilibru de forţe între popoarele din acea parte a globului, cu toate repercuţiunile acestei stări de incertitudine asupra celorlalte ţări ale lumii.

———

În Rusia Sovietică, unde Stalin pare să fie stăpân pe situaţie în lupta pe care a întreprins-o, s-a schimbat ministrul de Finanţe. Comisar al Poporului pentru importantul departament al cheltuielilor publice a fost numit un tovarăş *Ciubăr*, din Ucraina, probabil de origine moldovenească.

———

Vizitat ieri „Zeppelinul", la Frankfurt. Sinistru; pentru nimic în lume n-aşi face o călătorie în aşa ceva. Ca oamenii să se încredinţeze unei asemenea monstruozităţi, pentru lungi călătorii, fără să fie condamnaţi, dovedeşte că bunul simţ a părăsit lumea noastră.

———

21 august. O notiță din *Le Temps* aduce la cunoștință lumii un eveniment senzațional:

„Le roi Carol a conféré au contra-amiral Fernet, á l'occasion de la visite du *Vauban*[1] á Constantza, la médaille maritime d'or, *la sixičme de ce grade maintenant épuisé*, décerné, jusqu'á présent par le roi".

Atașatul naval Paul Rahalle — adaugă notița — și căpitanul de fregată Malgouzon au fost numiți comandori ai aceleiași medalii (??) care a mai fost conferită în diferite grade ofițerilor din Statul-Major al amiralului Fernet și de pe vasul Vauban.

Prin notița ziarului *Le Temps* aflu și eu că mai avem o decorație, „medalia maritimă" (cu 6 comandori), pe care o ignoram. Cine știe câte or mai fi! *Medalia maritimă* e însă cu totul justificată, în existența ei: nu avem marină, să avem cel puțin o panglică.

München Neueste Nachrichten din 19 august publică un lung articol asupra situației politice în România și comentează cu aprindere „febrila activitate" pe care dl Titulescu, o desfășoară... la Karlsbad! Se vede că ziarul bavarez n-avea ce scrie. Săracul Titulescu, unde a ajuns să facă politică: nici măcar la Collaro, ci la Karlsbad la Pup! Fie liniștită foaia din München, „febrila activitate" nu va depăși orizontul „Knüsperhäuschen-elor" de pe valea Teplului.

---

22 august. Portugalia a rupt relațiile diplomatice cu Cehoslovacia! Guvernul din Lisabona comandase puști-mitraliere la fabrica Zbroiovska din Brno, pe care trebuia să le primească în iulie trecut — Guvernul din Praga a împiedecat însă fabrica să elibereze comanda. Portughezii pretind — printr-un comunicat — că gestul a fost făcut în urma cererii unei a treia Puteri (vizată e Rusia Sovietică) și că cehii cer dovada că, comanda n-a fost făcută pentru naționaliștii din Spania. Guvernul ceh, dă și el un comunicat din care reiese că Zbroiovska nu poate termina mitralierele destinate Portugaliei fiindcă e prea ocupată cu comenzile armatei cehoslovace, dar că ar putea livra altele mai vechi (?) și că în nici un caz nu poate fi vorba de amestecul unei a treia Puteri.

[1] Crucișătorul *Vauban* a reprezentat forțele navale franceze la serbarea marinei de la Constanța, din 15 august curent. Grozav ne iubesc francezii în momentul de față!

Portugalia a rechemat pe ministrul său de la Praga; cehoslovacii au dat însă ordin trimisului lor la Lisabona să rămână încă pe loc. În sine, e un conflict de operetă căci coastele Portugaliei nu pot fi amenințate de flota cehoslovacă, nici armata portugheză nu poate ajunge până la izvoarele de bere de la Pilsen. Incidentul este însă *simptomatic* pentru starea de enervare a Europei, împărțită în străduințele ei, între *albi* și *roșii* — căci evident, forțe oculte au împins și Portugalia și Cehoslovacia de la spate, pe drumurile pe care le-au apucat. În presa internațională e mare vâlvă: Italia și Germania aplaudă atitudinea portughezilor, Franța aplaudă pe a cehilor, Rusia se face că nu știe nimic, iar Anglia o scaldă — politica ei tradițională de susținere a Portugaliei izbindu-se în cap cu atitudinea pe care a luat-o — alandala — în conflictul spaniol, alături de „roșii".

Va trece și asta, cum au trecut toate, și zbârnâiala „cercurilor politice" se va potoli fără alt rezultat decât un minus de puști-mitraliere pe frontul lui Franco.

---

24 august. Părăsit Nauheimul ieri-dimineață, și pornit spre Weimar. Ca și anul trecut, cura mi-a făcut mult bine ca stare generală, dar durerile gutoase în picioare cu care am plecat din România s-au întețit încetul cu încetul, și s-au transformat de trei zile într-un adevărat acces de gută larvată. E vina mea: n-am putut rezista vinului de Rin și am băut în fiecare zi. Această stare de lucruri mi-a complicat călătoria și mă cam jenează în vizitarea localităților prin care trec. Ameliorarea sensibilă însă, în fiecare zi sub influența „Novatofanului". Trăgând picioarele, am putut să vizitez azi principalele „atracțiuni" ale Weimarului, fără prea multă caznă și suferință.

Drumul de la Frankfurt la Weimar, până la Eisenach pe granița Turingiei cu Hessa-Kassel e drăgălaș; dealuri mai mari și mai mici, văi fertile și bine cultivate, păduri multe frumos întreținute. Deosebire mare, totuși cu valea Rinului și cu împrejurimile Frankfurtului. După Schlüchtern, un foarte lung tunel. Din valea Mainului am trecut în valea Fuldei și de aci în a Weserului. Și Fulda și Weserul, încă aproape de izvoarele lor, ni se înfățișează ca râulețe de nimica tot; apele lor aproape cafenii nu înveselesc peisajul, care, în general e banal și lipsit de noblețe. Chiar și mâna omului pare în această regiune, să fi fost nătângă.

La Eisenach, zărit Wartburgul pe un vârf de deal, dar din cauza soarelui care sclipea deasupra lui, n-am putut nici măcar să-i disting con-

turul. De la Eisenach înainte, intrăm în câmpie, câmpia dintre Thüringerwald şi Hartz. Masivele muntoase abia se conturează la orizonturi. În dreapta şi stânga, cât merge ochiul, culturi de sfeclă, de cartofi, de trifoi — şi păşuni. Vaci multe, un tip unic, alb cu pete negre mari şi de talie mijlocie mai mult măruntă. Trecut prin Gotha şi Erfurt. La ora 5 am sosit la Weimar. Îmi făcusem cu totul altă idee despre această regiune, nu ştiu de ce. Poate că din cauza Almanahului, îmi închipuisem Gotha o cetate medievală într-un rit romantic, dar după câte am putut să judec din tren, nu e decât un oraş industrial modern şi fără farmec, în câmp deschis şi întins.

Erfurtul, despre care nu-mi făcusem nici o iluzie, se prezintă mai bine: trecem de-a lungul unei nesfârşite serii de vile cu grădini bogat înflorite şi toată gama culorilor ne înveseleşte ochii. De la Erfurt înainte, spre Weimar, priveliştea devine tot mai monotonă: câmp întins cu culturi.

Weimarul mi-a fost o decepţiune. Îmi închipuisem — pentru ce? — acest colţ de pământ ca o grădină fermecătoare în jurul câtorva arhitecturi simple dar elegante din secolul al XVIII-lea; Goethe nu putea să nu-şi fi pus pecetea geniului său pe tot ce se refăcuse sau se crease în locurile peste care domnise mai bine de o jumătate de veac. Nici regiunea, nici oraşul nu înfăţişează, la primul contact, nimic caracteristic din acea aristocratică şi fericită epocă. Împrejurimile — întinderi nesfârşite de cartofi şi de sfeclă — sunt de o vulgaritate supărătoare, iar oraşul, pe care l-am străbătut de la gară până la hotel Erbprinz, pe „Marktul" central, nu se deosebeşte în nimic de oraşele industriale, comerciale şi banale ieşite din pământ, pe tot cuprinsul Germaniei în ultima jumătate a secolului al XIX-lea. Dacă ducele Carl August nu ar fi fost ce a fost, şi n-ar fi adunat la Curtea lui pe Goethe, pe Schiller, pe Herder, „e tutti quanti", Weimarul ar fi rămas o rezidenţă de mâna a zecea, un oraş pe planul Eger-ului sau al Caracalului.

Pe când trenul intra încet în gară şi mă căzneam să pătrund cu privirea, printr-o ploaie subţire şi deasă, monotonia orizontului, mi-au venit fără să vreau în minte versurile lui Victor Hugo:

„Waterloo, Waterloo, Waterloo, morne plaine!", deşi Weimarul nu simbolizează o înfrângere ci o victorie a geniului omenesc. Şi mă întrebam care au putut fi gândurile lui Goethe, înapoindu-se din Italia cu Junona Ludovisi în bagajele lui, când a dat de searbedele linii ce conturau o sărăcie de pământ pe care zeii nu puseseră piciorul...

Reputaţia Weimarului nu e datorită decât puterii sugestiei, şi exaltaţiunii. Din punct de vedere arhitectural sau artistic, nu e în Weimar nimic care să merite un popas cât de scurt. Pe lista „Reşedinţelor" princiare din Germania, Weimarul e cu siguranţă cea din urmă. Fără să mai vorbesc de Dresda, de München, de Stuttgart, — dar nici măcar cu Kassel-ul, cu Carlsruhe, cu Coburg, Bayreuth sau cu reşedinţele episcopale din Koblenz şi din Bonn, nu poate fi nici o comparaţie. „Sclossul" e o cazarmă bloncoasă, „Fürstenhaus-ul", alta, ceva mai zveltă; „Rathaus-ul" e o porcărie, şi în tot oraşul — de la biserica lui Herder până la casa lui Frau von Stein, nu e o clădire pe care ochii să se oprească cu plăcere. „Markt-ul", piaţa centrală a oraşului, a fost târg de vite săptămânal până aproape de moartea lui Goethe, iar parcul se întinde ca un maţ, fără perspective, de-a lungul scârbei de Ilm, râuleţ cu ape negre ce seamănă mai mult a canal colector. Dar culmea oroarei o reprezintă casele istorice, casele lui Goethe, casa lui Schiller, casa lui Liszt, casa dnei von Stein. Prima casă pe care a locuit-o Goethe *şapte ani* (!) aşa zice „Gartenhaus", în Parc, e o cocioabă care n-ar satisface azi nici pretenţiile unui cantonier. Camere mici şi scunde, cămăruţe, fără nici umbra unui cât de mic confort. Sobe de tuci în fiecare odăiţă. Mobile ordinare. Odăiţa în care dormea Goethe e o odaie de rândaş. Aceeaşi lipsă *de orice*, o mărturiseşte şi camera lui de dormit din a doua casă pe care a locuit-o, în oraş, (pe Frauenplan) de la 1783 şi până a murit, în 1832.Cel puţin această casă din oraş e spaţioasă, intrarea e ca lumea şi saloanele şi cabinetul de lucru sunt încăperi normale. Casa din oraş a fost transformată în muzeu. În vechea clădire[1], care a servit de locuinţă lui Goethe, au fost adunate mobilele şi „colecţiunile" genialului poet, donate sau legate de familie. Din tot ce se vede, reiese că omul acesta a avut revelaţiunea Italiei, dar mai mult a unei Italii de panoramă, şi tot ce a adus de acolo — de la copiile după Guido Reni şi desenele lui Palladio, până la schiţele lui proprii (apeducte şi ruine fără rost) dovedesc cu prisosinţă că marele gânditor a fost prima victimă a romantismului şi a lui... Winkelmann. În cămăruţa în care a murit Goethe e loc — exact — pentru patul de copil în care dormea, un fotel (în care şi-a dat sufletul) şi o minusculă măsuţă pe care abia avea loc un minuscul lighean şi un minuscul ibric pentru apă. Acelaşi spălător de păpuşă şi în camera lui Goethe din „Gartenhaus", şi în a ducesei Ana Amalia din „Wittum" (palatul ei de văduvă). Se naşte întrebarea cum oameni atât de rafinaţi nu simţeau nevoia să se spele — măcar din

[1] O clădire nouă a fost adăugată la cea veche şi s-a adunat într-însa o bogată colecţie de tablouri, desene şi stampe din epoca de înflorire a Weimarului.

când în când? Se zice că se frecau cu „Apă de Colonia". N-ar fi fost mai simplu să se curețe cu apă locală?

Ultimele cuvinte ale lui Goethe: „Mehr Licht!" n-au nimic simbolic și se explică de minune la fața locului, căci cămăruța în care a murit nu e luminată decât de o ferestruică mică, și încă și aceea adumbrită de arbori. Goethe a murit în întuneric.

Singurul loc mai simpatic în Weimar e micul Palat cunoscut sub numele de „Wittum", în care ducesa Anna Amalia a locuit de la 1775 la 1807 — și în care a și murit. Câteva mobile frumoase, și peste tot (în afară de sobe, oribile, în tuci) gustul secolului și gustul Prințesei dau un farmec special câtorva saloane și câtorva camere de locuit. Dar și aci, în afară de modestia dimensiunilor, sărăcia iese în calea omului. Nu numai sobe de tuci, dar nici măcar pardosele parchetate — ci simple scânduri lustruite cu ceară. Stilul secolului al XVII-lea e poate singurul care nu suportă mizeria — nici chiar mediocritatea — de aci simțământul de jenă pe care-l resimte trecătorul, pretutindeni, la Weimar.

Sărăcăciosul cadru în care a trăit Goethe la Weimar, și lipsa de gust de care dă dovadă în propria sa casă n-au micșorat câtuși de puțin admirația mea pentru geniul său. Ce formidabil trebuie să fi fost acest geniu, ca să fi produs în asemenea contingențe meschine și defavorabile operele pe care le-a produs! Îmi place să presupun că Goethe s-a fixat la Weimar tocmai din cauza mediocrității ambianței, care l-a scutit de orice concurență și l-a lăsat stăpân și singur stăpân al locului. Din acest punct de vedere a reușit, căci Weimarul e Goethe, și în afară de Goethe, tot restul e garnitură, inclusiv Schiller cu dramele și cu căsuța lui (altă nenorocire, dar totuși ceva mai simandicoasă ca a lui Goethe).

Și căsuța locuită de Liszt a fost transformată în muzeu. Aci însă, de la scară trecând prin cele două saloane și până la camera de culcare (aceeași frică de apă și de spălat ca pretutindeni) totul e abominabil. Amintiri multe din vremea ilustrului muzicant. Masca lui mortuară, să juri că e a doctorului Davila, și un portret din tinerețe — să juri că e al lui Citta. N-o fi fost doctorul Davila fiul Contesei d'Agoult, dar al lui Liszt a fost desigur. Cine știe cu cine.

Citesc discursul Ducelui, de la Palermo din 20 august, discurs așteptat cu mare încordare de presa internațională. Omul vrea pace, dar de ce o fi așa de arțăgos?

În rezumat vrea să se înțeleagă cu Anglia și cu Franța, dar pune ca condiție ca aceste Puteri să înțeleagă că următoarele trei puncte sunt *realități*, ce nu pot fi desconsiderate:

1. Anexarea Abisiniei și imperiul Etiopiei;
2. Axa Berlin–Roma (pacifică);
3. Libertatea Mediteranei.

Anglia publică un comunicat prin care informează pe celelalte Puteri, că a anexat niște insule în Oceanul Pacific între Noua Zeelandă și America de Sud. Cine ar fi putut crede că mai existau teritorii neocupate pe globul pământului?

---

25 august. Excursie la Naumburg. Faimos! Ce e mai frumos de văzut în Turingia și poate (?) în Germania. De pe vremea Partenonului, nimic nu se poate compara cu figurile celor doi markgrafi din Meissen, cu soțiile lor, așezați în corul Domului din acest oraș. Domul însuși e una din cele mai frumoase basilici romane din Germania, din nenorocire stricată prin refaceri și adausuri gotice. Peste orice măsură interesant este însă conținutul ei. Trei crucifixuri (Isus răstignit) sculptate de diferiți artiști necunoscuți din sec. XIII și XIV dau Domnului Christos trei înfățișări ce oglindesc trei mentalități deosebite. Sunt opere admirabile care singure ar merita drumul, dar care dispar pe lângă cele 12 statui din Cor. Pe lângă cele două perechi menționate și care reprezintă pe markgrafii Ekkehard și Hermann cu soțiile lor Uta și Reglindis, mai sunt încă șase seniori și două dame — toate vizibil cioplite de aceeași mână. Figurile markgrafinelor Uta și Reglindis sunt opere fără pereche, în toată plastica țărilor civilizate. Arată mare, desăvârșită, de la expresie până la ultima faltă a costumului. Statuile sunt sculptate în piatră calcară (!), policromată și fac parte din blocurile zidului în care au fost incastrate![1] Genialul autor al acestor minuni e necunoscut!

Aceeași mână a mai cioplit în biserică și o serie de reliefuri reprezentând stațiunile Patimei: interesant — dar nimic mai mult. Fecioara Maria și Sf. Ion Evanghelistul, de mărime naturală, ce sprijină poarta Chorului deasupra căreia se întind stațiunile Patimei sunt în schimb opere aproape tot atât de impresionante ca chipurile celor 12 ctitori dinăuntrul Chorului.

[1] Grație acestei anomalii, statuile au putut fi păstrate la Naumburg, căci în 1919 francezii le-au cerut ca compensație pentru distrugerea catedralei din Reims. Ele n-ar fi putut fi însă clintite fără spargerea zidului și amenințarea prăbușirii lui — și astfel au rămas, pe locul unde s-au născut, și unde ar fi fost o impietate să fie îndepărtate.

Cine vrea să viziteze Turingia, să vadă Naumburgul şi să plece. Restul e drăgălaş, dar nu răsplăteşte oboseala.

---

26 august. E constatarea pe care am făcut-o azi, la Wartburg. M-am dus cu autobuzul. M-au dus prin Erfurt, Gotha, Friedrichroda, prin tot Thüringerwald de-a curmezişul, şi am ieşit la Eisenach prin Wilhelmsthal (drăguţ). „C'est gentil il y a des ponts et des écluses!", spunea o damă lângă mine, trecând prin pădure, între Friedrichroda (versantul Nord) şi... (versantul Sud). Astă-i formula pentru întreg Thüringerwaldul, „c'est gentil", şi nimic mai mult. Despre Erfurt şi Gotha, n-am făcut decât să le străbatem, dar cât am văzut, mi-a confirmat impresia pe care o avusesem din tren pe drum între Frankfurt şi Weimar. În tot cazul Gotha n-are nimic aristocratic — e un oraş banal, în toată puterea cuvântului.

Mult mai bine se prezintă Eisenachul, admirabil aşezat în capul unei văi strâmte şi răcoroase, de toată frumuseţea. Pe ultima coamă a Thüringerwaldului spre şes, deasupra Eisenachului se ridică Wartburgul. Iarăşi „bourrage de crâne". Wartburgul a devenit, simbolic, leagănul germanismului. Oare fiindcă s-au adunat aci odinioară „Minesängerii" şi şi-au ţinut concursurile lor? Sau fiindcă Luther, închis tot aci şapte luni, a tradus pentru prima oară (prost) Biblia din greceşte în nemţeşte? şi pentru un motiv, şi pentru altul, şi încă pentru multe altele. Restaurat de „domni profesori", Wartburgul, castel de tip romanic pe din afară, şi romantic pe dinăuntru nu e lucru mare[1]. Vederea, de sus, e minunată. Şi mai minunată încă e evlavia cu care sute şi mii de nemţi fac pelerinajul sfântului loc, cu faţa iluminată de bucuria credinţei.

O nenorocire pe care am avut să o înregistrăm şi noi (Curtea de Argeş, Trei Ierarhi, Sf. Dumitru-Craiova) a fost patima cu care „stupidul al XIX-lea secol" s-a pasionat pentru „restaurarea" monumentelor vechi. Nenorocirea a fost că pe cât a fost de pasionat „stupidul secol" pentru aceste restaurări, pe atât a fost lipsit de gust şi de pricepere estetică. Au fost lungi decenii de mizerie în care oamenii au crezut că *ştiinţa* şi *cunoştinţa* sunt tot, şi că pentru a ridica o clădire frumoasă nu mai e nevoie de altceva. „Diplomaţii Statului" de la Şcoala de Arhitectură din Paris au uitat că nici Partenonul, nici Pyramidele, nici Notre Dame n-au fost ridicate de arhitecţi „diplomaţi" ci de artişti cu vlagă...

[1] Aşa cum se prezintă azi, faţada „Palasului" constituie un frumos şi rar exemplu de arhitectură romanică, numai că nimic nu ne justifică să credem că *aşa a fost*. Cel puţin judecând după stampele conservate. Restul clădirilor e vax, cu câteva colţuri „pitoreşti".

Spaniolii naţionalişti au luat şi Santanderul, pe golful Gasconiei. L-au cucerit mai repede ca Bilbao, ceea ce dovedeşte că puterile roşilor sunt în descreştere. Le mai rămâne de cucerit şi Gijon-ul, ca să fie stăpâni pe toată jumătatea occidentală a Spaniei.

---

28 august. Ieri-dimineaţă am plecat din Weimar, am schimbat de trei ori trenul la Gösswitz, la Saalfeld şi la Nürnberg şi seara la ora 6 am sosit la Passau, unde aştept Orient Expressul de mâine, spre a mă înapoia în ţară.

Passau e unul din oraşele mai frumos situate din Europa, la confluenţa Dunării, Innului şi Ilzului, între dealuri. De sus, de la fortăreaţa Oberhaus (pe malul stâng al Dunării), priveliştea e încântătoare. Oraşul e foarte simpatic; clădiri vechi, uliţi strâmte, o colosală catedrală în stil berninesc, un arătos palat episcopal din secolul XVIII. Oameni veseli şi apropiaţi — toţi catolici, nu protestanţi. Influenţa austriacă bine simţită, în limbă şi moravuri.

Ambasadorul englez în China, Sir Hughes Knatchbull-Hugessen (frumos nume) a fost bombardat de japonezi din aeroplan, pe drumul de la Nanking la Shanghai. Ambasadorul, împreună cu ataşatul militar şi cu consilierul financiar englez călătoreau cu suita lor în două automobile ce purtau fanionul englez. Singur ambasadorul a fost rănit: un glonte în şira spinării. Vâlvă mare în presă. Japonezii declară că regretă mult incidentul, dar că n-au fost preveniţi de trecerea englezilor şi că arborarea fanionului putea fi şi un şiretlic chinezesc. Incidentul nu va avea probabil urmări; Anglia se va mulţumi cu scuze. Ce căutau domnii în zona de luptă? E drept că starea de război nu există...

Dacă n-ar fi China şi Spania, lumea ar muri de urât.

---

31 august. După o zi petrecută la Passau şi alta în tren, iată-mă din nou la Sinaia. Am sosit pe ploaie, şi plouă şi azi. Plouă de săptămâni, fără încetare. E un august excepţional, mai ales la noi. Mi se spune că în Bărăgan a plouat 27 de zile de-a rândul, fapt fără precedent cunoscut în generaţia noastră. De altmintreli şi pe drum am găsit Dunărea revăr-

sată, pe la Gran (la granița ungară-cehoslovacă) și de asemenea și Oltul între Rupea și Feldioara. Am 66 de ani, și de când sunt n-am auzit de inundații, în august, în partea aceasta a Europei.

Învăluită în ceață, Sinaia caută totuși să strălucească în cinstea oaspeților iugoslavi și cehoslovaci, sosiți de alaltăieri pentru întrunirea trimestrială a Micii Înțelegeri. Steaguri, arcuri de verdeață, jandarmi și nenumărate automobile dau „Perlei Carpaților“ un aer de sărbătoare și de forfoteală ce izbutește să învieze localitatea, dar nu și Antanta. Pe lângă Stoiadinovici și Krofta Kamil, au invadat Palace-Hotelul și Casinoul o ceată de nenumărați gazetari de toate neamurile dar de un singur soi: lichele. Această garnitură de „presă și publicitate“ a oricărei acțiuni politice în regiunile democratice, e odioasă. Am coborât ieri un moment la Palace, atmosfera era irespirabilă.

Deși n-am văzut încă pe nimeni de seamă, îmi dau seama că în politica internă domnește pentru moment liniște complectă, că schimbarea de Guvern e amânată și că temerile mele de la Nauheim au fost zadarnice. Ministerul și-ar fi prezentat demisia după 15 august, conform hotărârii luate, dar Regele ar fi spus lui Tătărescu să-și bage demisia în buzunar pentru moment, că el, Regele, e chemat să fixeze data schimbării (?), iar nu Guvernul. Regele ar mai fi adăugat că-l roagă pe Tătărescu *să nu aibă aerul că girează, ci că guvernează mai departe*. De aci rodomontadele și declarațiile pline de încredere ale primului ministru și ale colaboratorilor săi. Toate acestea le povestește Nae Ionescu, dar Nae Ionescu povestește multe și legăturile lui cu Palatul și cu Guvernul sunt slabe.

Deși n-am încă precizări asupra situației reale, prietenii m-au asaltat cu fel de fel de „potenuri“, din care spicuiesc pe cele mai interesante.

Gavrilă Marinescu și Urdăreanu ar fi căzuți în disgrație. În ce privește pe Gavrilă a făcut senzație o decizie ministerială semnată de Tătărescu, prin care se dă delegație de prefect de poliție generalului Pârăianu (comandandul Jandarmeriei, văr cu Tătărescu) *în locul vacant*. În realitate, Gavrilă a luat un concediu de 40 de zile, și delegația în sine nu are nimic de anormal, iar cuvintele „în locul vacant“ constituie numai o încercare de a contra pe Marinescu în postul de subsecretar de Stat, pe nesimțite. Încercarea lui Tătărescu ar fi dat greș, spun prietenii lui Marinescu, fiindcă a fost făcută fără consimțământul Regelui[1]. Ba

[1] Ca să dovedească cât de bune sunt raporturile între Rege și Gavrilă Marinescu, prietenii acestuia pretind că favoritul Majestății Sale a plecat la Londra ca să reprezinte pe Suveran, ca naș, la căsătoria comandorului Dumitrescu atașatul nostru naval în Anglia.

cu consimțământul Regelui, afirmă prietenii lui Tătărescu, căci Regele e furios pe Marele Maher al polițiilor sale care n-a știut nimic despre sosirea Prințului Nicolae în țară, sosire clandestină și neașteptată. Mulți neagă această sosire (prietenii lui Marinescu), dar și mai mulți o afirmă. Prințul n-ar fi stat decât două zile, și ar fi plecat iarăși peste graniță. Ce o fi adevărat din toate aceste știri se va vedea.

Despre Urdăreanu se spune că ar fi căzut în disgrație (și acesta ar fi încă un motiv pentru supărarea Regelui împotriva lui Marinescu) fiindcă Stăpânul ar fi aflat acum târziu istorioara cu expulzarea fostei soții a lui Cârnu-Munteanu, o italiancă de care Regele prinsese gust și căreia Lupeasca, Urdăreanu și Gavrilă s-au înțeles să-i facă vânt — fapt pe care l-am povestit în aceste însemnări la timpul său. Dată fiind complicitatea Duduii în această afacere, dacă nu sunt alte cauze pentru disgrația lui Urdăreanu, apoi poate dormi liniștit, nu-l lasă Dama. Cei care răspândesc zvonul debarcării apropiate a actualului domn Mareșal spun că va fi înlocuit prin Alexandru Zamfirescu — un alt favorit al Damei, dealtmintreli — care n-ar putea fi înaintat ambasador la Varșovia. În Seraiul nostru toate sunt posibile, dar cred că tot ce se povestește pe seama lui Urdăreanu e numai zvon fără temei.

Tot așa se colportează că Regele n-a voit să primească în audiență de plecare pe Harrisson, ministrul Statelor Unite transferat la Berna, fiindcă și-a permis să închirieze pentru vară casa lui Știrbei de la Brașov. Fapt este că nu l-a primit, scuza dată a fost că Majestatea Sa n-a avut când, deoarece s-a înapoiat de la mare în ajunul sosirii lui Stoiadinovici și Krofta. Slabă scuză, în tot cazul.

Mai întemeiat pare zvonul unei încurcături provocate de Malaxa, care a contribuit să răcească pentru moment relațiile dintre acest factor constituțional și Regele. Malaxa a luat o comandă de focoase (pentru obuze) în valoare de 200 milioane, sumă din care a primit o bună parte ca avans pentru instalarea mașinilor, mașini pe care a încercat fără succes să și le procure din America și din Cehoslovacia. Nu le-a găsit decât în Germania, dar industria germană a cerut modelul focosului, ca să poată fabrica mașinile, și Malaxa l-a dat. Focosul era însă un model secret cehoslovac, secret pe care aliații noștri puneau mare preț[1]. Cum au aflat că modelul focosului lor ajunsese în mâna nemților, cehoslovacii au început să urle și să ne acuze de trădare. Statul-Major francez, pus în curent, a făcut și el mare tărăboi. Toată afacerea ar fi indispus mult pe Rege, care a trimis pe Malaxa la Praga și la Paris, să împace lucrurile.

[1] Atunci de ce ni l-au dat?

Aflu abia acum, la înapoiere în ţară, că concediul generalului Angelescu ascunde o demisie. Frumosul Paul a părăsit Ministerul de Război ca să preia preşedinţia consiliului de administraţie al Societăţii „Astra" (armament), cu o retribuţie la înălţimea afacerilor făcute. Vâlva mare, Stelian Popeşte indignat, scrie un articol violent în *Universul* de azi. Dar n-are dreptate, căci gestul generalului se încadrează perfect în ritmul timpului şi în obiceiurile democratice.

———

Moscova şi Guvernul chinezesc din Nanking au semnat o convenţie de asistenţă mutuală, prin care muscalii se obligă să dea ajutor Chinei în cazul în care japonezii ar ataca Mongolia, Interioară sau Exterioară — în schimb Guvernul de la Nanking recunoaşte formal existenţa Partidului Comunist Chinezesc şi se obligă să-i acorde o participare în conducerea ţării. Japonezii, prin presa lor, declară că tratatul nu va putea fi aplicat, deoarece un ajutor oficial dat Chinei în momentele de faţă ar însemna pentru Rusia Sovietică război cu Japonia, război pe care Moscova nu se va încumeta să-l încerce. Pe de altă parte Guvernul din Nanking a depus un voluminos memoriu la Geneva, în care toate actele de violenţă săvârşite de japonezi cu începere din iunie trecut, sunt documentat înşirate. Memoriul se mărgineşte să semnaleze S.D.N-ului toate abaterile Japoniei de la convenţiile şi tratatele omologate la Geneva[1], *dar nu cere intervenţia Consiliului sau a Adunării*, lăsând acestor instanţe iniţiativa unor eventuale demersuri. Cel puţin până acum.

———

1 septembrie. Conferinţa Micii Înţelegeri s-a încheiat aseară printr-o masă de vreo 100 de tacâmuri, Palace-Hotel, masă la care am fost poftiţi şi noi, şefii de partide. Dintre aceştia, în afară de mine au mai fost prezenţi Mihalache, Goga şi Iunian. Majoritatea comesenilor a fost alcătuită de haimanalele presei şi de mezelicul diplomatic al celor trei ţări legate printr-o „alianţă perpetuă", după fericita formulă găsită de Victoraş Latărău. Într-o atmosferă lipsită de orice vlagă, Victor Antonescu şi Krofta Kamil au pus succesiv la tortură limba franceză în două discursuri ditirambice, literatură de bâlci, cu eternele afirmări de solidaritate, de fraternitate şi de trăinicie care au ajuns „şabloane" pentru fiecare manifestaţie a Micii Înţelegeri. Superlativele discursurilor se potriveau însă ca nuca în perete cu feţele deprimate dimprejurul oratorilor.

[1] Guvernul chinezesc uită că Japonia nu mai face parte din Societatea Naţiunilor.

Am avut norocul să fiu aşezat alături de Louis Marin, aflat în trecere pe la noi, aşa încât n-am fost nevoit să vorbesc de Mica Înţelegere, nici de Societatea Naţiunilor, cadavrele ambulante în cinstea cărora era dată masa.

Înainte de masă, obişnuitul comunicat a fost dat presei. Aceleaşi afirmări de rigoare în acţiune, de solidaritate în legături, de dragoste pentru Franţa şi pentru pace, de ataşamentul pentru Geneva — toate amestecate într-o greţoasă salată democratică şi „neintervenţionistă". *O totală nesocotire a forţelor reale ce-şi caută echilibrul în Europa şi în lume*, şi grija la fiecare pas de a nu se atinge problemele vitale ce-şi cer o urgentă rezolvare. O peltea fără nici o importanţă, ca întreaga Mică Înţelegere.

———

Inculeţ mi-a afirmat aseară că în chestia lui Gavrilă Marinescu n-a fost decât o regretabilă eroare a scribilor de la Interne şi o neglijenţă a lui Tătărescu, care n-a citit textul deciziei înainte de a o semna. La înapoierea lui din concediu, Gavrilă Marinescu îşi va relua ambele posturi, Prefectura de Poliţie şi Subsecretariatul de la Interne.

Noi zvonuri pe plaja din Sinaia:

Lupeasca ar fi dispărut, de trei zile i s-ar fi pierdut urma şi Regele ar fi disperat fiind convins că a fugit după Urdăreanu, de care e amorezată lulea[1].

Urdăreanu ar fi oropsit fiindcă ar fi făcut o afacere murdară la Ministerul de Finanţe (ridicarea unei amenzi de milioane) invocând numele Regelui ca să o poată duce la bun sfârşit; Cancicov ar fi raportat faptul Suveranului, care a hotărât mazilierea favoritului său;

Toate aceste zvonuri au importanţa lor ca şi crezământul ce li se dă, fiindcă dovedesc o imaginaţie otrăvită şi surescitată. *Trăim sub un regim de despotism şi de desfrâu*, de aci vine tot răul.

———

3 septembrie. Petrecut ziua de ieri la Bucureşti iar seara m-am înapoiat la Sinaia. Din informaţiile quasioficiale pe care le-am cules, atât la Bucureşti cât şi la Sinaia, cele întâmplate în lipsa mea din ţară se pot contura cu precizie şi rezuma în câteva linii:

[1] În realitate, Lupeasca e de trei zile la Sinaia, unde a sosit odată cu Regele, cu care a petrecut zile fericite pe malurile Mării Negre.

După expunerea făcută de Antonescu, Regelui, în ajunul plecării acestuia, expunere din care reieşea dorinţa Guvernului de a se retrage înainte de conferinţa Micii Înţelegeri, Suveranul s-a mulţumit să spună „vom vedea după înapoierea mea“. Informaţia dată de Angelescu lui Pangal[1], cum că Regele consimţise la demisia Guvernului şi că pentru acest motiv hotărâse să se întoarcă în ţară mai devreme, nu era exactă. În realitate, Regele s-a înapoiat cu 2-3 zile mai devreme decât plănuise la început, fiindcă prin invitaţia la revista de la 14 iulie, în Paris, tot planul său de voiaj fusese răsturnat. După întoarcerea Suveranului, după serbările de la 15 august de la Constanţa, Tătărescu s-a prezentat în audienţă şi după ce a reamintit pe larg Regelui „toate înfăptuirile“ Guvernului actual, i-a pus la dispoziţie demisia Cabinetului. Regele i-a răspuns că *a luat obiceiul* să spună dânsul Guvernelor sale *când* nu mai are nevoie de dânsele. Că pentru moment, Guvernul trebuia să mai rămâie, că nu putea fi vorba de demisie, şi a sfârşit prin a cere primului ministru să nu dea impresia că girează, şi să lucreze mai departe. Aceasta din urmă notă, pe care am înregistrat-o deja în aceste Însemnări, a dat multor partizani iluzia unei posibile reînnoiri de guvernare. În realitate Regele a înţeles prin recomandaţia pe care a făcut-o că activitatea administrativă a organelor de Stat nu trebuie stânjenită prin consideraţii de ordin politic. Prefecţii şi miniştrii nu trebuie să-şi încrucişeze braţele la lichidarea fondurilor în favoarea partidului şi partizanilor, fiindcă Guvernul trebuia să plece după o lună, două sau trei. Lucrările de utilitate publică trebuiesc împinse înainte cu aceeaşi vigoare ca în începuturile de regim.

În această audienţă care a durat patru ceasuri, Tătărescu n-a putut afla nimic de la Rege[2], nici *când* gândeşte să schimbe Guvernul, nici prin *cine*. Tot timpul a vorbit numai Tătărescu, iar Regele foarte puţin. După ce i-a refuzat demisia, Tătărescu s-a gândit să obţie de la Rege o dovadă de încredere pe care să o poată specula în partid şi a cerut o remaniere. Regele a refuzat-o însă, tot atât de categoric ca şi demisia. Mai mult chiar: Tătărescu n-a putut obţine nici măcar interimatul Ministerului de Război, Regele întemeindu-şi de astă dată refuzul pe faptul că „vorbise deja“ cu Irimescu.

În urma demersului lui Tătărescu pe lângă Rege, toată agitaţia premergătoare crizelor ministeriale s-a liniştit, conferinţa Micii Înţelegeri

[1] A se vedea paginile 48 şi 49 ale acestor însemnări.

[2] Informaţie de la Franasovici.

a avut loc, Antonescu va merge la Geneva şi toate vor continua ca şi până acum, până va veni „ţignalul“ de Sus. Fericită ţară, nu e vorba!

Franasovici s-a înapoiat de la Paris cu convingerea că un Guvern Vaida nu ar fi posibil (???), franţuzii considerând pe Vaida ca complect înfeudat politicii germanofile[1]. Un Guvern Vaida nefiind acceptat de Franţa (!) iar un Guvern naţional-ţărănist de Rege, cercurile guvernamentale socotind că altă formulă n-ar putea fi găsită, au început să mângâie ideea unui nou Guvern Tătărescu, care să facă alegerile. Un Guvern Tătărescu în care alături de liberali, să mai intre şi alte elemente. Prietenii primului ministru au şi început să facă sondări în această direcţie.

Zvonurile despre disgraţia lui Urdăreanu sunt întemeiate. Pare că au fost scene violente între Urdăreanu şi Damă, scene în care a fost amestecat şi Regele. Urdăreanu a devenit de când a ajuns la mărimi campionul virtuţii, ca acele curve care odată îmbogăţite devin pudice şi bigote[2], şi indignat de uşurinţele Duduii — mai ales în timpul vacanţelor de la Eforie — nu s-a sfiit să facă aspre observaţii delincventei şi rapoarte pline de arţag Regelui. Se zice că fiind foarte violent din fire, Urdăreanu nu s-a putut stăpâni nici în faţa Lupeascăi, şi nici chiar în

[1] Scanavi povesteşte că la Paris, Delbos ar fi spus Regelui că fără a voi să se amestece în politica internă a României, nu poate ascunde că un Guvern din care ar face parte Titulescu, în care Franţa are toată încrederea, ar uşura mult raporturile dintre cele două ţări. Regele s-ar fi mulţumit să răspundă: „Titulescu n-a pas fait *sa* politique, il a fait *ma* politique; de mẹme, demain, Argetoianu ou Vaida feront également *ma* politique“. Mihalache a fost atât de afectat de aceste declaraţii ale Regelui, prin care rezulta pentru Guvernul de mâine o indicaţie împotriva aspiraţiilor şi pretenţiilor naţional-ţărăniste, încât a venit la Scanavi să se plângă şi să întrebe dacă cuvintele puse în gura Regelui sunt adevărate. Scanavi i-ar fi spus că nu ştie nimic. Se pare însă că Regele le-ar fi rostit.

[2] Principesa Voronicka, alias Adina Take Ionescu, supărată foc pe Urdăreanu fiindcă a îndrăznit să-i reproşeze o vizită pe care o făcuse Principesei Ileana, povesteşte o istorioară ce pune în lumină unele din însuşirile favoritului M. Sale. Vrând să intre într-o dimineaţă — era în 1922 — în cabinetul soţului ei, Adina aude zgomot de ceartă şi pe Take ţipând: „Nu, domnule, în afaceri de onoare nu pot să am nici o indulgenţă, nu pot interveni!“ şi în acelaşi timp vede ieşind din cabinet pe tânărul sublocotenent Ernest Urdăreanu, plouat. Exoflisit de Take, tânărul plouat a venit la Adina să o roage să-i dea o mână de ajutor. Fusese prins într-un tripou, unde făcea pe crupierul, şi încadrat, după o descindere, în rapoartele Poliţiei între cei mai notorii escroci ai Bucureştiului clandestin. Generalul Holban hotărâse să-l dea afară din armată. Adina s-a făcut luntre-punte şi l-a scăpat.

fața Regelui și că acesta i-ar fi spus într-o bună dimineață: „Ești bolnav, du-te și te caută!“ și i-a dat un concediu. Înainte de a pleca, Urdăreanu și-a dat demisia, dar Regele a refuzat-o — provizoriu.

Regina Maria a spus alaltăieri lui Annie Zănescu că „conflictul“ a fost foarte grav, dar că acum lucrurile s-au împăcat. În tot cazul nu s-au împăcat de tot — dacă s-au împăcat — căci *însărcinările de încredere* retrase dlui Mareșal nu i-au fost redate. Urdăreanu primise într-adevăr depline puteri pentru administrarea patrimoniului personal al Suveranului și marea lui trecere la Rege se explica mai ales prin aceste atribuții speciale, care au creat totdeauna între Regii noștri hrăpăreți și vechilii lor îndemânateci, relații intime. Or, aceste atribuții speciale au fost retrase lui Urdăreanu, în momentul certei, și nu i-au mai fost redate. Faptul mi-a fost confirmat și de Florian Marinescu (contabilul Palatului) și de Al. Zamfirescu, și de Gr. Carp. Dacă Urdăreanu va mai rămâne la Palat, va rămâne ca simplu Mareșal, dar intimitatea și încrederea între el și Rege s-au dus.

———

4 septembrie. În roza vânturilor acul s-a schimbat nu numai la Palat, dar și la Ministerul de Război. Azi la ora 12, pe neașteptate, au depus jurământul generalul Ilasievici ca ministru și generalul Paul Teodorescu ca subsecretar de Stat. Numirile au surprins; se vorbea de generalul Prodan pentru înlocuirea lui Paul Angelescu și iată că a fost desemnat alt dobitoc despre care nici vorbă nu fusese. Cele două numiri se încadrează de altmintreli de minune în planul Regelui de a fi propriul său ministru de Război: va lucra cu Paul Teodorescu, ofițer ce trece drept o lumină a armatei, iar Ilasievici va rămâne un simplu paravan. Pentru această funcție e destul de lat în spete și destul de opac.

———

Se confirmă oficial vizita lui Mussolini în Germania, în a doua jumătate a lui septembrie. Ducele va asista la manevre și va face o intrare solemnă în Berlin. Înțelegerea italo-germană va primi astfel o strălucită confirmare.

———

(Continuare din pag. 99)

Când a venit acum să-i facă morală — ca Mareșal! — nobila Principesă i-a răspuns de sus: „Si vos observations sont de la part du Roi, je les accepte difficilement, si c'est de votre part ŕ vous, je trouve que vous avez du toupet, et que vous avez probablement oublié de quel seau ŕ ordrues je vous ai tiré! — Le foutriquet n'a pas demandé son reste“ — adaugă Adina.

În China și în Spania luptele continuă. Superioritatea japonezilor în China nu e încă serios marcată, pe când a naționaliștilor în Spania e din zi în zi mai accentuată. Pentru prima dată, în ziarele de azi se vorbește de intenții de capitulare din partea Cataloniei. Până una alta Anglia înghite noduri pe un câmp de luptă și pe celălalt. În China i-au torpilat japonezii ambasadorul, iar pe coastele Spaniei un submarin „necunoscut“ i-a atacat un crucișător. Anglia rabdă și înghite; de dragul democrației și al păcii ce nu face omul!

———

Ambasadele polonă în București și română în Varșovia vor fi create cu prilejul vizitei Mareșalului Riedz-Smigly. Mareșalul va veni pentru manevre, dacă nu vine generalul Gamelin. Dacă vine Gamelin, mareșalul nu va sosi în București decât după manevre. Față de Franța chestia Ambasadelor s-ar fi rezolvat în modul următor: Puterile Micii Înțelegeri vor ridica reciproc Legațiile lor la rangul de Ambasadă. Franța ar proceda apoi și dânsa la transformarea Legațiilor sale în Ambasade, dar nu ca urmare a gestului polonez ci a hotărârii Micii Înțelegeri amice, și n-ar ridica la rangul de Ambasadă numai Legația din București — ca cartă forțată a jocului polonez — ci și pe cele din Praga și Belgrad. Alexandru Zamfirescu, pe care l-am văzut ieri mi-a spus că are speranța să rămână el ambasador la Varșovia.

———

Gogori Carp a venit aseară la mine să mă roage să-i cedez președinția Consiliului de Administrație al Societății Ripiceni (fabrică de zahăr). Cererea avea un substrat interesant.

Pachetul majoritar de acțiuni (51%) al rafinăriilor Lujani, Crisciatic și Jușcika a fost cumpărat de Banca de Credit și de Auschnit în solidar, de la Kredit Anstalt în lichidare, contra preluării pasivului acestor întreprinderi. În acest pasiv era un post de 46 milioane franci francezi Poincaré, *sumă exigibilă*, care apăsa greu asupra achizitorilor români. Toată afacerea apăsa de altmintreli greu asupra achizitorilor români, căci totalul pasivului era de aproape un miliard lei, și din cauza matrapazlâcurilor lui Eidinger, a proastei administrații și a taxelor enorme asupra zahărului, beneficiile abia ajungeau să plătească dobânzile. Dar mai ales plata celor 46 milioane franci era dureroasă. Banca de Credit și Auschnit au cedat afacerea Majestății Sale, care a preluat activul (acțiunile) în schimbul plății pasivului. Regele a însărcinat pe Carp să tra-

teze toată afacerea, şi i-a încredinţat direcţia ei. Carp a negociat cu creditorii lui Kaufmann şi lui Auschnit şi a obţinut o reducere de 50% contra plăţii imediate a datoriei rămase. Creditul Industrial a împrumutat rafinăriilor sumele necesare[1] pentru această plată şi dacă preţul zahărului va fi sporit, cum se zice, cu 3 lei la kilogram datoria rafinăriilor, la Creditul Industrial *va fi amortizată în 12 ani.* Regele va fi pus astfel, graţie amabilităţii Creditului Industrial (care a refuzat acelaşi împrumut Băncii de Credit şi lui Auschnit), în posesia unei averi de peste 500 milioane, „sans bourse delier". Pe de altă parte, Banca de Credit e încântată, ca şi Auschnit, că a scăpat de o belea şi de plata francilor mai ales, aşa încât toată lumea e mulţumită. Grigore Carp a fost numit preşedintele Consiliului de Administraţie (cu leafă bună şi cu delegaţie de administrator) la câteşitrele societăţile. Cum Lujani posedă 82% din acţiunile Ripiceni, era natural ca şi administraţia acestei societăţi să intre în atribuţiile lui Carp cu atât mai uşor cu cât mie nu-mi raporta lucru mare, şi că, după ce am primit să intru în consiliile de la „Reşiţa", de la „Steaua" şi de la „Banloc", trebuia să mai dau drumul la câteva din cele mici, că mă înjura lumea.

———

Domnul Papă a recunoscut Guvernul domnului Franco, şi a trimis un nunţiu la Salamanca. Semn că afacerile naţionaliştilor merg bine, căci Curia de la Roma e de obicei bine informată şi nu se prea încurcă în afacerile sale.

———

5 septembrie. Ieri toată ziua au circulat fel de fel de veşti cu privire la schimbarea lui Urdăreanu. La un moment dat s-a confirmat că fusese înlocuit prin generalul Paul Angelescu. Comunicatul nr. 71 al Curţii Regale, publicat în gazetele de azi-dimineaţă ne aduce la cunoştinţă că demisia dlui Ernest Urdăreanu din postul de Mareşal a fost primită pe ziua de ieri şi că tot pe ziua de ieri, dsa a fost numit de Majestatea Sa Regele administrator al Domeniilor „Sale". Cum nu se spune nimic de Balif şi cum nu se vorbeşte de domeniile Coroanei, ci de domeniile „Sale" (fiind vorba de Rege) e de presupus că s-a creat pentru Urdăreanu o nouă funcţie de administrator al domeniilor *personale* ale Regelui.

În tot cazul: tronc Mariţo!

[1] Şi cum nu avea destul numerar a mai dat şi CEC-ul 100 de milioane!

Dacă nu era bun de Mareşal, apoi şi mai puţin nimerit va fi Urdăreanu într-un post cu răspundere materială.

Înlocuitorul lui la Mareşalat nu a fost încă desemnat. Aşteptăm una boacănă.

———

Văduva mareşalului sovietic Tuhacevski eliberată din puşcărie n-a mai găsit adăpost nicăieri, nici posibilităţi de existenţă. Disperată a încercat să se sinucidă. Sunt puţine speranţe să scape.

———

A murit de septicemie Lică Florescu, factotumul nostru de la Jokey-Club.

Cu dânsul dispare ultimul din tovarăşii mei din copilărie. Era cu doi ani mai tânăr decât mine...

———

6 septembrie. Părăsit ieri după-amiază Sinaia, pe ploaie şi pe frig, petrecut noaptea la Bucureşti şi sosit azi la amiază cu Simplonul, la Breasta. Găsit aci o vreme ideală, soare şi cald. Parcul, de pe urma deselor ploi din săptămânile trecute e verde ca în iunie, nu l-am văzut niciodată aşa, la sfârşitul lui august. De obicei totul e ars în această epocă de secetă şi biata vegetaţie ofilită, abia se menţine în viaţă. Dar anul acesta, nimic nu merge după obicei — şi uneori schimbarea a fost spre bine.

———

Massaryk a fost lovit acum câteva zile de o congestie cerebrală, şi era să moară. Întreaga sa familie şi Beneş au venit la căpătâiul lui să asiste la deznodământ. Bătrânul, ce duce în spinare 87 de ani, n-a vrut să ştie nimic, a dat moartea la o parte, şi acum e bine. Un alt bătrân, americanul Tuck, cel care a restaurat Malmaison-ul pe spezele lui, îşi publică poza în *L'Illustration* cu prilejul împlinirii vârstei de 95 de ani şi se înfăţişează ca un tânăr de 60–65 de ani. Frumoase exemple de rezistenţă dar greu de imitat!

———

Zilele acestea se semnează contractele pentru construirea unor şantiere navale la Galaţi al căror utilaj să fie apt pentru fabricarea simul-

tană a unui submarin, a unui crucişător şi a unui vas de transport. Şantierul va fi construit de firmele germane Krupp şi Deschimag (Deutsche Schiff und Motor Aktien Gesellschaft), două din cele mai mari firme nemţeşti. Pentru a putea scăpa de insistenţele franţuzeşti, Ministerul Marinei şi al Aerului a contractat afacerea cu „Reşiţa" (Malaxa), „Reşiţa" a trecut contractul unei societăţi olandeze şi aceasta în fine l-a cedat firmelor germane care alcătuiseră proiectul în colaborare cu autorităţile noastre navale. Societatea Bancară fiind garanta firmelor germane, reprezentantul acestora a făcut lui Cecropid *destăinuiri senzaţionale*. Contractul cu firmele străine (între „Reşiţa" şi K.D. prin societatea olandeză) e în valoare de 846 000 livre sterline, adică ceva peste 500 milioane lei — în contractul dintre Stat şi „Reşiţa", *pe baza acelor caiete de sarcini, se prevede însă 420 milioane lei mai mult*! Unde merg aceşti bani? Pe de altă parte, *reprezentantul lui K.D. afirmă că el a trebuit să dea 45 milioane* lei „şperţ" ca să obţină afacerea. Dacă se mai scade beneficiul licit al firmelor, rămâne că un material în valoare de 350–400 milioane lei va fi plătit cu aproape 1 miliard de lei! Şi să te mai miri că Irimescu şi-a cumpărat un Rolls Royce!

Am rugat pe Cecropid să urmărească afacerea şi să caute să obţie câteva nume.

———

Se pare că faptul care a determinat mazilirea lui Urdăreanu a fost o ieşire violentă, şi lipsa lui de tact — ca să-i zicem aşa — faţă de purtarea „cam liberă" a Duduii pe coasta Mării Negre, purtare pe care dl Mareşal a considerat-o incompatibilă cu demnitatea unei favorite Regale. Aşa povesteşte cel puţin, aproape toată lumea.

Iată informaţiile pe care Don, primarul Eforiei, şi unul din complicii dnei Lupescu, le-a dat unui prieten intim. Dna Lupescu petrecuse la Don acasă, până la ora 12 noaptea împreună cu Puşcariu[1] (flirt-ul său actual) şi Kerciu[2]. La acea oră, Duduia a manifestat dorinţa unei plimbări la Mangalia. Zis şi făcut, s-au „tassat" toţi într-un automobil şi au plecat spre Sud. Dar la Mangalia n-au găsit ce le trebuia. Câteva chiote, puţin scandal şi au pornit spre Constanţa unde au putut în fine să se întindă la chef. A doua zi dimineaţă dl Mareşal Ernest s-a prezentat la domiciliul dlui Don, s-a răstit la dânsul, şi pe tonul cel mai cazon l-a

[1] Fostul cumnat al dnei Titulescu şi fostul amant al dnei Richard Franasovici, pentru care lady Mary era să divorţeze.

[2] Gazetar, prieten al lui Puşcariu, şi escroc.

întrebat cum a îndrăznit să ajute pe dna Lupescu să „compromită în aşa măsură prestigiul Regelui" (!!! autentic). Pe când Don se întreba ce să răspundă unei asemeni năzbâtii, Ernest Mareşal i-a urlat în obraz: „A sărutat-o Puşcariu?" Din ce în ce mai nedumerit, Don se întreba dacă n-are a face cu un nebun. Dar nebunul îi da zor: „A sărutat-o?" — şi cum Don se mulţumea să dea din umeri, mareşalul Ernest a continuat să urle ca un bătăios: „A sărutat-o, a sărutat-o — dar am să-i frâng gâtul de data asta!" Virtute? Gelozie? „Chi lo sá"! Fapt este că s-a dus la Rege şi a raportat tot. Regele a făcut o scenă Lupeascăi, Lupeasca alta Regelui, şi în cele din urmă i-a pus şi un ultimatum: ori ea, ori Urdăreanu! Îşi închipuie oricine, că din acel moment soarta lui Urdăreanu[1] era pecetluită.

———

Anglia şi Franţa au invitat Puterile mediteraneene sau interesate în conflictul spaniol (Italia, Uniunea Sovietelor, Germania, România, Iugoslavia, Grecia, Turcia, Egiptul, Albania şi Bulgaria) la o conferinţă ce se va ţine în ziua de 10 septembrie, într-o localitate din apropierea Genevei. Conferinţa va avea ca scop esenţial gruparea sforţărilor Puterilor neutre pentru asigurarea securităţii comunicaţiilor maritime în Mediterana. Se va propune — zice-se — Puterilor membre ale Conferinţei să reţină submarinele lor în apele teritoriale, sau să le interzică navigaţia în apele extra-teritoriale altfel decât la suprafaţă (!!!).

Interesant este că această conferinţă, *convocată de Anglia şi de Franţa*, se va reuni *tocmai în ziua* când se întruneşte Societatea Naţiunilor. Să recunoască oare şi cele două democraţii occidentale, că instituţia de la Geneva nu mai face parale?

———

Lumea Românească, un ziar care apare de vreo trei luni şi se scaldă în apele iunianiste, înjură zilnic pe Stelian Popescu, de-l spurcă. Acesta înjură, la rândul lui, pe colonelul Petrescu, deputat iunianist, director la „Reşiţa" şi pe Auschnit. Hârdăul de lături circulă între *Universul* şi *Lumea Românească*. Şi asta se cheamă „naţionalism".

———

[1] Înainte de a părăsi vila lui Don, Urdăreanu îi luase cuvântul că nu va destăinui vizita sa. Cum însă dna Lupescu a acuzat întâi pe Don că a raportat Regelui cele întâmplate în noaptea crimei, zisul Don s-a grăbit să-şi calce cuvântul, şi să povestească Duduii intervenţia lui Urdăreanu şi ameninţările lui.

9 septembrie. Ingratitudine politică:

În fine liberalii l-au mâncat pe Neamţu; după ce l-au înlăturat de la Gorj l-au curăţat şi la Craiova. Operaţia a fost făcută cu mâna lui Nolică Tătărescu, pe care Neamţu l-a făcut om. În 22 august s-a întrunit congresul organizaţiunii liberale din Dolj şi zisul Nolică a fost proclamat preşedinte. Neamţu, cu toţi nepoţii şi cu toţi oamenii lui n-au asistat la şedinţă. Congresul a proclamat totuşi pe fostul şef preşedinte de onoare (!!!) iar lui Negrescu (unul din nepoţi, zis Noaţă) i-au dat unul din cele 3 locuri de vicepreşedinte. Ca să treacă puntea. E probabil că Tătărescu îi va exoflisi şi pe unul şi pe altul, la prima ocazie. Se zice că-l va scoate pe Noaţă şi de la Primărie.

Neamţu îşi sfârşeşte cariera în mod tragic. Fostul satrap al Doljului şi dictator financiar al Olteniei e doborât de pe amândouă piedestalele lui. Banca Comerţului, edificiul pe care l-a construit piatră cu piatră, căruia i-a închinat toată puterea lui de muncă şi între zidurile căruia şi-a adăpostit atâta timp vanitatea şi despotismul — a ajuns în stare de ruină, şi aproape de faliment a încetat operaţiile. În politică, n-a avut noroc niciodată. Cu siguranţă că merita prin inteligenţa şi cultura lui, să ajungă de o sută de ori mai repede ministru ca un Dimitriu-Dovlecel, un Franasovici, un Sassu şi câte alte lepre ale partidului — şi n-a ajuns nici măcar vicepreşedinte al Camerei. O viaţă întreagă la cuţite cu Guţă Tătărescu şi cu ai lui, s-a văzut scos din pâine la Gorj de un Tătăresc, şi la Dolj de altul.

Pe jumătate ruinat (majoritatea acţiunilor Băncii Comerţului constituia cea mai însemnată parte a averii sale), pus la muzeu în politică, omul care se uita de sus la noi, acum zece ani, poate face amare reflecţii asupra instabilităţii soartei. Ce e mai trist, e că nimeni nu compătimeşte la prăbuşirea lui. A fost un om rău, strâmt la suflet şi nu i-a plăcut să se înconjoare decât de lichele, ca să le poată porunci. Nepotu-său Noaţă, şi oamenii lui au jefuit judeţul în mod neruşinat. Şi fiu-său Barbu a făcut afaceri urâte cu Primăria.

Domnia lui Neamţu peste Craiova s-a terminat, şi toată lumea e mulţumită.

La Nürnberg, congresul anual al Partidului Naţional-Socialist s-a ţinut cu acelaşi fast ca anii trecuţi, în noile amfiteatre abia terminate. Hitler a fost aclamat cu acelaşi entuziasm de sute de mii de militanţi. Proclamaţia sa nu conţine nimic nou; situaţia actuală a Germaniei care „nu mai este o ţară izolată" a fost subliniată. Punctul mai important al proclamaţiei îl constituie *revendicarea fostelor colonii* germane.

Conferinţa ţărilor mediteraneene se va întruni mâine la Nyon (lângă Geneva), cu toate că Sovietele au făcut tot ce au putut ca să o zădărnicească. O notă adresată de bolşevici Guvernului din Roma acum câteva zile, notă prin care se cereau Italiei despăgubiri pentru torpilarea unor vase sovietice încărcate cu marfă pentru Barcelona, şi pedepsirea culpabililor — deşi nimic nu dovedea că agresorii să fi fost italieni — n-a avut alt scop. Italia n-a reacţionat cum s-ar fi putut crede împotriva obrăzniciei ruseşti, s-a mulţumit să respingă cererea bolşevică cu dispreţ şi a declarat că va participa la conferinţa de la Nyon. Sovietele au primit şi ele, până în cele din urmă, să meargă la conferinţă, au întrebat însă pentru ce a fost invitată Germania şi au cerut să fie poftită şi Spania comunistă. Sub asemenea auspicii, e probabil că conferinţa de la Nyon nu va da nici un rezultat.

În China războiul s-a generalizat şi japonezii luptă cu chinezii pe un front de peste 350 de kilometri. Până acum chinezii rezistă bine.

Începem să ne civilizăm: au apărut şi la noi gangsteri şi anume pe şoseaua cea mai frecventată, pe şoseaua Ploieştilor. Trei indivizi au oprit automobilul unui domn Habermann, directorul societăţii Auto-Blok, şi după ce i-au cerut o scrisoare către această societate ca să le plătească 100 000 lei — au dispărut. Gangsterii noştri sunt însă încă începători; au făcut o sumă de prostii şi n-au putut încasa banii. „Il y a un commencement á tout".

---

10 septembrie. Ziarele care-mi sosesc azi la Breasta cu întârziere îmi aduc vestea că Italia şi Germania nu mai merg la conferinţa de la Nyon, în urma notelor primite din partea Sovietelor. Aceste două ţări socotesc că chestia securităţii Mediteranei trebuie tratată la Londra, la Comitetul de neintervenţie. Anglia e de părere însă că problema „pirateriei" din Mediterana nu are nimic comun cu problema neintervenţiei în Spania. Ziarele democratice şi agenţiile franceze şi engleze spun că conferinţa convocată se va ţine şi fără Germania şi Italia, numai că în loc să se întrunească la Nyon se va întruni la Geneva. Refuzul Germaniei şi Italiei e de altmintreli foarte amical; ambele ţări doresc să nu stânjenească colaborarea internaţională.

Pentru moment, aspectul mai important al războiului chino-japonez e rezistenţa chinezilor, neaşteptată. O armată de 350 000 de chinezi a oprit în loc înaintarea japonezilor care vor trebui să aducă forţe mari în China, spre a-şi desăvârşi planul.

———

Quesnay, directorul Băncii Reglementelor din Basel, s-a înecat într-un lac, la Saint Omer, lângă Poitiers — pe când se scălda. N-avea decât 44 de ani şi se afla în vilegiatură la dl Moreau, fostul guvernator al Băncii Franţei. Quesnay a fost în România în 1928 şi 1929 şi s-a ocupat îndeaproape alături de Rist, cu problema stabilizării monedei noastre. L-am cunoscut bine. Era un om inteligent şi foarte agreabil în raporturile sale. Din nefericire, nu vedea nici el foarte departe în problemele la soluţiunea cărora a fost chemat să lucreze. Are şi el o parte de vină, în haosul în care ne zbatem.

———

Pe terenul naţionalismului integral, Stelian Popescu şi Nichifor Crainic de o parte — Mircea Damian şi câţiva Petreşti de alta, se ceartă şi se înjură ca la uşa cortului. Sunt ieşiţi cu toţii din acelaşi hârdău de lături. Naţionalismul e o trambulină pe care s-au repezit toate lichelele. Cine va lua măturoiul?

———

11 septembrie. Sesiunea Soc. Naţiunilor s-a deschis ieri. Consiliul Societăţii s-a întrunit imediat — Adunarea se va întruni, luni 13 (dată fatală!).

Şi cu acest prilej —

Gloria, gloria, gloria in excelsis —

Citesc în ziarele de azi următoarea senzaţională informaţie:

„Consiliul Societăţii Naţiunilor s-a întrunit astăzi la ora 11, într-o şedinţă privată, pentru a fixa ordinea de zi definitivă a acestei sesiuni.

Chestiunea dominantă a prezentei sesiuni a Consiliului este problema mandatelor. Se vor examina propunerile engleze privitoare la Statutul Palestinei.

Dl Victor Antonescu este raportorul chestiunii mandatelor şi a problemei palestiniene.

În ordinea de zi figurează şi problema repartiţiei materiilor prime pe baza raportului unui comitet de experţi *în care a desfăşurat o activitate deosebită dl Victor Bădulescu, subsecretar al Afacerilor Străine.*

In ordinea de zi figurează de asemenea chestiunea negocierilor în vederea unui nou acord al Puterilor Locarniene, precum şi un apel al Guvernului spaniol, privitor la intervenţiile străine în războiul civil din Spania.

Prima şedinţă a Consiliului a permis dlui Victor Antonescu care reprezintă în Consiliu Mica Înţelegere, în dubla sa calitate de ministru al Afacerilor Străine al României şi de preşedinte în exerciţiu al Consiliului Permanent al Micii Înţelegeri, să aibă un schimb de vederi cu d.d. Eden, Delbos, Litvinov şi cu ceilalţi membri ai Consiliului. Acest schimb de vederi a putut fi continuat la dejunul oferit de dl Avenol, secretarul general al Societăţii Naţiunilor, în cinstea membrilor Consiliului".

Acum 80 de ani Mihail Kogălniceanu invoca Capitulaţiile ca să apere autonomia Moldovei — astăzi Victoraş Antonescu dă îndrumări Europei. Mare a ajuns România, mare de tot! Să nu se fi umflat prea mult?

———

Anglia şi Franţa se răţoiesc: declară sus şi tare că conferinţa de la Nyon (a rămas la Nyon, şi trebuie să-şi fi început azi lucrările) va stabili un program de măsuri de securitate în Mediterana şi fără Italia şi Germania. Pe de altă parte Germania şi Italia publică notele prin care au cerut discutarea problemei la Londra, la Comitetul de neintervenţie şi între alte argumente invocă şi prezenţa reprezentanţilor Poloniei şi Portugaliei, care n-au fost convocaţi la Nyon.

———

Zvonurile demisiei lui Schacht din fruntea Ministerului Economiei Naţionale se precizează. Schacht n-ar mai rămâne decât preşedintele Reichsbankului. Motivele demisiei mărturisite: oboseala şi nevoia de repaus. În realitate neînţelegerea cu partidul asupra cheltuielilor exagerate de investiţii şi de armament, precum şi asupra planului economic de patru ani.

———

13 septembrie. Înapoiat ieri-seară la Bucureşti, de la Breasta, pe o căldură ca în iulie. Călătoria a fost nesuferită. S-au stricat şi toate rosturile climei noastre. Azi s-a înnorat, e ceva mai puţin cald şi probabil că are să plouă.

———

Sesiunea Societății Națiunilor s-a deschis anul acesta, mai mult ca oricând, sub aspecte de sinistră operetă. Italia, fără să se retragă din Ligă, n-a trimis reprezentanți și n-a trimis nici măcar o explicație a abținerii sale. Un gest de mai mare dispreț, nici nu se putea. Negușul n-a trimis reprezentanți nici el, dar a scris ca să-și explice atitudinea: Guvernul (?) său nu va fi reprezentat fiindcă la ordinea zilei nu e nici o chestiune care să-l intereseze (!). Împăratul negrilor mai adaugă că-și rezervă toate drepturile ce revin Abisiniei ca membru al Societății Națiunilor (!!!!). Metoda de tergiversare și de lașitate în fața soluțiilor netede, adoptată până acum, se menține prin urmare în toată integritatea ei.

Frumoasă Societate a Națiunilor cu pretenții de *universalitate*, în care nu sunt reprezentate nici Germania, nici Italia, nici Statele Unite, nici Japonia, nici Brazilia, ca să nu enumărăm decât Puteri Mari! Pare că democrația occidentală și-a pierdut complect capul: ședințele Consiliului au fost prezidate de comunistul spaniol Negrin (asasinul de la Valencia)[1] sub pretext că era rândul Spaniei (care Spanie?), parcă Anglia, stăpână absolută la Geneva n-ar fi putut obține „o boală diplomatică" din partea senhorului Negrin, care să-l ție câteva zile la pat! Ca președinte al Adunării a fost ales apoi Aga-Khan, aventurierul bine cunoscut. S-ar zice că Guvernul englez, în fața inevitabilului faliment a vrut să-și bată joc de instituția Geneveză, în fața căreia, de data asta, mai joacă rol însemnat și altă echipă de caraghioși, echipa română alcătuită din Victor Antonescu — cel comic și din două curve bătrâne, Elena Văcărescu și Vespasiana Pella. Ce decadență și ce deriziune!

Conferința de la Nyon a aprobat la repezeală un reglement de control al Mediteranei, adoptat fără nici o discuție, cum era și natural, căci a fost discutat între Anglia, Franța și Moscova înțelese, și vasalii lor. Hotărârile de la Nyon sunt un cap de operă: după ce se refuză ritos calitatea de beligerant și unei părți și alteia în lupta din Spania, se autorizează submarinele fiecărei facțiuni să „opereze" în apele teritoriale, în cadrul convențiilor internaționale privitoare *la actele de război*!! Poliția Mediteranei și asigurarea libertății navigației a fost apoi încredințată Angliei și Franței în Mediterana occidentală, Angliei în bazinul Oriental și... Italiei (absente și neconsultate!) în Marea Tireniană! Sovietelor s-a încredințat Marea Neagră[1] — mersi. La Berlin și la Roma, hotărârile de la Nyon au fost primite cu un surâs.

[1] Spania naționalistă, stăpână astăzi pe două treimi din teritoriul Regatului n-a fost admisă la Geneva, cu toată cererea lui Franco — și s-a menținut Spania *legală*, înfățișată de o bandă de tâlhari de la Valencia în luptă cu alta de la Barcelona! Formalismul tâmpit, dar caracteristic al spiritului de la Geneva.

Ideea conferinței de la Nyon nu a fost rea. A fost un mod abil de *a trimite la o comisie*, (adică de a o înmormânta) soluționarea conflictului ruso-italian, ce amenința să devină plictisitor. Când conferința s-a transformat în „comisiune permanentă", oamenii de bun-simț au aplaudat. Dar de ce atâta grabă, în contradicție cu metodele obișnuite ale comisiilor?

———

Van Zeeland, astrul belgian ce strălucește de câteva luni pe firmamentul democrației integrale, a pățit-o urât. Opoziția a descoperit că de când e prim-ministru a încasat fără jenă și leafa de guvernator al Băncii Naționale[2]. Vâlva a fost mare, s-a cerut demisia Guvernului. La Cameră, Vandervelde, socialistul, a dat un certificat de cinste inculpatului, iar Camera printr-o moțiune în doi peri l-a spălat, dar a cerut mai multă regulă la Bancă. Se zice că Van Zeeland, al cărui prestigiu iese greu atins din această afacere, va demisiona în curând și va renunța la politică. S-o vedem și pe asta.

———

14 septembrie. La Paris două mari atentate teroriste. O formidabilă explozie la „Confédération Patronale" în rue de Presbourg — și alta tot atât de teribilă la „Groupement des Industries Métalurgiques Parisiennes", în rue Boissière. Imobilele au fost distruse pe dinăuntru, dar cum erau goale, n-au fost victime omenești. Numai câțiva răniți și un sergent de oraș, ucis în stradă. Ancheta a început, emoția e mare — dar deja cercurile comuniste (evident culpabile)[3] aruncă vina pe... fasciști! Autorii atentatelor n-au putut fi identificați. Va începe opinia publică franceză să priceapă?

———

Partidul „Totul pentru Țară", adică Garda de Fier, a hotărât să participe la viitoarele alegeri generale și a dat cuiburilor instrucții să înceapă deja campania electorală.

[1] Se zice, dar nu e sigur.

[2] Înainte de a fi prim-ministru, Van Zeeland era guvernator al Institutului Belgian de Emisiune.

[3] Ca și torpilările din Mediterana, atentatele de la Paris nu pot fi decât încercări comuniste de a încurca ițele în Europa înainte de definitiva prăbușire a întreprinderilor sovietice din Spania.

La Constanţa s-a prăbuşit ieri un avion — un Potez militar din cele noi — cu 6 persoane. Patru au murit pe loc, al cincilea e în agonie şi al şaselea grav rănit. Acesta din urmă e tocmai pilotul, un plutonier, şi a putut spune că accidentul ar fi fost pricinuit prin *blocarea comenzilor*. La un aparat nou? Frumoase perspective. Se face o anchetă.

Pangal mi-a povestit ieri că Poninski (însărcinatul cu afaceri al Poloniei) i-ar fi spus că la Varşovia domneşte oarecare nemulţumire din cauza tergiversărilor Guvernului român în chestiunea Ambasadelor. Cu prilejul întrunirii Micii Înţelegeri la Sinaia, s-ar fi discutat chestiunea între cei trei miniştri ai Afacerilor Străine. Cehoslovacii ar fi vrut ca Franţa şi Moscova să creeze *întâi* Ambasada la Praga. S-ar fi putut ajunge la un acord ca Statele Micii Înţelegeri să ridice Legaţiile lor respective la rangul de Ambasade, fără să mai aştepte un gest similar din partea altor Puteri — dar a refuzat categoric Iugoslavia, pe când Praga primise. Negocierile lâncezesc.

Un alt fapt a nemulţumit pe polonezi şi anume că Regele ar fi primit o invitaţie la vânătoare (în octombrie) în Cehoslovacia, pe câtă vreme a refuzat invitaţia ce i se făcuse, să vină să vâneze în Polonia. Mareşalul Rydz-Smigly nu va mai veni nici la manevre, nici după (?). „Le Roi a perdu tout le bénéfice de son voyage en Pologne" a încheiat Poninski. Poninski e un prost, dar nu spune de obicei decât ce aude de la alţii. Era unul din cei mai fervenţi susţinători ai „uniunii personale". Să se fi stricat căruţul? Nu-mi vine să cred. Beck trebuie să fie în curent cu palinodiile Regelui faţă de francezi şi de cehi, pentru a obţine livrarea comenzilor militare.

———

Se zice că numirea lui Gusti la Legaţia din Paris e hotărâtă. S-ar fi cerut chiar agrementul. Cu Cesianu nu se ştie ce se va face. Poate ceva la Palat?

———

Lumea Românească împroşcă zilnic cu lături pe Stelian Popescu. Campania este îndrăcită şi dusă de câţiva gazetari cu talent. Popeştele se zbate ca peştele în tigaie şi publică zilnic telegrame de indignare şi certificate de cinste de la toţi răsuflaţii şi necunoscuţii din ţară.

———

Am întrebat ieri pe cineva ce a devenit acţiunea penală deschisă împotriva lui Romulus Boilă. Nimeni nu ştie. Instrucţia doarme. Muşama?

———

Am aflat ieri că individul (un bătrân de 60 de ani) care a aruncat cu pietre în casa mea, pe când eram la Breasta, şi mi-a spart un geam, ar fi un fel de inconştient numit Moteanu sau aşa ceva, şi se pretinde o victimă a conversiunii fără să poată preciza pentru ce. Am mai primit eu multe ameninţări de la creditori şi socotesc că ura unora din ei împotriva mea se poate explica. Oamenii cred că şi-au pierdut creanţele din cauza conversiunii; în realitate însă ele erau deja pierdute, căci mai toţi debitorii erau insolvabili. În tot cazul, pentru 100 de creditori pe care i-am nemulţumit, am salvat şi am mulţumit 10 000 de debitori.

———

Mehedinţi, geograful, a publicat în *Revista Fundaţiilor Regale* un articol prin care laudă pacea de la Bucureşti (!) din 1918 în lumina dezastrului de la Buftea. Am dat un interviu ziarului *Curentul* (apărut azi) prin care am pus lucrurile la punct, cu puţină ironie la adresa domnului profesor de Geografie.

———

15 septembrie. Massaryk, apostolul Democraţiei cu „D" mare, şi făuritorul Republicii Cehoslovace, a murit ieri-dimineaţă. Se restabilise foarte frumos după congestia cerebrală (nu era cea dintâi) ce-l doborâse acum câtva timp[1], şi lumea se minunase de forţa de rezistenţă a acestui bătrân de aproape 88 de ani. O nouă congestie l-a răpus duminică definitiv, după două zile de agonie. În viaţa lui publică şi privată, Massaryk a fost un om de o înaltă moralitate şi de o voinţă de fier. Cusurul lui, ca al multor oameni ieşiţi din ultimele rânduri sociale (era fiul unui vizitiu şi al unei cameriste şi fusese crescut de un fierar) era o încredere oarbă în teorii, în doctrine şi în puterea raţionamentului. E probabil că Cehoslovacia ar fi fost creată în 1919 şi fără umbrela cerşetoare a lui Massaryk, fiindcă Franţa a înţeles să pună un tampon între Germania şi Austria. Pentru Europa, nenorocirea a fost că Cehoslovacia a cerşit-o Massaryk cu umbrela democratică într-o mână şi cu papagalul de Beneş pe umăr. Dacă în loc să fie în puşcărie şi condamnat la moarte ar fi

[1] Cf.pag. 103 a acestor însemnări.

cerşit-o Kramarç, lucrurile s-ar fi întors cu totul altfel şi în locul unui Stat amorf de drotoşi, am fi avut desigur o ţară însufleţită păşind cu siguranţă pe cărările sănătoase ale politicii naţionale şi internaţionale. Dar Dumnezeu a vrut altfel, şi intenţiile sale sunt nepătrunse.

Am dat o călduroasă telegramă, în numele Partidului Agrar şi al meu, lui Beneş, fiindcă politica cere făţărnicie — şi alta personală şi sinceră lui Jean Massaryk, fiul marelui om, pe care l-am cunoscut bine la Londra şi la Paris. Se zice că Voievodul Mihai va fi trimis la înmormântare, la Praga. Inutilă exagerare.

Italia, poftită de Anglia şi de Franţa să se asocieze la Poliţia Mării Mediterane, a răspuns că n-ar putea primi invitaţia decât pe picior de perfectă egalitate cu orice altă Putere.

---

16 septembrie. Vechiul meu informator politic cel care mi-a adus *ştirile sigure* din sferele Palatului, ştiri pe care le-am consemnat la timpul lor în aceste caiete, dar ale căror prevederi nu s-au realizat — mi-a făcut o lungă vizită. A venit omul, cam ruşinat, să-mi explice că informaţiile sale au fost exacte, că toate cele prezise de dânsul fuseseră hotărâte şi numai eterna ezitare a Regelui şi lipsa lui de voinţă au zădărnicit realizarea planurilor făcute. Cu un veleitar ca Regele, nu poţi şti niciodată ce se va întâmpla. „Dvs — spunea cu descurajare informatorul meu — cunoaşteţi în bună parte proiectele şi dorinţele Regelui în momentul de faţă, cum le-am cunoscut eu acum doi ani. Dacă mâine totuşi, M. Sa va recurge la soluţiuni neaşteptate, aceasta nu va însemna că dvs n-aţi fost exact informat *astăzi*, ci numai că între dorinţele Regelui şi puterea lui de realizare stă o prăpastie. Veţi avea poate şi dvs o decepţie, cum am avut-o eu!“ — „Decepţie? — i-am răspuns — să ne înţelegem. Nu cred să fie un om politic mai indiferent ca mine faţă de viitoarea succesiune a Guvernului, din punctul de vedere al ambiţiilor personale. Nu doresc puterea, şi nu ar fi pentru mine nici o decepţie dacă n-aşi fi chemat să iau parte la viitoarea formaţie ministerială. Nu mă interesează un portofoliu ministerial şi schimbările de echipe în aceeaşi mocirlă mă lasă. Aştept şi sper o radicală schimbare de regim, şi în această direcţie *aş putea* resimţi o decepţie, dacă schimbarea nu s-ar realiza, cum e foarte posibil. Zic *aş putea*, fiindcă trebuie să mărturisesc că decepţia am resimţit-o de mult, în ce priveşte iniţiativele de

Sus, aşa încât mă întreb ce aş mai putea resimţi acum. Nu, o decepţie nu mai e posibilă pentru mine, după cele întâmplate de la 1930 încoace; nu mai e posibilă decât o surpriză, o plăcută surpriză care să dezmintă pesimismul meu. Dea Dumnezeu să fie aşa, spre binele Ţării!“

Am asigurat pe informatorul meu că nu m-am îndoit niciodată de buna lui credinţă, nici de seriozitatea izvoarelor sale de informaţie — şi omul a plecat împăcat.

Telegramele de azi de la Geneva anunţă cu ifos *soluţionarea* problemei palestiniene: conformându-se concluziilor raportului lui Victor Antonescu (probabil dictate de Foreign-Office), Consiliul Societăţii Naţiunilor, prezidat de anarhistul Negrin, a hotărât menţinerea mandatului englez şi *studierea problemei mai departe*! Admirabilă *soluţie*, şi perfect încadrată în spiritul Genevei!

Numeroasele delegaţii adunate la Geneva, şi „cercurile democratice“ din Occident duc tămbălău mare în jurul *actului de energie* săvârşită la Nyon, şi se miră şi ele de dânsul. Uită cu toţii că actul de energie a putut fi desăvârşit, fiindcă e fără *obiect precis*. Mă explic: s-a hotărât urmărirea „piraţilor“ în Mediterana, *dar s-a lăsat ca modalitatea luptei să fie precizată de cei interesaţi*. La Nyon nu s-a hotărât, căci dreptul de intervenţie îl avea deja fiecare Stat, în favoarea comerţului său. Nu era nevoie de permisia Nyonului, ca fiecare Stat să-şi apere transporturile, în orice direcţie ar fi.

Hotărârea de la Nyon a avut însă un efect neprevăzut: acela de a favoriza abuzurile. Iată într-adevăr că sovieticii, siguri de impunitate, dată fiind situaţia lor geografică, au interzis încărcarea şi descărcarea vapoarelor italiene în porturile lor. Nici măcar represaliile nu sunt posibile, căci Sovietele sălbatice n-au flotă de comerţ.

Se zice că unicul fiu al lui Stalin, în vâtstă de 12 ani, ar fi fost răpit în drumul de la şcoala pe care o frecventa şi până la Kremlin. Telegrama — de origine poloneză — adaugă că Stalin ar fi foarte afectat.

A murit Prospero Colonna, primarul Romei pe vremuri, tatăl primarului actual don Piero Colonna (pe vremuri, primarului i se zicea Sindaco, acum Gouvernatore), şi fostul meu tovarăş de călărie în

campania Romana. Cum trece vremea tot trebuie să o repet! Îmi aduc ca de ieri aminte de don Prospero, bărbat în toată puterea, şi de fiu-său Piero, un puţoiaş în uniformă de „marinel"!

Se crede că Italia va adera la acordul de la Nyon şi că în privinţa controlului Mediteranei va primi drepturi egale cu Franţa.

Reclamaţia Chinei împotriva agresiunii Japoniei a fost rezolvată de Adunarea S.D.N-ului conform tradiţiilor geneveze: chestiunea a fost încredinţată comisiei de 23 membri, desemnată în 1933 (în conflictul aceloraşi ţări), spre a urmări evenimentele!!!

---

18 septembrie. Sub pretext că Italia şi Germania s-au retras din controlul naval al coastelor spaniole, şi pe argumentul că au nevoie de vasele lor pentru Poliţia Mediteranei, Anglia şi Franţa au renunţat la controlul maritim al apelor teritoriale spaniole. Aşa încât sub cuvânt că vor să apere vapoarele în larg împotriva unui atac, flotele engleză şi franceză vor lăsa transporturile către Spania libere! N-a mai rămas control decât la graniţa franceză (?) şi al neutrilor în porturi (!). Reprezentaţia spaniolă a durat destul, e timp să se sfârşească.

Starea doctorului Angelescu, care suferă de câteva săptămâni de o infecţie pulmonară, s-a înrăutăţit. Boala a început printr-o serie de puncte congestive, care au apărut şi s-au rezolvat pe rând. Pe urma lor s-a format un focar purulent, şi o intervenţie chirurgicală va fi probabil necesară. Profesorul Neumann, de la Viena, chemat în consultaţie, a sosit ieri cu avionul la Bucureşti. L-au primit la aeroport Lăscăruş Catargi, cumnatul lui Angelescu şi ... Stelian Popeşte. Să fie Neumann şi ichtiolog?

---

20 septembrie. Ieri, logodna fiicei mele Maria Ioana cu tânărul Matei Condiescu, fiul generalului. În familie, şi fără nici o primire.

Italia a făcut cunoscut Puterilor care au semnat acordul de la Nyon că vase italiene de război vor însoţi vapoarele germane şi italiene încărcate cu marfă şi le vor apăra de orice atac. O acţiune paralelă cu cea hotărâtă la Nyon. Vase engleze şi franceze vor însoţi astfel transporturile destinate roşilor, iar vase italiene pe cele destinate albilor. Rezultatul va fi că nici transporturile roşilor, nici ale albilor nu vor mai fi atacate şi împiedicate să ajungă la destinaţie. Dacă acesta a fost scopul celor care ne-au pisat până acum cu neintervenţia în Spania — nimic de zis.

Italia a mai comunicat oficial reprezentanţilor Franţei şi Angliei, că e gata să adere la acordul de la Nyon pe *picior de egalitate* cu aceste două ţări, neînţelegând prin această propunere o egalitate tehnică sau de tonaj, ci o egalitate morală. Franţa şi Anglia examinează propunerea într-un spirit conciliat, căci de fapt între cele trei ţări nu există nici o tensiune diplomatică, nici chiar după semnarea acordurilor de la Nyon.

„Epuraţia" sovietică continuă în Rusia. Fiecare zi, cu arestările şi executările ei. Telegramele de azi vorbesc de 20 noi împuşcări în oraşul Voroşilov (pe unde o fi?). Găsesc că ruşii nu se împuşcă destul între ei. Ar trebui să piară câteva milioane.

Războiul civil spaniol se desfăşoară cu peripeţii demne de cinematograf. După ultimele ştiri, şase tineri naţionalişti au încercat să fure în portul francez Brest submarinul guvernamental spaniol G 2. Focuri trase de o sentinelă au dat alarma şi lovitura n-a reuşit — dar naţionaliştii au putut lega pe comandantul vasului şi pe ajutorul lui şi să fugă cu ei într-un automobil. Au fost prinşi tocmai lângă Bordeaux.

O simţită reacţie în Franţa, pe urma oribilelor atentate teroriste din rue de Presbourg şi rue Boissière. Încep şi francezii să găsească că s-au introdus prea mulţi străini indezirabili, la dânşii. Se anunţă legi speciale (!) care să mai pună stavilă imigraţiei şi să permită un control mai eficace al tuturor haimanelelor — în cea mai mare parte comuniste — deja stabilite pe teritoriul Franţei.

Companiile franceze de Căi Ferate au fost contopite într-una singură. Primul președinte al Curții de Conturi a fost numit președinte al Consiliului de Administrație al noii societăți, și s-a desemnat și personalul superior de direcție. Administrația actuală a rețelelor va continua până la 31 decembrie. La 1 ianuarie va începe să funcționeze administrația unificată. Societatea Națională a Căilor Ferate își va începe activitatea cu un deficit de *35 miliarde de franci*. Felicitări!

———

Valer Pop, ministrul Industriei, nu e numai un gheșeftar, dar și un naționalist convins. Ca mai toți gheșeftarii de azi de altmintreli, căci cele mai mănoase afaceri se fac sub cutele tricolorului. Excelența sa a trimis tuturor societăților industriale (rândul băncilor va veni în curând) o circulară prin care *le invită* să-și revizuiască personalul pentru ca 50% din cota de 80% de posturi rezervată cetățenilor români să fie rezervată *elementului etnic românesc*! Mă întreb care va fi sancțiunea? Una legală n-ar putea fi, căci măsura e perfect inconstituțională; nu rămâne decât calea piezișă a persecutărilor și a favorurilor. E o rușine, și e vreme ca politicanismul și naționalismul să fie o bună dată despărțite, și ca problema națională să nu mai fie lăsată pe mâinile lașilor și escrocilor.

———

Deși știrile nu sunt încă foarte lămurite, se pare că chinezii au suferit o mare înfrângere la sud de Peking. Telegramele japoneze anunță că armata Mikadoului urmărește de aproape armata chineză — iar telegramele din Nanking se mulțumesc cu afirmarea că armata chineză, deși se retrage nu e *încă* distrusă. Pentru o dată, rezultatele strategice se potrivesc într-un război cu previziunile...

———

21 septembrie. O hotărâre cuminte a fost luată la Geneva — se întâmplă și Societății Națiunilor, câteodată, să nu calce în străchini: Spania comunistă și Turcia ridicolă n-au mai fost alese în Consiliu. După un moment de bun simț, oamenii și-au revenit însă repede la datorie, adică la cultivarea absurdului, și au ales în locurile vacante... Iranul și Peru. Dacă nici cu acest adaus de prestigiu, Consiliul nu-și va impune autoritatea, nu va mai rămâne decât să-și depună mandatul.

———

Din Polonia vin vești complimentare asupra răpirii băiatului lui Stalin. Nu era fiul unic al dictatorului, ci cel mijlociu din trei. Răpirea s-ar fi făcut pe Piața Roșie, în fața Kremlinului, sub ochii a doi agenți ai Poliției care nu și-ar fi dat seamă de ce se întâmplă. Cu toate cercetările GPU-ului nu s-a putut da de urma copilului, dar se crede că lovitura a fost dată de „vechii bolșevici“ (troțkiștii), ca să se răzbune de toate condamnările pe care le-au suferit.

Cu toată urgia dezlănțuită împotriva troțkiștilor, pare că mișcarea împotriva lui Stalin nu e încă stăvilită. Procurorul Kirilenko, care a cerut condamnarea la moarte a atâtor acuzați de la procesul Zinoviev încoace, a fost la rândul lui arestat și dat judecății ca troțkist. E un caz tipic.

———

Teroriștii care au încercat să fure submarinul guvernamental spaniol în portul Brest, și care au fost arestați lângă Bordeaux, par a fi — după telegramele de la Paris — amestecați și în exploziile din rue de Presbourg și rue Boissière. Știrile sunt până acum cam încurcate, și nu reiese limpede dacă acești teroriști sunt în slujba curentelor naționaliste sau în a celor anarhiste. Informații suplimentare trebuiesc așteptate.

———

Japonezii au prevenit Ambasadele din Nanking că azi începe bombardarea orașului, „deoarece Nankingul a devenit centrul cel mai important împotriva căruia se desfășoară ofensiva japoneză“. Această frază a comunicării japoneze dovedește că bătălia din sudul Pekingului a fost o înfrângere decisivă pentru chinezi. Ambasadorii Italiei și Germaniei au declarat că rămân în Nanking. Ambasadorul Statelor Unite a plecat pe Yang-Tse-Kiang în sus, și plecarea sa a făcut cea mai proastă impresie.

———

22 septembrie. Dejunat ieri la Bran, împreună cu nevastă-mea, la Regina Maria. O vedem pentru prima oară de când s-a îmbolnăvit, și am fost agreabil surprins de starea ei. Femeia aceasta nu are cancer — mi-aș pune mâna în foc. Boala s-a declarat de mai bine de șase luni, și nici un semn de cașexie nu s-a arătat încă; nici umbră de „facies-ul“ caracteristic celor ce elaborează o formațiune neoplasmică. Nici chiar slăbită nu mi-a părut. Dimpotrivă, cam umflată. Diagnoza de ciroză a ficatului, despre care cei mai mulți au crezut că era o camuflare a ade-

văratei boale (cancer), îmi pare a fi cât se poate de verosimilă. Starea de spirit excelentă; optimism şi veselie. Inteligenţa şi-a conservat toată agerimea.

La dejun, în afară de generalul Zwiedeneck, mai Zwiedi ca oricând, şi de colonelul Brătescu, ofiţerul de ordonanţă al Reginei, mai era şi dşoara Galizzis, o grecoaică din Brăila, de vreo 40 de ani, simpatică, care îndeplineşte pe lângă Regină funcţiile de secretară, de damă de onoare, de confidentă şi de infirmieră. De când a murit Simky Lahovari, Regina a rămas cam singură. Pe Simky n-a înlocuit-o. Irina Procopiu e bolnavă şi a plecat în străinătate să se caute, iar dna Mavrodi se declară prea bătrână ca să-şi mai facă serviciul. Se caută o doamnă de onoare de încredere — se vorbeşte de Marie Florescu (fiica lui Jenică Florescu, generalul), de una din domnişoarele Robescu (ficele generalului), de Elena Krupenski (din Basarabia, fostă domnişoară de onoare a Împărătesei Rusiei), probabil însă că se va numi o a patra mai puţin nimerită. Până una alta, Principesa Ileana a recomandat mumă-sii ca secretară pe dra Galizzis, pe care a cunoscut-o nu ştiu unde. Această domnişoară Galizzis a făcut studii excelente şi a ajuns profesoară la Universitatea din Chicago (Facultatea de litere), de unde a obţinut un concediu de şase luni pe care a venit să-l petreacă în Europa. Principesa Ileana i-a propus să-l petreacă pe lângă Regina Maria, iar aceasta a fost aşa de încântată de noua sa tovarăşă încât nu vrea să se mai despartă de dânsa. Stenografă perfectă, Regina îi dictează tot ce-i trece prin minte, şi amândouă femeile sunt fericite — căci toate sunt relative în lume. Va rămâne dra Galizzis definitiv pe lângă Regină? Rămâne un punct de întrebare. Deocamdată Majestatea Sa a scris rectorului din Chicago şi a obţinut un nou concediu de un an pentru dânsa.

Am vorbit cu Regina despre una şi despre alta, fără să ne aventurăm în politică, fiindcă nu eram singuri. Am avut impresia că relaţiile sale cu Regele nu erau într-o fază foarte cordială, fără să fie rele, căci mi-a spus cu un surâs cam amărât: „Nu l-am văzut de şase săptămâni, dar vine azi la ceai". Părea cam îngrijorată de această vizită, fiindcă aşteaptă vizita Ilenei la 26 septembrie şi îi era frică să nu vină Big Pig — cum îl numeşte ea pe Carol — să pună un „veto" la venirea soru-sii. Vorbind cu dânsa între patru ochi, mi-a povestit că a scris Regelui „să-i ceară autorizaţie pentru vizita Ilenei", şi că Regele i-a răspuns că, cunoscând dragostea Arhiducesei pentru mare, a decorat-o cu „Meritul Naval" (!!!) — dar despre vizită nici o vorbă! „Şi acum cine ştie cu ce prostii mai vine!" Mi-a mai spus la repezeală, dar cu o vădită plăcere,

că ruptura dintre Carol şi Urdăreanu e definitivă şi că la Eforie a fost o scenă teribilă între Rege, Lupeasca şi Urdăreanu, scenă care s-a petrecut la masă, la dejun, *în prezenţa Voievodului Mihai*! „La Bucureşti şi la Sinaia, Lupeasca nu se aşează niciodată la masa regală, cel puţin în prezenţa Voievodului. La Eforie trăiesc mai în strâmtoare, şi iau masa cu toţii, *ce qui est déplorable!* Mihai mi-a povestit că scena a fost teribilă, că ţipau toţi şi că cuvântul «chief» revenea întruna! Ce ruşine, ce ruşine!"

Despre Nicolae, crede că a fost câteva zile în ţară, deşi dânsa nu l-a văzut şi toată lumea neagă. Ea-l ştie lângă Napoli, la baronul Fascini.

Regina ne-a primit la poalele castelului unde a construit un mic pavilion — o sală de mâncare şi o bucătărie — printre daliile înflorite. Seara se urcă în castel cu un ascensor care a fost instalat într-un vechi puţ. Ne-a explicat că toate scările care despart camerele o obosesc şi că preferă să-şi petreacă ziua într-un jeţ, printre flori...

———

Întâlnit ieri-dimineaţă pe Puiu Dumitrescu pe care nu-l mai văzusem din toamna trecută, de la Paris. E o grădină de om, şi povesteşte, şi povesteşte — toate însă fără şir şi alături de adevăr, aşa încât nu face să le consemnez aci, deşi unele lucruri pe care le spune ar putea fi senzaţionale.

———

Pentru postul vacant de Mareşal al Palatului se vorbeşte de Cesianu, de Grigore Carp şi de generalul Manu (care iese la pensie) — şi iarăşi de Alexandru Zamfirescu. Cel mai nimerit ar fi generalul Manu, de aceea probabil că nu va fi numit.

———

Telegramele de azi-dimineaţă ne aduc vestea că Franţa şi Anglia acceptând colaborarea Italiei pe picior de egalitate, în Mediterana, adeziunea acestei Puteri la acordul de la Nyon poate fi considerat ca un fapt îndeplinit. Un comunicat al Guvernului din Roma, confirmă faptul. Experţi navali, englezi, francezi şi italieni se vor întruni la Paris pentru a pune la punct, din punct de vedere tehnic, colaborarea celor trei Puteri. Modificările eventuale ale acordului semnat la Nyon vor fi apoi supuse aprobării tuturor Statelor participante la ultima conferinţă.

———

23 septembrie. Veste bună din Turcia: criză ministerială cu eliminarea jidanului Rustu Aras de la Externe, din viitorul Guvern. O javră mai puțin în „sfaturile internaționale", care încurcă lumea.

Gabriele d'Annunzio a fost numit președintele Academiei Italiei, în locul rămas vacant prin moartea lui Marconi. E probabil că nu va coborî des de la Gardone ca să prezideze ședințele de la Farnesina, dar Mussolini a vrut să întemeieze tradiție unui nume ilustru în fruntea Instituției create de dânsul.

Un colonel spaniol naționalist, Troncoso, a fost arestat în Sudul Franței sub învinuirea de a fi încercat să organizeze o răscoală naționalistă în regiunile Basce franceze. Se pretinde că pregătirea era foarte serioasă, și că mișcarea revoluționară era gata să izbucnească. Colonelul Troncoso ar fi pus-o la cale cu complicitatea fasciștilor francezi. Ziarele de stânga fac mare larmă în jurul acestei descoperiri.

Se zice că colonelul Troncoso ar fi și autorul planului de furt încercat împotriva submarinului de la Brest și că în această din urmă întreprindere ar fi fost înțeles cu însuși comandantul vasului. Ziarele democratice cer ca Troncoso să fie extrădat Guvernului spaniol din Valencia. Ca represalii, oamenii lui Franco au arestat pe viceconsulul francez din Malaga. Numai încurcături!

Nankingul a fost bombardat îngrozitor de către avioanele japoneze. În populația chinezească terorizată domnește descurajarea. Că japonezii sunt stăpâni pe situație în conflictul din China, nu mai încape îndoială. Oficial, războiul n-a fost încă declarat (!!!) între China și Japonia. E extraordinar, dar e așa!

Între Stelian Popeşte și cei de la *Lumea Românească*, împroșcăturile cu lături continuă zilnic. Mă întreb la ce servește cenzura?

Lângă stația Ciucea, în Ardeal, la poalele castelului lui Goga, s-au ciocnit două trenuri, unul personal și altul de coletărie. Sunt 7 morți și vreo 12 răniți grav. Ne adaptăm și noi obiceiurilor țărilor civilizate.

S-a hotărât înființarea liniei aeriene București–Roma. Ea va fi deservită de către o companie aeriană italiană și parcursul se va face în *patru ore*, inclusiv o oprire de 30 minute la Belgrad!

Patriarhul Miron a fost decorat cu „Crucea Roșie Germană", în semn de recunoștință pentru grija cu care s-a ocupat de întreținerea mormintelor soldaților nemți căzuți și înmormântați în România în 1916–1917. E prima decorație germană acordată unui român, de la război încoace.

A ars până în temelie „Rotonda" din Viena! Nu se știe dacă o mână criminală i-a pus foc sau dacă s-a aprins din întâmplare. Fusese ridicată în 1873, ca pavilion central al Expoziției Universale. Din punct de vedere arhitectural nu era lucru mare, dar se identificase în mintea generației noastre cu vechea capitală habsburgică însăși. Din orice parte te apropiai de Viena, cupola Rotondei și turnul lui Stefanskirche îți cădeau întâi sub ochi. Nu-mi pot închipui Viena fără Rotondă și sper că simțământul meu e împărtășit și de vienezi, și că vor reconstrui-o.

Scanavi a trecut pe la mine să-mi vorbească de afacerea „Banloc" (o fabrică de pneumatice pe care o pune în picioare și al cărui președinte de consiliu de administrație vrea să fiu) și cu acest prilej mi-a povestit că întrebând *ieri* pe Rege dacă trebuie să se adreseze Guvernului într-o chestiune a Reginei Elisabeta (un schimb de pământuri) — acesta i-ar fi spus: „Nu, e prea târziu, așteaptă noua echipă!" Totul pare într-adevăr să indice că schimbarea de Guvern se va face între 1 și 15 noiembrie. Și încă un lucru pare sigur, că nu va fi un Guvern de partid. Până acum Regele se menține pe planul unui Guvern liberat de piedicile politicianismului. Să dea Dumnezeu să nu se schimbe.

Aflu că unul din motivele care au împins pe Beneș să nu primească ridicarea unora din Legațiile cehoslovace la rangul de Ambasadă, a fost antipatia pe care o nutrește față de Osinski, pe care n-a voit să-l înalțe, la Paris, la gradul de ambasador.

În cercurile noastre diplomatice se vorbește cu insistență despre rechemarea lui Grigorcea de la Londra, unde cu toată inteligența lui n-a

reuşit. Nici nu era făcut pentru Londra; nu vorbeşte englezeşte şi nu se împacă cu moravurile britanice — fără să mai vorbesc de dna Grigorcea (născută Nanu, branche cadette), inconsolabilă de moartea căţelului ei, pe care a fost nevoită să-l lase la Paris, în pensiune, unde a pierit (se ştie că câinii în patru labe nu sunt primiţi în Anglia). Se crede că Grigorcea va fi numit ambasador la Varşovia, iar Zamfirescu mutat de la Varşovia la Roma în locul lui Lugoşianu care va fi dat afară. Numirea lui Gusti la Paris e certă; Cesianu, în disgraţie, ar rămâne pe dinafară.

———

24 septembrie. Falimentul către care se îndreaptă cu paşi repezi întreprinderea lor din Spania, a înnebunit pe comunişti. Moscova şi-a pus acum toate nădejdile în Franţa unde „Frontul popular" i-a netezit calea. După toate excesele politice săvârşite, după toate atentatele comise, care au culminat în exploziile din rue Presbourg şi din rue Boissière, ziarele sunt pline cu amănuntele senzaţionalei răpiri a generalului Miller, reprezentantul ruşilor albi la Paris, care a dispărut fără urmă, întocmai ca predecesorul său, generalul Kutiepov. O dată cu Miller a dispărut şi generalul Skoblin, alt agent al ruşilor albi. Interesant este că Poliţia şi Siguranţa franceze care nu e mai proastă ca altele, *nu parvine* niciodată să dea de urma celor care au comis atentatele... „et pour cause".

———

Ne-am bucurat degeaba: de la Ankara s-a transmis presei internaţionale următorul comunicat:

„Nu există criză ministerială în Turcia. Nu trebuie să se ţină seamă de informaţii culese la Geneva asupra acestei chestiuni."

Scurt şi drastic. Papagalul jidănesc rămâne prin urmare la postul său: bucuria lui Titulescu, a Sovietelor şi a „democraţilor umanitari" (noua formulă a lui Beneş în discursul pronunţat la înmormântarea lui Massaryk, D.U. tipic). Totuşi trebuie să fie o crăpătură în Guvernul turcesc căci primul ministru Ismet Inönü (frumos nume) a primit un concediu de 45 de zile, tocmai în momentul în care primul ministru grec Metaxas şi-a anunţat vizita la Ankara.

———

Semn al vremurilor: Comitetul de dezarmare al S.D.N-ului a ţinut şedinţă la Geneva sub preşedinţia *Finlandei*, prezenţi fiind reprezentanţii Suediei, Danemarcei, Greciei şi Elveţiei — plus un observator englez, Elliot. Comitetul a cerut o acţiune mai energică de dezarmare (!!!) din partea tuturor Puterilor, şi *publicarea cheltuielilor pe care fiecare Stat le face pentru înarmare*. Dl Elliot a observat că o acţiune de dezarmare ar fi greu de pus în practică, în împrejurările actuale, şi că publicarea cheltuielilor de înarmare *nu ar servi la nimic*. După care şedinţa a fost ridicată. Amin!

———

Incidentul provocat prin rănirea ambasadorului englez în China a fost închis: japonezii au declarat printr-o notă că regretă cele întâmplate, că vor căuta mai departe răspunderile şi că vor pedepsi pe vinovaţi, dacă s-ar găsi vreunul. Guvernul englez s-a declarat mulţumit. Se mulţumeşte omul la nevoie cu ce poate obţine.

———

Bombardările inumane asupra oraşelor deschise din China, şi în aceste oraşe asupra cartierelor populare şi sărace — nevinovate de nimic — continuă. Pare că japonezii urmăresc terorizarea populaţiei şi prin această terorizare să provoace răscoale locale împotriva autorităţilor, ca să mărească anarhia existentă. Descrierile ce sosesc din China sunt îngrozitoare. Bombardările de la Canton au întrecut în cruzime pe toate celelalte. Războiul a devenit ceva oribil de când cu „progresele tehnice" — şi încă japonezii n-au întrebuinţat până acum gazele toxice...

———

25 septembrie. Breasta. În trecerea mea, de la Sinaia la Breasta, prin Bucureşti — Pangal a venit să-mi raporteze conversaţiile pe care le-a avut zilele trecute cu Goga şi cu Manoilescu. Goga i-a confirmat înţelegerea sa cu Averescu, despre care au vorbit gazetele şi punea mult preţ pe dânsa. „Am văzut pe bătrânul — istorisea fostul poet şi viitorul om de Stat — la Evian, am discutat cu dânsul chestiunile la ordinea zilei (? care chestiuni? Chestiunea «venim sau nu venim?» Pe ce *program minimal* s-au înţeles cei doi domni?) şi am căzut de acord pe următoarea formulă: voi cere Regelui un Guvern Goga, şi dacă Regele nu primeşte, voi recomanda un Guvern Averescu, în care bineînţeles voi intra şi eu. Cred că e formula cea mai fericită, bineînţeles cu Argetoianu şi cu Gh. Brătianu. Averescu aduce autoritatea mareşalului

fost de trei ori prim-ministru, noi aducem aportul electoral, şi aduce şi Gh. Brătianu pe al lui, iar Argetoianu va fi garanţia pentru străini, că programul nostru naţionalist nu va fi impus prea departe (mersi, ce ştie el despre intenţiile mele?). E nu numai o formulă fericită dar singura posibilă. Vaida singur nu are destulă suprafaţă electorală, şi cu dânsul nu merge nimeni. De altmintreli cred a şti că acţiunile lui au scăzut mult pe lângă Rege. Argetoianu singur nu poate «veni» (!) căci n-are posibilităţi electorale — iar pe naţionali-ţărănişti nu-i vrea Regele, şi are dreptate, căci chemarea lor ar însemna războiul civil. Ce crezi de formula noastră, cum crezi că o vede Argetoianu?".

Pangal, format la şcoală bună (mă gândesc la Také Ionescu, nu la mine) i-a răspuns că formula îi părea admirabilă, că nu cunoştea părerea mea asupra ei fiindcă nu vorbise cu mine despre dânsa, dar că ştia câtă simpatie nutresc eu pentru el, Goga, şi că probabil ne vom înţelege foarte uşor. „Ei, aşa!" a fost concluzia lui Goga. La chestiunea lui Pangal: „Dar dacă Regele nu te vrea nici pe dta nici pe Averescu, ce se întâmplă?" — Goga a replicat că era de datoria lui să dea Regelui o formulă — restul nu-l privea!

Manoilescu a căutat să vadă pe Pangal, ca printr-însul să ajungă la mine. „Ce face dl Argetoianu?" — „Se plimbă între Sinaia şi Breasta!" — „Să o crezi dta! Eu ştiu că e foarte activ, şi că are urechea Regelui (!!). Şi mai ştiu că Vaida e curăţat. L-am văzut la Şoricani, şi mi-a spus că dacă Regele nu admite proiectele lui de schimbare a Constituţiei şi de reforme radicale, el nu primeşte răspunderea Guvernului. Nu vrea să-şi compromită numele la bătrâneţe — zicea el — şi după ce a fost de trei ori prim-ministru, nu mai e ahtiat după o a patra guvernare! În realitate, îşi dă seama că acţiunile sale erau în scădere şi căuta să-şi învăluie decepţia în fraze sonore dar nesincere. Aş vrea foarte mult să întâlnesc pe dl Argetoianu, aş avea să-i spun lucruri interesante; n-am putea să organizăm un dejun, la dta, la mine?" Pangal i-a spus că-mi va comunica propunerea lui, şi îi va da răspunsul. Răspunsul meu a fost că voi lua cu plăcere un dejun cu dânsul la Pangal şi am adăugat: „Manoilescu e un şoricel şiret. Te vei distra văzând cum se joacă pisica cu şoricelul, oricât de şiret ar fi!" Manoilescu nu e bun de nimica, numai de vorbă — căci ştie multe şi poţi afla ceva de la el. Lucrările de apropiere pe care le pune la cale pe lângă mine dovedesc că e bine informat şi că are nas.

———

Dl Poisson[1], vicepreşedintele Alianţei Cooperative Internaţionale binevoieşte să ne viziteze. Dl Stelian Popeşte, luându-l după nume drept un confrate, îi face o reclamă enormă în *Universul*. Articole, parc-ar fi Por Împăratul! Ce scârbă!

———

Dl Grandi, ambasadorul Italiei la Londra a oferit un dejun Ducelui şi Ducesei de Aosta, la care au asistat şi Ducele şi Ducesa de Kent, Sir Neville Chamberlain, Corbin ambasadorul Franţei etc. În momentul sosirii invitaţilor, un grup de oameni s-a oprit în faţa Ambasadei şi unul din ei a desenat cu creta pe trotuar o seceră şi un ciocan, emblemele sovietice, pe când tovarăşii lui făcând cerc în jurul său îl apărau împotriva trecătorilor dispuşi să intervină ostil. După ce desenul a fost terminat, întreg grupul s-a îndepărtat, cu pumnii încleştaţi. Ca întotdeauna, Poliţia a ajuns la faţa locului după ce nu mai avea nimic de făcut. Îşi vor da seama englezii de periculosul lor joc de prietenie faţă de Soviete?

———

După ştirile ce sosesc de la Paris, pare a se adeveri că generalul Skoblin, al doilea general dispărut, o dată cu Miller, era un spion al Sovietelor şi că răpirea generalului Miller a fost săvârşită cu complicitatea lui.

———

27 septembrie. „Groaznică nenorocire pe Dunăre", scrie *Universul* în capul paginii întâi, şi umple 3 coloane cu descrierea ciocnirii vapoarelor „Cernavoda" şi „Lidia" în gura Măcinului. „Lidia" s-a scufundat în câteva minute, pare că s-au înecat doi-trei oameni. E trist, dar *Universul* exagerează cu „groaznica nenorocire".

Exagerează şi în pagina a treia, ca în toate zilele, cu un titlu mai lung dar şi mai prost: „De la un capăt la altul al ţării, toţi românii strigă: jos simbriaşii lui Auschnit!". Prea multă larmă pentru un gest nesocotit al neexperimentatului Petrescu. În realitate Popeştele nu poate ierta pe cei de la *Lumea Românească* care l-au apucat de coadă şi se joacă cu el.

———

[1] N-are nimic de-a face cu expertul contabil francez trimis de bancherii din Paris, în vremea stabilizării leului.

Se realizează, în fine, zona liberă la Galaţi. De ani de zile lupt pentru această idee. Era aproape să fie făcută în 1928. N-a vrut Vintilă Brătianu. S-a pierdut un timp preţios, în dauna ţării şi a Galaţilor. În fine s-a aşezat prima bornă, pentru delimitarea zonei. Să fie într-un ceas bun.

———

Japonia, care a fost poftită să ia parte la lucrările „Comitetului Consultativ însărcinat să urmărească conflictul dintre China şi Japonia" (?!!) a declinat această onoare. Pe de altă parte se zice că a propus Chinei să capituleze pur şi simplu. Până să priceapă însă China că n-are altceva de făcut, bombardamentele inumane ale oraşelor sale continuă, zilnic.

———

Rolul generalului Skoblin în răpirea generalului Miller a fost stabilit, şi un mandat de arestare a fost emis împotriva lui.

———

Numai regimurile tari posedă arta desăvârşită a înscenărilor. Călătoria lui Mussolini în Germania a dat prilej Italiei fasciste şi Germaniei naziste să arate ce pot în această privinţă. Plecarea Ducelui din Roma, călătoria sa, sosirea în München au fost regizate cu toată arta unui superfilm sonor. Entuziasmul popular a fost canalizat cu o putere căreia nimic nu poate rezista. Şi nici nu rezistă. „Colosala" manifestare din Germania dovedeşte că 110 milioane de oameni simt şi gândesc la fel şi se ridică cu toată puterea lor morală şi tehnică împotriva anarhiei democratice din Apus şi despotismului comunist din Răsărit. E ceva şi asta, orice ar gândi şi spune d.d. Bubi Brănişteanu şi Titulescu-Halmei.

———

29 septembrie. Ziarul oficios al *Organizaţiei Emigraţilor Ruşi*, care apare la Belgrad anunţă că, în urma dispariţiei generalului Miller, locul de conducător al acestor organizaţii a fost preluat de generalul Abramov. Acesta şi-a stabilit reşedinţa la Sofia. Îl vor ridica şi de acolo agenţii GPU-ului.

———

În starea de abjecţiune morală la care a ajuns ţara, nu atât din voinţa Regelui cât din cauza imoralităţii pe care e silit să o tolereze în intimitatea lui şi a influenţei acestei imoralităţi asupra treburilor publice, şmecherii au reuşit să speculeze şi „sentimentele cinstite şi frumoase". Ce se petrece în jurul lui Urdăreanu, tânăra scrumbie exoflisită din intimitatea concubinajului regal, arată cât de departe pot merge lichelele pe această cale. Cum Urdăreanu n-a fost dat cu totul afară de la Palat, sunt oameni care îşi zic că poate să vină momentul în care fostul favorit să se ridice din nou în şea şi în vederea unei asemenea eventualităţi, cei mai mulţi din ei s-au repezit cu dragostea pe dânsul. Cunosc indivizi care au făcut zilele acestea declaraţii de devotament fostului Mareşal, lăsându-l să creadă că numai dragostea şi dezinteresarea îi mâna. Până unde poate să meargă mişelia omenească! Până a îmbrăca haina virtuţii şi a preface cele mai curate sentimente în simple mijloace de camuflare a celor mai scârboase porniri.

———

Încă unul de care nu mai am grijă: Titulescu. Aflu că prietenii lui englezi l-au numit ceva la „Schell"— marea societate petroliferă — consilier juridic sau membru în Consiliul de Administraţie. Remuneraţia: 10 milioane lei pe an. Îmi era frică, că cu luxul pe care-l duce, bietul paraponisit va isprăvi repede banii puşi la o parte în zile bune[1]. Cele 10 milioane de la Schell îl vor ajuta să-şi încheie socotelile, la sfârşitul anului.

———

Ascultat aseară la radio discursul lui Mussolini la Berlin, şi apoi urletele mulţimii, aclamaţiile de la Stadion — muzicile şi ropotele defilării. Delirul mulţimii era sensibil până şi prin fir, la distanţă. Sutele de mii de oameni în faţa celor doi conducători providenţiali, jocul luminilor în imensitatea negurilor, văpaia entuziasmului ce se înălţa la ceruri — ponderabilele şi imponderabilele la un loc — trebuie să fi înfăţişat o privelişte nemaipomenită. O naţiune întreagă a stat de veghe: de la un capăt la altul al Germaniei tot poporul a ascultat cuvintele Ducelui şi ale Führer-ului.

De la Breasta, răcnetele Ducelui se auzeau perfect aseară la radio, ca de alături. Pe Führer nu l-am auzit, căci n-am prins staţiunea Mün-

[1] Cei de la Externe mi-au confirmat că suma economisită până la sfârşitul anului bugetar trecut, din ziua demiterii lui Titulescu, asupra fondurilor secrete de la Externe, s-a ridicat la *150 milioane lei* — sumă cu care s-a şi început clădirea noului Minister de Externe.

chen, care transmitea pentru străinătate, decât prea târziu. Am auzit în schimb discursul Ducelui şi din ce am priceput — l-a urlat pe nemţeşte, prost, aşa încât nu se înţelegea tot — am priceput că a fost un discurs excelent. A fost un discurs excelent fiindcă omul a spus pe şleau *ce vrea şi ce nu vrea*. Astfel, între altele a declarat că dacă ar fi întrebaţi ce vor, pace ori război — el şi Führer-ul ar răspunde răspicat: *pace* ! Şi mai important decât cuvântul este tonul cu care a fost spus şi puterea pumnului cu care a ciocnit în masă.

Apoi: „Nu există dictatură nici în Germania nici în Italia, ci numai o organizaţie pusă în slujba poporului şi a naţiei".

Mai departe:

„În Germania ca şi în Italia, nici o organizaţie particulară, politică, financiară sau economică nu mai poate apăsa asupra conducerii afacerilor publice."

„Democraţiile europene luptă încă pentru dobândirea legilor şi instituţiilor deja introduse în Germania."

„Lupta noastră împotriva comunismului e decisivă pentru soarta Europei. În această privinţă vom trece dacă va fi nevoie de la vorbe la arme, dar vom birui."

„Suntem apărătorii vechii civilizaţii europene ameninţată de bolşevici".

Etc., etc., etc.

Consiliul Micii Înţelegeri s-a mai întrunit după Sinaia, şi la Geneva şi a dat un comunicat pe ziua de 27. Din acest comunicat reiese încă o dată „că cele trei Guverne sunt de acord asupra tuturor problemelor care le interesează şi care au fost din nou examinate". Pe lângă că această nouă *examinare,* câteva zile după cea de la Sinaia, era inutilă, formula comunicatului rămâne într-un vag care lasă să se bănuiască — poate — mai mult decât e. Decât „acordul asupra tuturor problemelor" fără să se menţioneze nici una, am vrea să cunoaştem una sau două asupra cărora acordul să nu fie aşa de complect, căci or fi şi de acestea!

Programul pentru sosirea generalului Gamelin a fost alcătuit. Iobagii români îl vor primi cu tot respectul cuvenit stăpânilor. Un alai regesc îl va întâmpina la Orşova, căci măria sa va veni pe Dunăre, de la ceilalţi iobagi, de la iugoslavi.

Temerile Reginei nu s-au realizat: Big Pig n-a împiedecat pe Ileana să vină. Mititica a sosit la Bran la data fixată de 26 septembrie, cu Anton şi cu 4 copii. În ziua de 28 septembrie au plecat cu toţii cu Regina Maria, cu Regina Marioara şi cu Zwiedenek — la Balcic.

Avionul englezesc „Cambria", în cursă comercială, a stabilit un nou record al trecerii Atlanticului: 10 ore şi 33 de minute — de necrezut!

---

30 septembrie. Citesc în *Universul* de azi un articol intitulat: *Traficanţii la puşcărie*. Cinstitul ziar cere însă ca toţi traficanţii să fie trimişi la puşcărie. Dl Stelian Popeşte devine imprudent...

O caracteristică a vremurilor pe care le trăim: în Brazilia s-a hotărât ca 70% din recolta de cafea să fie distrusă...

Sunt semne că ne apropiem cu paşi repezi de un conflict între Japonia şi Rusia Sovietică. Moscova înarmează cât poate pe chinezi şi japonezii se văd siliţi să-şi întoarcă armele şi împotriva ruşilor. Se va ajunge la un război în regulă? E o chestiune la care cel mai apropiat viitor va răspunde.

Triumfala călătorie a Ducelui în Germania a luat sfârşit. Se pregătesc la Roma manifestaţii mari pentru înapoierea lui. Pare că nu se va da nici un comunicat, cu prilejul acestei călătorii. Ziarele germane explică că tot ce era de spus a fost spus în discursurile lui Mussolini şi ale lui Hitler, şi că puterea colaborării dintre Germania şi Italia constă în hotărârea celor două Guverne „de a doborî idolii cu picioare de argilă de la Geneva şi de la Moscova".

Presa franceză şi engleză comentează cu calm vizita Ducelui în Germania, şi în generalitatea ei consideră că în afară de lupta împotriva comunismului n-ar exista identitate de vederi asupra celorlalte probleme europene. În Franţa în special, se consideră adeziunea Italiei la convenţia de la Nyon şi destinderea dintre Roma şi Paris pe de o parte, dintre Roma şi Londra pe de alta, ca evenimente mult mai importante

pentru pacea Europei decât vizita lui Mussolini la Berlin. Au învăţat şi francezii şi englezii să se mulţumească cu puţin.

———

În Bizanţul românesc au început să circule iarăşi tot felul de zvonuri senzaţionale, cum e şi firesc într-un regim despotic în ajunul unei crize de Guvern.

Astfel se spune:

Că Gavrilă Marinescu ar fi în complectă dizgraţie şi că îşi va părăsi posturile de subsecretar de Stat şi de prefect de Poliţie, o dată cu căderea Guvernului;

Că în locul lui va fi numit prefect de Poliţie, colonelul Tătăranu, carlist de baştină, până acum surghiunit în Basarabia fiindcă era vrăjmaş de moarte al Duduii;

Că Urdăreanu ar fi revenit întrucâtva în favoare şi va primi, la înapoierea sa din străinătate, o dovadă a încrederii Regelui.

Înregistrez aceste zvonuri fiindcă sunt din izvor destul de serios, dar nu le cred întemeiate. Pentru Marinescu, observ că înapoiat acum câteva zile din concediu, a pus capăt interimatului generalului Pârâianu şi şi-a reluat amândouă posturile în primire *printr-o decizie ministerială semnată de dânsul, iar nu de şeful său ierarhic Tătărescu*, procedură fără precedent şi complect ilegală, care denotă însă o atotputernicie ce în regimul actual nu poate fi bazată decât pe favoarea Regală. Pentru Tătăranu, dacă într-adevăr ar urma să fie numit la prefectura Poliţiei, faptul ar dovedi, sau că Duduia a încetat să mai aibă o influenţă asupra Regelui — ceea ce nu e de crezut — sau că colonelul s-a închinat înaintea ibovnicei Regale şi şi-a obţinut iertarea, ceea ce este în limita lucrurilor posibile date fiind moravurile noastre. Pentru Urdăreanu în fine, poate să fie o confuzie la mijloc: dizgraţia lui nu pare să fi fost, pentru moment cel puţin, complectă, deoarece tot a fost menţinut în cadrele Palatului.

Viitorul ne va arăta întrucât toate aceste zvonuri au fost întemeiate.

———

Deşi înapoiat abia aseară la Bucureşti, şi numai pentru o zi (plec mâine la Sinaia) am şi primit azi-dimineaţă vizita lui Blumenfeld. Vine cu o ştire şi cu o declaraţie. Ştirea e că Guvernul se va schimba între sfârşitul lui octombrie şi începutul lui noiembrie şi că în nici un caz nu se va forma un Guvern Mihalache sau naţional-ţărănist — iar declaraţia, că în cazul „venirii mele la putere" (!!) *Adevărul* şi *Dimineaţa* sunt la dispoziţia mea, *din convingere* !!! Reţin ştirea, care e verosimilă, şi mi se confirmă din toate părţile — şi las declaraţia pentru folosinţa fericiţilor succesori ai dlui Guţă Tătărescu! Scapă-mă, Doamne, de această belea!

———

Pangal îmi povesteşte că a văzut succesiv zilele trecute pe Ghiţă Mironescu, pe Vaida, pe Goga, şi pe Gheorghe Brătianu.

Mironescu i-a negat să fi văzut pe Rege, după cum s-a zvonit. A fost numai să se înscrie. N-a văzut pe Rege de astă primăvară, când părea decis să facă apel la dânsul pentru viitorul Guvern. De atunci Regele nu i-a mai făcut nici un semn. El nu dă ghes. Aşteaptă. Dacă Regele-l cheamă, bine. Dacă nu, iar bine. Crede însă că toate ar fi înlesnite dacă ar prezida el Guvernul la început, nu Vaida. Vaida, mai târziu, după câteva luni, după alegeri. Nu crede că Vaida să poată rupe pe aşa-zişii „centrişti" (Armand Călinescu, Costăchescu, Ghelmegeanu & Co) de la naţional-ţărănişti. E convins şi dânsul că un Guvern naţional-ţărănesc, ca şi unul de dreapta, e exclus. „Eu aştept, fără nici o nerăbdare. Cu Argetoianu sunt înţeles de mult". Norocul lui.

Cu Vaida, Pangal a stat la „taifas" de la ora 12 noaptea până la ora 3. În patru. Erau prezenţi şi Costică Angelescu şi Voicu Niţescu. Vaida i-a părut lui Pangal ramolit. Printre istorioare, a povestit că el nu a fost încă însărcinat de Rege cu nimic, dar că nu crede să poată face ceva, dacă ar fi însărcinat, căci n-ar primi Guvernul decât cu dreptul de a schimba Constituţia, şi acest drept, chiar dacă Regele i l-ar da îl vede altfel decât dânsul. El, Vaida, vrea pedeapsa cu moartea (!!!). În acest sens a vorbit şi Angelescu. Spre marea mirare a lui Pangal, şi Vaida şi Angelescu au vorbit să aplice această pedeapsă membrilor Gărzii de Fier, dacă ar mai săvârşi omoruri! „E admisibil, a spus Vaida, ca asasinii lui Duca să nu fi fost executaţi?" — la care Angelescu a adăugat: „Şi ai lui Stelescu?". Pangal a conchis că raporturile dintre Vaida şi Garda de Fier s-au stricat.

S-a mai vorbit de o sumă de fleacuri, numai de chestiuni secundare; iluştrii domni n-au pus o clipă în discuţie *problemele vitale care aşteaptă soluţii.* Politicieni de duzină, nu-i interesa decât „venirea la putere!".

Goga continuă să fie entuziasmat de formula „de venire" (!!) Averescu–Goga–Brătianu–Argetoianu. „Îi facem marţi pe toţi!". Poate în ce priveşte iarna de dat în buget?

Gh. Brătianu, deşi mai serios, a rămas omul unei idei fixe: refacerea Partidului Liberal, sub dânsul. Pe el nu-l interesează succesiunea Guvernului, îl interesează Partidul Liberal. I-ar fi indiferent să intre într-un Guvern Averescu–Goga, *sau Vaida* (interesant), dacă ar fi vorba de un Guvern solid, de durată. N-ar primi însă un Guvern interimar, ca să facă treburile lui Tătărescu, şi să întărească pe acesta în partid. Tot ideea fixă! Ar fi încântat să colaboreze într-o formă sau alta cu mine. „Beato io!"

Câteşipatru interlocutorii lui Pangal erau convinşi că Camerele nu se mai deschid. Dacă s-ar mai deschide, contra bunului simţ, o coaliţie a întregii opoziţii s-ar forma imediat împotriva gestului Regelui. Să o creadă ei!

Şoneriu a avut o conversaţie confidenţială cu Franasovici după înapoierea lui de la Sinaia, de la audienţă. Plecarea lor e hotărâtă, după 25 octombrie. Contrariu celor ce i se spuseseră, a putut să-şi dea seama că în nici un caz *nu le va succeda un Mnister naţional-ţărănist*. Şi acţiunile lui Vaida i-au părut scăzute. N-a putut afla gândul Regelui. În gândul Regelui e ceva — dar fi-va în stare să facă ce vrea?

———

1 octombrie. Hitler începuse astă-primăvară lupta cu Biserica catolică şi cu cea protestantă în acelaşi timp, fiindcă socotise că atât preoţii catolici cât şi pastorii protestanţi nu erau instrumente destul de docile în mâinile sale. Faţă de reacţia celor două Biserici, Führer-ul şi-a dat repede seamă că lupta ar aduce nazismului mai multe ponoase decât foloase şi a lăsat-o mai moale. Pe când eram în Germania, am avut chiar impresia că lupta a fost abandonată. Iată că acum lupta începe din nou, cu o violenţă neaşteptată, pe care poate că au încurajat-o succesele regimului din ultima vreme, pe alte terenuri. Dar deocamdată atacul n-a fost îndreptat decât împotriva Bisericii protestante. Un „Kulturkampf" de-a îndoaselea. Crede Hitler că va reuşi, în luptă cu 50 milioane de credincioşi, când Bismarck a trebuit să se dea învins în faţa a mai puţin de 20?

Telegramele de azi-dimineaţă ne aduc într-adevăr ştirea că toate şcolile superioare de teologie şi de predicare, protestante, au fost închise, şi că au fost închise de asemeni şi toate şcolile secundare confesionale din Germania, conduse de reprezentanţii Bisericii evanghelice. Pare că de astă dată Führer-ul a călcat cu stângul — „une fois n'est pas coutume".

Înapoiat la Roma şi primit cu un alai şi cu un entuziasm cum numai fasciştii ştiu să-l organizeze, Mussolini a rezumat rezultatele călătoriei sale în Germania în următoarea formulă: „Solidaritatea celor două Revoluţii, renaşterea Europei şi pacea popoarelor *vrednice de acest lucru*".

———

Destinderea din Apus, în urma adeziunii Italiei la acordurile de la Nyon, a fost de scurtă durată. Comisia însărcinată de S.D.N. cu examinarea reclamaţiei comuniştilor spanioli a propus un text pe care Adunarea urmează să-l discute din care reiese că, dacă până într-o lună Puterile respective nu-şi retrag voluntarii din Spania, trebuie să se renunţe la politica de neintervenţie. Izolat acest text pare pur şi simplu ridicol, ca toate câte ies din oficinele de la Geneva. El are însă mare importanţă fiindcă va putea servi de bază hotărârii Franţei de a deschide graniţa sa spre Spania, în cazul presupus. Cu alte cuvinte, dacă Italia nu-şi va retrage voluntarii până într-o lună, comuniştii vor putea trimite material, oameni şi muniţii, fără nici o restricţie, banditilor din Barcelona şi Valencia. O notă în acest sens va fi trimisă de Anglia şi de Franţa, Italiei. Negocierile sunt în curs, dar din cât răsuflă pare că Italia e dispusă numai să nu trimită noi contingente, şi încă. Presa franceză, engleză şi iudeo-comunistă de pretutindeni e din nou alarmată. E meseria ei, de altmintreli. De s-ar pune şi în cap şi în c.., comuniştii au pierdut partida în Spania.

———

În urma atentatelor comise în atâtea locuri, şi pe baza noii politici adoptate de Guvernul francez, vreo 35 000 până la 40 000 refugiaţi spanioli vor fi repatriaţi prin porturile pe care le vor desemna cei interesaţi înşişi.

———

În Brazilia s-a descoperit un mare complot comunist. Aderenţii utopiei moscovite erau gata să pună mâna pe Guvern, pe majoritatea generalilor şi amiralilor — pe flotă. Complotul a fost descoperit la timp, dar rădăcinile lui sunt adânci şi probabil că lucrurile nu se vor linişti în Brazilia fără vărsare de sânge.

———

Cu toate protestele Angliei, Franţei şi Statelor Unite, Japonia declară că va continua bombardamentele aeriene împotriva Nankingului şi a oraşelor chinezeşti până ce „hoţul de păgubaş" se va învăţa minte.

Amiciţia franco-română:

Marele ziar *Le Temps* publică în foileton, în traducere franceză, romanul ungurului Desire Kosztolanyi intitulat *Absolve Domine*, roman în care românii sunt înjuraţi ca la uşa cortului şi trataţi de bandiţi fiindcă au salvat Budapesta de Bela Kuhn. Prietenia, ca şi recunoştinţa sunt două virtuţi pe care oamenii nu trebuie să clădească niciodată.

Pe când suntem bârfiţi şi insultaţi în cel mai mare ziar francez, noi primim pe generalul Gamelin cu flori, cu steaguri şi cu fruntea la pământ...

———

2 octombrie. Toamna se anunţă lungă şi frumoasă. După o vară anormală ca cea pe care am avut-o, ar fi bine să ne putem bucura cât mai mult de vreme bună. Sunt de ieri la Sinaia. Priveliştea spre Piscul Câinelui şi Valea Rea sub razele soarelui ce se scaldă în brumă, e încântătoare.

Printre ziarele franceze găsite aci, unul îmi redă *in extenso* cuvântarea ministrului de Finanţe francez, Georges Bonnet, din 20 septembrie. E un discurs curajos, în care oratorul spune lucrurile pe şleau. Dacă Bonnet crede însă că poate să convingă oameni care nu vor să participe se înşală. Comunismul veghează, şi până nu va fi doborât cu bâta, nu e nimic de făcut.

———

Ilustrul Gamelin a pus piciorul pe pământul României împreună cu dama. De când nu mai puţin ilustrul Beneş a creat tradiţia, toţi solii „democraţiei umanitare“ nu mai călătoresc decât cu damele. Gamelin şi Gamelina au fost primiţi la Severin cu onoruri regale — cum se şi cuvenea. Nu sunt stăpânii noştri?

———

Franţa şi Anglia remit azi Italiei o notă identică, prin care o invită la o conferinţă tripartită pentru discuţia problemei spaniole. Agenţia Havas crede că Italia va refuza să ia parte la această nouă conferinţă. Declaraţiile de la Berlin, pacifice desigur, dar pacifice numai în cercul naţiunilor anticomuniste nu par să înlesnească negocierile. În nici un caz Italia nu va participa la o conferinţă la care nu va fi convocată şi Germania.

În chestiunea voluntarilor străini, generalul Franco a făcut o declaraţie interesantă: e gata să renunţe la ei, dacă renunţă şi roşii la ai lor şi

dacă retragerea voluntarilor de pe frontul guvernamental va fi constatată de o comisie de ofiţeri naţionalişti. În fond, toată lumea pisează apa în piuă, în această chestie, şi lucrurile merg şi vor merge mai departe cum sunt.

———

Mâna Moscovei:

În Palestina, situaţia a început iar să fie critică. Englezii au arestat pe primarul Ierusalimului şi numeroşi fruntaşi arabi. Marele Muftiu a fost destituit. Comitetul Suprem Arab a fost arestat şi el, în afară de câţiva membri care au fugit, şi dizolvat ca ilegal. Gluma se îngroaşă, vorba ăluia.

———

Junele Rege Faruk al Egiptului s-a logodit cu Farida Ulficar, frumuşică de pică — după fotografii.

———

Iar s-a schimbat mersul trenurilor. Pentru ce?

———

3 octombrie. Lovitură de teatru la Geneva. Adunarea Generală a respins textul comisiei din care reieşea încetarea politicii de neintervenţie în Spania, în cazul în care Italia ar fi refuzat să-şi retragă voluntarii de pe frontul lui Franco. Într-adevăr, unanimitatea cerută de Statut n-a putut fi obţinută, Portugalia şi Albania votând contra. Au fost şi 14 State care s-au abţinut de la vot.

Reprezentanţii Angliei şi Franţei au remis ieri la Roma, contelui Ciano, invitaţia la conferinţa tripartită. Ministerul de Externe italian şi-a rezervat răspunsul până la înapoierea la Roma a Ducelui, plecat în vilegiatură.

———

În semn de protestare împotriva dizolvării Comitetului Suprem Arab, toate prăvăliile arabe din Ierusalim au rămas închise. Un nou comitet se pregăteşte să ia locul celui dizolvat. Pregătesc şi englezii toate măsurile ca să poată face faţă evenimentelor...

———

La Paris s-a pus mâna pe un anarhist periculos venit din Spania comunistă. Fiamberti, deşi italian de origine, a luptat pe frontul roşu şi a trecut de curând graniţa franceză. Pare a fi unul din atentatorii din rue de Presbourg. Poliţia speră să pună mâna printr-însul pe toată banda.

Un important Consiliu de Miniştri, sub preşedinţia lui Lebrun, a aprobat măsurile propuse de Guvern pentru controlul străinilor şi a mai discutat şi despre măsurile de luat pentru apărarea cursului francului. S-a discutat serios şi *despre anumite reveniri cu privire la legea celor 40 de ore de muncă.* Leon Blum asistă în tăcere la dărâmarea operei sale sociale şi... ruinătoare.

———

Regele e de câteva zile la vânătoare în Ardeal, împreună cu vărul său Principele Friedrich de Hohenzollern. O dată cu Prinţul Friedrich, Regele a mai invitat şi pe un maior von Kramon, fost camarad în garda prusiană. Acest Kramon, care tutuieşte şi pe Rege şi pe Prinţ, e din nefericire *un samsar*, care a reuşit deja câteva lovituri în România. Aşa-şi face Regele de cap.

———

4 octombrie. Englezii nu se împacă încă cu fascismul. O manifestaţie fascistă fiind pusă la cale pe ziua de ieri în Londra, a fost întâmpinată pe tot parcursul ei, chiar şi în cartierele elegante şi bogate din Vest, cu ostilitate şi cu huiduieli. Comuniştii, destul de numeroşi în Londra, au profitat, cum era de aşteptat, de ocazie, ca să dea o şi mai mare amploare tulburărilor. S-au construit baricade şi au fost mai mulţi răniţi. S-au făcut şi arestări în masă.

———

După succesul obţinut prin ultimul său vot, Societatea Naţiunilor a închis, cel puţin întrucât priveşte Adunarea ei Generală, dosarul reclamaţiei spaniole. Problema rămâne însă indirect la ordinea zilei în Consiliu, în faţa căruia se va discuta încă chestiunea securităţii în Mediterana.

———

De la Roma se anunţă că vizita lui Hitler în Italia, ca urmare la invitaţia ce i-a adresat Mussolini în momentul în care a părăsit Germania, nu va vea loc acum, ci în primăvară.

Regele s-a înapoiat aseară de la vânătoare cu Principele Friedrich de Hohenzollern şi cu von Kramon. Sinaia s-a înveselit, norii s-au risipit şi un soare văratec scaldă munţii în lumină.

———

Generalul Gamelin a sosit ieri în capitala vasalilor săi. Cei mai cu vază din aceştia l-au primit, pe brânci, la Gara de Nord. Banchetele şi recepţiile în cinstea stăpânului au început. Stau la Sinaia şi mă abţin sistematic de la ele.

———

Numărul din 25 septembrie al ziarului francez *Excelsior* relatează:

„L.L.A.A.R.R. le *Prince et la Princesse Nicolas de Roumanie*, on eu a dîner á Venise, S.A.R. le Duc de Gênes, S.A.R. la Princesse de Hohenzollern, le Prince et la Princesse de Hohenzollern, le Prince et la Princesse Massimo née Princesse Adelaide de Savoie etc. etc.“.

Tot mai tare Madam Doletti şi decât Consiliul de Coroană, şi decât Coroana şi decât purtătorul de Coroană. Şi când te gândeşti că putoarea lui Dumitrescu Tohan se lăfăieşte şi-şi trage cu Alteţă pe spinarea contribuabililor români, îţi vine să iei bâta.

———

5 octombrie. În faţa generalului Gamelin ca reprezentant al Armatei franceze şi a mareşalului Prezan, s-a dezvelit ieri bustul generalului Berthelot, aşezat în sala cea mare a Muzeului militar. Generalul Berthelot ar fi meritat chiar mai mult; el a fost pentru noi simbolul victoriei şi ne-a adus mai mult decât o armată în 1916 — ne-a adus *încrederea* în noi înşine şi în izbânda finală. La ceremonie asista şi Thierry şi putu-rosul de Jean Boncour. Păcat, căci Franţa lui Blum n-are ce căuta în faţa unui monument ridicat servitorului devotat al altei Franţe, al Franţei care este categorica negaţie a celei de azi, al Franţei de ieri şi de mâine, pe care am iubit-o şi o vom iubi.

———

Dejunat ieri la Posada, la Marta Bibescu. Vorbit de multe — şi mărunte. Din Anglia unde a fost după vizita Regelui, îmi povesteşte că Suveranul nostru a făcut bună impresie. A stat de vorbă cu oameni politici mai însemnaţi, cu gazetarii, cu cocoanele; a fost la „meeting-uri“ mondene, prin cluburi, prin restaurante, prin prăvălii şi a început lumea

să-l cunoască. Încă două-trei vizite ca acestea, şi Carol al II-lea va deveni o figură populară în Londra. Englezii sunt oameni ciudaţi: trebuie să-i frecventezi ca să te priceapă şi să te iubească. Şi Regele a fost mulţumit de vizita lui. Grigorcea şi Matila Ghika-l întâmpinaseră la Paris să-l roage să nu vină la Londra, căci opinia publică nu era încă pregătită să-l primească. Regele a respins însă sugestia oamenilor săi, şi s-a dus. Prezenţa lui a făcut mai mult decât toată străduiala, de aproape un an, a lui Grigorcea şi a lui Ghika. Inoportuna intervenţie din Paris, a celor doi diplomaţi, şi constatarea şubredei lor situaţii la Londra, au cam scăzut entuziasmul Regelui pentru dânşii[1]. De aci ideea înlocuirii lui Grigorcea, şi o oarecare răceală faţă de Matila Ghika, până aci mare favorit.

După ştirile de azi, vina tulburărilor de alaltăieri, la Londra, o duc comuniştii. Tribunalele locale au şi condamnat, prin procedură de urgenţă, un mare număr din ei.

Pretutindeni: în Spania, în Franţa, în Palestina, în Algeria, în China — mâna Moscovei. Asistăm la o adevărată ofensivă a Kominternului. Veni-va şi reacţia?

---

6 octombrie. Anglia nu vrea „Front popular". O moţiune prin care se propunea înfiinţarea unui asemenea front a fost respinsă în congresul Partidului Laburist de la Bournemouth, prin 1 700 000 de voturi contra 300 000 — circa. Mai toţi cei care au luat cuvântul au arătat că împrejurările din Anglia nu erau identice cu cele din Franţa, şi că o alianţă cu comuniştii ar fi dăunătoare Partidului Laburist. Se vede că în Anglia au mai mult bun simţ ca în Franţa, încă.

Arabii răzvrătiţi din Transiordania au făcut să sară în aer, în mai multe locuri conductele de petrol de la Mosul la Caifa. Englezii n-au putut nici măcar să pună mâna pe răufăcători, care s-au făcut nevăzuţi.

O nouă izbucnire de violenţe e aşteptată la Ierusalim, în Palestina muntoasă şi în Transiordania. Evenimentele din Palestina au răsunet în toată lumea arabă, şi nu e exclus ca focul să se întindă şi să dea de lucru englezilor ca deţinători ai mandatelor internaţionale în regiunea tulburată.

---

[1] Marta Bibescu vorbeşte...

Roosevelt a pronunţat un mare discurs la Chicago (cel puţin ca „mare"-l prezintă presa democrată internaţională) prin care spune lumii că nu e mulţumit din cauza anarhiei care domneşte pretutindeni.

Preşedintele american mai adaugă că această stare de lucruri trebuie schimbată, dar nu spune cum. Plină de bunătate, Excelenţa sa se exprimă astfel — dacă textul telegramelor e cel exact:

„Trebuie să respectăm tratatele în sfinţenia lor (se vede că Roosevelt a învăţat ceva de la Stelian Popeşte) şi să urmărim menţinerea (?) moralităţii" — şi

„Trebuie să se facă încercări pozitive (?) pentru salvarea păcii: America detestă războiul (!!!??)". Taci, moi?

Adunarea Societăţii Naţiunilor se va pronunţa astăzi asupra reclamaţiei Guvernului chinez din Nanking. Comisia specială a pregătit un text de rezoluţie, care va fi probabil votat şi care conţine următoarele trei puncte:

1) S.D.N. acordă Chinei sprijin moral (!!).

2) S.D.N. recomandă să nu se ia nici o măsură de natură să împiedice exerciţiul dreptului de legitimă apărare al chinezilor (delicios).

3) S.D.N. invită pe membrii săi să examineze ce măsuri ar putea lua pentru ajutarea Chinei (şi mai delicios!).

Un glumeţ n-ar putea redacta textele Societăţii Naţiunilor cu mai mult haz!

Schacht, a cărui venire la Bucureşti a fost succesiv anunţată şi dezminţită, după cum se certa şi se împăca cu Göring, va fi în cele din urmă oaspele nostru la sfârşitul lui octombrie. Aşa mi se comunică că s-a hotărât definitiv — întrucât poate fi ceva definitiv pe lume.

Printr-o hotărâre ministerială, elevii evrei din şcoala Politehnică şi din şcoala Economiei Rurale, din Varşovia, au fost aşezaţi pe bănci speciale, în sălile de curs. Măsura, care după câte se spune va fi întinsă şi asupra Universităţilor, a făcut o impresie enormă în cercurile ovreieşti din Polonia. Zile din ce în ce mai negre pentru descendenţii lui Israel; s-a mâniat cumplit Elohim pe dânşii!

Acum câteva zile, un submarin necunoscut a atacat în Mediterana vasul britanic „Basilik" fără să-i facă de altmintreli nici un rău. Crucişătorul „Basilik" naviga în şir cu mai multe alte unităţi. Toate vasele au pornit un tir cumplit împotriva submarinului şi l-au urmărit cât au putut. Submarinul a scăpat însă nevătămat. Italienii pretind că submarinul era sovietic, iar Moscova că era italian. La Londra „opinia publică" (recte Van Sittard) e emoţionată şi cere represalii. Contra cui? Trebuie isprăvit mai repede războiul în Spania — asta e soluţia, şi nu e alta.

Azi la ora 4 am fost în audienţă la Vodă. O cerusem fiindcă-mi spusese Condiescu că vrea să mă vadă. L-am găsit cât se poate de bine dispus, stăpân pe sine şi pe ce spunea. Dacă l-ar putea ţine Dumnezeu aşa! Neschimbat, în politica internă ca şi în cea externă. Să vedem ce va face — în curând — când va trebui să treacă de la vorbe la fapte. Noua mea formulă: întâi fapta şi apoi acoperirea în drept, i-a plăcut foarte mult. Ea permite *o alunecare* spre regimul de autoritate fără teatru prealabil şi fără să jigneşti liniştea şi obiceiurile oamenilor. Legile, toate, până şi Constituţia, au devenit elastice; ele pot fi întinse în toate sensurile şi n-au nevoie să fie modificate decât în momentul când sunt gata să crape. Că aş fi preferat o metodă simplă şi francă, nu încape îndoială. Dar pentru aşa ceva trebuie curaj. Pe cale piezişă, *abilitatea* e suficientă — şi din nefericire avem mai multă abilitate decât curaj. Mă întreb chiar, dacă Majestatea Sa va avea la momentul oportun picătura de curaj necesară ca să pună în mişcare „abilitatea" care desigur nu-i lipseşte.

Am vorbit mult politică externă. Vede foarte clar în această rubrică. Rămâne şi aci punctul de întrebare, în ce priveşte hotărârile. Mi-a povestit că ar fi spus la Paris fără înconjur, că răceala incontestabilă din ultima vreme în raporturile dintre România şi Franţa se datora numai atitudinii luate la Paris faţă de Rusia, care, sovietică sau imperialistă a fost, este şi va fi adversarul permanent al României. Dacă Franţa vrea să se arunce în braţele Rusiei, *să tragă consecinţele în ceea ce priveşte România*. Chautemps, Delbos, Daladier, până şi Blum l-au asigurat că niciodată Franţa nu se va da pe mâna Rusiei (?) şi că politica pe care o duceau nu avea alt scop decât să împiedice Sovietele să cadă în braţele Germaniei. Nu le era frică de un tratat între Stalin şi Hitler, dar de o convenţie militară între Statele-Majore ale ambelor ţări (??!). Cu acest prilej Daladier a declarat Regelui *că mândria ministeriatului său era că n-a semnat convenţie militară cu Rusia* ! „Am semnat un tratat de asistenţă — dar un tratat de asistenţă fără convenţie militară nu face două parale, pe când o convenţie militară e oportună şi fără tratat!" Pe lângă aceste neaşteptate declaraţii auzite din gura lui Daladier, Regele pretinde că ar fi constatat *o foarte serioasă preocupare de restaurare monarhică, la conducătorii Republicii, în favoarea Contelui de Paris*. Ascultam şi nu-mi venea să cred. Regele pretinde că până şi paiaţa de extremă stângă Paul Boncour nu excludea o asemenea soluţie! Tare trebuie să fie speriaţi de comunism conducătorii regimului, ca să ajungă fie şi numai să vorbească de asemenea posibilităţi! Eu unul tot nu cred într-un reviriment spre dreapta în Franţa; franţuzii sunt prea otrăviţi şi n-au ajuns încă în fundul prăpastiei.

Pentru prima dată Regele mi-a vorbit şi de uniunea personală cu Polonia. Ar fi încântat să se facă; ar fi un lucru mare. Cu Polonia ne înţelegem bine, mai ales în fond; în formă, sunt câteodată cam repezi la mişcare şi despotici. Cum au ei politica lor locală, o avem şi noi pe a noastră; în linii generale ambele politici se potrivesc de minune — trebuie numai puţină înţelegere şi puţină răbdare de o parte şi de alta.

Regele mi-a vorbit cu entuziasm de opera lui Salazar în Portugalia. Am profitat de ocazie să-l împing puţin de umeri, în direcţia cea bună. Trecând la Cehoslovacia mi-a spus mult bine de Hodza, care ar fi un drotoş inteligent. Îmi e greu să cred. Pe Krofta-l consideră şi Regele ca un dobitoc, şi tot astfel l-ar considera şi Hodza, care ar fi spus despre dânsul: „E un biet profesor prost!".

La 28 octombrie, cu prilejul aniversării Voievodului Mihai şi înălţarea la gradul de sublocotenent, vor fi mari serbări la Sinaia, la care vor asista Prinţul Paul al Iugoslaviei, Prinţul Moştenitor al Suediei, Mareşalul Rudz-Smigly şi alţi invitaţi de seamă.

Regele mi-a părut încântat şi de voiajul său la Londra. La primăvară va merge în vizită oficială în Anglia.

Toate-s bune — *numai să fie bine* !

---

7 octombrie. Primul avion italian al liniei comerciale Roma–Belgrad–Bucureşti a sosit de la Roma, în 3 ore 50 minute, cu oprire la Venezia şi la Belgrad. În presa italiană, articole entuziaste pentru noua legătură între cele două „sorelle latine" şi pline de recunoştinţă pentru frumoasa primire ce s-a făcut aviatorilor italieni la Bucureşti. Ziarul fascist *Popolo d'Italia* vede în această legătură o îndrumare spre raporturi politice mai intime şi face constatarea că deocamdată „aripile Littoriei au apropiat Tibrul de Dunăre".

În curând se vor inaugura alte două linii aeriene directe: București–Milano și București–Sofia–Atena. Capitala noastră va deveni astfel un centru de comunicări aeriene de primă importanță.

———

Italia n-a dat încă răspunsul său la invitația Franței și Angliei pentru conferința tripartită privitoare la afacerile Spaniei. Din câte s-au aflat la Roma, răspunsul va fi remis astăzi, și va fi conciliant. Italia nu se va pronunța contra retragerii voluntarilor, dar va cere să se retragă *toți* voluntarii, după ambele fronturi, precum și elementele politice (sovietice) care îndrumează acțiunea Guvernului de la Valencia. Italia va mai cere și convocarea Germaniei, deoarece „axa Roma–Berlin trebuie să fie reprezentată la conferință în întregul ei, sau deloc".

Adunarea generală a S.D.N-ului a votat propunerile Comisiei speciale în chestiunea chinezească, așa încât Geneva socotește că a rezolvat problema ce i s-a spus! De rușine, s-a cerut însă convocarea unei conferințe speciale la Londra, la care au și fost invitate toate țările interesate în Extremul Orient. Se speră că, conferința se va putea întruni în termen scurt — poate chiar până în 15 zile. Așa încât pertractările vor continua, paralel cu războiul. E probabil însă că războiul se va sfârși înaintea pertractărilor!

———

8 octombrie. Ziarele descriu furtuni catastrofale în Franța și Italia. Mai ales în Italia unde linii ferate au fost întrerupte și poduri prăbușite. Aceleași cataclisme s-au dezlănțuit și în China de Nord; apa a ajuns pe alocuri până la brâul oamenilor, și toate operațiunile militare au fost întrerupte.

———

Discursul „senzațional" al lui Roosevelt a descătușat o altă furtună, în presa democratică din lumea întreagă. Sabăț-goii cer ca de la vorbe să se treacă la fapte; adică cum? Să se facă război Japoniei și Italiei, ca să se împiedice războiul în China și în Spania? Ar fi caraghios — și tragic. Din nefericire sunt tot numai vorbe. Ofensiva presei democratice e bineînțeles însoțită de informații „din izvoarele cele mai sigure", dar în realitate plăsmuite de imaginația „umanitarilor" afiliați secerei și ciocanului. Vâlvă multă, cancanuri — și zgomot inutil.

———

Măsurile energice luate de englezi au restabilit — pentru moment — liniștea în Palestina. Ce zice Democrația despre această aplicare a metodelor dictatoriale?

———

Comunitățile evreiești din Polonia au protestat pe lângă Guvern împotriva măsurii Ministerului Instrucției cu băncile rezervate în școlile superioare, jidanilor. Guvernul a declarat că măsura a fost luată pentru menținerea liniștii, și a menținut-o. Israel trece pretutindeni prin momente grele. Ca mâine va veni și rândul Franței și Angliei, în lupta de emancipare a populațiilor băștinașe împotriva străinilor copleșitori.

———

9 octombrie. După Roosevelt, i-a tras și nenea Chamberlain un discurs senzațional, la congresul Partidului Conservator ținut la Scarborough. A repetat toate clișeele cunoscute; și-a exprimat indignarea împotriva banditților care bombardează femei și copii, împotriva celor care-și nesocotesc semnătura și calcă tratatele și convențiile — și a cerut să se ia măsuri pentru salvarea civilizației și pentru asigurarea libertăților individuale și colective. A lăudat pe Rossevelt, a lăudat pe Eden și s-a declarat solidar cu ei — ca să ajungă *în concluzie* la această perlă: *ar fi cu desăvârșire prematur ca Guvernul britanic să se angajeze pe o cale oarecare*! Probabil că după această curajoasă declarație, adunarea a cântat în cor: Rule Britannia!

———

Printr-un decret-lege se înființează „Straja Țării" și se desființează O.E.T.R., a cărui zgomotoasă viață va fi fost scurtă. Deși cam complicată, noua lege e bună, sau mai exact binevenită. Noua instituție, autonomă e pusă pe picior de Minister și va avea să se ocupe cu educația tineretului de la 7 la 21 de ani. Toți tinerii, de ambele sexe, între aceste două vârste sunt înscriși obligator în „Straja Țării", din care vor face pe viitor parte și toate asociațiile sportive sau cu caracter cultural ce vor fi afiliate pe bază de regulament. Ne îndrumăm spre metodele hitleriste și fasciste care au dat rezultate minunate în Germania și în Italia — numai că în aceste două țări *există o bază morală, pe care nu o văd la noi.*

———

A murit generalul Zizi Cantacuzino, după grele suferințe. Lunea trecută îmi spusese cumnatu-său, Dinu Arion, că nu mai avea decât câ-

teva zile de trăit. L-a doborât un cancer al stomacului, care s-a generalizat în cursul verii.

Cu toată ţicneala lui, cu toate scăderile lui intelectuale şi morale, e o mare pierdere pentru Garda de Fier. Era un steag şi un nume, şi se devotase ideii legionare până la sacrificiu. Ne-am cunoscut la şcoală, mi-a fost simpatic şi am fost totdeauna prieteni.

De la fustele Prinţeselor şi până la bordeiele cuiburilor Codreniste, Zizi Cantacuzino a trecut prin toate şi în timpul războiului nu şi-a pătat nici panaşul, nici conştiinţa. Rănit, a jucat chiar rol de erou legendar. Viaţa lui ar merita să fie scrisă: s-ar citi ca un roman al lui Alexandru Dumas tatăl.

———

10 octombrie. Guţă Tătărescu s-a dus să facă teatru pe graniţa de Vest. Primit cu toate onorurile electorale la Oradea Mare, „a purces“ la inspectarea *fortificaţiilor* ridicate pe frontiera dinspre Ungaria. Ce pot fi aceste fortificaţii când ştiut este că asemenea lucrări necesită miliarde, îşi poate închipui fiecine. Probabil că s-a săpat un şanţ pentru scurgerea apelor. De altmintreli orice ban cheltuit pentru apărarea frontierei dinspre Ungaria, e ban aruncat în vânt. Noi nu vom ataca Ungaria niciodată, căci nu mai avem pentru ce, iar Ungaria — care ar avea pentru ce — nu ne va ataca nici ea vreodată deoarece ştie că va fi luată între trei focuri. Nu doară fiindcă Iugoslavia şi Cehoslovacia sunt aliaţii noştri, dar fiindcă fiecare din aceste două ţări *are de apărat* aceeaşi poziţie ca noi. Atunci? Farsă — şi prilej pentru trâmbiţaşul Guţă să mai sune încă o dată adunarea partizanilor în jurul „marii opere de apărare efectuată de Guvernul actual“. Ce scârbă!

Domnul Stelian Popescu, apărătorul libertăţilor şi graniţelor noastre, dictatorul conştiinţelor româneşti (vezi articolele zilnice din *Lumea Românească*!) a binevoit să aprobe fără restricţie opera săvârşită de dl Tătărescu, şi patrioticele dsale cuvinte. Vorba românului: corb la corb nu scoate ochii!

———

Răspunsul Italiei la invitaţia Franţei şi Angliei a fost dat. Conciliant în formă, e foarte categoric în fond. Guvernul fascist refuză să ia parte la orice discuţie *în trei*, adică fără Germania, şi socoteşte că problema spaniolă nu poate fi discutată decât în sânul Comitetului de neintervenţie de la Londra, alcătuit tocmai în acest scop. În faţa acestui comitet,

Italia e gata să discute şi chestia retragerii voluntarilor, pe care însuşi Guvernul italian a pus-o în 1936.

Cioclii presei democratice socotesc situaţia gravă, în urma refuzului Italiei — şi anunţă evenimente importante pentru săptămâna viitoare. Pârţ, pârţ, pârţ...

———

Garda de Fier va celebra funerariile lui Zizi Cantacuzino, marţi, cu mare alai. Va fi o manifestare politică. De câtva timp, Garda nu mai foloseşte decât înmormântările pentru manifestările sale politice. Mai bine înmormântări decât onoruri... Deocamdată Zelea Codreanu dă ordine şi comunicate prin presă. N-a fost oare dizolvată Garda de Fier, şi nu e pasibil de puşcărie orice membru al unei organizaţii dizolvate, care mai încearcă să activeze pe terenul interzis?

Semne de criză: toate alegerile comunale sorocite pentru sfârşitul lui octombrie, au fost amânate *sine die*. Decretele de prorogare a Camerelor, până la 15 noiembrie, au apărut.

———

Guvernul englez publică un comunicat din care reiese că crucişătorul „Basilik“ n-a fost niciodată atacat de vreun submarin. Aşa ar rezulta din ancheta ordonată de Amiralitate. Două ipoteze: sau Guvernul englez vrea să întindă muşamaua asupra acestei afaceri, sau ştirea falsă a fost plăsmuită de agenţiile telegrafice bolşevice, pentru a tulbura raporturile dintre Italia şi Anglia în momentul tocmai în care se întrevedea o posibilitate de înţelegere între cele două ţări.

———

Execuţiile se ţin lanţ în Rusia. Câtă vreme îşi va mai putea duce crucea acest nenorocit popor?

———

Lumea face mare haz de o butadă *a mea,* privitoare la Iorga: „Ca să liniştească pe nebun, Regele ar trebui să-l numească Prim-Ministru *honoris causa*! Gluma e amuzantă, numai că n-am făcut-o *eu*.

———

Văzut aseară pe doctorul Angelescu. E bine. Nu mai are temperatură şi se scoală din pat. Vrea să meargă la sfârşitul săptămânii la Si-

naia, să vadă pe Rege şi să-i spună verde că „numai un Guvern de autoritate cu înlăturarea partidelor poate să mai scape ţara". E convins că în nici un caz Regele nu va chema pe ţărănişti şi pe Mihalache. Omul providenţial aş fi eu (ha! ha! ha!). Ar vrea şi dânsul să facă parte din viitoarea formaţie. Ca element de energie, probabil. L-am împins să se agite.

---

11 octombrie. Manevrele regale au început ieri în regiunea Sibiului, pe ploaie şi cu unităţi fictive. Realităţi sunt numai Majestatea Sa, generalul oaspe Gamelin, trufia Guvernului, şi milioanele aruncate în vânt.

Lupta între comunism şi fascism se înteţeşte în Anglia. La o întrunire mare ţinută la Liverpool, de fascişti, s-a încins bătaie mare. Se zice că chiar Sir Oswald Mosley, şeful fasciştilor ar fi fost lovit. Această încăierare, venită după cea din Londra de acum câteva zile, e simptomatică.

Refuzul Italiei de a participa la conferinţa tripartită continuă să fie viu comentat în cercurile politice occidentale. Tonul presei franceze şi engleze este însă mai calm. Cu rea credinţă, presa franceză afirmă că străduinţele Guvernelor din Paris şi din Londra nu tind să favorizeze unul sau altul din partidele în luptă în Spania ci numai să asigure siguranţa comunicaţiilor franceze şi engleze în Mediterana. Or, niciodată aceste comunicaţii n-au fost ameninţate ci numai transporturile mai totodeauna sovietice, către porturile comuniste spaniole. Atunci?

Multă trăncăneală în jurul mergerii sau nemergerii lui Maniu la serbările de joi 14 octombrie la Alba Iulia![1] Prietenii lui Mihalache declară „că-l aduc" pe Maniu la Canossa, că se va împăca cu Regele şi că rezultatul va fi... un Minister Maniu!!! Toate sunt posibile în ţara noastră sub domnia lui Carol al II-lea, dar totuşi cred *că asta nu* . Mai întâi, aşa cum îl cunosc pe Maniu, nu-mi pare probabil, chiar de va merge la

[1] Joi 14 octombrie se va dezveli cu mare alai la Alba Iulia monumentul lui Horia, Cloşca şi Crişan. Va asista la serbare Regele şi tot Guvernul. După dezvelire va avea loc un dejun la care au fost invitaţi toţi foştii primi-miniştri şi şefii de partide. Toţi se vor înghesui pe lângă Majestatea Sa...

Alba Iulia, să „abzică" de la punctul său de vedere. Prietenii lui Maniu susţin chiar că nici măcar „mergerea" la Alba Iulia nu e hotărâtă!

Pare că s-a pus în mişcare o acţiune, prin Kerciu, omul lui Mihai Popovici şi tovarăşul de chef al lui Puşcariu, cel cu „influenţă" în momentul de faţă pe lângă dna Lupescu, pentru o împăcare între Rege şi Maniu. Cred însă că Regele — dacă Maniu se va supune — se va mulţumi să-i bage nasul în c...t, şi apoi îi va da cu piciorul.

---

12 octombrie. Încep să vină rezultatele alegerilor cantonale din Franţa. Teama unei noi alunecări spre stânga nu s-a realizat. Dimpotrivă, la primul scrutin socialiştii au pierdut 100 000 de voturi din 850 000 câte au avut în alegerile generale trecute, comuniştii vreo 50 000. Radicalii au câştigat aproape 200 000 de voturi, de asemenea şi partidele dinspre dreapta, căci au fost mai mulţi votanţi. Un rezultat precis şi o orientare exactă nu se vor putea avea decât după scrutinul de duminica viitoare, căci sunt foarte multe balotaje. Cât se ştie până acum, nu e prea rău.

Răspunsul italian a tulburat socotelile Londrei şi Parisului. Consultaţii, susurări, vorbărie şi intrigărie între augurii englezi şi francezi. E cert că cele două Puteri democratice nu vor reacţiona nici cu violenţă, nici cu imprudenţă. Pare deja sigur că graniţa franco-spaniolă *nu* va fi deschisă, Italia declară că faptul ar lăsa-o de altmintreli complectamente indiferentă, căci cu aşa-zisa închidere a graniţei tot se scurg în Spania şi oameni, şi material şi provizii. O telegramă neoficială din Paris vorbeşte de posibilitatea ocupării insulei Minorca, de către anglo-francezi, ca să împiedice pe italieni să o ocupe ei.

În China vremea rea a întrerupt oarecum operaţiile. Cade apă — şi avioane ruseşti. Moscova a hotărât să mai trimită pe frontul chinezesc 260 de avioane.

Generalul Milch însoţit de „asul" de război Udet şi-a terminat vizita în Franţa şi trece în Anglia. E ciudat ce se întâmplă cu prilejul acestei călătorii a aviatorilor germani: pretutindeni în Franţa au fost primiţi cu

alai şi cu entuziasm. Se poate aproape vorbi de o fraternitate de arme afişată. Şi în acest răstimp presa democratică-iudaică pariziană împroşcă Germania şi pe Hitler cu înjurături!

Şi-a pierdut lumea minţile.

Sir Albert Stern (bancherul) a sosit în Bucureşti pentru afacerile Stelei Române şi-mi povesteşte că înainte de a pleca din Londra a văzut pe ambasadorul englez de la Moscova care i-a spus că lucrurile merg foarte prost în Rusia Sovietică. Execuţiile se ţin lanţ. Vorbeşti cu un om şi a doua zi afli că a dispărut. Bărbaţi şi femei. E o stare de exasperare şi de tensiune nervoasă care nu poate dura.

---

13 octombrie. Ieri după amiază a avut loc înmormântarea lui Zizi Cantacuzino. O lume imensă, impresionantă. Coroană şi un aghiotant din partea Regelui, cavalerii Mihai Viteazul, generalul Ilasievici, ministru de Război — şi mulţi militari şi preoţi. Ministerul de Interne interzicând cămaşa verde, mulţi legionari purtau *mantale de ploaie verzi* (!). Cei astfel îmbrăcaţi au defilat în formaţie de cruce. Bietul Zizi care şi-a trăit aproape toată viaţa sub „ipostază" de paiaţă, a sfârşit în apoteoză de erou. Să fie forţa unui curent imbecil, sau a unei idei salvatoare?

Ieri, la Consiliul Societăţii Titan-Nădrag, Auschnit m-a întrebat dacă n-ar fi cazul să convocăm un consiliu la „Reşiţa" pentru o dezminţire de dat *Universului* care afirmă că campania colonelului Petrescu e făcută cu banii Reşiţei sau ai lui Auschnit. Am fost categoric de părere că nu. Şnapanul de Stelian Popescu atâta aştepta: polemică. La părerea mea au aderat toţi cei prezenţi.

În împrejurimile Braşovului, şi la Sinaia, pe Valea Rea — a nins. Unde sunt predicţiile de toamnă lungă? La Bucureşti, frig şi ploaie, vreme de sfârşit de noiembrie.

Legionarii, cu Zelea Codreanu în frunte („Senatul", „tovarăşii Bunei Vestiri", „Funcţiunile" — !!!), s-au întrunit aseară şi au proclamat

preşedinte al Partidului „Totul pentru Ţară", în locul lui Zizi Cantacuzino, pe inginerul Clime, unul din voluntarii din Spania. Au votat în acelaşi timp o moţiune prin care-*i interzic a lua, în această calitate de preşedinte, orice contact cu autorităţile sau „cu lumea oficială"* (adică cu Regele!). Partidul nu va discuta cu aceste organe decât prin *delegaţi* (numiţi bineînţeles numai cu cunoştinţa şi autorizaţia lui Zelea Codreanu).

Tătărescu a pus pe Sibiceanu, şeful său de cabinet, să cheme Bădăcinul la telefon şi să întrebe pe Maniu dacă vine la Alba Iulia (în vederea plasărilor la masă). Maniu a răspuns: „No, dragule, cum pot să ştiu eu luni ce am să fac joi?". Răspuns tipic „á la Maniu"! Ieri-seară s-a hotărât însă, şi ziarele anunţă că dl Jules-Mulès-Pulès Maniu nu va merge la Alba Iulia, deoarece trebuie să stea la capătul surorii sale, operată de apendicită! Nici fute-vânt Iorga nu va merge. Vor plânge şi pietrele!

În Italia se sărbătoresc cu mare alai, la Genova, 545 de ani de la descoperirea Americii de către Cristof Columb. Cum trece vremea!

Un pact de neagresiune va fi semnat zilele acestea între Germania şi Belgia. O convenţie care va înlocui fostul tratat de recunoaştere a neutralităţii Belgiei. O va respecta oare Germania mai mult decât a respectat, în 1914, tratatul?

După ziarele franceze, care trebuie să fie informate, din 24 de membri ai Comitetului Central Comunist care a condus revoluţia bolşevică din 1917, numai 4 mai sunt în viaţă, iar dintre cei dispăruţi, numai Lenin a murit de moarte naturală. Ca Saturn, Revoluţia îşi mănâncă copiii.

Tratatul de amiciţie franco-iugoslav a fost reînnoit. Stoiadinovici a fost la Paris şi a semnat noul document. Ziarele franceze sunt încântate. Făţărnicia e cea mai bună metodă în politică — ea mulţumeşte pe toată lumea.

Ieri a apărut un decret-lege prin care debitorii agricoli şi urbani, care n-au putut încă să-şi pună creditorii de acord, sunt scoşi din beneficiul conversiunii. E probabil că decretul va tulbura din nou lumea datornicilor.

La Constanţa, grav accident de cale ferată. Un tren de marfă s-a rupt în două la coborâşul de la Palas la Port, şi coada trenului greşit îndrumată pe o linie de garaj s-a izbit de o maşină de manevră. Sunt 2 morţi, 8 răniţi şi o mulţime de vagoane sfărâmate. Paguba ar fi de 15 milioane.

Malahie formidabilă la Paris şi la Londra pe chestia spaniolă. Francujii îndârjiţi au trimis o notă englezilor, prin care le cer consimţământul la deschiderea graniţei spre Spania. Eden caută o formulă împăciuitoare. Delbos îi ţine lumânarea. Gazetarii mâzgălesc hârtie — şi toate rămân cum erau.

---

16 octombrie. Înapoiat azi-noapte la ora 12 1/2 de la Alba Iulia. Călătoria a fost prelungită cu o zi, printr-o neaşteptată invitaţie a Regelui la defilarea trupelor din Sibiu, defilare ce a încununat manevrele.

Am plecat din Bucureşti miercuri seara 13 octombrie cu un tren ministerial compus din vagoane cu paturi, în care de altmintreli ne-am plătit fiecare locul. Fuseseră poftiţi în afară de Guvern, foştii miniştri şi subsecretari de Stat, precum şi înalţi demnitari ai Statului. Iminenţa crizei ministeriale, al cărui soroc se apropie, căci toată lumea îşi dă seamă că Camerele nu se mai pot deschide şi că noul Guvern va trebui să fie înscăunat înainte de 15 noiembrie, a înnebunit întreg vicleimul nostru politic. Dacă Barrès ar mai fi trăit, şi ar fi fost cu noi în acel tren al ambiţiilor exasperate, ar fi putut cânta din nou şi pe altă strună „Leurs Ames"! Erau vreo 25-30 de foşti miniştri şi subminiştri, mai multă pleavă decât floare, şi fiecare cu gândul pironit la ciolanul de mâine. Nu era unul care să nu râvnească o pleaşcă; cei mai mulţi erau chiar siguri, sau aproape siguri că vor apuca un portofoliu cu dinţii. Nu vorbeau decât de dezlegarea crizei, şi aveau formulele lor, pe grupuri. Cei mai ahtiaţi erau vaidiştii; naţional-ţărăniştii cam posomorâţi şi faţa lor întunecată contrasta cu siguranţa verbală afişată. Mai toţi, în convingerea lor *că eu trebuia să ştiu ceva*! îmi dau târcoale, şi timp de

două ore a trebuit să primesc succesiv, în cabina mea, vizitele viitorilor miniştri, de la D.R. Ioaniţescu până la Goga. Le-am spus la toţi că habar n-aveam de formula la care se va opri Regele şi fiecăruia în parte, că nu putea fi pusă nici o formulă în picioare fără dânsul. Am distribuit astfel — ce mă costa? — vreo 30 de fotolii şi strapontine, şi oamenii au părut „de acord" cum zicea defunctul Mişu Deşliu.

Trenul ce ducea speranţele României de mâine a sosit joi dimineaţa în Alba Iulia. Programul comporta un parastas solemn în Biserica Încoronării, dezvelirea monumentului celor 3 martiri, defilarea delegaţiilor rurale locale în portul lor tradiţional şi un dejun „de gală" în sala Unirii. Prima impresie, pe care cele văzute în tot cursul n-au făcut decât să o întărească, se poate rezuma în două cuvinte: lipsă de organizaţie şi lipsă de entuziasm. Automobile în gară erau, şi m-am urcat într-unul cu Radian, dar conducătorul nu ştia nici unde, nici pe unde să meargă. Sergenţii de oraş şi jandarmii întrebaţi în treacăt ne răspundeau: „Nu ştim, nu suntem de aci!" Am ajuns în fine sus în cetate, după lungi înconjurări, săltând prin hopuri şi pleşcăind prin băltoace. De la gară şi până în centru, lume *relativ* puţină, adusă şi tăcută. Coloanele erau masate undeva într-o mahala şi aşteptau „ţignalul" pentru defilare.

La biserică lume puţină şi serviciul scurt. De acolo am plecat pe jos, în urma Regelui, şi ne-am dus pe platforma din afară de cetate, în faţa Porţii principale, ce domină oraşul şi valea Mureşului. E unul din cele mai frumoase locuri din România; Poarta Cetăţii e o minune ca proporţii şi ca decoraţiune arhitectonică, iar priveliştea întinsă şi frumoasă. Acolo, a fost ridicat monumentul, un obelisc de piatră, meschin în comparaţie cu masa impunătoare a zidurilor vecine. Autorul monumentului *e un ungur*, dl Fekete, ales de secţia locală a Astrei Române, care a luat iniţiativa ridicării monumentului! Monumentul *ridicat în România întregită* în memoria iobagilor striviţi de unguri şi răsculaţi împotriva lor, încredinţat aceloraşi mâini blestemate care au învârtit roata pe grumazul martirilor — iată până unde ne-a putut coborî regimul tuturor compromisurilor morale! Fekete şi-a îndeplint misiunea în bun maghiar: figurile celor trei eroi ai redeşteptării noastre naţionale ocupă un spaţiu restrâns, în relief, într-un cadru pătrat *pe dosul* monumentului, iar de pe faţa acestuia se desprinde, ca şi cum ar încerca să arunce asupra oraşului şi asupra întregului ţinut ca să-l recucerească, geniul tutelar al hoardelor hunice, cu faţa lui hidoasă. E o ruşine fără precedent! Şi se găsesc oameni care să creadă că acea faţă fără vlagă *ar putea* simboliza şi avântul de eliberare al unui neam oropsit ce-şi caută mântuirea!

În fața acestui dubios monument am fost siliți să înghițim patru interminabile discursuri: au vorbit pe rând, banal și sonor, mitropolitul Ardealului Bălan, Valer Pop, Lapedatu Alexandru și un necunoscut în numele Astrei. Discursul lui Lapedatu nu fusese la început „luat în considerație" dar președintele Senatului „s-a insinuat" din motive politice. Între dânsul și Valer Pop e luptă aprigă pentru șefia liberală a Ardealului. Pop vrea să detroneze pe Lapedatu, șef fără suflet și fără putere. Serbările de la Alba Iulia au fost puse la cale de domnul Valer (de curând înscăunat șef al organizației liberale din județul Alba) în scopul unei îndoite lovituri: una lui Lapedatu, exclus de la „onoruri" în ziua serbării prin grija stăpânirii — alta lui Maniu exclus de la serbare însăși prin încăpățânarea lui. După planurile dlui Valer, Lapedatu trebuia să-și piardă astfel prestigiul de șef în situația secundară în care s-ar fi găsit pus, iar Maniu popularitatea, în județul care l-a ales constant, de când s-a prezentat în fața urnelor, încă sub regimul unguresc. Viitorul ne va arăta dacă „planul" a reușit cu privire la Maniu; în ce privește pe Lapedatu, acesta l-a dejucat, căci a luat cuvântul și a vorbit de sus. Discursul lui Valer Pop n-ar fi fost din cele mai proaste, căci șmecherul nu e lipsit de darul vorbii, dacă nu l-ar fi declamat ca un actor de provincie și dacă n-ar fi introdus într-însul „tremurătura *moleculară*" (sic) ca să caracterizeze emoția poporului românesc față de acțiunea lui Horia. În această zi Valer Pop a dat luptă, asta e cert; dar tot atât de cert e că a pierdut bătălia. Poate va câștiga altele, căci e tânăr și pișicher pe când Lapedatu e bătrân, bolnav de cord și lipsit de curaj, dacă nu de șiretlic. La masă, nu m-am putut împiedica să-mi plătesc capul amicului Valer. Sta de cealaltă parte a mesei, alături de Inculeț și de Nistor, adversarii săi „intimi" și după ce am degustat cu toții excelentele icre proaspete, am spus în gura mare: „Frumoasă serbare! Totul a mers perfect! Organizație exemplară în toate (vorbă să fie!) până și la masă! Trebuie să felicităm pe Lapedatu!!" La început, Pop bea lapte, la sfârșit era să se înece. Inculeț și Nistor râdeau cu hohote!

După inaugurarea monumentului (jandarmii au făcut zel, și n-au lăsat nici pe Vaida, nici pe Mihalache să se apropie și a trebuit intervenție de Sus ca să poată trece cordonul), ne-am coborât cu toții jos pe piață, unde a avut loc un nesfârșit defileu de străjeri, de pușlamale, și de câteva delegații sătești, singurele interesante cu costumele lor tradiționale. În general lipsă de vlagă. Se simțea că toată lumea aceasta *nu venise ci fusese adusă*. A fost și un moment comic, când a defilat cu jobenul în mână escrocul Manoilescu în fruntea minerilor de la Șoricani...

La masă, sau mai exact după masă, Tătărescu a citit o frumoasă cuvântare. Limba românească curată, fraze bine cântărite și un minim de banalități. A răspuns Regele. Regele are cusurul de a improviza și de a nu citi. E un cusur, fiindcă-l fură limba și spune poate mai multe decât ar vrea să spună. Cu câte a spus, a nemulțumit pe Mihalache și pe țărăniști, care au văzut în cuvintele Suveranului o indicație împotriva unui viitor Guvern de partid. În fapt nu era lucru mare, dar dlor sunt foarte sensibili în această privință. Regele era foarte bine dispus și a glumit tot timpul mesei. După cafea s-a întors spre mine — mă despărțeau de dânsul Prințul de Hohenzollern și generalul Văitoianu — și m-a întrebat dacă vin la Sibiu pentru revista de a doua zi. „Nu sunt invitat, Sire" a fost răspunsul meu, la care Majestatea Sa a ripostat: „ Dar bine, te invit eu!" și după câteva clipe: „Spune-i și lui Mihalache să vină!" (era așezat mai la vale de mine). Mihalache s-a cam strâmbat, nu mistuise încă discursul, și mi-a spus că are treabă la București. „Și eu am la Sinaia, îți transmit invitația Regelui, dta faci ce vrei!". Protestarea a fost numai de formă căci a doua zi, dl Jean Michel a fost de față la revistă. Regele a mai poftit și pe Vaida, pe Goga, pe Iunian, pe Gheorghe Brătianu și pe Grigore Sifilipescu (!).

Plecasem din București cu intenția să mă înapoiez joi seara la Sinaia și iată că invitația Regelui îmi schimbă planurile. Noroc că luasem rufe pe două zile. Inculeț m-a poftit în vagonul lui în care am și dormit în gara Sibiului, unde am ajuns abia la ora 9 seara, căci am întârziat mult cu pornirea din Alba Iulia.

Nu mersesem la Alba Iulia decât ca să nu fiu clasat în tagma paraponisiților: Maniu, Iorga și Averescu. După mai multe tergiversări, Maniu a hotărât în cele din urmă să nu meargă „ca să nu facă concurență de popularitate Regelui"; Iorga și-a refuzat concursul fiindcă i se pusese pe invitație „fost prim-ministru", pe câtă vreme paranoicul înțelegea să fie „rugat" ca „profet al Neamului". Nu știu pentru ce n-a venit Averescu; probabil fiindcă era obosit. S-a făcut timp de 15 zile o vâlvă enormă în jurul „mergerii" sau „nemergerii" la Alba Iulia, fiindcă la noi se face din toate politică, și m-am decis „să merg" numai ca să nu aud toate motivele pentru care „nu am mers" deși în realitate n-ar fi fost decât unul: plictiseala unei deplasări. Nu mi-a părut însă rău de osteneală: fețele domnilor în mijlocul cărora am călătorit și am petrecut m-au răsplătit cu vârf.

Neplăcută n-a fost nici deplasarea la Sibiu; am avut noroc, n-a plouat, frigul a fost suportabil și ospitalitatea pe care mi-a dat-o Inculeț în

vagonul său — boierească. În vagon cu noi au mai fost şi Goga şi Iunian. Deşi n-am sosit la Sibiu decât după ora 9, Goga, Iunian şi cu mine ne-am dus la Andronic (hotel Bulevard) să îmbucăm ceva. Acolo am dat de Gheorghe Brătianu şi ne-am aşezat cu toţii la o masă. Prezenţa noastră a făcut bineînţeles senzaţie şi probabil că ziariştii locali au şi văzut realizate 3 sau 4 fuziuni — iar publicul din birt Guvernul de mâine! După masă, Goga ne-a plimbat prin colţurile pitoreşti ale oraşului, pe care-l cunoaşte bine, căci s-a împărtăşit din sufletul lui. Sibiul, noaptea, pe lumina lunii e impresionant. E mult mai frumos ca Braşovul sau Sighişoara. Anumite privelişti — mi-au reamintit Insbruck-ul şi Salzburg-ul.

Revista a fost frumoasă, deşi sufla un vânt rece. În tribuna improvizată, pentru public, în primele rânduri Didina Cancatuzino, flancată de Chouche Ghika şi de dna Rosetti-Ralet. Vitalitatea şi vanitatea acestei femei sunt de necrezut. Copleşită de boli, jumătate moartă, îşi plimbă fibronul şi pacostele pretutindeni, numai să fie văzută şi pusă la gazetă. Voi trăi eu oare să mai văd un praznic fără Didina?

Deşi obosite de opt zile de manevre în ploaie şi vânt, trupele s-au prezentat frumos, vioaie şi curate. Rezistenţa la tăvăleală e virtutea caracteristică soldatului român. Au defilat şi o sumedenie de „unelte" noi, tunuri grele de 120, obuziere de 105, şi unele şi altele trase de tractoare agricole din seria adusă de Ministerul de Agricultură — tunuri antiaeriene englezeşti, tankete cehoslovace şi câte altele. Aeroplane multe (se zice peste 200) au zburat peste capetele noastre. Manevrele au ieşit binişor; generalul Ciupercă, comandantul partidei roşii, s-ar fi distins. Am întrebat pe un general deştept dacă impresia lui Gamelin a fost bună: „Cred că da — mi-a răspuns generalul — căci se aştepta la mai rău!" Delicioasă formulă de reţinut.

După revistă, Regele ne-a poftit la dejunul de fine de manevre, la Cercul Militar — fostul „cazin" al armatei austro-ungar. O casă veche şi simpatică, cu o sală mare în stil Biedermayer, tipic austriacă, din care a dispărut aquila cu două capete, dar de pe pereţii căreia se desprind vechile şi nobilele tradiţii ale Imperiului. Nimic unguresc, nici o notă cât de atenuată a spiritului mongolic. Cu toate străduinţele Regelui de a reînvia, prin disciplină, fast şi livrele spiritul Hohenzollernilor prusaci, şi protocolul întrunirilor şi meselor „de manevre" imperiale, ofiţerimea noastră se adaptează greu vechiului cadru. Ca şi sobele de teracotă căcănie şi lustrul de bronz, infect de altmintreli, ce necinstesc imaculatele ziduri albe înviorate printr-o discretă decoraţiune de stucuri poleite din epoca lui Josef al II-lea. Masa a fost bună, dar discursurile proaste. Generalul de lemn Ilasievici a fost de o platitudine nepermisă faţă de Rege („avem *cel mai mare Rege*, prin urmare, etc. etc."), iar Regele de o platitudine inutilă faţă de generalul Gamelin, care a tăcut..

După masă, Regele, care băuse trei-patru pahare prea mult, şi-a manifestat veselia în mod prea familiar faţă de cei din jurul său. Încântat că se putuse juca de-a soldaţii sub ochii generalisimului francez, şi-a uitat că era Hohenzollern şi Rege şi s-a dat la glume cu unul şi cu altul. A înaintat locotenent-colonel pe dl Guţă şi ne-a silit să bem cu toţii în sănătatea lui. Cu acest prilej Mihalache şi-a permis o ieşire de prost gust, dar care dovedeşte o dată mai mult cât venin e într-însul. Ne povestise mai înainte, că fusese înaintat maior (în rezervă) o dată cu Tătărescu „ca să nu se zică că, primul ministru a fost înaintat singur, sau ca să dezarmeze eventuale critici ce ar fi putut să se nască", şi nu s-a sfiit să facă aluzie la această „dibăcie", în momentul în care Regele a ridicat paharul în sănătatea primului său sfetnic. Într-adevăr, îndată ce s-a aşezat Regele, s-a ridicat dsa şi cu un rânjet de om rău, a lăsat să cadă cuvintele: „Beau acum la mai mare şi pentru mine!". Cuvintele ţărănoiului au căzut greu; nimeni n-a râs, nimeni n-a răspuns ceva. Stăpânit de coşmarul succesiunii, şeful naţional-ţărăniştilor, în frica de a-şi pierde ghelirul, a început prin a-şi pierde capul.

Iunian ne-a părăsit ca să plece cu Sescioreanu în automobil, la Sinaia. Mă instalasem deja în vagon cu Goga, când Inculeţ a venit să mă întrebe dacă prezenţa lui Grigore Filipescu m-ar supăra mult: n-avea altă posibilitate de a se înapoia la Bucureşti. Socotesc pe Grigore Filipescu drept o lichea de frunte, dar prezenţa sau absenţa lui îmi sunt perfect indiferente. Mai ceruse el de vreo două ori să se împace cu mine, dar refuzasem, considerând o asemenea formalitate ca inoportună şi ridicolă. Nu puteam şi nu voiam însă să facem greutăţi lui Inculeţ, care se arătase faţă de mine gazdă prevenitoare, şi i-am spus că dl Filipescu n-are decât să poftească. Convingerea mea e că Filipescu a căutat cu lumânarea prilejul „să se împace" cu mine. A venit şi i-am dat mâna. În raporturile mele cu dânsul, întrucât mă priveşte, nu s-a modificat însă nimic. Am schimbat câteva vorbe în patru şi m-am dus să trag un somn; eram obosit.

Inculeț mi-a povestit peripețiile care au precedat anul trecut, demisia lui Titulescu. Nemulțumit de „activitatea" Guvernului în politica externă, mai ales de incursiile lui Tătărescu pe un teren ce-l socotea numai al lui, nebunul a pornit într-o bună zi de la Montreux[1] și a venit la București. De la gară, a trimis pe Nenișor cu demisia sa la Tătărescu, și s-a dus drept la Palat. A stat la Rege de la ora 6 la ora 11 noaptea. Guvernul n-a știut exact niciodată ce a vorbit Titulescu cu Regele și Regele cu Titulescu, în acea seară. Îndată după plecarea paranoicului de la Palat, Tătărescu — care fusese autorizat să o facă — a telefonat Regelui, ca să afle cum stau lucrurile. „Știu și eu? Nici așa, nici așa!" a fost răspunsul Suveranului. Tătărescu l-a trimis atunci pe el, Inculeț, la Titulescu. „Am stat cu dânsul de vorbă până la ora 2 dimineața, fără să mă pot lămuri. În Guvern — povestește mai departe Inculeț — eram două curente. Unii, cu Tătărescu în frunte voiau să se scape cât mai degrabă de ministrul încurcă-lume, care ne certase deja cu Polonia și cu Italia și era pe cale să ne strice și cu Iugoslavia. Alții, printre care eram și eu, din cauza chestiunii cu recunoașterea Basarabiei, erau de părere că era mai bine ca Titulescu să mai rămână. N-am putut să deslușesc nimic precis de la dânsul. Mi-a vorbit de 30 de chestiuni, mi-a istorisit din trecut, a făcut profeții pentru viitor; se considera când demisionat, când solidar cu noi. La plecare, eram cu mâna pe clanța ușii, i-am spus: îmi dai voie să te consider încă și azi și mâine ca colegul meu? Mi-a răspuns: și azi, și mâine, și poimâine — și m-a pupat. Am raportat chiar în noaptea aceea lui Tătărescu, cele vorbite cu Titulescu, și a rămas să luăm o hotărâre după ce va vedea pe Rege.

A doua zi, după audiența la Rege, Tătărescu a convenit cu mine că era mai bine să ne împăcăm, să nu-l lăsăm să plece *când vrea el*, ci să-l debarcăm *când ne va conveni nouă*".

Au urmat o serie de tratative. Titulescu a dat lui Tătărescu o hârtie pe care înșirase sub mai multe puncte, condițiile sub care primea să-și retragă demisia. Condițiile au fost discutate punct cu punct, și în cele din urmă primite cu ușoare modificări. După ce totul a fost gata, s-a convenit să se țină un Consiliu de Miniștri în care Titulescu să facă o expunere a politicii noastre externe; Consiliul să o aprobe și să se dea un comunicat. Comunicatul a fost redactat în prealabil și scris în două exemplare, unul a rămas la Titulescu iar celălalt l-a luat Inculeț.

„Am comis imprudența să nu parafăm exemplarele — continuă Inculeț. Consiliul s-a ținut, și am trimis Comunicatul, exemplarul meu, la

[1] Unde discuta cu bunul său prieten Rustü Caca, chestia Strâmtorilor.

cenzură, spre publicare. Noaptea pe la orele 2, am fost deșteptat din somn cu telefonul. Mă chema Cenzura. Titulescu trimisese comunicatul său, și Cenzura mă întreba pe care să-l publice. Am răspuns fără ezitare: pe al dlui Titulescu[1]. A doua zi dimineața mă întreabă Tătărescu la telefon, furios: ai văzut ce a apărut, ce s-a întâmplat? Titulescu schimbase textul său, tăiase o frază, mutase un punct sau o virgulă, așa încât ieșise cu totul altceva decât comunicatul asupra căruia căzusem de acord. Am explicat lui Tătărescu ce se întâmplase, și i-am spus că eu dedesem ordinul să publice textul lui Titulescu, nebănuind că putea fi diferit de cel trimis de mine. Tătărescu a chemat pe Titulescu la telefon și i-a cerut explicații. Acesta i-a răspuns că textul lui era mai bun, că se putea traduce mai ușor în franțuzește. Tătărescu a urlat și el o dată în viața lui și a vorbit lui Titulescu *de escrocherie* ! În această stare de tensiune s-a despărțit Titulescu de noi și s-a înapoiat în Elveția. Știi ce a urmat. Titulescu s-a supărat. De ce? Ce era anormal în faptul că un Guvern își da demisia și se reconstituia fără unul din foștii miniștri? Că n-a fost prevenit? Dar unde stă scrisă obligația pentru un prim-ministru care-și reconstituie un Guvern să prevină pe un fost coleg că nu mai face parte din noua formațiune? Și totuși Titulescu a fost prevenit. Tătărescu i-a telegrafiat că pentru necesități de partid e nevoit să constituie un Guvern omogen, fără dânsul, și i-a mulțumit pentru serviciile aduse Țării până atunci. Ministerul s-a reconstituit însă așa de repede, încât telegrama trimisă lui Titulescu nu i-a ajuns decât după ce noul Guvern a depus jurământul (!!!). Apoi, spune dta, Coane Costică, trebuia noi să așteptăm până să ne torpileze dl Titulescu, în loc să-l aruncăm noi peste bord, cât puteam încă să o facem? Repet, eu am fost contra excluderii lui, *la început*, dar mai târziu mi-am dat seamă că nu era altă soluție".

Am notat aceste confidențe ale lui Inculeț, pentru complectarea celor înregistrate în aceste „Însemnări" cu prilejul crizei din august–septembrie 1936.

După plecarea noastră din Alba Iulia, Vaida a ținut o întrunire ca să-și mai însuflețească partizanii, veniți în număr destul de mare. Tilea adusese oamenii cu vagonul de la Sibiu, și Ionel Lupescu tot așa de la Râm-

[1] A fost faimosul comunicat-proces-verbal prin care Guvernul își însușea toate directivele dictate de ministrul de Externe și îi da mână liberă în toate pertractările în curs.

nicu Sărat. Au lătrat şi dulăii, Ioaniţescu, Mirto, Voicu Niţescu — şi în cele din urmă Vaida şi-a spus cuvântul: nu vrea să vină la Guvern *decât singur*. Partizanii au priceput că era o formulă pentru a justifica rămânerea în opoziţie, şi au fost consternaţi.

———

17 octombrie. Franţa şi Anglia au primit în cele din urmă sugestia Italiei de a discuta chestiunea voluntarilor spanioli în faţa Comitetului de neintervenţie de la Londra — „ca să nu se compromită pacea pentru o chestiune de formă" — dar au cerut discutarea imediată, socotind că Italia nu căuta decât formule dilatorii, şi că astfel i s-ar fi venit de hac. Comitetul s-a şi întrunit ieri. Franţa a făcut propunerea ca voluntarii să fie retraşi pe ambele fronturi şi să se înceapă imediat cu *un număr de voluntari proporţional cu forţele aflate sub arme de fiecare parte*. După acest început s-ar putea recunoaşte şi albilor şi roşilor, într-un anumit grad, calitatea de beligeranţi. Italia a primit principiul retragerii voluntarilor, a cerut însă să se înceapă cu retragerea *unui număr egal de voluntari de o parte şi de alta* şi ca recunoaşterea de beligerant a lui ranco să fie făcută fără nici o rezervă. Anglia şi-a însuşit propunerea franceză, şi Germania pe cea italiană. Sovietele au protestat împotriva sesizării Comitetului de neintervenţie, şi n-au dat încă instrucţiuni ambasadorului lor la Londra. Discuţia continuă.

———

După o linişte înşelătoare, căci focul mocnea sub cenuşă, tulburările au reînceput în Palestina. Marele Muftiu a fugit, nu mai circulă trenurile, nu mai sosesc vapoarele în porturi — starea de asediu a fost din nou proclamată la Ierusalim, şi în alte centre. Mâna Sovietelor e lungă, şi Israel e doar „poporul ales".

———

O porcărie de necrezut şi totuşi săvârşită: Panoul comandat fetei lui Iorga — pictoriţa — pentru pavilionul românesc la Expoziţia din Paris, *a fost plătit 900 000 lei*!!! A povestit-o Grigore Filipescu, pe drum de la Sibiu spre Bucureşti şi a confirmat-o Inculeţ. Această curte pe care o fac toate regimurile lui Iorga şi banii ce se aruncă în mâna veşnic întinsă a dezinteresatului Apostol, zugrăvesc laşitatea lumii noastre politice. Un picior în c.., dle profesor, iată singura favoare pe care o meriţi!

———

Popeştele Stelian a dat în judecată pe colonelul Petrescu şi pe şantajiştii de la *Lumea Românească*. Gestul e abil, căci onorabilii nu vor putea dovedi turpitudinile Popeştelui (cine fură cu chitanţă), vor fi condamnaţi probabil, iar dl Stelian se va declara absolvit prin Justiţie de acuzaţiile ce i s-au adus — rămase simple calomnii.

———

Conferinţa celor 9 Puteri, hotărâtă la Geneva pentru a se da o fişă de consolaţiune Chinei, se va întruni în Bruxelles la 30 octombrie. Va fi o frumoasă demonstraţie de solidaritate platonică. Păcat că nu va fi şi Titulescu acolo să facă un discurs peremptoriu şi frumos.

În aşteptarea Conferinţei, japonezii au masat 500 000 de oameni în China şi continuă sistematic cucerirea. Sunt deja stăpâni pe tot Nordul Imperiului.

Primit o scrisoare de la Stoicescu, ministrul nostru la Tokio, însoţită de câteva fotografii ce înfăţişează pavilionul românesc pe care l-a clădit în capitala Japoniei, în memoria tată-său doctorul. Pavilionul conţine un muzeu permanent al produselor româneşti, o bibliotecă românească şi câteva camere pentru eventuali studioşi ce ar voi să cerceteze civilizaţia japoneză. Pavilionul nu e urât, e construit în piatră şi aşezat într-o grădină ce pare minunată, ca toate grădinile japoneze. O foarte frumoasă iniţiativă şi o notă bună pentru prinţul Cascarine, cum au botezat camarazii lui pe Stoicescu, pe vremea aventurilor sale pariziene.

———

Ieri, cu prilejul celei de a 44-a aniversări a Regelui, întreaga presă română s-a întrecut în platitudine faţă de Majestatea Sa. Ca şi miniştrii dealtmintreli, la masă şi la Radio. România n-a existat înaintea lui Carol al II-lea... el a creat totul!! Singur, discursul lui Gamelin, la masa de la Sinaia (în fine a vorbit şi Gamelin!) a fost demn, simplu, şi frumos. E drept că generalul a avut grijă să spună că „e un simplu soldat" şi că „armata e Marea Mută". Noroc că nu pricepe româneşte, căci ar fi plecat dezgustat de servilismul nostru.

Dacă nici acum nu-şi dă Regele seama că e *stăpân pe situaţie* şi că poate *să pună piciorul în prag* — nu-şi va mai da seama niciodată şi om rămâne sub călcâiul pungaşilor şi proştilor până în vecii vecilor, adică până la catastrofa ce se va apropia cu paşi repezi.

———

Pentru marile dsale merite şi pentru însuşirile dsale alese — slugărnicia înainte de toate — dl Guţă Tătărescu a primit ieri, din mâinile Graţiosului *său* Suveran, colanul Ordinului Serviciului Credincios, de curând înfiinţat (nu aveam destule, cu ăsta facem trei!). Dl Guţă e primul decorat cu acest colan. O să crape Iorga de necaz.

În schimb, a apărut în ziarul *Vremea* de ieri o delicioasă caricatură a lui Tătărescu, însoţită de versuri pline de duh...

———

La „Curte", după frăculeţele de piccolo ale ofiţerilor copiate din Anglia s-au introdus „mănuşile lungi" pentru dame, ca la recepţiile de la Buckingam Palace, şi de la Windsor. Dacă o anomalie poate fi tolerată pe baza tradiţiilor, e inadmisibil ca ea să fie decretată numai pentru a maimuţări pe alţii. Dacă Regele nostru ar fi un parvenit, s-ar mai înţelege, dar cu tot sângele albastru ce-i curge în vine? Citeam invitaţia pentru 25 octombrie[1] şi nu-mi venea să cred.

———

18 octombrie. Sunt de ieri, duminică, după-amiază la Breasta. Azi-dimineaţă a căzut o brumă cum se cade. La orele 8 1/2 termometrul abia se urcase la 2 1/2 grade peste zero. În parc, peluzele par albite cu bidineaua, florile care mai rămăseseră s-au ofilit într-o clipă, foile cad. Cad mai ales din nucii bătrâni; pică încontinuu, o adevărată ploaie de frunze verzi, s-au îngălbenite, ce se mai ţineau pe cotoarele lor numai prin forţa inerţiei. Cad cu o nespusă graţie, în curbe molcome şi întind pe pământ, la picioarele copacilor, un adevărat covor. Sub razele soarelui care răzbat peste tot, acest sfârşit nu e trist, căci nădejdile reînvierii plutesc deja în aer.

———

Ieri pe drum — am venit de la Bucureşti cu Simplonul — m-am pomenit în compartimentul meu, în care eram singur, cu vizita dlui Stelian Popeşte, ce călătorea către Paris. A stat o sumă de vreme, vorbindu-mi de toate (afară de „cazul" lui cu *Lumea Românească*), cu o amabilitate şi o prevenire de neînchipuit; dată fiind şi stima mea pentru dsa, m-am ţinut în rezervă, şi numai că nu l-am poftit să se înapoieze în

[1] La 25 octombrie, concert de gală şi recepţie la Peleş, cu prilejul înaintării Voievodului Mihai la gradul de sublocotenent.

Wagon-Lit. Se vede că, ca şi dl Grigoraş Filipescu, dl Stelian Popescu face parte din asociaţia „Les prèvoyants de l'Avenir", şi că amândoi cred că *voi fi* Guvernul de mâine! Să mă ferească Dumnezeu fie şi numai ca să scap de astfel de prietenii!

———

19 octombrie. Zile reci, dar însorite, de toamnă, dimineaţa cade bruma, şi termometrul până aproape de zero; la amiază însă se urcă până la 15 grade. În parc şi pe câmp priveliştile sunt încântătoare şi parcă nu te-ai mai despărţi de ele.

———

Să ne bucurăm: a apărut în presa americană un articol elogios despre Regele Carol. Foaia cu pricina e *Evening Star* unul din cele mai mari ziare din Washington.

———

Dl Franklin Gunther, noul ministru al Statelor Unite a sosit în Bucureşti. Va avea o situaţie grea după Harrison, care ştiuse, împreună cu nevastă-sa, să câştige toate simpatiile.

———

La „Vatra Luminoasă", opera pentru care s-a chinuit atât biata Regină Carmen Sylva, a izbucnit un incendiu. A ars sala festivităţilor şi câteva camere. După atâtea vicisitudini, după atâta scandal, *Vatra Luminoasă* ajunsese să fie o instituţie model. Să nădăjduim că stricăciunile vor fi repede reparate.

———

Asigurările Sociale, care ajută atât de puţin lumea muncitorească, zidesc „palate" în fiecare capitală de judeţ. De pe urma construcţiei fiecărui „palat" mai ies şi câteva case pentru cei ce conduc instituţia. Legile sociale se dovedesc un izvor pentru câţiva şi o pacoste pentru cei mulţi.

———

La Slatina, Dinu Brătianu însoţit de câţiva Alimăneşteni a inaugurat duminică busturile lui Take Protopopescu, lui Alexandru Iliescu şi lui Alexandru Stăncescu — trei glorii ale neamului. Trei deodată! Fericit oraş Slatina!

———

Alegerile de balotaj, pentru consiliile cantonale, au avut loc alaltăieri în Franţa. Rezultatele n-au modificat mult poziţia partidelor, aşa cum fusese lămurită prin alegerile din duminica precedentă. Din rezultatul general se degajează o oprire în alunecarea spre extrema stângă, deşii socialiştii şi comuniştii au câştigat câteva mandate.

———

În Palestina situaţia e tot mai gravă. Luptele pe stradă între arabi şi posturile de poliţie se înteţesc. Marele Muftiu care fugise din Ierusalim a fost prins într-o baracă automotrice, pe când încerca să treacă din Palestina în Siria, şi internat de francezi la Beyrouth. Nu se ştie dacă va fi extrădat.

———

Japonezii declară că conflictul din China fiind o chestiune ce nu-i priveşte decât pe ei şi pe chinezi, nu vor merge la Bruxelles la conferinţa din 30 octombrie. Până acum nici nu au fost poftiţi. Chinezii în schimb, au fost pofitiţi şi au primit să meargă. Ba bine că nu!

———

În chestiunea spaniolă, se pisează mai departe apa în piuă, la comitetul de neintervenţie din Londra. Lloyd George acuză Anglia de slăbiciune şi de laşitate, dar Anglia nu se emoţionează de atâta lucru.

În Spania, naţionaliştii vorbesc de ofensive pe toate fronturile. Cuvinte, cuvinte, dar fapte puţine.

———

20 octombrie. Telegramele de azi-dimineaţă ne vestesc că la Comitetul de neintervenţie din Londra lucrurile s-au încurcat de tot. Franţa, Italia şi Sovietele rămân neclintite la punctul lor de vedere. Şedinţa de ieri a fost prezidată de Eden care „a acuzat" pe lordul Plymouth, preşedintele titular al Comitetului. Ziarele din Londra socotesc situaţia gravă. Impresia mea e că se face mai mult teatru. Anglia şi Franţa susţin o teză absurdă (proporţionalitatea retragerii voluntarilor) numai ca să facă o politeţe Sovietelor (!!), ştiind bine că Italia şi Germania nu vor ceda. Diplomaţia democraţiei integrale uzează de abilităţi pe care regimurile „totalizatoare" n-ar îndrăzni niciodată să le întrebuinţeze. Rezultatul final al negocierilor de la Londra va fi, probabil, nul. În tot cazul ar fi vreme să se sfârşească odată şi cu anarhia din Spania, şi să se închidă o rană care sângerează de prea multă vreme, pe trupul Europei.

———

Consiliul economic al Micii Înţelegeri şi-a terminat lucrările. „S-a constatat un perfect acord asupra tuturor chestiunilor" — spune încă o dată comunicatul presei! Şi mai adaugă că schimbul datelor statistice, între cele 3 ţări, funcţionează de minune! Ce mai vrea lumea?

———

Bugetul italian în curs se va solda cu 3 1/2 miliarde de lire deficit (cam 25 miliarde lei!). Vina deficitului se aruncă pe cheltuielile de înzestrare ale Armatei. O fi. Pentru acoperirea deficitului s-a hotărât o taxă de 10% asupra capitalurilor Societăţilor anonime. Măsură proastă. Dar ce se va mai găsi la anul?

Primit de la Rege o călduroasă telegramă de mulţumiri pentru călduroasele mele felicitări, trimise cu prilejul aniversării sale.

După propunerea păduchiosului de Mihail Dragomirescu, Facultatea de Litere din Bucureşti a hotărât să numească pe Rege şi pe patriarhul Miron, *doctori honoris causa — pentru meritele lor oratorice* (!!). O comisie restrânsă de profesori a fost numită ca să pregătească protocolul remiterii diplomelor. Printre profesorii desemnaţi e şi Giurescu: o să turbeze cu desăvârşire Iorga!

———

Preşedintele Roosevelt a declarat într-un discurs că deficitul bugetului Statelor Unite se va urca la 695 de milioane de dolari (peste 100 miliarde de lei!). Americanii nu fac lucrurile pe jumătate!

———

Italia va participa la conferinţa de la Bruxelles, unde va apăra interesele Japoniei: se va manifesta astfel oficial prietenia celor două imperii, întărită prin ultimele acorduri semnate.

———

În Rusia, „curăţirea" — cu alte cuvinte masacrele şi înăbuşirea oricărei manifestări de rezistenţă — continuă. Pe ziua de ieri au fost executate 24 de persoane.

———

În Palestina, englezii o iau repede. Le pare că vor izbuti să potolească mişcările revoluţionare, cu forţa.

Testamentul lui Zizi Cantacuzino a fost deschis. Nu e exact că şi-a lăsat toată averea Gărzii de Fier sau lui Zelea Codreanu. Şi-a împărţit-o între rude: fraţi, nepoţi şi cumnate. Casa din strada Gutenberg a lăsat-o lui nepotu-său, fiul lui Papanel, dar reiese din textul ultimelor sale voinţe dorinţa ca moştenitorul său să o lase în folosinţa Gărzii. Lui Zelea Codreanu i-a lăsat numai 50 de pogoane, într-una din moşiile lui — avea trei. Cu atât se vor alege gardiştii, şi cu casa, dacă Ion Cantacuzino va respecta dorinţele lui unchiu-său.

———

21 octombrie. Simpatica pereche Windsor se plimbă în Europa — acum proiectează să treacă şi în America — însoţită de alaiul gazetarilor şi reporterilor fotografi. Dacă n-ar face decât să se plimbe, n-ar fi nimic de zis, dar se vede că „David" a început să regrete prostia pe care a făcut-o şi caută să reintre în mişcarea politică prin porţile lăuntrice. În Germania a făcut o călătorie quasioficială, escortat de fruntaşii hitlerişti care i-au arătat toate creaţiile regimului. Ex-Majestatea Sa şi-a exprimat toată admiraţia pentru cele văzute, şi Augustele sale aprecieri au fost difuzate în lumea întreagă. Telegramele de azi ne aduc vestea că a fost poftit şi de Stalin şi că va merge şi la Moscova. Probabil că după această vizită, se va bucura şi regimul sovietic de încurajarea fostului Rege al Angliei. În America, romantica pereche va fi sărbătorită cu un fast nemaipomenit — după câte se spune. Se naşte întrebarea: cu autorizarea cui a devenit papucul doamnei Simpson purtătorul de cuvânt al Imperiului Britanic, din fruntea căruia a dezertat?

———

Pentru serbarea de luni, 25 octombrie, cu prilejul înaintării Voievodului Mihai la gradul de sublocotenent se fac pregătiri mari. Numărul musafirilor străini tot creşte: pe lângă Principele Paul al Iugoslaviei şi Mareşalul Rydz-Smigly vor mai sosi: Principele Charles al Belgiei, Gustav Adolf, Moştenitorul Tronului Suediei, generalul Georges, şeful Statului-Major francez, generalul şef al Casei Militare a Regelui Angliei, un general cehoslovac, altul grec, altul turc — şi misiuni ale tuturor armatelor aliate.

Am ajuns Putere Mare! În tot cazul un frumos succes pentru Rege, care, trebuie recunoscut, a dus cu multă dibăcie politica noastră externă, de când a exoflisit pe Titulescu.

———

A apărut un decret-lege privitor la „naţionalizarea" rentelor noastre externe. O măsură financiară curentă, şi justificată, pe care nu vreau să o relev decât pentru a sublinia un fapt care a scăpat tuturor. E vorba de *confiscarea* titlurilor introduse în fraudă. Or, Constituţia noastră interzice confiscarea. Încă o călcare, prin urmare, a textelor noastre constituţionale. În legătură cu propunerea pe care am făcut-o Regelui de a nu se modifica pentru moment Constituţia, ci de a se folosi de precedentele existente, *pentru a îi da elasticitatea necesară de aplicare*, stările de fapt rămânând a fi îmbrăcate mai târziu şi prin stări de drept.

———

Kanya, ministrul de Externe al Ungariei, a dat un interviu prin care arată, în termeni moderaţi, greutăţile ce ar sta în calea unui acord mai intim între ţara sa şi ţările Micii Înţelegeri. Ministrul Kanya are dreptate; cât timp politica internă ungurească va cere Guvernelor din Budapesta să sune din trâmbiţa revizionismului, nici un acord cu noi, cu sârbii şi cehoslovacii nu va fi posibil.

———

Ieri am prezidat primul dejun al Asociaţiei Marii Finanţe şi Industrii, la Capşa, căci localul asociaţiei (Clubul Miliardarilor, instalat în palatul Reginei Elisabeta) nu e gata. Sper să dau acestei instituţii o îndrumare mai raţională şi mai utilă. Deşi am fost primit cu multă căldură, am impresia că sarcina mea va fi grea, deoarece d.d. membrii au aerul să prefere lucrărilor mai serioase, dejunurile şi balurile.

———

Contrariu prevederilor pesimiste, şedinţa de ieri a Comitetului de neintervenţie de la Londra, a adus o destindere. Italia a acceptat în principiu retragerea voluntarilor, în următoarele condiţii: întâi o retragere simbolică a unui număr de voluntari, *egal* de o parte şi de alta; apoi începerea negocierilor de *aplicare* pentru recunoaşterea calităţii de beligeranţi, combatanţilor (neintervenţie fără neutralitate nefiind cu putinţă); în fine, şi succesiv, trimiterea unor comisii la faţa locului pentru constatarea elementelor străine de pe fronturi şi retragerea acestora într-o măsură sau într-o proporţie ce va fi fixată de Comitet. Propunerea italiană a fost transmisă Guvernelor respective, spre aprobare. Şedinţa Comitetului a fost ridicată într-o atmosferă de optimism. Numai reprezentantul Sovietelor a făcut rezerve. *Se pare că de acum înainte*

dificultățile nu vor mai fi provocate de Italia ci de Rusia. Guvernul de la Roma a procedat cu dibăcie.

———

Agitația sporește în cafeneaua politică, cu cât se apropie momentul schimbării de Guvern, care rămâne fixată între 10 și 15 noiembrie. În preajma cluburilor politice și în cercurile gazetărești, forfoteală de dimineața până seara.

Blumenfeld vine să-mi spună că în audiența pe care Mihalache a avut-o la Rege înainte de Alba Iulia, acesta i-ar fi pus următoarele condiții ca să-l aducă la putere (?!!): 1) Împăcarea cu Vaida, și colaborarea cu dânsul; 2) Acceptarea miniștrilor și subsecretarilor de Stat *permanenți*, desemnați de Rege; 3) Înlăturarea oricăror reforme sociale de stânga. Țărăniștii ar fi consternați: ar înghiți și cele două condiții din urmă, dar pe cea dintâi, nu. De altmintreli nici n-ar putea-o realiza, căci — cred ei — Vaida ar pune condiții inacceptabile. În afară de Madgearu, sigur de rezultat și de Griguță Filipescu care ține pariuri pentru un Minister Mihalache, ceilalți național-țărăniști sunt fierți și simt că le scapă ciolanul; nu le-a mai rămas decât încrederea în slăbiciunea de ultim moment a Regelui.

Gongopol, care a venit și el să mă vadă, mi-a raportat următoarele cuvinte ale drului Lupu (cu privire la audiența lui Mihalache): „Limonadă cu bragă, mă!“

Goga și Iunian au fost primiți alaltăieri de Rege, iar Mironescu ieri. Vaida va fi primit mâine, vineri. Despre audiențele lui Goga și Iunian am aflat următoarele:

Goga. A făcut o lungă și violentă ieșire împotriva național-țărăniștilor. A declarat că partidul său e gata să se înțeleagă, fie pentru formarea oricărui alt Guvern, fie pentru susținerea unui Guvern în afară de partide (cum a susținut Partidul Liberal Guvernul Iorga) — dar că va lua poziția cea mai dârză împotriva unui Minister național-țărănist. În cazul unui asemenea Minister, el Goga, ar trebui să renunțe să se mai prezinte Regelui, *fiindcă n-ar mai fi în stare să impună partidului său ordinile pe care le-ar primi de la Majestatea Sa.* Goga a adăugat că chiar un nou Guvern Tătărescu, ar fi întâmpinat de Partidul Național-Creștin fără prea multă vrăjmășie; numai împotriva unui Guvern Mihalache s-ar dezlănțui război civil. A sfârșit prin a recomanda, *în lipsa altei soluții,* un Guvern de alegeri (formula Iunian).

Iunian. A combătut cu aceeași violență ca și Goga un Guvern Mihalache[1] și a cerut un Guvern de alegeri.

Goga povestește că a fost patetic; a vestit pe Rege că un Guvern național-țărănist ar duce la un război civil mai rău ca în Spania (!!) și că dânsul n-ar putea lăsa Garda de Fier să ia inițiativa mișcării, ci ar ieși el cel dintâi în stradă (cu pumnalul în dinți?)!! Regele ar fi fost foarte mulțumit (!) de declarațiile lui Goga și l-ar fi întrebat: „Mă autorizezi să fac uz de ele?“ — întrebare la care poetul-șef a răspuns afirmativ.

Despre audiența lui Mironescu n-am putut încă afla nimic.

Dan Sărățeanu, care trăiește în intimitatea lui Sergiu Dimitriu și a lui Inculeț, a venit să-mi spună că Guvernul lucrează din răsputeri împotriva unui Minister național-țărănist, de frică de răzbunări, de anchete, de destituiri. La mirarea mea, Sărățeanu mi-a afirmat încă o dată *că așa este*, și că — mai mult — Tătărescu și ai lui luptă din răsputeri pentru mine. I-am răspuns că nu era nevoie.

Situația, pentru moment, e cam următoarea: suntem vreo trei care știm *ce vrea Regele*, dar nici unul din noi trei nu știm *ce va face Regele până în cele din urmă.*

Situația s-ar mai putea caracteriza și printr-o întrebare: va avea Regele destulă influență asupra Regelui? That is the question!

Deocamdată am impresia că Majestatea Sa se ține bine.

———

Urdăreanu s-a împăcat definitiv cu Vodă și cu Voievodina. Se zice, în cercurile bine informate, că va lua locul lui Balif, ca administrator al Domeniilor Coroanei. Balif e într-adevăr obosit și suferă de cord.

Dr Angelescu n-a putut merge la Sinaia de ziua Regelui. Nu l-au lăsat doctorii. Speră să meargă pentru serbările de luni. Va vorbi și el dârz, Sus, împotriva țărăniștilor. E o atmosferă care trebuie susținută.

Regele a decorat pe dr Angelescu cu Marele Cordon al Ordinului Carol. O fi crezut că moare?

———

22 octombrie. Gijon a căzut. Oviedo a fost despresurat. Toată regiunea din Nordul Spaniei care mai era în mâinile guvernamentalilor este

[1] Iunian din motive personale, pe când Goga își dă seama că „țărănismul“ e singurul adversar periculos al „naționalismului de dreapta“.

acum ocupată de naţionalişti. E un mare succes pentru Franco care va putea să-şi concentreze acum toate forţele împotriva Valenciei şi a Barcelonei, pe un singur front. Voluntarii străini pot pleca — preponderenţa naţionaliştilor e asigurată.

———

Eden (Toni) a făcut un lung expozeu la Camera Comunelor. L-am citit; mi-am pierdut vremea. După dânsul a vorbit Neville Chamberlain, limpede şi cu bun simţ. Politica Angliei caută să împace pe toată lumea şi să împiedice războiul, la care nimeni nu se gândeşte (deşi vorbeşte toată lumea de el).

———

Bela Kuhn, arestat din august — deşi arestarea lui se dezminţise — va fi judecat (adică condamnat) la 12 noiembrie. E acuzat de trădarea comunismului... la Budapesta (!) şi de complot împotriva lui Stalin! În fine a venit şi rândul Bestiei Roşii! De altmintreli execuţiile continuă zilnic, pe tot cuprinsul Rusiei Sovietice. Curăţenie trebuie făcută, şi casa e mare!

———

În Palestina tulburările continuă, cu toată energia depusă de englezi pentru salvarea autorităţii ovreieşti. Paradoxul este că mâna comuniştilor de la Moscova împinge pe arabi împotriva... evreilor!

———

În revista franceză *Frontičres* din 10 septembrie trecut, Vallery-Radot semnează un articol intitulat: *M. Titulesco pense-t-il rentrer en scčne*? în care face harcea-parcea pe bietul nostru european. Ce e mai trist e că Vallery-Radot are dreptate.

———

23 octombrie. Arcizewski s-a înapoiat de la Geneva, unde a petrecut câteva zile cu Beck. E plin de ştiri senzaţionale şi pare destul de bine informat asupra jocului de culise din jurul Cancelariilor occidentale. După dânsul situaţia e dominată în Apus prin frica Angliei de Germania şi a Franţei de Italia. Aceste două sentimente determină azi politica *reală* — în dosul frazelor şi gesturilor de paradă — pe care grupul democratic (Anglia şi Franţa) o duce faţă de grupul Statelor dictatorial

(Germania şi Italia). Anglia se teme de o creştere continuă a marinei germane şi de pretenţiile coloniale ale Reichului, îndată ce „standingul“ flotei sale va fi ajuns la coeficientul pe care Hitler îl urmăreşte. După acordurile existente, flota germană se poate dezvolta până la 35% din tonajul celei engleze. Londra e sigură însă că odată această limită atinsă, Berlinul va cere succesiv 50%, 60% şi poate chiar paritatea. Or, dat fiind faptul că flota britanică e răspândită în lumea întreagă, englezii socotesc că o flotă germană chiar numai cu potenţialul de 50% din tonajul lor, ar fi nu numai o forţă suficientă ca să pretindă colonii, dar încă să ameninţe serios Anglia. Ca să slăbească Germania, diplomaţia engleză caută să rupă Italia din axa Berlin–Roma. De aci o vădită tendinţă de apropiere între Londra şi Roma.

Franţa la rândul ei se teme ca flota italiană să nu ajungă un obstacol la comunicaţiile ei cu Africa, mai ales dacă ocuparea Balearelor de către Italia s-ar prelungi sau s-ar definitiva. Această teamă o împinge şi pe dânsa să urmărească o slăbire a axei Roma-Berlin, dar în defavoarea Italiei. De aci toate cochetăriile cu Germania pe care caută să o rupă de Italia. Aşa încât, în definitiv, Anglia şi Franţa sunt de acord să slăbească sau să rupă axa Berlin–Roma, *dar numai pe atât*. Încolo, ele urmăresc obiective deosebite; acţiunea uneia e îndreptată împotriva Germaniei, a celeilalte împotriva Italiei. Întrucât priveşte Spania, chestia nu interesează decât în mod secundar şi Anglia şi Franţa, iar atitudinea lor în această afacere e strâns legată de planurile ascunse. Până în cele din urmă, Anglia va favoriza politica italiană dincolo de Pirinei, iar Franţa îi va rămâne cât se poate de ostilă.

O altă impresie a lui Arcizewski, de la Geneva, e că punctul nevralgic în Europa Centrală s-a mutat de la Viena la Praga. Germania nu va urmări deocamdată Anschlussul cu Austria, şi nici într-un viitor apropiat, ca să nu se strice cu Italia — şi-şi va muta revendicările în Cehoslovacia. Nu îndată, dar foarte curând. Impresia generală e că nimeni nu se va ridica în favoarea cehilor, nici chiar Franţa — mai ales dacă raporturile ei cu Germania se vor îmbunătăţi.

În fine, ministrul Poloniei îmi raportează o impresie foarte netă a lui Beck, de la Londra. Anglia nu vrea să se amestece deloc în afacerile Europei Orientale — e însă foarte îngrijorată de situaţia din Extremul Orient (conferinţa de la Bruxelles se va deschide şi va lucra sub auspiciile ei), unde situaţia preponderentă pe care o victorie asupra Chinei ar da-o Japoniei, ar atinge foarte greu prestigiul britanic în Asia. Cabinetul din St. James va face probabil tot ce va putea ca să împingă Sovie-

tele într-un război cu Japonia şi pentru aceasta e doritoare să asigure spatele ruşilor. De aci dorinţa de a vedea Polonia şi România încheind cu Moscova, nu tratate de asistenţă, ci convenţii prin care cele două State să se oblige să nu atace pe ruşi dacă cumva aceştia s-ar angaja într-un război cu Japonia. Politeţele pe care ni le fac englezii (trimiterea generalului Jeffreys la Sinaia, primirea oficială a Regelui la Londra în primăvara etc.) nu au alt scop.

———

Davila, în trecere prin Bucureşti, îmi povesteşte că a dejunat cu Titulescu la Cap Martin, unde l-a găsit foarte agitat prin corecturile unei cărţi pe care o scoate *în trei limbi*. E justificarea politicii lui. Titulescu n-a priceput niciodată politica, şi nu ştie că în politică, pledoariile celor înfrânţi sunt inutile şi nu fac decât să sublinieze înfrângerea. Ciudat băiat şi Citta. E un arivist. Şi de ajuns. Acum vrea să ajungă şi la Londra, şi deşi ştie că totul depinde de Rege, dejunează cu Titulescu, e prieten cu Maniu şi face democraţie cu naţional-ţărăniştii — trei lucruri menite să-l cureţe în simpatia Majestăţii Sale.

———

A 67-a şedinţă a Comitetului de neintervenţie de la Londra a fost agitată. Muzica a condus-o Maiski, ambasadorul Sovietelor. Ruşii sunt nemulţumiţi de planul italian combinat cu cel englez într-un text care a fost supus Puterilor. Vor retragerea *unui* voluntar comunist pentru *cinci* naţionalişti! Viitoarea şedinţă, luni 25 octombrie, va fi poate cu scandal!

Victoria naţionaliştilor în Nordul Spaniei e complectă. Peste 60 000 de combatanţi guvernamentali s-au predat până acum. S-a luat un imens material. Potenţialul forţelor naţionaliste a crescut sută în sută.

———

Voievodul Mihai a fost înaintat sublocotenent şi numit aghiotant onorific al Regelui. Decretele au apărut azi.

———

Dl şi dna Windsor continuă turneul lor politic: au fost la Berchtesgaden oaspeţii lui Hitler. Cu învoirea Londrei?

———

A apărut decretul de deblocare a cadrelor ofiţereşti. O măsură era necesară. Avem vreo 15 000 de ofiţeri, mai mulţi (de două ori) cât Iugoslavia şi Cehoslovacia (fiecare), atâţi câţi are şi Franţa! O serie de ofiţeri (vreo 4 000) vor fi scoşi la pensie cu 2 şi 3 ani înainte de vârstele fixate de legea pensiilor. Printre ei, vreo 150 de generali. Toţi inspectori generali. Se şopteşte că rezultatul manevrelor n-ar fi străin luării acestei măsuri. Comandamentele s-ar fi dovedit dezastruoase. Se urmăreşte o întinerire a cadrelor. Misiunea franceză ar fi fost rău impresionată şi de alte lucruri: de faptul, spre exemplu, că tanketele şi tractoarele au fost conduse de soldaţi cehoslovaci, împrumutaţi. Au fost?

———

Heil Hitler!

S-a contractat cumpărarea unui vas-şcoală (pentru înlocuirea răposatului Mircea) cu firma Blohm und Voss din Germania, pe preţul de 750 000 dolari. Contractul a fost semnat ieri. Finanţarea se face prin noi, la Bancara. După cererea lui Malaxa şi a lui Irimescu, afacerea n-a fost încheiată *până ce zisa firmă n-a dat un comision* lui Mauritz reprezentantul firmelor Krupp şi Demaschag (cu care s-a contractat construirea şantierului naval de la Galaţi). În ce buzunare vor cădea aceşti bani? Contractul cu Blohm şi Voss s-a încheiat direct, fără subterfugiul unei firme olandeze. Ce zic francezii? Sau de dragostea nemţilor care i-a apucat, închid ochii? Acum nu mai plăteşte turcul, plăteşte românul.

———

Cafeneaua politică:

A. Mironescu a spus că înţelegerea Mihalache–Vaida e indispensabilă pentru a aduce pe naţional-ţărănişti la putere. Impresia lui Nea Ghiţă e că înţelegerea nu se va putea face şi că de altmintreli, *Regele* pare să aibă o formulă hotărâtă. (Blumenfeld).

B. Un Guvern Mihalache e sigur. Condiţia Vaida nu e *sine qua non*. (anturajul lui Madgearu).

C. Piesa e jucată. „Suntem“ toţi traşi pe sfoară. Regele va reînnoi mandatul lui Tătărescu. (Costică Angelescu bulgarul.)

D. O formulă Tătărescu, cu o largă remaniere (Argetoianu, Gh. Brătianu etc.) nu e exclusă. (Antonescu Victor prin Blumenfeld– Calman).

E. Vax!

———

24 octombrie. Prezidat aseară un banchet în cinstea lui C. Radovici, care a obţinut astă vară un frumos succes electoral la Făgăraş. În judeţ,

lista Partidului Agrar a bătut toate listele opoziției, iar în orașul Făgăraș, a luat majoritatea. De două săptămâni ziarele anunță că cu acest prilej urma să fac declarații senzaționale. M-am mărginit la o singură declarație, anume aceea că nu am nici una de făcut. Am adăugat că în învălămșala patimilor și poftelor ce s-a dezlănțuit în preajma succesiunii Guvernului Tătărescu, nu eram concurent. Am un program și un cap, la dispoziția Țării și a Regelui. Dacă arbitrul constituțional, care știu că dorește binele Țării, are nevoie de mine — bine. Dacă nu, și mai bine. Eu unul nici nu lingușesc, nici nu ameninț. Nu cerșesc, nici nu mă rățoiesc. Nu știu ce efect au putut să facă cuvintele acestea asupra partizanilor mei...

La Roma apare de câtva timp revista *L'Informazione Diplomatica.* Se zice că ar fi până și redactată de Mussolini. În numele său a apărut ieri un fel de comunicat care aduce la cunoștința lumii că Italia nu va mai face nici o concesie esențială la Comitetul de neintervenție de la Londra. Dacă propunerile sale nu vor fi primite, Guvernul fascist își va lua toată libertatea de acțiune. Răspunderea insuccesului unei înțelegeri va cădea înainte de toate asupra Rusiei Sovietice, dar și asupra Angliei și a Franței, a căror atitudine ar fi în tot cazul mai puțin logică decât a Sovietelor. Ribbentrop a sosit pe neașteptate la Roma, însărcinat pare-se cu o misiune confidențială din partea lui Hitler. Se vorbește de adeziunea formală a Italiei la pactul anticomunist germano-japonez.

Ședința Comitetului de neintervenție care trebuia să aibă loc luni (mâine) a fost amânată pe marți, spre a se permite discuții prealabile, mai ample între Puteri.

Ziarele pariziene anunță că generalul Gouraud atins de limita de vârstă, va fi numit mareșal, ca să-și poată păstra funcțiile de guvernator militar al Parisului.

Iar se vorbește despre demisia lui Schacht. Vizita lui la București, amânată deja o dată, a fost din nou amânată. Trebuia să sosească la București la sfârșitul lunii.

A nins mult în munții Elveției. Să fie cauza frigului de la noi?

Legea deblocării cadrului ofițeresc face zarvă mare în Armată. Toți cei eliminați, și cei ce vor fi eliminați în curând au început să se agite serios. Măsura e totuși bună, în principiu, dacă nu se numesc imediat alții în locurile rămase vacante. În aplicare însă, are cusururi, între altele pe acele de a lovi orbește. Mi se spune astfel că ea ar atinge în curând și pe generalul Ion Antonescu, unul din cei mai buni generali din câți avem, și imediat pe generalul Sichitiu, care de-abia a fost numit șef al Marelui Stat-Major și despre care se spune numai bine.

Dom' Guță a adresat „un inimos" apel către țară, cerând subscripții pentru fortificarea granițelor. Ridicol. Unde trebuie zeci de miliarde, ce ajutor pot aduce câteva milioane? Banca Națională s-a înscris cu 25 — cât vor subscrie cei care n-au la îndemână presa de imprimat bilete?

Monsieur Constantin Flondor, ministru plenipotențiar și parkinsonian a fost numit Mareșal al Palatului. Bun băiat, dar fără suprafață și cam tembel. Monsieur Urdăriano a fost numit Mare Șambelan (ha, ha!). Dintr-o lovitură s-au făcut și el, și țara și Regele de râs.

Universul publică actul de angajament al colonelului Petrescu la „Reșița". Pe lângă o leafă anuală de 600 000 lei, „specialistul" dlor Iunian și Malaxa mai primește tantieme care în ultimii doi ani s-au urcat la suma de 22 milioane și jumătate lei (comision asupra comenzilor militare). Frumoasă lovitură! Și noroc pentru Partidul Țărănesc-Radical. Și poate și pentru dl Iunian?

Iorga polemizează cu Mehedinți prin *Universul.* Paranoicul a fost atins unde-l doare, și înjură. Ce putoare!

Pangal a fost ieri la Mironescu care i-a povestit audiența sa la Rege. Dânsul n-ar fi cerut audiență, căci n-avea pentru ce, dar Regele i-a trimis vorbă să o ceară, și l-a ținut aproape două ceasuri. Au făcut mai

întâi „un tur de orizont“ în ce priveşte situaţia internă şi cea externă. Apoi Regele i-a spus că ar vrea să facă un Minister de concentrare, cu toată lumea, dar asta nu va fi posibil. În lipsa unei asemenea posibilităţi ar vedea cu ochi buni un Minister Vaida-Mihalache. Dar socoteşte că nici acesta nu se va putea alcătui. Şi aşa stând lucrurile s-ar gândi la un Minister Mironescu–Vaida–Argetoianu, în care ar dori să intre şi Gheorghe Brătianu. Mironescu crede că Vaida ar accepta, şi-i va vorbi el. Pentru Gh. Brătianu, a cerut lui Pangal să mă roage să-i vorbesc eu, *dar fără nici un angajament*, căci Regele nu i-a dat propriu-zis o însărcinare în acest sens, ci mai mult o misiune de orientare.

„Am şi vorbit cu Vaida ceva, a adăugat Mironescu, şi Vaida mi-a spus că cu Argetoianu numaidecât, şi înţelegerea ar fi uşoară, dar că cu Brătianu va fi mai greu, căci nu ştie ce vrea. Regele ar vrea şi o înţelegere cu Goga, nu ca să intre în Guvern, căci Vaida nu merge cu Goga, dar ca să i se aleagă un număr de prieteni în Parlament.“

Pagnal a întrebat atunci, dacă-i poate spune cine ar prezida Ministerul — întrebare la care Mironescu a răspuns că nu ştie, deoarece Regele nu i-a dat nici o lămurire în această privinţă. „Dar cine ar lua Externele? — a continuat Pangal — dta?“ —„Nu ştiu, dar se poate[1]. Cine vrei să le ia? Vaida, nu se poate — iar Argetoianu ar fi mai util la Interne.“ Mironescu a mai povestit cât bine i-a spus Regele de mine, iar Pangal, ca să-i întoarcă politeţea a asigurat pe Mironescu de toată stimea mea (!). Schimb de politeţe ca în anticamera lui Talleyrand!

Era să uit esenţialul, dacă pot spune aşa. Regele ar fi spus lui Mironescu că până acum câteva zile s-a gândit serios la un Minister Mihalache, dar că după ce Goga i-a declarat că face revoluţie, nu mai poate fi vorbă de aşa ceva. Nu îi e frică de revoluţie, dar nu vrea tulburări de nici un soi. Ce farsor! Îşi are planul lui făcut de mult, în care ţărăniştii n-au intrat nici o clipă, şi spune tot felul de braşoave, ca să se repete, şi să încerce astfel să împace pretenţiile unora şi altora!

Pangal a avut impresia că Mironescu nu i-a spus tot, şi că probabil conversaţia lui cu Regele a mers mai departe decât o mărturiseşte. Se poate. Pe mine nu mă interesează persoanele, mă interesează *ce vrea* Regele să facă cu ele. E hotărât să o rupă cu trecutul? Da, sau nu? Aci e toată chestiunea. Să facă ce trebuie — cu oricine.

A avut ieri şi Nolică Antonescu o întâlnire cu Mironescu. Lui Antonescu, moş Ghiţă i-a spus două lucruri: 1) că, dacă Vaida se înţelege

[1] Grigorcea, care pleacă la Londra astă-seară mi-a dat pe Mironescu ca ministru de Externe sigur, oricare ar fi combinaţia politicii pe care Regele ar aduce-o la Guvern...

cu Mihalache şi Mihalache cu Vaida, Ministerul de mâine e făcut (asta e formula pentru public!) şi, al 2-lea) că Regele mă iubeşte nespus (asta e formula pentru partizanii mei!).

Pangal mi-a mai povestit că a văzut din nou pe Arcizewski şi pe Avacumovici, însărcinatul cu afaceri iugoslav, doi prieteni. Arcizewski i-a spus că Rydz-Smigly, fără să se amestece în politica noastră internă, va spune Regelui că un Guvern „naţional-ţărănist, despre care se vorbeşte“ ar afecta mult opinia publică din Polonia care nu poate să uite că Madgearu a declarat ritos: „cu Sovietele, da — cu Polonia, niciodată!“ Iar Avacumovici l-a asigurat că Prinţul Paul va merge mai departe şi va arăta Regelui tot pericolul ce l-ar prezenta în momentul de faţă când Europa e împărţită în două, o întărâtare a elementelor de dreapta. Nu ştiu ce-i vor spune franţuzii, dar ştiu un lucru, e că orice i-ar spune şi franţuzii şi polonezii şi sârbii, Regele nu va chema pe Mihalache şi pe ţărănişti decât dacă va capitula înaintea lui însuşi. Şi de o asemenea capitulare mi-e frică. De altmintreli treaba lui. *Cum şi-o aşterne, aşa s-o întinde.*

Audienţa lui Vaida, care trebuia să aibă loc vineri, n-a avut loc. Mironescu a spus lui Pangal că a fost fixată pe miercuri.

---

25 octombrie. Sosit aseară la Sinaia, pentru serbările de azi, cu prilejul înaintării Voievodului Mihai la gradul de sublocotenent.

Parada a avut loc azi-dimineaţă, pe valea Prahovei, alături de Poiana Ţapului. S-a amenajat între Prahova şi calea ferată o frumoasă esplanadă, aşternută cu pietriş, destinată unui aeroport de turism (avioane mici). Tribunele au fost construite cu spatele la calea ferată şi cu Gepii în faţă. Am avut noroc de vreme frumoasă. Trupele în mare ţinută, aşezate de-a lungul marginii dinspre apă şi drapelele tuturor regimentelor masate în flancul batalioanelor — înveseleau prin vioiciunea culorilor lor aspectul tomnatic al peisajului. La poalele Gepilor un brâu de păduri aurite, din care se ridicau, izolaţi sau în şiruri, brazii verzi şi falnici. Sub pădure, pe poieni, lume multă în alb, în roşu, în negru (costumul ţărănesc şi străjeresc predominau) se înfăţişa, dată fiind distanţa, ca o figuraţie de păpuşi în ritmul şi în culorile scumpe bătrânului Brueghel. Ceremonia s-a desfăşurat într-o ordine perfectă, în faţa Prinţilor şi Misiunilor străine care ocupau loja centrală a tribunei. Încântătoarea privelişte a ridicat moralul oamenilor. Hotărât Regele Carol e un admirabil punător în scenă. Are vocaţia teatrului. O singură pată neagră, care de fapt era albă: caraghioşii cu mantaua ordinului Mihai Viteazul...

Voievodul Mihai era foarte emoționat. Punctul culminant al serbării a fost rugăciunea preoților: se instalaseră megafoane, și ecolul cântecului liturgic răsuna până în stâncile Gepilor și se pierdea în codrii; rugăciunea oamenilor se transformase astfel într-un imn înălțat către ceruri de întreaga natură.

În alinierea demnitarilor Curții, la sosirea Regelui pe esplanada de la Piatra-Arsă (e numele ce s-a dat viitorului aeroport) Urdăreanu, Mare Șambelan (!!!!) a fost plasat înaintea lui Flondor, Mareșal. Bizar! Iunian a făcut observația că se va numi poate, peste amândoi, un Mare Mareșal, și că locul se va da lui Maniu!

Prințul Paul al Iugoslaviei a defilat foarte elegant, în noua lui uniformă de colonel de grăniceri (cu „țucalul"[1] pe cap), iar Prințul Frederic de Hohenzollern în ținută de general de vânători. Au fost de față și Arhiducesa Ileana, cu soțul, Reginele Maria și Elisabeta însă nu. Se zice că Regina Maria iar nu e bine, că scăderea globulelor sale roșii a devenit iarăși îngrijorătoare și că va pleca la Viena cu Ileana, să se caute cu specialiștii. Dintre șefii de partide au fost absenți Dinu Brătianu, Averescu și Iorga. Mareșalul Prezan, foarte vesel și vioi, a fost prezent. Am fost chiar așezat din întâmplare între dânsul și patriarh — și Biserica și Armata mi-au dat binecuvântare pentru un viitor Guvern. „Nici o teamă de așa ceva — a fost mulțumirea mea — nu sunt nici prost, nici pungaș, de ce ar avea Regele încredere în mine?" Amândoi mi-au dat dreptate...

Aseară „am făcut cafenea" la Palace Hotel. Goga mi-a povestit adevărata versiune a declarațiilor pe care le-a făcut Regelui. N-a vorbit de revoluție; a vorbit de masacre de ovrei în Nordul Moldovei, în Basarabia și la București. Așa mai merge, căci, dacă Goga nu e în stare să facă revoluție, Cuza (și mai ales cuziștii) sunt prea bine în stare să sugrume câteva mii de evrei. Un pogrom — sau mai multe — ar impresiona însă Europa Occidentală și mai mult decât o revoluție. Am constatat la toți — afară de Grigore Filipescu — o ură neîmpăcată împotriva lui Mihalache și a țărăniștilor. Formula lui Goga, a lui Gh. Brătianu, a lui Papacostea (omul lui Averescu), a lui Georgescu Cocoș (purtătorul de cuvânt al lui Iorga) — a fost: „orice Guvern, numai Mihalache nu!" Bineînțeles că am încurajat cât am putut această dispoziție sufletească.

[1] O chiveră greoaie de pe vremea Mariei-Terezia!

Doctorului Angelescu *îi era frică* de un nou Minister Tătărescu, dar pe țărăniști îi socotea excluși. De altmintreli această frică domina și printre gazetarii care forfoteau în jurul nostru. *Era chiar nota zilei*: o sumă de nechemați pariau că Regele va însărcina din nou pe Tătărescu cu formarea Ministerului, obligându-l însă să ia și pe Gh. Brătianu (!!!). Gongopol mi-a spus chiar că aceasta era impresiunea cu care Mironescu ieșise de la Rege! E probabil că Regele lasă acest zvon să alerge (cu complicitatea lui Tătărescu) „ca să moaie opoziția!" Tot șmecherii inutile. Doamne Sfinte, se va sfârși odată în țara asta cu șmecheria?

---

26 octombrie. Ziua de ieri s-a încheiat printr-o recepție seara, la Peleș. La masă n-au fost decât Prinții și șefii delegațiilor străine. „Diner intime". Praznicul a început printr-un concert al Filarmonicii, dirijată de George Georgescu. Prea lung. Programul fusese întocmit, după câte mi-a spus Georgescu, de către Voievod. Mozart, Schubert, Enescu, a 5-a simfonie a lui Beethoven. Porcăria lui Enescu, o rapsodie pe motive românești, prinsă între simfonia „neisprăvită" a lui Schubert și a 5-a a lui Beethoven, a fost o nenorocire inutilă. Invitații, „selecționați" înfățișau altă nenorocire. Nu știu ce criterii urmează Palatul în invitațiile sale, dar s-ar fi crezut oricine mai iute în Bulgaria decât la Curtea românească, pe vremuri atât de elegantă. Prin ușa deschisă, priveam cum circulau prin galerie demnitarii Palatului. Toți capete pătrate și inculte. Am priceput de ce bietul Rege nu poate veni în contact cu țara: un asemenea zid de prostie e un „izolator" de neînfrânt.

După concert, primire. Pe cât a fost de bine organizată serbarea de dimineața, pe atât a fost de prost cea de seara. Regele și oaspeții mai străini au pornit spre fundul galeriei „Mauresque", și s-au înfundat acolo. Țineam să salut pe Prințul Paul și să fac cunoștința Mareșalului Rydz-Smigly, date fiind raporturile mele cu Legația polonă și străduințele cu care urmăresc colaborarea româno-polonă — ca să ajung însă până la ei a trebuit să lupt ca la bâlci, și nici n-aș fi ajuns fără ajutorul lui Sidorovici. Prințul Paul a fost de o amabilitate neașteptată, s-a bucurat ca un prieten să mă revadă și mi-a promis un portret al său pentru Jockey-Club al cărui membru de onoare este. Cu Mareșalul Rydz-Smigly am stat mai mult de vorbă. E un spirit lămurit, vede lucrurile cum sunt, și va face tot pentru consolidarea prieteniei dintre Polonia și România. Formula „colaborare" pe care i-am dat-o, ca un superlativ al celei de simplă alianță, i-a convenit de minune. Conversația noastră s-a învârtit

mult în jurul Regelui, şi am avut impresia unei anumite rezerve din partea Mareşalului. Cum lăudam politica dusă de Rege de un an, în opoziţie cu a lui Titulescu, Rydz-Smigly m-a întrebat cu un surâs: „Etes-vous sûr qu'il ne revienne pas?“ I-am dat toate asigurările în această privinţă.

Prin Alexandru Zamfirescu am aflat câteva minute mai târziu cauza rezervei Mareşalului: era supărat. De când sosise, Regele nu găsise cinci minute să vorbească cu dânsul, şi cum Mareşalul a plecat azi-dimineaţă la ora 9 e puţin probabil să le fi găsit înainte de plecarea lui. Probabil că sunt supăraţi şi ceilalţi generali străini, căci la mesele intime care au avut loc, Regele a vorbit tot timpul englezeşte cu Prinţii: şi toate Alteţele, în snobismul lor, au ignorat pe domnii generali, care nu pricepeau o buche englezească — afară de generalul englez, bineînţeles. Arcizewski săracul, care se munceşte atât să împace lucrurile, era turbat. Chiar faţă de miniştrii ţărilor care au trimis misiuni, s-a procedat în modul cel mai ciudat; nici unul din ei n-a fost poftit la o masă, nici chiar la parada de dimineaţă. La concert şi la recepţie, şi atâta tot. Şi nici n-au fost invitaţi însărcinaţii cu afaceri. Astfel, Sola fiind în concediu, Italia a fost absentă. În schimb a fost prezent Ostrovski. Nu mai pricep nimic. Regele mi-a mărturisit cu cât interes urmăreşte chestiunea uniunii personale cu Polonia şi-şi bate joc de omul de care întreaga combinaţie depinde...

Zamfirescu a informat pe Tătărescu despre supărarea Mareşalului. Nu ştiu ce va fi rezultatul.

Regele Hollywood era aşa de stăpânit de serbările pe care le organizase, şi aşa de asaltat de străini încât n-am putut schimba cu dânsul decât câteva cuvinte, tot în jurul lui Mihai şi a parăzii de dimineaţa: voia să cunoască efectul produs de înălţătoarea ceremonie. Politică n-am putut atinge, dar din imponderabile mi-am dat seamă că se găsea încă pe teren solid. N-am aflat supărarea Mareşalului Rydz-Smigly decât după ce am vorbit cu Regele, aşa încât n-am putut să-i spun nimic în această privinţă.

Vorbit puţin cu Gh. Brătianu, ca să fac plăcere lui Mironescu. Brătianu nu prea ştie ce vrea; ar prefera un acord electoral, intrării într-un Cabinet format de Mironescu, de Vaida şi de mine. Cam în genul celui încheiat în 1931 între mine şi Duca, *dar pe alte baze* — mi-a spus. A rămas să ne mai vedem la Bucureşti.

Tot la Bucureşti a rămas să mă întâlnesc cu Mironescu. Din cele câteva cuvinte schimbate, am impresia că n-a spus tot lui Pangal, şi că

are o însărcinare, fie şi numai de sondare, din partea Regelui. Vom vedea. La Sinaia nu era chip să stăm de vorbă, în lumea de la Peleş. În cursul zilei n-am vrut să alerg după el, şi probabil nici el după mine!

Printre membrii Guvernului, atitudine deprimată. Pentru gheşeftari şi lichele, plecarea de la putere e totdeauna tristă.

———

27 octombrie. Cu prilejul promovării Voievodului, platitudinea conducătorilor instituţiilor noastre de Stat s-a întrecut. Voievodul a fost copleşit de daruri, pe spezele contribuabililor. De la automobilul oferit de Ministerul Aerului până la tabachera de aur înmânată de Corpul I de Armată. În *Universul* de ieri e înşirat un nesfârşit pomelnic de cadouri. Regele a contribuit şi el la fericirea lui fiu-său cu... marele Cordon al Ordinului Carol.

La recepţia de la Peleş, preotul catolic din Sinaia a fost invitat...„*cu doamna* “! Acum că ilustrul Urdăreanu îşi reia sub titlul de *Şambelan* toate funcţiile şi prerogativele pe care le avusese ca *Mareşal*, să sperăm că asemenea gafe nu se vor mai face. Pare că a fost o luptă serioasă în jurul Regelui pentru repunerea lui Urdăreanu în toate „drepturile“ sale. Urdăreanu a pretins că nu poate *reveni umilit*. Regele a rezistat la început, dar Madame Du Barry a învins până în cele din urmă. Urdăreanu a încălecat-o iar, şi printr-însa a ajuns iarăşi tare şi mare. *Scârbă şi che-tuială*, iată cele două cuvinte ce ar trebui săpate deasupra porţii de intrare, la Curtea noastră.

———

Prinţul Paul al Serbiei a vizitat ieri pe Regina Maria la Bucureşti. S-a dus şi el să insiste pe lângă dânsa să meargă la Viena să se caute. Seara s-a înapoiat la Sinaia de unde, împreună cu Prinţul Charles al Belgiei, cu Prinţul de Hohenzollern şi cu generalul ciocoslovac Sirovy a plecat cu Regele la vânătoare de fazani, în Banat. Prinţul Moştenitor al Suediei a vizitat Braşovul şi împrejurimile, şi a petrecut noaptea la Braşov. E hotărât să stea în ţară până la 5 noiembrie, să se plimbe în Deltă şi în Bucovina. E amator de artă, şi de oscioare preistorice.

———

Malaxa s-a supărat pe Jockey-Club, fiindcă Comisarii Curselor i-au distanţat un cal. Malaxa fiind deasupra legilor şi regulamentelor, nu putea admite aplicarea lor nici măcar împotriva cailor săi. S-a supărat

şi a declarat că renunţă la grajdul lui. Domnii de la Club m-au rugat să intervin pe lângă Rege (prezident al Jockey-Clubului) ca să-i spună o vorbă şi să-l împace. M-am executat luni seara la Sinaia. La primele vorbe, Regele m-a oprit: „Bine, dar mi i-a dăruit!“ (adică caii). N-am mai insistat.

———

Comitetul de neintervenţie de la Londra a ţinut ieri şedinţă. Contrariu aşteptărilor multora şi informaţiilor pesimiste răspândite de presa internaţională iudaică — care nu vorbea de mai puţin decât de un pericol iminent de război — lucrurile s-au petrecut în linişte. Toate Puterile, minus Rusia Sovietică, au aprobat propunerile fixate în şedinţa precedentă, cu mici modificări de text, primite şi ele fără greutate! S-a renunţat la ridicolele retrageri simbolice. Rusul a mai pus apă în vin, şi a propus câteva amendamente, din care unele inadmisibile. Viitoarea şedinţă, vineri. Până atunci, se speră că se va ajunge la un acord general.
În aşteptarea acestui acord, avioane necunoscute au scufundat două transporturi franceze încărcate cu marfă destinată Barcelonei.
Se precizează că vizita lui Ribbentrop la Roma a avut un dublu scop. Nu numai chestia pactului anticomunist, dar şi chestia coloniilor germane. Ribbentrop a fost însărcinat să informeze pe Mussolini că Germania va crea un Minister al Coloniilor şi va pune îndată după aceea chestiunea retrocedării coloniilor sale aflate sub mandat. Atitudinea lui Mussolini, faţă de ambele chestiuni n-a fost încă dată în vileag.

Masacrele continuă în fericita Rusie. Săptămâna trecută au fost executate 223 de persoane — numărate în dările de seamă publicate de ziarul sovietic *Izvestia*.

———

În Belgia, Ministerul Van Zeeland a demisionat. Cauza căderii Cabinetului a fost scandalul provocat de afacerile veroase de la Banca Naţională, în care a avut şi Van Zeeland o parte de răspundere, ca fost viceguvernator. Van Zeeland a demisionat şi din Cameră, ca să poată fi mai liber la dispoziţia Justiţiei. Criza va fi greu de rezolvit, şi o anumită precaritate de guvernământ e de prevăzut, în Belgia.

———

Conferinţa Pacificului, care trebuia să se deschidă la Bruxelles în ziua de 30 octombrie, a fost amânată la 3 noiembrie.

———

Criză şi la turci. A demisionat primul ministru şi a fost numit altul. Celar Baiar în locul lui Ismet Inonü, sau viceversa, tot o mâncare de peşte. Cine îi ştie pe aceşti anonimi? Jidanul de Rustu Aras a rămas la Externe.

———

S-a spus de vreo două luni, succesiv, că Titulescu revine, şi apoi că nu mai vine, şi iarăşi că vine. În România bineînţeles. Tactica lui obişnuită, să-şi aştearnă numele în gazete, cât mai des. *Universul* de azi dă un fel de comunicat şi ne asigură că Messia ne soseşte, şi încă foarte curând. Fie numele Domnului lăudat!

———

Parlamentul englez a fost deschis pentru prima oară de Regele George al VI-lea. Vizita Regelui nostru în Anglia a fost anunţată în discursul Tronului, oficial pentru primăvară.

———

La bursa din New York, din nou căderi catastrofale ale cursurilor, după ce târgul se normalizase oarecum, în ultimele zile. Speculă sau criză? Probabil şi una şi alta, căci specula nu-şi reuşeşte loviturile decât într-o atmosferă de criză.

———

Documente descoperite asupra agenţilor revoluţionari din Palestina dovedesc că toate firele mişcării, atât printre arabi cât şi printre evrei, sunt în mâna comuniştilor. Instrucţiile şi banii vin de la Moscova.

———

Legaţia germană a cumpărat casa lui Cocor Popovici, pe B-dul Elisabeta. Casă mare şi frumoasă. Scopul mărturisit: instalarea biroului care se ocupă cu îngrijirea mormintelor soldaţilor germani căzuţi în timpul războiului pe pământul românesc. Scopul real probabil: înfiinţarea unui birou hitlerist de propagandă.

———

Quaranta, care face parte din stat-majorul lui Ciano, mi-a povestit că cu prilejul călătoriei ministrului-ginere italian la Tirana, acesta ar fi avut o lungă conversaţie cu ministrul nostru în Albania, Bibesco Laho-

vari, şi i-ar fi comunicat dorinţa de a face o vizită la Bucureşti. Lahovari i-a răspuns că va comunica Ministerului această dorinţă dar l-a întrebat de ce n-a împărtăşit-o dlui Lugoşianu, ministrul României la Roma. Ciano a replicat că „n-are nici o încredere în dl Lugoşianu, infeudat politicii lui Titulescu". În continuarea conversaţiei, Lahovari n-a ascuns lui Ciano cât sânge rău face românilor atitudinea Italiei favorabilă revizionismului unguresc. Ciano ar fi protestat cu cuvintele: „Italia e hotărâtă împotriva oricărui revizionism, fiindcă revizionism înseamnă război"[1] şi l-a autorizat să transmită la Bucureşti această declaraţie. Bibico a transmis lui Victor Antonescu toate câte le-a spus ministrul de Externe italian, iar Victoraş Arpăcaş a însărcinat pe Lugoşianu să ceară lui Ciano o confirmare a celor spuse la Tirana. Ciano, care nu poate suferi pe Lugoşianu, i-a aruncat în faţă „scuza complimenti": — „Da, am avut o conversaţie foarte cordială cu colegul dtale de la Tirana dar dtale n-am nimic de confirmat!" Cel puţin aşa povesteşe Quaranta că s-au petrecut lucrurile.

———

Ultim ecou al serbărilor regale din octombrie. La Alba Iulia, sau la Sibiu, Mihalache ar fi spus Regelui cât de rău i-a părut că Majestatea Sa nu venise la inaugurarea aşezămintelor cooperative din Topoloveni[2], inaugurare la care „şeful" poftise şi pe Suveran. Regele ar fi răspuns lui Mihalache: „Şi mie mi-a părut rău că n-am putut veni, dar am fost prea ocupat. Foarte frumos ai făcut: *aş vrea să am un om ca dta în fie-care sat* !" Cei de prinprejur, dacă într-adevăr Regele a vorbit aşa, au trebuit să se prăpădească de râs!

———

28 octombrie. Japonezii par a fi repurtat un mare succes la Shanghai, dar telegramele fiind controlate de agenţiile ovreieşti, ştirile sosesc încă încurcate. Chinezii sunt în plină retragere spre Sud de Shanghai.

[1] Când, în 1932, am dat ziarului *Tribuna* un interviu (mă aflam la Roma) afirmând acest adevăr, pe care eu cel dintâi l-am subliniat, cenzura italiană a împiedicat publicarea lui.

[2] Inaugurare, la care prezenţa patriarhului a provocat faimoasa campanie începută de colonelul Petrescu, împotriva lui Stelian Popescu. De unde sare iepurele! (sau mai exact de data asta peştele!)

Japonia nu va participa la conferinţa Pacificului de la Bruxelles. Japonezii socotesc că conferinţa nu e decât o comisie a Societăţii Naţiunilor şi nu vor să aibă de-a face cu un for în strânsă legătură cu o instituţie care i-a condamnat fără să-i asculte.

———

Mussolini a dat un interviu agenţiei de informaţii telegrafice „International News Service", prin care se declară partizan hotărât al păcii. Ducele nu vede cine ar îndrăzni să îşi ia răspunderea începerii ostilităţilor şi consideră că pacea nu e ameninţată. Ducele mai socoteşte că fascismul nu e articol de export; Italia nu va lua însă niciodată poziţie împotriva încercărilor fasciste din ţările străine. Prin acelaşi interviu aflăm că Mussolini, ca şi Hitler, se hrăneşte numai cu legume şi cu fructe şi că nu bea vin. Erbivorele pot fi mândre. Mussolini a mai mărturisit că nu-şi consultă niciodată nevasta şi că se culcă devreme...

———

Ziarele engleze au început să scrie bine despre Regele Carol (cu prilejul serbărilor de la Sinaia). Anunţarea vizitei Suveranului nostru în Anglia prin Mesajul Regal, a făcut mai mult decât zece ani de prezenţă a lui Titulescu în Londra.

———

David, ex-Regele Eduard VIII, a simţit nevoia să explice — după vizita lui la Hitler — că, călătoreşte ca un simplu „particoler", fără nici o misiune, *dar că informaţiile pe care le culege ar putea fi folosite, dacă s-ar ţine seamă de ele*. Se pare că în Anglia nu există câtuşi de puţin o asemenea intenţie.

———

Telegramele de la Berlin anunţă că demisia lui Schacht din Guvern va fi un fapt îndeplinit astăzi. În acelaşi timp — şi ca o explicaţie — au apărut declaraţii din partea lui Göring, prin care dictatorul economic cu planul de 4 ani, afirmă că directivele politicii economice şi financiare trebuie schimbate. Schacht rămâne în fruntea Reichsbankului. La Bucureşti va veni numai în această calitate.

———

Didina Cantacuzino, bătrâna oroare, a fost decorată de Regele Belgiei cu placa ordinului Coroanei. Reclamagioaică, Didina publică prin

ziare că e singura străină distinsă cu această „înaltă“ decorație. O fi, dar atunci cu atât mai rău pentru „înalta“ decorație.

Guță Tătărescu a plecat la turci. De ar putea rămâne acolo! Ar fi singurul serviciu pe care turcii ni l-ar putea face, să ni-l țină, și să-l păstreze în spirt.

---

29 octombrie. Azi, a 62-a aniversare a Reginei Maria și a nu știu câta, a Republicii turcești. Am trimis flori Reginei și un sictir lui Atatürk.

Expoziția universală de la Paris a fost prelungită și pe 1938. Se va închide la iarnă și se va redeschide în primăvară, după reparațiile și „retușele“ necesare.

Ieri au început la Roma serbările pentru a 15-a aniversare a marșului asupra Romei. Deja 15 ani de regim fascist — vremea trece repede! Cu acest prilej Mussolini a pronunțat un discurs plin de avânt în fața a 10 000 de oameni adunați în forul ce poartă numele său. În cuvinte aripate a lăudat patriotica pornire a poporului italian, care în 1922 a venit la Roma *să răstoarne clasele politice care în practica abjectă și corupătoare a parlamentarismului democratic și liberal nu mai erau la înălțimea timpurilor*. Cuvinte lapidare, pe care aș voi să le văd săpate pe ruinele regimului nostru politic, și mai abject, și mai corupt ca cel italian din 1922.

În afară de imnul înălțat fascismului, Mussolini a mai vorbit de lupta contra comunismului în afară de granițele Rusiei, de revizuirea unor clauze ridicole (?) ale tratatelor și de dreptul Germaniei la colonii și printr-o ușoară contradicție a încheiat propunând ca lozincă a fascismului pentru anul al 16-lea, cuvântul: pace! Poate că fascismul acceptă semnul *pace numai* pentru anul al 16-lea? Așa s-ar pune de acord amândouă părțile din discursul Ducelui.

În comentariile sale, presa din Londra afirmă că prin revizuirea clauzelor ridicole ale tratatelor, Mussolini a vrut să înțeleagă clauzele relative la colonii. Și că a făcut această declarație ca să facă plăcere delegațiilor hitleriste prezente la serbare.

Mussolini se joacă prea mult cu focul. Să nu se ardă.

---

30 octombrie. Caraghiosul de Iorga, ca să-și refacă o situație politică și-a întins pânzele antisemite în nădejdea că vântul naționalist i le va umfla. Penescu, vicepreședintele Sfaturilor Negustorești, îmi povestește că nebunul a trimis o scrisoare cominatorie, *un ordin*, Discomului, somându-l să înlocuiască în 48 de ore pe depozitarul Weinberg de la Vălenii de Munte. Și a semnat un al doilea ordin la adresa zisului Weinberg, punându-i în vedere să predea imediat depozitul creștinului Butoi, căci intervenise la București pentru mutarea lui! Ce e mai trist, e că Discomul a mutat pe Weinberg la Ploiești, sporindu-i leafa, numai ca să mulțumească pe Iorga. Iată în ce stare de anarhie am ajuns! Primul venit dă porunci *și poruncile se execută*. Un al 3-lea Rege se ridică, pe lângă Carol al II-lea și Stelian I — și Guvernul înghite.

Cât timp zănaticul de la Văleni s-a mulțumit să scrie un articol pe zi împotriva „iudaismului cotropitor“, lucrurile mai mergeau, deși într-un Stat bine organizat semănătorii de discordie ar trebui suprimați. Acum însă, în calitatea sa de președinte al Ligii Culturale, domnul cu barbă trimite circulări tipărite la toate breslele și asociațiile comerciale cerând negustorilor creștini să se strângă în jurul Ligii ca să desființeze comerțul ovreiesc. Este inadmisibil ca *Liga Culturală* să se amestece în luptele politice, și să ia hotărâri menite numai să facă zgomot în jurul Apostolului reclamagiu. În loc să intervină, Guvernul își încrucișează brațele, ca să nu supere pe „domnul profesor“. Până când va fi lăsată javra asta să se încurce pe ulițele satului, să latre și să muște pe pașnicii trecători?

„Steaua Română“ a luat la licitație un perimetru al Statului pe prețul de 100 de milioane lei. Societățile „Astra“ și „Unirea“ *vecine* cu acest perimetru aveau interes ca „Steaua“ să nu-l ia, ca să poată trage dânsele din el tot petrolul. Au sperțuit pe dl Lobonțiu, și asociatul acestuia, dl Valer Pop ministrul Industriei, a anulat aseară licitația. Petrolul din zisul perimetru se va scurge în rezervoarele „Astrei“ și „Unirei“, Statul pierde 100 de milioane — iar consorțiul Valer Pop–Lobonțiu–Dr Costinescu câștigă câteva „pungi“ bine garnisite.

Se zice că consorțiul celor trei șmecheri pune la cale constituirea unei noii societăți petrolifere „Zona-Petrol“, societate ce va aduna într-un mănunchi câteva firme falite și pe cei mai notorii sperțari guvernamentali. Totul în nădejdea concesiunii celor mai bune perimetre, rămase neatribuite. Trăiască democrația — integrală!

Văzut ieri pe Mironescu şi stat mult de vorbă cu dânsul. Impresia mea că nu spusese tot lui Pangal nu era exactă. Regele n-a intrat faţă de dânsul în nici o precizie; i-a spus că l-a chemat ca să-i cunoască şi părerea lui. Această părere, Mironescu i-a dat-o, fără înconjur. I-a spus că deşi naţional-ţărăniştii ar avea dreptul să reclame succesiunea Guvernului din punct de vedere electoral, *din toate celelalte puncte de vedere,* un Guvern al lor n-ar fi indicat. Şi „electoralul" nu poate prima toate celelalte puncte de vedere. Restul conversaţiei a fost literatură. Regele nu i-a dat nici o însărcinare precisă, nici măcar una de sondare. El, Mironescu, i-a vorbit de o formulă Vaida–Argetoianu–Gh. Brătianu (şi cu dânsul, bineînţeles) şi Regele a spus „da, ar fi o formulă interesantă". De aci dorinţa sa, comunicată lui Pangal, de a cunoaşte intenţiile lui Brătianu. Despre Vaida, Mironescu afirmă că ar merge. Eu i-am spus, că în anumite condiţii programatice ar putea conta şi pe mine. Mironescu e convins că în nici un caz Regele nu va aduce la putere pe ţărănişti, şi mai e convins că nici nu va reînnoi mandatul lui Tătărescu. Pentru rest — numai ipoteze şi ... nesiguranţă. Am rămas înţeleşi să ne comunicăm informaţiile noastre ulterioare...

———

La Londra agitaţie. Atitudinea Sovietelor faţă de propunerile supuse Comitetului de neintervenţie, supără mult. Tulburările musulmane în Asia şi Africa, în care mâna Sovietelor apare din ce în ce mai mult, au început să preocupe serios Guvernul englez. Ca şi războiul din Extremul Orient, unde iarăşi uneltirile Moscovei nu mai pot fi tăgăduite. Un reviriment în politica externă engleză, o îndepărtare de Rusia şi o apropiere de Italia şi de Germania, nu sunt excluse. Deja s-au ridicat voci în presă, în acest sens — şi, mai timid, în Parlament. S-ar tinde deocamdată la o reînviere a grupului de Patru (Anglia, Franţa, Italia şi Germania). În favoarea reînvierii acestei formaţiuni încep să vorbească chiar organele de stânga, lucru simptomatic.

———

La Comitetul de neintervenţie, propunerile engleze (cele italiene amendate) au fost în cele din urmă primite de toţi, cu rezerve din partea Rusiei de o parte — a Italiei, Germaniei şi Portugaliei de alta. Rusia cere retragerea voluntarilor fără nici o legătură cu celelalte cauze. Statele totalitare cer *unanimitatea,* prin urmare şi aprobarea Rusiei *la toate* cele conţinute în textul supus Comitetului.

———

Guvernul republican spaniol s-a mutat de la Valencia la Barcelona. Semn că speranţele de victorie au scăzut mult. La Madrid se anunţă tulburări continue, şi e probabil că nici acolo guvernamentalii nu se vor putea menţine.

———

La Congresul Radical-Socialist de la Lille, Delbos a făcut o expunere politică, înşirând obişnuitele clişee pacifiste. *De notat certificatele Regelui Carol şi dlui Stoiadinovici, invocate pentru a dovedi menţinerea alianţelor franceze.* S-au mai urcat la tribună şi d.d. Herriot şi Bonnet, ca să văcsuiască ghetele democraţiei. După domniile lor toate merg bine şi Franţa este fericită.

———

Germania a declinat invitaţia la conferinţa de la Bruxelles. A făcut-o în termeni foarte politicoşi, arătând că n-are ce căuta la conferinţa semnatarilor unui tratat încheiat fără dânsa. Germania va fi însă gata să participe la eventuale măsuri ulterioare ce s-ar hotărî.

———

Discursul lui Mussolini e viu comentat la Londra şi Paris. Îndrumarea Germaniei spre problema coloniilor e interpretată ca o abilitate a Ducelui pentru a îndepărta preocupările unui rival de bazinul Dunării, unde Italia vrea să-şi conserve influenţa intactă. Ziarele antifasciste au o atitudine din cele mai măsurate, dovadă mai mult a noilor dispoziţii engleze faţă de Italia.

———

Japonezii, stăpâni pe provinciile din Nordul Chinei, şi biruitori la Shanghai, au făcut cunoscute propunerile lor de pace:

Recunoaşterea suveranităţii Mongoliei Interioare, o autonomie şi o organizare specială pentru cele 5 provincii din Nordul Chinei; dreptul de pescuire pe coastele Chinei; ocuparea Shanghai-ului până la încheierea păcii; retragerea Chinei din Societatea Naţiunilor; predarea întregii aviaţii chinezeşti.

E puţin probabil că aceste condiţii să fie primite acum de China. Le vor primi mai târziu, şi altele în plus.

———

La Brăila se ţine congresul Uniunii oraşelor. Inutil ca toate congresele. Nici un rezultat; ba da, unul: un banchet cu icre proaspete (contribuţia Filipoiului).

Chestiunea cu Mareşalul Rydz-Smigly la Sinaia, şi cu supărarea lui pentru lipsa de atenţie a Regelui a luat după câte aflu astăzi, o gravitate excepţională în cursul nopţii de luni spre marţi care a urmat recepţia de la Peleş. Iată ce a povestit Flondor lui Pangal:

„Marţi dimineaţa pe la ora 5, m-am pomenit cu Alexandru Zamfirescu care m-a deşteptat din somn ca să-mi spună că Mareşalul e furios, că a venit în România ca să vorbească cu Regele şi că nu poate pleca fără să fi avut un schimb de vederi cu dânsul. Plecarea Mareşalului era fixată la ora 9 dimineaţa; Zamfirescu mi-a spus că trebuie să obţin numaidecât o audienţă pentru dânsul, şi că, dacă e nevoie, Mareşalul e dispus să mai stea şi ziua de marţi toată la Sinaia ca să fie primit de Rege. Nu ştiam ce să fac. M-am îmbrăcat şi m-am dus la Urdăreanu, pe care l-am pus în curent. S-a îmbrăcat şi el şi s-a dus la rândul lui la Rege. Regele, sculat pe neaşteptate, a părut că nu pricepe nimic, s-a frecat la ochi şi a spus că deşi ziua lui era foarte încărcată va primi pe Rydz-Smigly, şi i-a spus lui Urdăreanu să-l invite la dejun. Am însărcinat atunci pe Zamfirescu să comunice hotărârea Regelui domnului Mareşal; am dispus ca la ora 8 1/2 să fie informat Guvernul de amânarea plecării sale şi am prevenit garnizoana ca să nu mai trimită companie de onoare la gară. Pe la ora 8 1/2, uitându-mă pe fereastră văd pe Mareşal însoţit de Arcizewski urcându-se în automobil ca să plece la gară. N-am mai priceput nimic. M-am aruncat la telefon şi am alertat toată lumea. Natural n-am mai putut trimite companie de onoare. Un aghiotant s-a repezit la gară, trimis de Rege şi a întrebat ce se întâmplase. Nimic — a răspuns Arcizewski — Mareşalul n-a cerut nici o audienţă Regelui, şi pleacă conform programului stabilit. Vagonul lui fusese ataşat între timp la tren, după cererea lui Arcizewski. Mareşalul s-a suit într-însul, şi a plecat. Zarvă mare. Victor Antonescu a fost ridicat pe sus, urcat într-un automobil şi pornit spre Bucureşti. A prins trenul Mareşalului la Ploieşti, şi s-a suit la dânsul. Ce s-a petrecut de acolo înainte, nu ştiu — dar ştiu că Regele a fost foarte plictisit."

Voi afla *şi restul* prin Arcizewski şi Zamfirescu. Nu pot însă decât să rept, *ştiind tot ce ştiu*, că nu mai pricep nimic. Să fi renunţat Vodă la o Coroană suplimentară şi să se fi aruncat din nou, trup şi suflet, în braţele jidănimii franţuzeşti? Ne aşteaptă în acest caz zile frumoase şi în politica internă!

---

31 octombrie. În Siria, la Nord-Est de Damasc o trombă de apă a distrus mai multe sate, a înecat oameni şi vite. O adevărată catastrofă. Probabil că tot aşa una va fi inspirat în vechime ideea potopului Biblic, ca o pedeapsă a lui Dumnezeu. De data asta n-au pierit decât vreo mie de oameni.

În Maroc, franţujii au fost mai miloşi decât potopul în Siria: n-au condamnat decât 58 de persoane, în urma încercărilor de rebeliune din ultima vreme. Musulmanii naţionalişti (desigur aţâţaţi tot de agenţii Sovietelor) au încercat să se răscoale la Marakeş, la Rabat, la Fez, şi să proclame „regatul independent al Marocului". Mişcarea a fost înfrântă, dar focul mocneşte sub cenuşă şi bineînţeles autorităţile franceze nu îndrăznesc să pună mâna pe adevăraţii vinovaţi, oamenii Moscovei.

Monsieur Ostrovski, ministrul Sovietelor mi-a trimis o foarte frumoasă invitaţie, cu seceră şi ciocan aurite, pentru serbarea pe care o dă la 8 noiembrie, la Athenée Palace ca să serbeze a 20-a aniversare a dictaturii proletariatului în Rusia. Mi-am adus aminte că am strâns mâna Ţarului Nicolae la Ţarskoe-Selo, şi am declinat invitaţia.

La Comitetul de neintervenţie din Londra s-au amânat şedinţele până miercuri 3 noiembrie, în nădejdea unei înţelegeri între Puteri, fie că se va obţine şi adeziunea Rusiei la textul primit de toate celelalte Guverne, fie că se va convinge Italia, Germania şi Portugalia să renunţe la „unanimitatea" pe care au cerut-o. În cazul în care nu s-ar ajunge nici până miercuri la nimic, Anglia şi Franţa vor cere fiecărei Puteri să-şi *precizeze* atitudinea faţă de conflictul spaniol! Ca şi cum diferitele atitudini n-ar fi deja precizate!

Vechiul meu camarad şi prieten de la Viena (frumoase vremuri, unde sunteţi?) Vittorio Cerutti, ambasadorul Italiei la Paris a fost pus în

concediu nelimitat şi rechemat la Roma. Guvernul italian nu mai lasă la Paris decât un însărcinat cu afaceri. Hotărârea nu a fost luată în legătură cu evenimentele actuale, ci pentru a răspunde lipsei de curtenie a Guvernului francez care ţine vacant de mai bine de un an locul de ambasador la Roma, ca să nu dea Regelui Italiei, în scrisorile de acreditare, titlul de „Împărat al Etiopiei" fără de care documentul nu ar fi primit de Cancelaria italiană. Prietenia Angliei costă scump.

———

Presa japoneză, în mare parte, socoteşte războiul dintre Japonia şi Rusia Sovietică *ca virtual început*. E probabil că tunurile vor bubui într-o bună zi, pe fronturile Siberiei şi Mongoliei, fără o declaraţie prealabilă de război. Dă Doamne!

———

Scârba cu barbă şi-a convocat azi la Liga Culturală şefii secţiilor din judeţe, pentru măsurile de luat (!) împotriva comerţului ovreiesc. În acelaşi timp scrie în numărul de azi al *Neamului Românesc* un articol în care laudă românismul bătrânului rabin Gaster, şi declară că dsa nu face antisemitism (!) ci se apără împotriva copleşirii (?) evreieşti. Ce secătură!

———

La Craiova s-a inaugurat instalaţia centralei automatice a telefoanelor. Atât ne lipsea telefon automatic, căci încolo aveam de toate, în oropsita capitală a bietei noastre Oltenii.

———

A apărut decretul de scoatere la pensie a ofiţerilor, de pe urma măsurii „deblocării". E scos din armată Prodan care acum două luni se credea tare şi mare şi se vedea chiar ministru de Război. E scos şi Sichitiu şi în locul lui numit la Statul-Major generalul Ştefan Ionescu. Idem Papazoglu, comandantul Pieţii, înlocuit prin colonelul Dombrovski. În total, au fost scoşi vreo 1 200–1 300 de ofiţeri, în acest prim lot. Cei scoşi urlă, dar sunt puţini. Cei mulţi şi rămaşi în Armată sunt foarte mulţumiţi. Se zice că mai toţi ofiţerii pensionaţi se vor înscrie la Garda de Fier. Săraca Gardă de Fier!

———

Mi s-a povestit una bună întâmplată la Ankara cu prilejul vizitei lui Victor Antonescu. După masa oficială oferită de Atatürk, şi recepţia idem — dictatorul s-a apropiat de ministrul nostru de Externe şi i-a şoptit la ureche: „E obiceiul nostru, după primirile oficiale să petrecem puţin între noi, în intimitate! Ai să vezi ce frumos are să fie!" Antonescu, siderat, s-a supus şi au plecat cu toţii la un local de noapte pe care Poliţia avusese grijă să-l evacueze de spectatori. „Entre nous", era cu damele. Conformându-se tradiţiei beneşiane, Victoraş, deşi în vizită oficială, adusese cu dânsul pe dna Liseta Antonescu, née Corbesco, frumuşica cu gură strâmbă. Ajunşi în localul de petrecere, au început libaţiunile, cântecele şi „vederile" căci personalul feminin al „boatei" se afla în păr la post — şi în pielea goală, sau aproape. S-au îmbătat mai toţi şi Atatürk, turtă. Antonescu sughiţa şi frumuşica nu mai ştia unde să se bage de ruşine. La un moment dat, Atatürk beat mort s-a îndreptat spre frumuşica şi, într-un râgâit i-a poruncit: „Chante!" — „Mais, Excellence, je ne sais pas chanter!" — „Quelle blague, a întâmpinat turcul Türk, vous devez savoir chanter, ce n'est pas pour votre gueule que votre mari vous a epousé!" A urmat „un petit froid" cum zice francezul, şi atmosfera nu s-a mai încălzit. Era de altmintreli ora despărţirii, se făcuse lumină... până şi în mintea lui Antonescu.

———

Mă gândesc de câtva timp la ce poate să fie în mintea Regelui şi mă întreb dacă veleitarul din anii din urmă va rămâne tot neputinciosul pe care l-am cunoscut până acum, s-au dacă cumva, simţul răspunderii nu s-a deşteptat într-însul. Hohenzollernii sunt foarte întârziaţi în dezvoltarea lor — şi poate că Carol ne va da la toţi o surpriză, realizând în fine ceea ce naţia întreagă cere de la dânsul de 7 ani.

Atitudinea lui faţă de Mareşalul Rydz-Smigly poate fi explicată prin blegărie, prin capitulare faţă de exigenţele franţuzeşti, prin snobism — *dar şi altfel*. S-ar putea explica şi prin hotărârea fermă *de a da lovitura* cu prilejul schimbării de Guvern care, după cele vorbite între noi, *trebuie să reprezinte în adânca lui convingere*, nu numai înscăunarea unui regim nou intern dar şi a unuia extern. Ca să poată da lovitura fără să fie stânjenit de scumpii noştri aliaţi, era nevoie să le câştige întâi încrederea şi să-i adoarmă. Voiajul de astă vară în Franţa şi Anglia putea să n-aibă alt scop, şi trebuie mărturisit că încrederea Franţei şi a Angliei, a câştigat-o. Poate că acelaşi scop a fost urmărit şi prin discursul exagerat de „credincios" ţinut la Sibiu în faţa lui Gamelin, ca

şi prin atitudinea „rezervată“ faţă de polonez, de la Sinaia. E o linie constantă în toată atitudinea lui, de la debarcarea lui Titulescu, care poate dovedi şi *slăbiciune*, dar şi *machiavellism*. Modul cum mi-a vorbit de alianţa poloneză *ca bază a politicii noastre externe*, „uniunea personală“, pe care o urmăreşte, exclud răceala atitudinii faţă de Mareşal, fără o idee „de derrière la tête“. Şi această idee nu poate fi decât de a da lovitura despre care vorbeşte de 7 ani, fără să îndrăznească să o traducă în fapt. Şi trebuie să mărturisesc că niciodată nu l-am văzut atât de hotărât, atât de sigur de el, ca vara aceasta. Să fim oare nevoiţi să revizuim judecata noastră asupra lui? Să dea Dumnezeu.

Slăbiciune sau dibăcie? Iată alternativa în faţa căreia ne aflăm. Până în 15 zile vom fi lămuriţi. Toate aparenţele sunt pentru dibăcie — şi totuşi, dacă ar trebui să pariez aş paria pentru slăbiciune. Numai în poveşti se schimbă Prinţii şi o şopârlă se transformă în Făt-Frumos... Cineva îmi spunea zilele trecute: „Dta eşti singurul care ştie cum se va rezolva criza!“ — Am răspuns: „Sunt poate singurul care ştie *cum vrea Regele* să o rezolve, *dar nu ştiu cum o va rezolva*. Totul depinde de influenţa pe care Carol al II-lea o va avea-o asupra Regelui, în momentul oportun!“ Un lucru este sigur: o conjunctură atât de favorabilă pentru instalarea unui Guvern de autoritate şi de salvare, nu vom mai întâlni! Numai să nu o porcăiască...

———

Nu pricep un lucru: se fac comenzi pe capete în Germania, armament şi utilaj, şi Franţa nu zice nimic. Îmi reamintesc o comandă de aparate optice de vreo 360 milioane făcută la Marconi *în Anglia*, pe când eram ministru de Finanţe în 1931 — şi-mi răsună şi acum în ureche chiolălăiturile lui Puaux şi ale francezilor. Mi-au scos scrisorile lui Maniu şi ale lui Mironescu ca să-mi dovedească că trebuia să le dăm lor toate comenzile. Acum nu mai e vorba de Anglia ca concurentă, *ci de Germania*, şi nu mai zic nimic. S-au înţeles cu nemţii? Au lucrat sperţurile? Interesant de notat. Şi nu mai e vorba de 360 de milioane, ci de miliarde!

———

1 noiembrie. Pangal a văzut pe Arcizewski, care i-a confirmat toate cele povestite de Flondor cu privire la incidentul Rydz-Smigly, cu mici variante şi adausuri. Variantele sunt fără importanţă. Adausul e că la ieşirea din ţară vagonul-restaurant al trenului a trimis Mareşalului nota

de plată pentru cele consumate de dânsul şi de suita lui — *deşi era invitatul* Regelui. Important este că Arcizewski a mărturisit *că tot incidentul a fost datorat iniţiativei sale*. Mareşalul n-a ştiut nimic, iar Zamfirescu n-a făcut nici o intervenţie fără să fie solicitat de dânsul. Pe nedrept s-a supărat Regele pe dânsul[1], căci el, Arcizewski, a pus totul în mişcare. Ceea ce mira foarte mult pe otrăvitul ministru al Poloniei — spune Pangal — *era faptul că Mareşalul nu avea deloc aerul supărat, şi că s-a declarat foarte mulţumit de călătoria lui*. Aceasta ar întări ipoteza mea că Regele a vrut să joace teatru pentru franţuji şi pentru englezi şi că Rydz-Smigly era în curent cu tactica sa. Dacă lucrurile stau aşa, domnii Arcizewski şi Zamfirescu trebuie să mediteze recomandaţia lui Talleyrand: „Et surtout Messieurs pas trop de zèle!“

———

Anglia şi Statele Unite au hotărât să intervină în conflictul chino-japonez *ca mediatoare*. Aceasta e ştirea senzaţională pe ziua de azi. Mediaţiunea ar fi bazată pe principiul că nu trebuie să fie nici învinşi, nici învingători. Primele demersuri au fost primite cu încântare la Nanking şi cu multă rezervă la Tokio. Conferinţa de la Bruxelles nu a fost contramandată, negocierile anglo-americane fiind socotite în cadrul ei.

Se pare că Mongolia Interioară s-a constituit ca Stat independent sub principele Teh şi sub protecţia Japoniei şi a Manciucoului.

———

Am avut vizita lui Boncescu, procuristul economic şi financiar al Ţării în Statele Unite. L-am primit cu cuvintele: „Ai venit să asiguri participarea României la Expoziţia din 1939?“ — „Dimpotrivă, a fost răspunsul lui, am venit să obţin *să nu mergem*!“ şi mi-a explicat situaţia: pe baza aranjamentelor financiare încheiate ne-am obligat să plătim în America o parte din cuponul datoriei publice, cam un milion de dolari pe an — or, de trei ani n-am plătit o centimă sub pretext că nu putem asigura transferul. Cum să venim acum şi să cheltuim câteva milioane pentru pavilionul românesc şi alte fleacuri (participarea noastră la expoziţia din Paris a costat 600 milioane lei) şi să continuăm să refuzăm un milion de dolari pentru deţinătorii rentelor noastre? Ne-ar lua lumea cu pietre. Bine — dar ce se face Gusti?

———

[1] Marţi dimineaţa, după plecarea Mareşalului, Regele a fost atât de supărat de tot incidentul încât a hotărât rechemarea lui Alexandru Zamfirescu. După două ore s-a calmat însă şi l-a iertat (mărturia lui Flondor).

Se vede că neplata datoriilor în străinătate a creat disponibilităţi mari Tezaurului în ţară: ne scot banii din casă cum zice românul. În momentul de faţă Statul construieşte numai în Bucureşti următoarele palate, fiecare în valoare de zeci de milioane: Administraţia Căilor Ferate, Camul, Ministerul de Externe, Ministerul de Industrie, Academia Superioară de Război[1]. Nu e vorba, n-avem spitale, n-avem canal, n-avem pavaje — da ce-i lipseşte babei, tichia de mărgăritar!

Dezastrul din Siria a fost îngrozitor. Peste 1 200 de morţi şi sunt peste 50 000 de suflete fără adăpost. Ciclonul a distrus tot. O furtună identică a suflat şi peste Maroc. Şi acolo sunt pagube imense. Franţujii au explicat indigenilor că i-a pedepsit Dumnezeu fiindcă s-au răsculat contra lor.

Preşedintele Azana a semnat decretul prin care capitala Spaniei republicane a fost mutată de la Valencia la Barcelona. Un prilej ca să aflăm că preşedintele Azana mai există şi că mai are dreptul să semneze ceva.

---

2 noiembrie. Mr. Eden (Anthony) a făcut un lung şi searbăd expozeu la Camera Comunelor, ca răspuns criticilor aduse de opoziţie politicii externe engleze. În afară de obişnuitele clişee dl Eden a făcut declaraţii cu privire la cele trei chestiuni mai importante la ordinea zilei: afacerea spaniolă, războiul chino-japonez şi chestia coloniilor germane. În afacerea spaniolă dl Eden a răspuns criticilor aduse neputinţei Societăţii Naţiunilor şi intervenţiei engleze „că pe această chestiune părerile sunt împărţite“ (bravo!) şi că lucrurile n-ar putea fi împinse într-un sens sau în altul fără pericol pentru pacea europeană. În ce priveşte războiul chino-japonez, dl Eden a spus că s-ar duce de la Melbourne la Alaska numai să obţină *concursul efectiv* al Statelor Unite !!

Mai interesantă a fost declaraţia sa cu privire la retrocedarea coloniilor germane. Făcând aluzie la Italia, dl Eden a observat că anumite ţări care şi-au mărit teritoriul în Europa şi în Africa, după război (în Africa în bună parte pe socoteala aliaţilor), ar trebui să dea *ele* exemplul sacrificiilor în favoarea ţărilor învinse. În nici un caz Anglia nu va putea ţine seamă *de injoncţiunile terţilor*. Să fie aci şi un răspuns anticipat la intenţiile ce se atribuie Statelor Unite de a interveni în această chestiune? În cercurile bine informate se crede într-adevăr că în curând Roosevelt va lua iniţiativa propunerii unei serii de convenţii internaţionale în favoarea libertăţii schimburilor economice (Anglia cu acordurile ei preferenţiale încheiate cu Dominioanele va fi încântată de această perspectivă!) şi că, pentru a pune şi Germania în posibilitate să renunţe la autarhia ei, America va susţine pe lângă alte avantaje de acordat Reichului (ca susţinerea monedei, sporirea creditelor etc.) şi *restituirea unei părţi a coloniilor*.

[1] La care se mai adaugă două noi „gări regale“ (!) la Mogoşoaia şi la Sinaia.

Chestiunea coloniilor germane va trece de altmintreli foarte curând pe primul plan al discuţiilor internaţionale. Se anunţă într-adevăr de la Berlin intenţia Führer-ului de a convoca acum în noiembrie Reichstagul în vederea afirmării revendicărilor germane. Cum se vede diplomaţii vor avea de furcă. Se mai zice că Hitler va profita de întrunirea Reichstag-ului pentru a anunţa un nou impozit asupra capitalurilor mai mari de 200 000 mărci. Fericiţi nemţii!

Ploile torenţiale au reînceput în Siria şi au trecut şi în Palestina. În Palestina însă, cu toată ploaia, mişcările revoluţionare nu s-au domolit. Nu s-au domolit de tot nici în Maroc, deşi franţujii au luat măsuri foarte severe. Linişte e numai în Rusia unde se arestează, se împuşcă sau se spânzură în fiecare zi.

În Croaţia a avut loc o ciocnire între partizanii lui Macek, care voiau să ţină o întrunire interzisă, şi Jandarmerie. Au fost mai mulţi morţi şi răniţi. Merge bine şi în Iugoslavia.

Gustav-Adolf, Prinţul Moştenitor al Suediei a depus ieri o coroană pe mormântul soldatului necunoscut, apoi a dejunat la Legaţia lui. A luat parte la dejun şi Regele, între două vânători, după ce a pus prima piatră la clădirea Academiei Militare.

Cernat, directorul general al Siguranţei a fost demisionat pe ziua de 1 noiembrie. Nu mă miră că l-au demisionat; mă miră că l-au numit — am mai spus-o — dată fiind calitatea lui de vechi client al Parchetului.

Mare zaiafet ieri-seară la Clubul liberal. Tătărescu-Trâmbița a făcut „o mare“ expunere a „marilor“ rezultate ale celor 4 ani de guvernare liberală. Românul spune: lauda de sine nu prea miroase bine. Dar în fine, hai să zicem. Pentru ce însă numai minciuni? Pentru ce numai falsificarea celor mai elementare realități? Meritul de căpetenie pe care dl Tătărescu îl atribuie guvernării sale este *înarmarea țării, înzestrarea Armatei*. Dsa însăși afirmă că a cheltuit în acest scop *zece miliarde*. Or, pe când eram ministru de Finanțe am primit de la Statul-Major *specificarea strictă a sumelor trebuincioase pentru înzestrarea Armatei: două sute de miliarde*! Am rugat pe Rege să convoace Consiliul superior al Apărării Naționale și am discutat, cu toate competențele țării, memoriul Statului-Major. A reieșit din discuție că prevederile Statului-Major nu numai că nu erau exagerate, dar că sub realitatea necesităților. Să nu se piardă din vedere că un tun antiaerian costă 6 milioane de lei, că un obuz de 150 costă 10 000 de lei, și câte altele! De atunci prețurile n-au scăzut, dimpotrivă, și nici necesitățile. Apoi dacă din 200 miliarde necesare, s-au investit 10 (din care probabil că nici 8 nu reprezintă o contravaloare *reală* de material — majorarea prețurilor, comisionale și sperțurilor reprezentând cel puțin 2%) — se poate oare vorbi de o înarmare a Țării? Noul nostru armament e un armament de muzeu, de colecție — câteva exemplare din fiecare armă ce se scot la parăzi, ca să se arunce oamenilor praf în ochi!

Dl Tătărescu se laudă de asemeni că exportul nostru agricol a trecut de la 3 la 6 miliarde, al petrolului de la 8 la 9 și așa mai departe. Făcut-a însă Guvernul dsale ceva pentru agricultură sau pentru petrol? Pentru agricultură *absolut nimic;* din punct de vedere tehnic stăm mai prost ca acum patru ani și din cel economic tot așa. Iar pentru petrol, n-a făcut decât să sporească taxele de tranzit și să jefuiască societățile. Nenorocita politică a Guvernului în materie de petrol a dus la scăderi îngrijorătoare în producția petroliferă a țării. Sporul la export se datorește, pentru agricultură, anilor buni pe care i-am avut și ridicării prețurilor pe piețele mondiale — iar pentru petrol numai ridicării prețurilor. Și cu asta se laudă dl Tătărescu? Cu bugetele echilibrate sau chiar excedentare? Apoi dacă a putut să le realizeze, a fost, pe lângă anii buni, că a putut spori impozitele, și aceasta a putut să o facă *fiindcă am realizat eu conversiunea*!

Să ne slăbească nenea Guță, să-și ia catrafusele, să tacă, și să plece — în așteptarea judecății din urmă.

Se spusese că întrunirea de ieri de la Club fusese determinată de hotărârea lui Dinu Brătianu să anunțe plecarea partidului de la putere. Nenea Dinu nu a anunțat nimic; s-a mulțumit să declare că dl Tătărescu a bine meritat de la partid (cred eu) și de la Patrie — și l-a pupat! Da, l-a pupat — nu i-a fost rușine! „Le baiser de Judas“ — deși numai cu Christos nu poate fi comparat dl Guță!

———

3 noiembrie. Ostilitatea opiniei publice împotriva Angliei a crescut în așa măsură în Japonia, încât ruperea relațiilor diplomatice nu e de exclus. Principalele organe ale unei prese controlate de Guvern o cer cu insistență.

———

Regele și Voievodul Mihai au plecat ieri în Cehoslovacia, la fazani. Așa cer vechile tradiții ale Curții noastre imperiale. Cine are Șambelani, nu poate fără fazani. Vânătoarea are loc lângă Brün și e organizată de Beneș al XIV-lea, ultimul descendent al Regelui Ludovic cu același număr.

———

Pe vremuri, la Viena, se publica un tablou lunar cu numărul „pieselor“ doborâte la vânătoare de Împărat. Acum se publică în Rusia Sovietică tabloul lui Stalin, căci tradiția e tradiție: în cursul lunii octombrie au fost executați 594 condamnați politici! „Waidmann's Heil!“

———

Inundații catastrofale și în Italia. Poduri rupte, fire deranjate și toate cele obișnuite.

Informazione Diplomatica răspunde sub inspirația lui Mussolini aluziilor lui Eden, în discursul său, la oportunitatea unor „sacrificii coloniale“ și din partea Italiei. Răspunsul era ușor, și a fost bine dat. După război, Franța și Anglia, deși posedau un imens imperiu colonial și-au împărțit toate coloniile germane și mandatele în Africa și Asia occidentală, iar Italiei i-au oferit cu generozitate câțiva kilometri pătrați de nisip în schimbul renunțării la orice pretenție asupra Tunisului...

———

4 noiembrie. Regele a fost primit ieri cu mare alai în Cehoslovacia. A coborât la Zidlokovice, unde au loc vânătorile și a vizitat fabrica Zbrojovka la Brno (br, ce colecție de nume armonioase!) unde s-au co-

mandat puştile noastre mitraliere. Cafeneaua Bucureştiului a vorbit zile întregi de o poftire a lui Titulescu la vânătoarea regală (!!!) şi de o împăcare. Natural nici o urmă de Titulescu la Zidlokovice; numai iepuri cu patru picioare.

Conferinţa de la Bruxelles a început ieri. Au participat numai reprezentanţii celor 9 Puteri semnatare ale tratatului de la Washington. Au ţinut discursuri pe rând d.d. Norman Davis (Statele Unite), Eden (Anglia), Delbos (Franţa), Litvinov (Sovietele), Aldovrandi (Italia) etc. Toţi oratorii au căutat variaţiuni pe tema cunoscută a păcii. Numai italianul a declarat, mai sincer şi mai practic, că războiul e regretabil dar că trebuie lăsaţi cei doi beligeranţi să se răfuiască... în pace.

Criza de Guvern n-a fost însă rezolvată, în Belgia — dar Van Zeeland e curăţat „für immer".

Guvernul britanic a numit „agenţi particulari" cu atribuţii consulare pe lângă Guvernul generalului Franco. E primul pas pentru recunoaşterea Guvernului din Salamanca. De altmintreli, Anglia are prea multe interese în regiunea minieră şi industrială din Nord-Vestul Spaniei, ca să le abandoneze indefinit. Această măsură engleză e în legătură cu o vădită evoluţie a politicii londoneze în conflictul spaniol.

Generalul Argeşanu, care până acum fusese însărcinat numai provizoriu cu comanda Corpului II de Armată (Bucureşti), a fost numit definitiv la acest înalt şi important comandament (starea de asediu şi cenzura presei).

Laguardia, republican, a fost ales primar al New Yorkului cu 1 300 000 de voturi contra 800 000 obţinute de candidatul democrat. O înfrângere nouă a faimosului *Tamany Hall*, care a susţinut din răsputeri pe democrat.

Cifra de 594 condamnaţi şi executaţi politici în Rusia, pe luna octombrie, trebuie sporită — după Agenţia Stefani din Roma — la 1 328.

Întregul Guvern al Republicii Kazakhstan, compus din 13 membri (cifră fatală!), a fost arestat, condamnat şi executat pentru „uneltiri cu străinătatea!" Trăiască libertatea şi revoluţia socială.

---

6 noiembrie. Ieri, 5 noiembrie a 87-a aniversare a naşterii scumpei mele mame, am petrecut ziua la Breasta lângă dânsa. O zi înfiorătoare, ploaie şi vânt. Şi atât de tristă... Mă simt singur, singur de tot. Toţi cei cu care mă simţeam sufleteşte legat s-au dus, sau aproape. Chiar într-o zi atât de posomorâtă, Breasta îşi păstrase din frumuseţea ei. Foile căzute ce acopereau aleile parcului aşterneau, mai ales sub bolţile platanilor, un covor de aur şi drumurile se pierdeau în iarba încă verde, ca dâre de lumină. Şi în aer, şi în toată zarea era linişte, numai linişte... Am plecat către seară, lăsându-mi acolo bătrânii în criptele lor şi în casă cele două fetiţe[1] ale fiicei mele. Două generaţii despărţite printr-un veac de trudă, ce nu ştiu că stau una lângă alta, după cum foile din fiecare primăvară nu ştiu că altele au căzut în toamnă de pe aceleaşi crăci...

Conferinţa celor 9 Puteri din Bruxelles a ajuns la un însemnat rezultat. S-a adoptat proiectul de „rezoluţie" propus de Spaak, ministrul de Externe belgian. Rezoluţia conţine 3 puncte, din care 2 sunt vax şi 1 rahat. Primele 2 puncte polemizează asupra recunoaşterii dreptului celor 9 Puteri de a garanta integritatea şi independenţa Chinei, precum şi asupra dependenţei sau independenţei conferinţei faţă de S.D.N. Al 3-lea punct proclamă hotărârea conferinţei de a numi o comisie restrânsă care să trateze pacea cu Japonia, *dacă această Putere ar consimţi să înceapă asemenea negocieri*! Era şi nevoie să se întrunească atâţia delegaţi, ca să ajungă la o astfel de propunere. Ce e mai comic, e că presa iudeo-democratică *e încântată* de *succesul* conferinţei!

În Japonia curentul e pentru respingerea propunerilor de negociere şi pentru continuarea „acţiunii" în China. O bună parte din opinia publică cere chiar „declararea războiului". Cercurile militare sunt însă contra, fiindcă socotesc operaţiunile pe sfârşite (?) şi că o declaraţie de război ar stânjeni aprovizionările ulterioare din străinătate (contradicţie). E mai mult ca sigur însă, că propunerile Conferinţei de la Bruxelles vor fi respinse.

[1] Ivona – 3 ani şi Dina – 1 an şi jumătate.

Presa internaţională începe să publice zilnic informaţii impresionante asupra execuţiilor din Rusia. Aceste execuţii durează de luni de zile, de ce s-a deşteptat presa internaţională abia acum? Să fie acţiunile sovietice în scădere la Londra? Aşa s-ar părea, căci numirea reprezentanţilor consulari englezi pe lângă Guvernul din Salamanca (şi viceversa) a fost definitiv hotărâtă pentru ziua de 15 noiembrie. Şi Polonia va numi consuli pe lângă generalul Franco, şi încetul cu încetul vor urma şi celelalte State. Steaua comunismului apune, din ce în ce.

Dl Radu Irimescu, plecat în călătorie oficială la Roma, a fost primit de italieni cu căldură şi alai. Au mers cu gentileţea până a oferi băbuştei lui un buchet de splendide orhidee. Manifestaţiunea e fericită şi trebuie să ne bucure — dar totuşi, România simbolizată de Radu Irimescu, de Lugoşianu şi de băbuşca din Pittsburg, „il y a de quoi faire la moue".

Ducele de Windsor şi mititica lui au renunţat la călătoria din Statele Unite. Impresarul lor, Bedoux (!), a declarat că după vizitele făcute în Germania nu le mai poate „organiza" recepţia proiectată. E mai probabil că „vizitele făcute în Germania" au determinat Guvernul englez să nu mai permită Regelui detronat să compromită prestigiul britanic şi peste mări.

Regele a doborât la Zidlokovice 885 de fazani şi Voievodul Mihai 737.

„Madame, il fait grand vent et j'ai tué six loups."

Diseară, iluştrii vânători vor fi înapoi printre iobagii lor!

„Ah! frappons sur nos fémurs etc. etc.!"

---

7 noiembrie. Iluştrii vânători s-au înapoiat aseară în Bucureşti. Înainte de a părăsi Cehoslovacia, Regele a avut „importante" conferinţe cu Beneş şi cu Hodza. Ziarele din Praga anunţă că din convorbirile acestea alianţa româno-cehoslovacă a ieşit mai tare ca oricând şi că „nimic pe lume nu va putea să o zdruncine". Ditirambele presei cehoslovace ascund însă o stare de „malaise" pe care într-adevăr că nimic pe lume nu va putea să o vindece. Probabil că Hodza a sfătuit pe Rege să se încredinţeze lui Mihalache şi cum Regele nu poate suferi nici pe Mihalache, nici pe ţărănişti, nici pe slovaci — e foarte probabil că va chema la putere pe zisul Mihalache, Hogea al României!

În legătură cu entuziasmul cehoslovac: Fabricius, ministrul Germaniei, care a dejunat ieri la mine, mi-a povestit că a stat mult de vorbă cu Prinţul Paul al Iugoslaviei, la Sinaia, şi că Prinţul i-a spus: „Am avut multe greutăţi ca să menţin la putere pe Stoiadinovici. Dar odată convins că politica lui era cea mai bună, am trecut peste toate şi am susţinut-o şi o voi susţine până în pânzele albe. Am avut în aceste zile prilejul să stau destul de mult de vorbă şi cu Regele Carol şi sunt convins *că în curând un regim de autoritate va fi întronat şi în România*, iar în ce priveşte politica externă, *acordul nostru este perfect*". Te pomeneşti că totuşi iţarii lui Mihalache vor rămâne de căruţă? Cu tot Hodza? Toate sunt posibile în ţara lui Hübsch şi a lui Carol al II-lea.

Italia a aderat solemn la acordul anti-comunist germano-japonez. E mai mult o manifestare politică decât un act cu urmări concrete, căci acordul nu conţine, în afară de o drastică condamnare a propagandei comuniste în străinătate, decât obligaţia fiecărei părţi de a aduce la cunoştinţa celorlalte informaţii culese cu privire la această propagandă. Manifestarea politică nu este însă lipsită de importanţă.

Zvonurile unei posibilităţi de mediaţii germane în conflictul chino-japonez, par a se concretiza; în tot cazul până acum nu au fost dezminţite.

Viitoarea şedinţă a conferinţei de la Bruxelles a fost fixată pe marţi 9 noiembrie în speranţă că până atunci va sosi răspunsul de la Tokio (dacă Japonia primeşte sau nu să negocieze cu concursul unei comisii internaţionale restrânse).

Vizita lui Delbos la Belgrad şi Bucureşti, anunţată acum câteva zile, pare că nu e încă fixată. Nu se ştie nici dacă Excelenţa Sa va veni. În tot cazul „ar fi prematur să se fixeze o dată" — zice Agenţia Havas. Să vină când l-oi chema eu!

Istrate Micescu, naţionalistul veros, a demisionat din Partidul Liberal şi s-a înscris la gogo-cuzişti. E un câştig pentru amândouă partidele!

Schacht, care se află la Basel, la Banca Reglementelor Internaționale, a făcut declarații presei. Confirmă că a cerut să fie descărcat de funcțiile pe care le ocupă *provizoriu* (de ministru al Economiei Naționale) pentru facilitarea (?) aplicării planului de 4 ani — dar că între Führer și dânsul nu a existat nici o divergență de vederi. Va continua și de aci înainte să slujească politica lui Hitler, singura eficace.

Primesc următoarea telegramă:

„Domniei-voastre întotdeauna gata să sprijiniți cu căldură orice inițiativă menită să cultive prietenia italo-română, Camera Centrală Italo-Română din Roma a vroit să vă aducă omagiul său proclamându-vă membru fondator de onoare cu nădejdea că o veți cinsti cu prețiosul dvs concurs în ciclul de conferințe ce organizează".

Președinte *Zanichi*
Via Tolmino 43.

La care am răspuns:

„Sempre fedele al pensiero di intimissima collaborazione italo-rumena, ringrazio calorosamente la Camera Centrale per l'onore fattomi e prego Vosignorie gradire i devotissimi mei ossequi".

C. Argetoianu

---

8 noiembrie. Cecropid îmi raportează că a avut o lungă conversație cu Mauritz agentul lui Krupp. De la acesta a aflat că se vor comanda numaidecât *10 submarine*. Sovieticii având în Marea Neagră 50 de submarine trebuie să avem și noi numaidecât 10, ca să aibă muscalii, numeric atât de superiori ce să distrugă. Naște întrebarea: cu paralele cui vom plăti aceste vase inutile? (Vreo 2 miliarde de lei). Mauritz e convins că comanda se va da în Germania. Pe de altă parte, călătoria lui Irimescu în Italia și vizita sa la Spezia m-ar face să cred că și industria italiană ar avea șanse. Am făcut o atât de fericită experiență cu „Delfinul"!

Monsieur Flandin a rostit un mare discurs la Nisa (e așa frumos pe Coasta de Azur!). Fostul om-de-viitor al democrației franceze a constatat cu durere că Europa s-a împărțit între două ideologii, și că, chiar în

țările în care regimul democratic a reușit să se mențină, metodele totalitare sau dictatoriale au învins (decretele-legi, economia dirijată, autarhia etc.). După Flandin-milionarul, singura șansă pentru salvarea patrimoniului, care etc. etc. — e unirea tuturor francezilor. Bravo, băiatul! A găsit în fine soluția!

În Belgia criza continuă. După mai multe încercări zadarnice, se pare că Spaak, ministrul de Externe în Cabinetul van Zeeland e pe punctul să reușească formarea unui Minister de coaliție.

Criză e și în România. Dar nimeni nu se ocupă încă cu formarea unui nou Minister. România e țară fericită...

---

9 noiembrie. Ieri la amiază s-a răspândit zvonul că Regina Maria era foarte rău. În realitate starea ei lăsa de dorit de mai multe zile, dar se ținuse lucrul secret. Irina Procopiu care a dejunat la noi sâmbătă (6 noiembrie) nu ne-a spus nimic. Sosirea medicilor străini, a Reginei Marioara și a Reginei Elisabeta a făcut că secretul n-a mai putut fi ținut. O consultație la care au luat parte doctorii: Besançon (de la Paris), Eppinger (Viena), Walter Gloer (Elveția), Hortolomei, Dumitrescu Nante, Mamulea, și Amilcar Georgescu a avut loc chiar ieri. Azi-dimineață s-a publicat un buletin semnat de sus-numiții doctori, buletin cam în doi peri, în care se afirmă că Regina suferă „de o stare hepatică", că această stare a fost agravată printr-o gripă și că toți medicii sunt de acord asupra diagnozei, a tratamentului și a pronosticului. Prezența fotografului Amilcar Georgescu la consultație e suspectă. Ciroza să fie totuși un neoplasm?

Dl Wohlthat, șeful devizelor în Ministerul Economiei Naționale din Berlin, și principalul colaborator al lui Schacht e de câteva zile la București în scopul de a soluționa problema transferurilor între Germania și România. Dânsul mi-a confirmat că Schacht *pleacă*, pleacă și de la Minister și de la *Reichsbak*. Ca să rămână, a pus Guvernului *cinci condiții* (Wohlthat nu mi le-a enumerat), în convingerea că aceste condiții *nu* vor fi primite. Dacă din întâmplare Guvernul le-ar primi, Schacht *ar pune altele*, căci adevărul este că nu vrea să mai stea. Singură, ipoteza unui ordin din partea lui Hitler, care l-a mai amenințat odată cu lagărul

de concentrare, ar putea schimba hotărârea lui Schacht, care nu se mai înţelege deloc cu Göring. Cercurile financiare din Berlin sunt îngrijorate de plecarea omului care a ştiut să jongleze cu marca, ca nimeni.

Am citit memoriile lui Arabela Yarka, fosta soţie a lui Citta Davila. Atmosfera de pe vremea războiului, cu toate mizeriile şi lipsurile din Moldova e bine redată, încolo — elucubraţii de nebună. Toţi bărbaţii pe care i-a întâlnit au vrut să o violeze!! Răutăţi la adresa prietenilor şi şi a rudelor celor mai apropiate. Şi în fine îl dă gata pe bietul Citta, „mon beau Charles" prin exces de laudă, mai ales a însuşirilor sale fizice. Transcrie şi două sonete franţuzeşti scrise de Citta pe front — nu le-ar mai fi transcris! Dar probabil că a făcut dinadins ca să-l curețe definitiv. Ce e mai nostim, după câte-mi spune, e că şi-a publicat cartea cu banii lui Citta. I-a cerut 200 000 lei ca să se caute în străinătate; Citta a dat suma, dar Arabela a întrebuinţat-o ca să-şi publice amintirile. Citta e furios, şi declară că n-a citit şi că nu va citi proza fostei sale soţii.

Sovietele au înaintat un protest la Roma împotriva acordului anti-comunist. Contele Ciano a răspuns că acordul nu era îndreptat împotriva nici unui Stat, prin urmare nici împotriva Rusiei şi că orice Stat, prin urmare şi Rusia, putea să adere la dânsul!

După ştirile sosite din China, căderea Shanghai-ului e iminentă.

Ca răspuns gestului de la Bruxelles, ziarele japoneze publică condiţiile sub care Japonia ar înceta ostilităţile în China. Aceste condiţii ar fi:

1) Un acord strâns între Japonia, China şi Manciuko;

2) Înlăturarea orientării filo-comuniste, şi înlocuirea ei printr-o colaborare anti-comunistă;

3) O strânsă colaborare economică între cele trei State;

4) Întărirea acordurilor cu Italia şi Germania;

5) Respingerea intervenţiei oricărei terţe Puteri în afacerile dintre cele trei State.

Din punctul 5 rezultă că Japonia va răspunde negativ invitaţiei pe care i-a adresat-o conferinţa din Bruxelles.

Gusti-Gusti face la Paris pe „Ministrul în partibus". Sub pretextul Expoziţiei organizează concerte şi şezători româneşti, dă mese, vorbeşte şi scrie. Cesianu Dinu trebuie să facă spume. Probabil că-şi va face în curând şi bagajele.

Monsiniorul Szombori, un prelat catolic din Ardeal, care face pe românizatul şi în această calitate intră pretutindeni şi ştie multe, a făcut o lungă vizită lui Armand Călinescu şi a aflat de la dânsul lucruri interesante. A venit să mi le spună, ca să se pună bine şi cu mine. Călinescu i-a povestit cele petrecute în ultima audienţă a lui Mihalache. Regele i-a spus că desigur, prin rezultatele obţinute în ultimele alegeri, prin popularitatea sa (!), Partidul Naţional-Ţărănesc ar avea dreptul la succesiunea Guvernului, şi că el, Regele ca arbitru trebuie să ţină seamă de acest drept. Dar trebuie să ţină seamă şi de incontestabilul *curent de dreapta* manifestat în toate părţile ţării. Un Guvern pur naţional-ţărănesc ar irita prea mult anumite sfere de opinii. În asemenea condiţii, un Guvern naţional-ţărănesc n-ar fi posibil *decât cu Vaida la Ministerul de Interne*, prezenţa lui Vaida la Interne pe timpul alegerilor fiind o chezăşie pentru grupările naţionaliste. Ţărăniştii însă nu admit să dea Ministerul de Interne din mână, aşa încât Mihalache a ieşit foarte supărat de la Rege. Ei sunt toţi convinşi că Regele îşi bate joc de ei. Desigur că-şi bate. Dar până la sfârşit, cu toate „abilităţile" Majestăţii Sale, să nu ajungă ţărăniştii să-şi bată joc de dânsul.

De la Roma se zvoneşte că Italia e pe punctul să denunţe pactul de amiciţie italo-sovietic — dar că în nici un caz nu se vor rupe relaţiile diplomatice între cele două ţări.

Mai multe ziare au publicat ştirea că Bruno Mussolini, fiul Ducelui, ar fi căzut cu avionul său în liniile guvernamentalilor spanioli şi că ar fi fost ucis. De la Roma ştirea se dezminte categoric; se afirmă că Bruno Mussolini e în viaţă şi în perfectă stare dar se adaugă *că nu se poate spune unde e*, deoarece îndeplineşte o misiune confidenţială ce i s-a încredinţat (???)

Se pare că prin eliberarea trupelor de pe frontul Asturiei, Franco se poate lipsi de un număr de voluntari italieni, căci mulţi din aceştia au

fost trimişi spre vetrele lor. Situaţia naţionaliştilor s-a îmbunătăţit atât prin ultimele succese încât se vorbeşte serios de propuneri iminente de pace din partea Guvernului din Barcelona.

———

În Belgia criza ministerială nu s-a rezolvat încă. Spaak nu şi-a depus mandatul, dar întâmpină mari dificultăţi în formarea Cabinetului său.

———

Dl Litvinov a părăsit Bruxellul supărat. Nu aprobă procedura Conferinţei Pacificului şi mai ales posibila excludere a Sovietelor din comitetul restrâns de negocieri. Plecarea lui e un fel de şantaj. A lăsat pe tovarăşul său Potemkin în locul său.

———

Japonezii sunt stăpâni la Shanghai. Chinezii se retrag spre Nord. Ocuparea întregului oraş de către japonezi e o chestiune de ceasuri.

———

Călătoria lui Delbos la Varşovia, Praga, Belgrad şi Bucureşti, anunţată, apoi dezminţită, e din nou la ordinea zilei. Ea s-ar efectua în prima jumătate a lunii decembrie.

———

Ostrovski şi-a dat banchetul şi recepţia ieri seară la Athénée Palace. Se pare că a fost multă lume, după dările de seamă din gazete. E drept că nu se poate da deplină încredere acestor dări de seamă, căci am fost trecut şi eu prezent, deşi eram acasă. Ostrovski a ţinut un lung discurs, *un imn pentru pace, pentru neamestecul în politica ţărilor străine, pentru respectul angajamentelor internaţionale* ! Îţi vine să râzi!

———

10 noiembrie. De ieri am intrat formal în criză de Guvern. Conform programului stabilit, Tătărescu s-a prezentat Regelui cu un memoriu în care a expus opera de guvernământ a Partidului Liberal în ultimii patru ani — şi a rugat pe Majestatea Sa să avizeze. E o demisie şi nu e o demisie. Dl Guţă şi-a rezervat astfel o portiţă în cazul în care Regele ar mai avea nevoie de dânsul.

Din tot ce ştiu, *din tot ce am vorbit cu Regele* (şi din conversaţiile avute cu dânsul n-am notat în aceste însemnări *decât o parte*, căci sunt

lucruri pe care n-am avut dreptul să le încredinţez nici măcar caietului ce conţine spovedaniile mele), rezultă că situaţia politică în momentul deschiderii crizei e următoarea:

Regele vrea:

1. Să se scape de tirania electorală (admite *un* regim parlamentar, dar nu pe cel actual, ci unul modificat, în care Parlamentul să nu mai fie ca azi, pentru Guverne, o ghiulea grea legată de picior);
2. Să sporească autoritatea regală şi prin consecinţă a Guvernului ce reprezintă această autoritate;
3. Să scape ţara de pacostea politicianismului;
4. Să pună în fruntea ţării o echipă de oameni harnici care să gospodărească în loc să facă politică şi să-şi pricopsească partizanii;
5. Să îndrepte politica externă *pe calea realităţilor* menţinând totuşi pentru moment alianţele actuale, *ca acte de stare civilă.*

Pentru aceasta:

1. *Nici o combinaţie de partid* în alcătuirea noului Guvern;
2. Un Guvern în care fiecare ministru să fie desemnat de dânsul, pe bază de criterii pur obiective şi în vederea posibilităţii unei continuităţi în desfăşurarea viitoare a eforturilor de guvernare.

Acestea sunt punctele de plecare.

Să vedem care vor fi cele la care va ajunge.

Dacă nu-şi realizează *acum* programul, nu-l va mai putea realiza niciodată. Va fi un răsunător faliment.

Să aşteptăm.

Regele Carol nu joacă cartea ţării — ţara va sfârşi prin a-şi găsi şi singură echilibrul —; nu joacă nici pe a noastră a celor câtiva clarvăzători şi sinceri sfătuitori — noi ne-am fi făcut datoria şi suntem în regulă cu conştiinţa noastră — *joacă propria lui carte*. O pricepe?

Să aşteptăm câteva zile şi vom fi lămuriţi.

Desfăşurarea crizei:

Ieri, după Tătărescu, Regele a primit pe Dinu Brătianu, care, din câte sunt informat a adus la cunoştinţa Regelui, *că de acord cu dl Tătărescu*, socoteşte că sarcina Partidului Liberal e terminată. A sfătuit pe Rege să aducă la Guvern pe naţional-ţărănişti. Recomandaţie naturală din partea şefului unuia din cele două partide de gaşcă şi de căpătuire. Trăiască rotativa!

Întrebat de un prieten, aseară, dacă e sigur de Tătărescu, nenea Dinu a răspuns: „Sunt sigur de dânsul cât timp vorbesc cu el!“ Admirabilă încredere care zugrăveşte starea morală a partidelor noastre!

După Dinu Brătianu, Regele a primit pe Grigore Filipescu. Nu am nici un amănunt privitor la această audienţă.

Azi primeşte pe Iorga şi pe Vaida. Mâine altă serie din care fac şi eu parte (am fost convocat pentru ora 4 1/2).

Cota la bursa neagră:

Ieri a fost favorabilă naţional-ţărăniştilor. Azi, unei noi formaţiuni liberale, cu mai multe variante. În realitate nu se ştie nimic. Regele nu s-a deschis încă faţă de nimeni.

———

Se vorbeşte mult de „lucrătura" lui Max Auschnit în favoarea ţărăniştilor, prin Lupeasca şi oamenii ei. La dejunul de azi al miliardarilor, Max n-a venit, dar i-am trimis vorbă prin frate-său Edgard să se astâmpere. Garda de Fier vede roşu în ce priveşte pe Mihalache şi e convinsă că „Auschnit" îl va aduce la putere. Într-un asemenea caz soarta dlui Max ar fi pecetluită. Dacă vrea să nu o păţească, să se astâmpere. Edgard mi-a părut foarte impresionat, mi-a jurat că frate-său „nu se mişcă" (!) şi că a vrut chiar să părăsească Bucureştiul *ca să nu se zică* că se amestecă unde nu-i fierbe oala. „*El* nu face politică şi nu se ocupă decât de industriile lui!" — mi-a îngânat dulcele Edgard strângându-mi mâna. Vorbă să fie — dar cred *că acum va pricepe*, că nu e bine să-ţi bagi degetul între ciocan şi nicovală.

———

Ecouri de la serbarea lui Ostrovski:

A fost o atmosferă grea. Lume puţină. Nu veniseră decât 100–150 persoane, din 1 000 câte fuseseră invitate, şi cei prezenţi aveau aerul jenat şi căutau *să-şi justifice prezenţa* prin fel de fel de obligaţii profesionale.

Discursul lui Ostrovski n-a fost publicat în întregime. Cenzura a tăiat pasaje. Într-unul din ele, muscalul a evocat 1793 şi 1796 (?) din revoluţia franceză „când marchizele au fost tăiate în bucăţi şi membrele lor arse pe rug" (?) Aceste năzbâtii au fost servite în faţa dlui Thierry, ministrul Franţei, care nu ştia unde să se ascundă. „Şi asemenea orori n-au împiedicat Franţa să fie azi naţiunea iubită şi admirată de toată lumea"! — a încheiat omul lui Stalin, cu un surâs ironic.

În ce încurcătură s-a vârât scumpa noastră soră latină şi aliată! Diplomaţii prezenţi erau indignaţi. Ţin informaţiile de mai sus din gura lui Collas, ministrul Greciei.

———

Am date oficiale asupra stării Reginei. Radiografia a confirmat diagnoza cirozei hepatice. Ultima alarmă a fost provocată printr-o nouă şi abundentă hemoragie rectală, care s-a oprit. Globulele roşii sunt foarte scăzute, 2 300 000 la cm^2. Medicii nu prevăd un deznodământ fatal imediat şi cred că bolnava va mai rezista cel puţin un an, afară de complicaţii neprevăzute. În urma repausului impus şi a unui regim apropiat, starea Reginei începe să se amelioreze şi medicii cred că peste vreo 15 zile va putea pleca la Viena unde va fi internată la Cottage-Sanatorium pentru o lună sau 6 săptămâni, după care va fi transportată la Meran.

Regina Marioara mai stă aci până duminică.

———

Radio ne aduce trista ştire a morţii bătrânului Macdonald. Ar fi încetat din viaţă pe un vapor, în drum spre America. A fost un om cumsecade şi plin de tact. E o mare pierdere pentru Anglia şi pentru Marta Bibescu. Din vizita pe care i-am făcut-o şi de la dejunul pe care l-am luat la dânsul în 1932, în Downing-Street, mi-a rămas o amintire duioasă. Nu era o inteligenţă strălucită dar era un suflet bun.

———

11 noiembrie. La banchetul cavalerilor „Mihai Viteazul" din anul acesta a luat parte şi generalul Denikin şi alt general din armata albă, Lumovski. Un răspuns anticipat la banchetul comunist din aceeaşi zi, dat de Ostrovski. Generalii ruşi au fost aduşi la Bucureşti şi găzduiţi pe spezele Regelui, care le-a oferit şi câte o manta albă de cavaler! Fotografiaţi în *Universul* cu mantaua albă şi cu ţilindre negre, generalii ruşi — săracii — au aerul a fi rupţi dintr-un vicleim de mahala!

———

Azi se împlinesc 19 ani de la încheierea Armistiţiului, cu A mare. Ce iute trece vremea! şi cum se năruiesc iluziile! Când mă gândesc la entuziasmul nostru din 11 noiembrie 1918 şi-l compar cu deznădejdea noastră de azi, mă întreb: a cui e vina?

———

Senzaţională lovitură de Stat la Rio de Janeiro: *Brazilia a trecut la dictatură fascistă*! Preşedintele Vargas a promulgat cu ajutorul Armatei şi al Marinei o Constituţie nouă, „corporativă" şi a dizolvat Parla-

mentul. Blocul Statelor „totalitare“ se măreşte astfel cu unul. La Washington şi New York ştirea a consternat; schimbarea din Brazilia constituie o spărtură în blocul democratic american.

E probabil că actul de curaj al Preşedintelui Vargas a fost determinat de pericolul comunist, care ameninţa unitatea naţională, prin propaganda deja foarte înaintată în unele provincii. În anii din urmă au şi izbucnit de mai multe ori mişcări revoluţionare pe care numai intervenţia Armatei le-a putut înăbuşi. Se vede că Vargas şi conducătorii Armatei se temeau de mişcări mai violente sau mai generalizate. O adeziune a Braziliei la pactul anti-comunist italo–germano–japonez, nu este exclusă. Statele Unite (ale Americii de Nord) vor face însă tot ce le va sta în putinţă ca să o împiedice.

Regele a primit ieri pe Vaida, pe Iorga şi pe Iunian. L-a primit şi pe Costăchescu „în audienţă de serviciu“, în afacerile Fundaţiilor Regale. Audienţa lui Iorga, după câte a povestit chiar el, a fost o halima. N-a vorbit Regelui decât de Arghezi, de adversarii săi de la Fundaţiile Regale, „de impotentul de Blaga“ şi de câte trăsnăi. Politică numai la sfârşit, şi în treacăt. A recomandat Regelui să ţină mai departe pe Tătărescu sau să facă un Guvern de alegeri, iar pe Mihalache să-l numească „Mare Ţopârlan“ al Curţii Regale!

Vaida a expus Regelui programul Frontului Românesc şi s-a declarat gata — dacă M.S. ar face apel la dânsul — să ia răspunderea guvernării numai cu partidul său. Dacă Regele ar vrea să-l însărcineze cu formarea unui Guvern de concentrare, s-a declarat gata să colaboreze cu cine *va putea*, şi a început să enumere *cu cine nu poate*. N-ar putea colabora nici cu Madgearu, nici cu dr Lupu, nici cu Maniu, şi a zugrăvit pe fiecare din aceşti oameni politici cu culori vii şi destul de exacte. Cu Mihalache singur, ar socoti o colaborare posibilă, din punctul de vedere al temperamentelor, dar imposibilă fără domnii precizaţi căci toţi sunt legaţi între ei şi nu pot fi despărţiţi. Vaida a vorbit şi de ipoteza, pusă zilele trecute în circulaţie, a unei colaborări între dânsul şi liberali, şi a arătat Regelui cât de inutilă şi absurdă ar fi o asemenea asociaţie. În concluzie nu vede posibilitate de colaborare decât cu mine, cu Gh. Brătianu, cu Iunian, cu elemente rupte de la naţional-ţărănişti şi la nevoie cu Goga. În cursul conversaţiei Regele l-a întrerupt de vreo două ori cu întrebarea: „Într-adevăr, n-ai putea să te înţelegi cu Mihalache?“ şi de două ori Vaida i-a răspuns *nu*. În sfârşit Regele a cerut lui Vaida să rămână în Bucureşti, căci va avea probabil nevoie să-l mai vadă.

Despre audienţa lui Iunian n-am putut afla nimic. Probabil că a propus Regelui un Guvern de alegeri — vechea lui marotă.

Costăchescu n-ar fi atins decât în treacăt chestia politică şi se zice că ar fi recomandat un Guvern ţărănist, fără să specifice *un Guvern Mihalache* (vrabia mălai visează!!!)

O ştire senzaţională: ieri-seară ar fi avut loc o întrevedere între Dinu Brătianu, Gheorghe Brătianu şi Tătărescu şi cei trei domni s-ar fi înţeles asupra reîntregirii Partidului Liberal. Georgiştii ar reintra la matcă, Dinu Brătianu ar fi proclamat preşedinte de onoare al partidului, Tătărescu preşedinte, iar Gheorghe Brătianu unic vicepreşedinte. Dinu Brătianu „ar consimţi (!!) pe bazele acestei reîntregiri la o nouă guvernare liberală, cu condiţia însă că la Ministerul de Interne să fie numit drul Costinescu. În urma acestei „împăcări“ o nouă formaţiune ministerială Tătărescu se da ca sigură.

Pe la ora 1 Pangal a venit chiar să-mi spună că Goga era foarte alarmat. Gh. Brătianu se înţelesese într-adevăr cu Goga şi cu mareşalul Averescu să propună câteşitrei o formulă cu mareşalul în cap[1] — ori azi-dimineaţă tânărul Gheorghe a trecut pe la mareşal şi pe la Goga ca să-i prevină că nu se mai putea ţine de angajament, deoarece tratativele lui de împăcare cu Tătărescu erau înaintate. Din informaţii ulterioare pe care le-am avut rezultă că tratativele sunt, dar că nu sunt deloc înaintate. Ai lui Gheorghe Brătianu nu sunt toţi de acord asupra împăcării, iar în vechiul Partid Liberal toată banda din jurul lui Tătărescu, Inculeţ cu ai lui şi grupul H, urlă.

Pe la ora 3, a venit Christi să-mi spună din partea lui Văitoianu, şi Nanu din partea alor lui Gheorghe Brătianu, că împăcarea nu se va face şi că dânşii ar fi foarte dispuşi să intre într-o combinaţie prezidată de mine. Măgulitor! Am răspuns că aş colabora foarte voios cu ei, dar că lucrul nu depinde de mine.

---

[1] Pseudo-cartelul încheiat mai demult între Averescu şi Brătianu şi mai recent între aceştia doi şi Goga are un caracter *pur electoral*, fiecare parte rezervându-şi libertatea politică!

Ziarul englez *Daily Express* publică un articol elogios asupra Regelui Carol, semnat de Emerys Jones, un publicist cunoscut, zice-se. De când nu mai este Titulescu la Londra, englezii s-au prins cu dragoste de Regele nostru. De ce l-a ţinut atâta vreme acolo?

Cum era de aşteptat şi Franţa trimite agenţi diplomatici pe lângă Guvernul generalului Franco. Cu pasul în paşii Angliei, biata Franţa! Japonia va recunoaşte oficial Guvernul din Burgos.

Între Londra şi Roma au reînceput politeţele, iar pe de altă parte, lord Halifax a fost trimis la Berlin să „converseze“ cu Hitler. Puterile democratice încep să ia mai în serios pe cele totalitare; cu atât mai bine pentru liniştea lumii.

Macdonald a murit pe vaporul ce-l conducea spre America de Sud. Se îmbarcase la 4 noiembrie la Liverpool, mulţumit că-şi putuse în fine acorda vacanţele şi repausul pe care le dorea de ani de zile. A murit la vârsta de 71 ani, în apropiere de insulele Bermude; trupul său va fi debarcat spre a fi readus în Anglia unde i se vor face funeralii naţionale.

Mi se povesteşte că în seara de luni, la banchetul său, Ostrovski s-a îmbătat turtă. După masă, a luat de talie pe Fabricius (ministrul Germaniei) şi i-a spus cu dragoste: „Vous êtes mon plus ancien ami, allons trinquer ensemble!“ şi l-a antrenat la bufet unde au băut amândoi „pentru prosperitatea popoarelor lor!“

12 noiembrie. Ieri după amiază la ora 4 1/2 am fost primit în audienţă de Rege, în şirul consultărilor sale, pentru formarea noului Guvern. Am intrat după Goga şi am stat mai bine de un ceas.

Am găsit pe Rege foarte bine dispus; vesel şi sigur de sine. Nu avea figura pleoştită, ochii scurşi şi nasul în jos ca pe timpul consultărilor din 1933 — înainte de formarea Ministerului Duca, de tragică memorie. Am început prin a-l întreba dacă m-a convocat ca să-i dau părerea mea asupra unei formule de guvernământ deja adoptată sau ca să-i expun cum văd eu situaţia politică în momentul de faţă. M-a rugat să-i fac

întâi această expunere, şi că apoi vom putea cerceta şi câteva formule de Guvern. I-am dat drumul. Niciodată nu m-am simţit în vervă ca ieri; am vorbit cu miez şi cu formule „pregnante“, şi am avut impresia că am impresionat adânc. Am arătat Regelui că deoarece nu-mi schimbasem întru nimic părerile putea să-şi închipuie dinainte ce aveam să-i spun: era repetarea celor auzite deja în ultimele mele audienţe. Regele m-a întrerupt cu cuvintele: „Ştiu ce ai să-mi spui *şi-mi vorbeşti din inimă*“. — „Sire, vă mulţumesc, şi am să repet aceleaşi lucruri, dar am să le prezint *în lumina situaţiei de azi* !“ Ca intrare în materie i-am făcut o scurtă dar veridică dare de seamă a stărilor noastre materiale şi morale. În ce priveşte stările materiale i-am arătat că ameliorarea ultimilor ani e numai aparentă şi se datoreşte conjuncturii locale şi internaţionale (recolte bune în ţară, preţuri ridicate peste graniţă). Să ne ferească Dumnezeu de o schimbare de conjunctură, căci n-ar mai rămâne nimic din artificiala noastră prosperitate. Deja sunt semne de un nou început de criză în America; cine ştie ce ne aşteaptă anul viitor. Bunele recolte şi conversiunea au permis contribuabililor să verse bani mulţi în tezaurul Statului şi au activat tranzacţiile comerciale sporind astfel şi beneficiile. Am arătat mai departe, cu amănunte pe care nu le pot reproduce aci că Guvernul Tătărescu n-a tras din conjunctura favorabilă de care s-a bucurat toate avantajele pe care ar fi putut să le tragă şi că opera sa *pozitivă* e mediocră. S-a făcut ceva pentru Armată, desigur, dar ce s-a făcut în această direcţie a fost meritul lui, al Regelui. Nouă întrerupere (de altmintreli, în tot cursul audienţei, Regele n-a vorbit decât pe cale de întrerupere, câteva cuvinte de fiecare dată): „Singurul merit al lui Tătărescu *a fost că „ştie să asculte*!“ Fără să mă tulbur de întrerupere am continuat reamintind raportul Statului-Major din 1932 prin care se cereau 200 miliarde pentru înzestrarea Armatei şi am subliniat ridicolul sumei de 10 miliarde cheltuite, cu care se laudă Guvernul actual. „Şi să nu mi se spună, Sire, că nu se putea investi mai mult. S-ar fi putut găsi de zece ori această sumă pe căi care să nu apese mai greu pe umerii contribuabililor“[1]. Dar în afară de Armată ce s-a făcut? Şoselele noastre, căile ferate, spitalele sunt în aceeaşi stare ca acum 20 de ani. Nu s-a dublat o linie, nu s-a construit o racordare, nu s-a făcut o şosea în Basarabia. Agricultura lâncezeşte din punct de vedere tehnic în aceeaşi mizerie ca mai înainte. Am trecut în revistă toate ramurile producţiei noastre naţionale — nicăieri un progres.

[1] Aluzie la o politică monetară specială pe care o expusesem, în treacăt, Regelui, cu alt prilej.

Dezastrul e şi mai mare în ce priveşte stările noastre morale. Adânca sărăcie de la sate şi luxul din Capitală sunt rezultatul furturilor, sperţurilor şi abuzurilor celor mari în nemiloasa lor exploatare a celor mici. L-am făcut atent asupra *falsei* linişti ce domneşte; să nu ia drept bună. Lumea s-a liniştit în aşteptarea automaticei schimbări de regim consecinţa expirării legislaturii *şi în nădejdea unui gest salvator din partea Regelui*. Dacă acest gest va lipsi, se va dezlănţui cea mai deşănţată agitaţie din câte a frământat vreodată ţara. „Trăim, Sire, nu sub un regim parlamentar *ci sub un regim parazitar*; din 10 salariaţi publici, dacă lucrează unul, iar 9 nu se gândesc decât cum să tragă chiulul Statului şi să jupoaie pe nenorociţii care trec prin mâinile lor. Ştiu ce se petrece printre funcţionarii civili — în Armată probabil că se petrece acelaşi lucru, acolo Majestatea Ta cunoşti mai bine oamenii şi stările...“

— Regele: „De aia am luat măsura deblocării...“

— Eu: „Va să zică imoralitate şi în Armată. Imoralitatea şi minciuna, Sire, duc direct la anarhie. Suntem deja în plină anarhie; e admisibil ca proprietarul veros al unui ziar de şantaj (*Universul*) să se erijeze în apărătorul graniţelor noastre şi să dea tuturor lecţii de civism şi de morală?“

— Regele: „E o ruşine!“

— Eu: „E admisibil că toţi rataţii, toţi ramoliţii, toţi lepădaţii să se strângă în asociaţii «patriotice» şi să pună în fiecare duminică, în întrunirile lor, ţara la cale?“

— Regele: „Nu e admisibil!“

Am demonstrat atunci Regelui cu argumente noi, de care nu uzasem încă, că singura posibilitate de ieşire din mocirla în care ne zvârcolim era *un Guvern totalitar, un Guvern de autoritate şi de ordine, un Guvern liberat de orice tiranie electorală sau de club, un Guvern format dintr-o echipă desemnată de Suveran şi aleasă în afară de orice consideraţie personală sau de partid, numai în funcţie de posibilităţile fiecăruia de randament în folosul Statului.* Aci Regele m-a întrerupt, din nou cu cuvintele: *„Asta e formula, ţi-am spus-o deja, îmi vorbeşti din inima mea!“*

Am examinat apoi posibilităţile de constituire ale unui asemenea Guvern, şi am demonstrat Regelui că şi conjunctura era excepţional de favorabilă:

1. Din cauza poziţiei Lui în politica externă cât şi în cea internă. Prin foarte abila politică externă pe care a dus-o de la îndepărtarea lui Titulescu, a câştigat încrederea Aliaţilor care nu-l mai bănuiesc de „trădare“ şi nu-i vor pune beţe în roate, *oricare* ar fi forma Guvernului pentru care s-ar hotărî. Pe de altă parte prin dezbinarea şi rivalitatea partidelor din ţară, prin demonetizarea lor faţă de opinia publică, a ajuns Stăpân necontestat şi în domeniul politicii interne.

2. Fiindcă singurul curent viu astăzi în ţară, curentul naţionalist-antisemit, e un curent *negativ* (în opoziţie cu cele două mari curente care s-au succedat de la război, curentul averescan şi curentul ţărănist, care au fost curente *pozitive*), curent care cere mai mult să nu se facă anumite greşeli, sau mai bine zis *să nu se mai facă* — şi cu această condiţie împlinită, e gata să se împace cu orice formulă de Guvern, cu atât mai mult cu una de autoritate. Cu acest prilej am spus Regelui tot ce aveam pe inimă cu privire la educaţia tineretului, la organizaţia *Străjii Ţării*. I-am atras atenţia asupra faptului că bunele sale intenţii puteau duce la rezultate opuse acestor intenţii. În Germania şi în Italia, organizaţiile similare prepară tineretul pentru partidele de guvernământ, fascist şi nazi. Fiindcă în acele ţări *întâi* s-au constituit partidele, *şi apoi* s-au organizat pepinierele de alimentare ale acestor partide. La noi se fac lucrurile pe dos. Se disciplinează tineretul prin formaţiunile dependinte de Straja Ţării şi de Educaţia Premilitară, dar în folosul cui? Unde se varsă acest tineret, disciplinat şi milităreşte pregătit? Merg toţi în diferitele noastre partide, dar *mai ales la Garda de Fier*. Aşa încât la urma urmelor, Straja Ţării devine *o instituţie de recrutare pentru Zelea Codreanu*. Asta a urmărit Regele? Desigur că nu. Se cere imediata creare a unui partid unic, *a unui front naţional dezpoliticianizat* (pare un paradox, aparent) menit să susţină „echipa de guvernământ“, pe care Regele să o menţină, cu primenirile necesare, în continuu în fruntea ţării. Observaţia mea cu privire la menirea *Străjii Ţării* a pus pe Rege pe gânduri, şi l-am văzut adânc impresionat.

3. Imponderabilele interne şi externe creează şi ele un curent extrem de favorabil regimurilor totalitare şi autoritare. În ţară toată opinia publică e gata să primească cu entuziasm un asemenea regim. În afară, până şi în ţările cele mai democratice suflă un vânt de simpatie pentru metodele care au dat rezultate atât de apreciabile în Italia, în Germania, în Portugalia şi în Polonia. Schimbarea de regim îndeplinită chiar ieri în Brazilia, e tipică din acest punct de vedere.

4. Conjunctura pentru întronarea unui regim de autoritate mai e favorizată şi prin imposibilitatea formării unui Guvern *viabil* în păcătosul ritm de până acum. Într-adevăr:

a) Un Guvern naţional-ţărănist ar declanşa cele mai ireductibile uri, ar fi semnalul unor adevărate lupte cu cuţitul — şi ar determina imediat

pogromuri din partea cuziştilor şi omoruri din partea gardiştilor. Cum se va prezenta M. Sa la Londra fie şi numai cu câteva sute de cadavre ji-dăneşti în spate? Fără să mai vorbim de vrăjmăşia ocultă a lui Maniu, de comunismul lui Lupu şi de scatologia financiară a lui Madgearu. Mihalache e un om cumsecade dar e un ţărănoi dobitoc, pe care şmecherii îl vor pune totdeauna în buzunar.

b) Un nou Guvern liberal ar constitui o foarte mare greşeală. Nu trebuie întinsă o coardă prea mult. Ca să-şi facă majorităţi în alegeri noi, liberalii ar trebui să facă alegeri de teroare. Lumea e sătulă de ei. Carol al II-lea nu trebuie să facă greşala pe care a făcut-o Carol I, cu Guvernul de 12 ani al lui Ion Brătianu.

Fie un Guvern ţărănist, fie un nou Guvern liberal, *n-ar putea dura*, pe de o parte din cauza învrăjbirii pe care ar provoca-o alegeri barbare, pe de alta din cauza neînţelegerilor interne din Partidul Naţional-Ţărănesc sau al anarhiei pe care uzura o provoacă deja în Partidul Liberal, anarhie ce va merge tot crescând. Un Guvern naţional-ţărănist, ca şi un Guvern liberal, se va prăbuşi după câteva luni.

c) Un Guvern de partid în afară de partidele naţional-ţărănesc sau liberal, nici n-ar fi de conceput — fie din motive de ordin internaţional, fie din motive de ordin intern sau electoral.

Dau aci o foarte rezervată schiţă a lungii mele expuneri. Pe temele mai sus-notate am brodat şi am dezvoltat cum m-a tăiat capul mai bine. Regele m-a ascultat cu un vădit interes; da din cap şi aproba tot ce spuneam. De câteva ori a mai adăugat la argumentele mele. Când am afirmat că în ritmul actual nici un Guvern viabil nu era posibil, m-a întrerupt cu cuvintele: „Dar ţărăniştii?“ I-am explicat că ar fi cea mai proastă şi periculoasă soluţie — şi n-a mai zis nimic. Ba da, la sfârşitul expunerii mele a lăsat să cadă: „Toate soluţiile sunt proaste“[1] (era vorba de soluţii de partid sau de partide). Am încheiat audienţa mea repetându-i din nou cele expuse la Sinaia cu privire la punerea Constituţiei de acord cu faptele. Întâi trebuie pusă opinia publică în faţa faptelor îndeplinite, şi numai după ce acestea îşi vor fi dat roadele lor va veni şi rândul acoperirii stărilor de fapt cu formule de drept. „Întâi, Sire, să ieşim din mocirlă, şi apoi să ne facem toaleta!“ Două măsuri trebuie luate imediate, *înaintea alegerilor viitoare*: suprimarea megafonului Presei — şi suprimarea campaniei electorale, pentru toate listele, inclusiv a Guvernului. Partidele au avut destul timp să-şi facă propaganda.

[1] Şi a adăugat: „Şi nemulţumiţii vor spori rândurile Gărzii de Fier“.

Alegătorii ne cunosc pe toţi. O campanie electorală n-ar avea alt scop decât supralicitarea, corupţia şi înşelarea. Să vină alegătorii în ziua de vot şi să voteze, căci toţi cunosc şi semnele fiecărui partid şi *semnificaţia fiecărui nume politic*. A lăsa campania electorală liberă, ar constitui un pericol naţional. „Ştii, Sire, ce vor să pună în programul lor electoral ţărăniştii? *Arendarea forţată la obştii a tuturor proprietăţilor mai mari de 50 hectare*! La obştii, în care *administratorii ar fi aleşi prin votul comunei*! Iar cuziştii vor exproprierea tuturor proprietăţilor de la 50 de hectare în sus! Ar fi sfârşitul agriculturii româneşti!“

Înainte de a pleca am făcut un patetic apel la conştiinţa Regelui, conjurându-l să nu piardă această ultimă ocazie de a scăpa ţara de lăcomia, de ruşinea şi de nepăsarea partidelor politice. „Conjunctura n-a fost, Sire, niciodată atât de prielnică ca azi. Dacă scapi acum prilejul, nu Te vei mai întâlni cu el. Lumea a pus pentru ultima oară speranţa de mai bine în Măria Ta. Dacă o decepţionezi şi acum, când eşti în apogeul puterii Tale, ea va socoti capitularea ca definitivă şi *va căuta aiurea mântuirea*. Majestatea Ta va cunoaşte tristeţea înfrângerilor. Eşti stăpânul momentului, Sire, *dar şi momentul e stăpânul Majestăţii Tale*. Nu joci azi cartea *Ţării* — o ţară nu piere, oricare ar fi zbuciumările prin care e sortită să treacă, — nu joci cartea noastră, a celor care am văzut clar şi te-am sfătuit cinstit, căci noi avem conştiinţa împăcată, ca oameni care ne-am făcut datoria; *joci cartea Majestăţii Tale* ! Sire, poţi lăsa Voievodului Mihai moştenirea unei Domnii glorioase: nu-i lăsa o ţară prăbuşită în mocirla necinstei şi a anarhiei! Mi-ai spus adineaori că-ţi vorbesc din inimă: ascultă-Ţi bătăile inimii şi urmează ritmul lor!»“

Regele a tăcut câteva secunde şi apoi mi-a spus: „Da, dar trebuie să pun inima de acord cu capul!“ La care am răspuns pe loc: „Nu Sire, ascultă-Ţi inima şi numai inima, căci bate mai bine!“

Şi l-am părăsit în voia Domnului, în a lui şi în a celor dinprejurul lui.

Mersul crizei:

În audienţa pe care a avut-o ieri Mironescu după mine, Regele l-a rugat să facă pe mediatorul pentru o împăcare între ţărănişti şi Vaida, afirmându-i că un Guvern Mihalache fără Vaida nu era posibil. Mironescu a fost îndată după audienţă la Vaida şi la Mihalache. Vaida s-a lăsat greu, a declarat că în nici un caz n-ar putea colabora cu dr Lupu şi cu Madgearu, cât pentru ceilalţi nu s-a arătat ireductibil. Mihalache

dimpotrivă a fost categoric şi intransigent: nici n-a vrut să stea de vorbă cu Mironescu pe chestia unei împăcări cu Vaida.

Regele a fost adânc impresionat printr-un raport pe care i l-a remis aseară Gavrilă Marinescu, din care reieşea cu dovezi şi cu filaturi contactul dintre ţărănişti şi comunişti în vederea constituirii unui front popular. Mă îndoiesc de valoarea „informaţiunilor" lui Gavrilă, dar important este că au impresionat pe Rege, şi acest lucru mi l-a confirmat şi Malaxa.

Căci am văzut ieri şi pe Malaxa! Întrevederea mea cu dânsul a fost foarte interesantă: Am în fine un martor pentru toate cele, ca să zic aşa, înţelese între Rege şi mine în cursul verii. Malaxa e convins că Regele face teatru cu partidele şi că merge la o formulă Argetoianu cu o echipă de lucru aleasă fără nici o consideraţie de partid, compusă din câţiva oameni cu experienţă ca să dea îndrumările şi din tineri care să le execute. Aceasta e formula pe care Regele a repetat-o lui Malaxa între patru ochi, de luni de zile. *E formula pe care Regele a spus-o lui Delbos când a fost la Paris* (mărturisire făcută de Rege lui Malaxa). Prin urmare n-am fost eu un zănatec şi vorbind cu Regele între patru ochi nu mi-am închipuit eu cai verzi pe pereţi, n-am avut halucinaţii şi nu mi-am închipuit *eu* că Regele e hotărât pentru formula cea bună de guvernare. Niciodată n-am vorbit cu Malaxa sau cu altcineva despre planurile Regelui. Cu Malaxa n-am vorbit politică de luni de zile. Şi iată că *şi el ştie* ce ştiu eu. Reţin această mărturie pentru cazul foarte probabil al unei noi poticniri a Regelui.

Malaxa se teme şi el că Regele *nu se va ţine* până în ultimul moment. Fără să i-o cer eu, el s-a angajat să pună toată influenţa lui în joc ca să-l menţină pe calea cea dreaptă...

Iorga şi-a încasat cecul (cadoul Guvernului ca să recomande Regelui menţinerea Cabinetului Tătărescu) şi a plecat la Paris.

Spaak a eşuat în formarea noului Minister belgian. Se vorbeşte acum de Jaspar. Se aşteaptă înapoierea Regelui Leopold de la Londra, pentru încredinţarea unui nou mandat.

Cu toate telegramele care anunţă că Anglia, Franţa şi Statele Unite sunt de acord asupra problemei chino-japoneze, Japonia a refuzat şi a doua invitaţie a conferinţei de la Bruxelles, anume aceea de a lua parte la negocierile comitetului restrâns. Prin acest refuz, se consideră că mandatul comitetului restrâns e terminat.

Japonia publică odată cu refuzul său şi condiţiile pe care le pune pentru încetarea ostilităţilor: ele nu diferă de cele deja notate în aceste însemnări.

Anglia îşi schimbă din ce în ce tactica. A trimis agenţi diplomatici generalului Franco; a trimis pe lord Halifax să negocieze la Berlin, şi se vorbeşte şi de o iminentă întâlnire între contele Ciano şi Eden. Sub anumite condiţii foarte acceptabile, Anglia ar fi dispusă să recunoască anexiunea Abisiniei.

Krofta a făcut iarăşi un lung expozeu politic. Egal cu zero.

---

13 noiembrie.

Criza:

Guvernul Tătărescu încă nu şi-a dat formal demisia! Mode noi! Se zice — din sursă oficială — că, Camerele nu vor fi dizolvate înainte de 15 (luni) noiembrie — ar fi putut să contrasemneze decretul şi Tătărescu — şi că parlamentarii vor fi lăsaţi să se adune, dar nu se vor ţine şedinţe sub pretext că Guvernul e demisionar (căci până luni îşi va da şi „formal" demisia).

Regele a mai primit ieri „în consultare" pe Averescu, pe Lapedatu, pe Săveanu (cei doi preşedinţi ai Corpurilor Legiuitoare) şi pe Angelescu, doctorul.

Către seară a chemat pe Mihalache şi l-a însărcinat să-şi consulte comitetele, dacă poate constitui un Guvern cu Vaida şi cu Iunian dar fără Maniu, dr Lupu şi Madgearu (pentru eliminarea acestor doi din urmă, numai deziderat). Mihalache a plecat plouat de la Palat, şi a pertractat până noaptea târziu. Pertractările au reînceput azi-dimineaţă. Rezultatul lor nu e cunoscut, dar se poate ghici!

Malaxa mi-a trimis vorbă că a văzut pe Rege aseară, *şi că e foarte mulţumit* (?)

Ziarul lui Gafencu *Timpul* a scos aseară o ediţie specială anunţând că Mihalache a fost primit de Rege şi însărcinat cu formarea noului Guvern. În excesul lor de zel, gazetarii ţărănişti au scos ediţia înainte ca Mihalache să fi sosit la Palat, şi când acesta s-a prezentat Regelui a găsit pe biroul acestuia buclucaşa foaie! Regele a fost furios şi *Timpul* a fost suspendat pe 8 zile. Gafencu s-a milogit la tot Guvernul, a explicat că a fost o greşeală a unui reporter, şi până în cele din urmă a fost iertat, dându-i-se numai un preaviz. În realitate a fost un adevărat complot — stupid, căci a supărat Sus — al presei iudeo-democratice: nu s-a scos numai ediţia specială a *Timpului*, s-a transmis ştirea şi la Radio, ca să fie împrăştiată (noroc că acolo şmecherii au dat peste Sărăţeanu care a oprit difuziunea) şi s-a telegrafiat şi în străinătate unde a trebuit să se trimită apoi dezminţiri.

Una neaşteptată. Leon (fostul subsecretar de Stat) a povestit lui Sărăţeanu că a fost să vadă acum câteva zile pe Ostrovski ca să-i ceară nişte date statistice şi că ministrul Sovietelor întrebându-l despre criza ministerială, au vorbit despre mai multe ipoteze, şi în treacăt şi despre mine. La numele meu, Ostrovski ar fi spus: „Celui là est très intelligent; c'est le plus intelligent; il est trop intelligent *pour vous*!" Leon a fost indignat de acest *pour vous*, dar a admis şi el că nu eram un prost. Să fiu apreciat până şi de oamenii Moscovei, iată la ce nu mă aşteptam!

Circulă zvonul, şi circulă cu persistenţă, că Stelian Popeşte s-a retras din fruntea *Universului* şi că-i ia locul Lugoşianu, ginerele său, care a părăsit Roma. Unii zic că Lugoşianu a demisionat, alţii că a fost rechemat. Nu-mi vine să cred; ar fi o capitulare prea vădită faţă de atacurile *Lumii Româneşti*, şi o mărturisire de slăbiciune ce ar încânta prea mult presa din Sărindar.

Telegramele de azi-dimineaţă arată că lovitura de Stat din Brazilia a reuşit pe deplin, că Vargas e stăpân absolut pe situaţie *şi că lumea e mulţumită.* Probabil că comuniştii brazilieni, şi sunt mulţi, nu fac parte din „lume"!

În Germania mişcările antisemite şi persecuţiile ovreilor, care se mai calmaseră, par a reîncepe cu o nouă violenţă. Foile filosemite sunt foarte alarmate. Câte suferinţe pe umerii poporului ales!

Regina Marioara a Iugoslaviei a plecat aseară, dovadă că starea Reginei Maria nu mai inspiră nici o alarmă. Proiectul de a o transporta la Viena şi la Meran îndată ce se va putea, rămâne în picioare.

Despre audienţele consultative de ieri, mi s-au raportat următoarele:

Audienţa lui Averescu a fost scurtă. Mareşalul se aştepta să găsească o atmosferă pe care n-a găsit-o şi s-a mărginit la puţine cuvinte. A început prin a întreba pe Rege care era situaţia: se afla într-adevăr în faţa unei crize de Guvern? Căci n-avea cunoştinţă despre o demisie a Guvernului. La răspunsul afirmativ al Regelui, că criza de Guvern era deschisă, mareşalul s-a mulţumit să recomande Regelui alegerea unui om de autoritate, care să aibă curajul să facă faţă nevoilor ţării şi să ia măsurile necesare pentru stăvilirea anarhiei în toate ramurile activităţii publice — fără să numească pe nimeni. Nu s-a oferit nici măcar pe dânsul. Regele l-a întrebat şi pe el ce crede de ţărănişti, şi dacă nu-i e teamă de dânşii. La această întrebare mareşalul a răspuns: „Sire, voi spune şi Majestăţii Tale ce am spus Regelui Ferdinand în 1926. Părintele Vostru mi-a pus aceeaşi întrebare; dar pe atunci ţărăniştii erau în plina lor popularitate, nu ca acum. Am spus Regelui Ferdinand: Partidul Ţărănesc se compune din avocaţi, din samsari şi din medici; pentru toţi aceştia atmosfera normală e pacea, şi războiul cea anormală. Eu sunt militar; pentru mine atmosfera cea normală e a războiului căci eu sunt militar. Să poftească..." S-au mai schimbat câteva politeţe şi Regele a însoţit pe Averescu până la uşă.

Audienţa drului Angelescu. Regele i-a spus că l-a convocat în calitatea lui de cel mai vechi ministru, şi ca om de bun-simţ, ca să-i dea un sfat. Angelescu s-a ridicat şi împotriva unui Guvern naţional-ţărănist şi împotriva unui nou Guvern liberal. Naţional-ţărăniştii ar spori anarhia în ţară şi ar determina lupte atât de cumplite încât nu ştie ce s-ar mai întâmpla — iar liberalii sunt atât de uzaţi încât n-ar mai putea da un Guvern viabil. Singura soluţie, o echipă de oameni cinstiţi sub conducerea unui om de autoritate. Şi Angelescu şi Averescu au pledat, după cum se vede, pentru programul meu. Lucrul nu e de mirare, fiindcă e

programul pe care-l impune bunul simţ însuşi. Să-l realizeze Regele cu cine vrea, dar să-l realizeze!

Audienţele lui Lapedatu şi Săveanu au fost fără importanţă: au vorbit oamenii după cum le dictase „partidul" — şi Regele nici nu i-a ascultat.

Pangal a văzut ieri pe Vaida. Era furios de demersul lui Mironescu. „Am vorbit cu Regele răspicat; am refuzat orice colaborare cu Mihalache, cu Madgearu, cu dr Lupu, cu Maniu. Cum a putut Regele să creadă că era să consimt lui Bon-bon ceea ce nu-i consimţisem Lui? Bon-bon mi s-a arătat foarte ahtiat să mă prezideze şi pe mine şi pe Mihalache!! E un caraghios! Eu pot face un Minister cu Argetoianu, cu Gh. Brătianu dacă vrea Regele, la rigoare şi cu Goga — şi cu elementele «centriste» din Partidul Naţional-Ţărănesc — dar cu d.d. Mihalache, dr Lupu, Madgearu şi Maniu, *nu* !" Pangal a dedus din toată conversaţia că Vaida n-ar fi cedat niciodată pe acest punct. Bon, bon.

---

14 noiembrie.

Criza:

Ieri înainte de dejun Regele a primit pe Tătărescu, cu care a pus la cale o lovitură menită să-i permită, „dacă va fi cazul", să amâne cu câteva luni criza menţinând actualul Guvern. Dl Guţă a consultat pe Dinu Brătianu, şi a redactat un comunicat, căruia i-a dat drumul pe la ora 5 1/2, după ce textul a fost aprobat de Rege. Iată cum sună acest comunicat:

„Parlamentul actual *atinge limita constituţională la februarie* (?) *1938*.

Acest timp scurt (!!) de funcţionare face imposibilă atât orice activitate legislativă, cât şi luarea în considerare a bugetului.

Pentru aceste motive, am crezut util a ruga respectuos pe M.S. Regele să examineze cu un ceas mai curând (!!!) situaţia generală politică, ţinând la dispoziţia M. Sale demisia Cabinetului."

Un iezuit n-ar fi redactat mai abil o demisie care e şi nu e demisie, care permite Regelui să amâne criza până la februarie!

Între timp Regele şi-a continuat teatrul. A chemat pe Mihalache şi l-a însărcinat cu formarea noului Cabinet, punându-i mai multe condiţii, *sine qua non*:

1. Colaborare de Guvern cu Vaida;

1. Garanţii de continuitate prin numirea câtorva miniştri de către Rege, în afară de Partidul N.Ţ.

3. Garanţii „de siguranţă" împotriva „anumitor curente": aprobarea prealabilă a Regelui pentru numirile de prefecţi din Ardeal şi pentru listele de candidaturi din acea provincie.

În plus, se zice că Regele a mai cerut ca dr Lupu şi Madgearu să nu facă parte din viitorul Minister.

Mihalache a ieşit opărit de tot de la Palat. Delegaţia Permanentă a partidului îl aştepta. A fost o consternare. Au discutat. Au înjurat. Apoi membrii Delegaţiei au plecat şi a rămas „Biroul". Deliberările în ambele „foruri" n-au fost lungi. În *unanimitatea* celor prezenţi s-a hotărât că o colaborare cu dl Vaida ar fi *o imposibilitate morală*, că prin urmare nu este cazul să se ia contact cu dsa, şi *că dl Mihalache să depună mandatul primit*. Ceea ce dl Mihalache va aduce la îndeplinire azi de dimineaţă.

Ţoapa a trebuit să facă în cursul nopţii o oca de venin, şi ce e mai trist, e că a trebuit să o înghită.

Intransigenţa lui Vaida, după ştirile pe care le am din tabăra lui, e intactă — şi întărită prin ultimele evenimente.

Piesa continuă. Vom vedea ce ne aduce ziua de azi.

Nu „vin" ţărăniştii, dar vine iarna. Pe munţi, până la Braşov, a nins bine. La câmp a început să se răcorească, dar vremea e încă bună. A nins şi în Italia.

Universul anunţă demisia lui Lugoşianu, de la Roma. „Bon débarras!" Aşteptăm şi pe a dlui tată-socru din fruntea *Universului*, ca să ne bucurăm!

Franţa, Anglia şi United States au supus Conferinţei Pacificului un text de răspuns la nota japoneză prin care resping raţionamentul celor de la Tokio şi invită încă o dată Japonia la sentimente mai bune. Textul anglo-american a fost aprobat de toate Statele reprezentate la conferinţă, mai puţin Italia, care a făcut rezerve.

Dacă Japonia va persista în punctul său de vedere, cele trei State „vor examina din nou situaţia" (şi nu vor face nimic!)

Cu privire la audiențele lui Mihalache de ieri și alaltăieri, mi se dă o versiune de toată nostimada. În audiența de vineri, Regele n-ar fi pus lui Mihalache condiția Vaida. Și nici o altă condiție (de altmintreli nici nu l-a însărcinat, *atunci*, cu formarea Ministerului). I-a spus că vrea un Minister omogen și capabil de lucru, că ar vrea continuitate în opera de guvernământ etc. și l-a rugat să se gândească la o astfel de formație și să o aibă gata când îl va chema din nou. De aci optimismul lui Mihalache după audiența de vineri: Regele nu-i pusese *condiția* Vaida, și pe orișicare alta era gata să o înghită.

Când a venit ieri cu lista, Regele a început să o citească și să se strâmbe. „Bine, dar pentru Ardeal ai numai pe Mihai Popovici? E puțin!" — „Sire, am și pe Ionel Pop!" — „Pop, Popovici, e prea puțin. Nu văd pe Maniu? Dacă ai motive să nu propui pe Maniu, atunci trebuie neapărat să iei pe Vaida! Ardealul nu poate fi reprezentat decât printr-un nume mare!" și Regele a continuat apoi cu celelalte condiții *sine qua non*. A urmat drama.

Si non e vero, e ben trovato!

---

15 noiembrie.

Criza:

Ziua de ieri ne-a adus o întorsătură neașteptată în desfășurarea crizei.

Mihalache ceruse audiență urgentă pentru depunerea mandatului său. Regele i-a trimis vorbă că nu-l poate primi de dimineață, fiindcă trebuia să meargă la concert[1], și i-a fixat ora 3 1/2 p.m.

Audiența lui Mihalache a fost scurtă și la ieșirea sa de la Palat, șeful Partidului Național-Țărănesc a declarat ziariștilor:

„În audiența de azi am mulțumit respectuos M.S. Regelui pentru onoarea ce mi-a făcut-o de a mă fi însărcinat să formez Guvernul pe temeiul programului de imediată guvernare (?) ce-i prezentasem cu o zi înainte, dar cu condiția *sine qua non* de a realiza o înțelegere cu dl Vaida.

În urma examenului situației și în deplin acord cu colaboratorii mei din conducerea centrală a partidului, am adus la Înalta cunoștință a M.S., că având toată dorința de a-i satisface cerința, condițiile însărcinării m-au pus în imposibilitate de a-mi îndeplini mandatul.

[1] Concertul lui George Enescu, cu orchestra filarmonică, consacrat lui Wagner. A fost un strălucit succes (s-au dat preludiul din Meistersänger și actul III din Siegfried) și după concert Regele a chemat pe Morcovescu în Loja Regală și l-a decorat cu cl.I a Ordinului Steaua României, în aplauzele publicului.

Ca urmare m-am văzut nevoit a depune mandatul cu care fusesem însărcinat.

Am arătat că *partidul unitar și solidar stă la dispoziția M.S.Regelui, în scop de a servi Țara și Tronul*"[1].

După Mihalache a fost imediat chemat Tătărescu la Palat. Audiență iarăși scurtă. Primul ministru a poftit, după aceea, pe gazetari la Președinția Consiliului, unde după un ceas de așteptare le-a dat următorul comunicat:

„Am prezentat M.S. Regelui azi, la ora 4, demisia întregului Guvern. Majestatea Sa primind această demisie, a binevoit a mă însărcina cu formarea noului Guvern, având o bază politică lărgită. Nădăjduiesc să pot îndeplini această însărcinare cât mai curând."

A fost o stupefacție generală! La toate se aștepta lumea, numai la un „Guță redivivus" nu. Fiecare își zicea: pentru ce tot acest teatru? Dacă Regele nu vrea să se despartă de Tătărescu, n-avea decât să nu creeze criza, să-l lase să guverneze mai departe, să-i dea decretul de dizolvare a Parlamentului, și să-i încredințeze alegerile.

Odată cu comunicatul Guvernului edițiile speciale au mai publicat unul din partea Partidului Național-Țărănesc cu următorul conținut:

„Biroul Partidului Național-Țărănesc s-a întrunit la ora 5 d.a. și după o oră de dezbateri a luat următoarea hotărâre:

Partidul Național-Țărănesc considerând că potrivit Constituției *a cincea* sesiunea ordinară a Parlamentului nu e posibilă, parlamentarii național-țărăniști nu vor lua parte la deschiderea și la ședințele ce ar mai avea loc."

Membrii Biroului și parlamentarii țărăniști s-au despărțit furioși. Au colindat toată seara restaurantele și localurile de noapte spurcând și înjurând pe Rege, ca să se ușureze.

Din informațiile pe care le-am putut culege aseară târziu și azi-dimineață, am putut reconstitui evenimentele care au determinat brusca și neașteptata întorsătură de ieri.

Cauza directă a fost înțelegerea dintre Dinu și Gheorghe Brătianu pentru reîntregirea Partidului Liberal, pecetluită miercuri seara 10 noiembrie într-o ultimă întrevedere între Dinu și nepotu-său. Amândoi hotărâseră ca reîntregirea să se facă după trecerea vechilor liberali în opoziție, ca să aibă pe Tătărescu, *inamicul lor comun*, la cheremul lor.

[1] Această din urmă frază nu mi-a plăcut: să-i mai fi lăsat Regele ceva speranțe dlui Mihalache?

Cât timp era Tătărescu prim-ministru, socoteau ei, putea influenţa majoritatea comitetelor; dar odată căzut, ar fi scăzut şi înrâurirea lui. *Brătienii* ar fi fost stăpâni asupra hotărârilor partidului. Probabil că raţionamentul Brătienilor nu era lipsit de bază, căci Tătărescu a reacţionat imediat. Pe faţă s-a declarat gata să primească reîntregirea, dar pe nefaţă a pus toată şleahta lui de la Inculeţ la Bejan şi de la grupul H la Iamandi să urle în contra. Curentul pentru întregire crescând însă şi de partea vechilor cadre şi de partea lui Gheorghe, Tătărescu s-a văzut silit să recurgă la... Rege. A pus pe şleau chestiune la Palat: îi convine Regelui să dea partidul pe mâna Brătienilor? Răspunsul nu putea fi îndoielnic. Regele a consimţit (!!) să-şi suspende programul (!!), programul de rezolvare a crizei pe care şi-l făurise şi a însărcinat din nou pe Tătărescu cu formarea Guvernului, *un Guvern lărgit*, după fericita expresie a comunicatului oficial. Intenţia lui Tătărescu, aprobată de Rege, era să constituie un Minister cu Gheorghe Brătianu şi să realizeze fuziunea celor două grupări *la Guvern* sub preşedinţia şi înrâurirea sa atotputernică. Criza definitivă de Guvern, în vederea alegerilor urma să fie astfel amânată şi rezolvată mai târziu, în ianuarie, după ce se va fi restabilit ordinea în Partidul Liberal.

Ştirile oficioase care s-au răspândit aseară despre „o lărgire“ a Cabinetului Tătărescu cu Vaida şi cu Iunian — despre misiunea noului Guvern de a face cele două strigări pentru revizuirea Constituţiei, constituiau „o garnitură“ menită să momească opiniunea publică şi să o facă să înghită faptul unui nou Minister Tătărescu. De fapt, Guţă nici n-a luat contact cu Vaida, iar Iunian — căruia a făcut o vizită — a refuzat net. I-a făcut probabil vizita fiindcă ştia dinainte că va întâmpina un refuz.

Se zice că perspectiva de a avea în fruntea celor două partide de guvernământ pe Maniu (în cazul foarte probabil că Mihalache îi ceda locul) şi pe Brătieni, ar fi impresionat mult pe Rege şi l-ar fi hotărât să dea lui Guţă mâna de ajutor cerută.

Tătărescu a luat azi-dimineaţă contact cu Gheorghe Brătianu şi i-a oferit un portofoliu (Instrucţia Publică sau Comunicaţiile, „au choix“!) şi un subsecretariat de Stat. Refuz absolut în plus, de a discuta chestiunile de program şi de organizaţii *înainte*, ci numai *după*. Gheorghe Brătianu l-a trimis la plimbare. Pe când „şăfii“ discutau, partizanii se certau şi se trimiteau reciproc în Portul Marsiliei. La orele 1 proiectul de colaborare Tătărescu–Gheorghe Brătianu era în apă.

La ora 12 1/2 a fost primit, după cererea lui, în audienţă Vaida, care a ieşit de la Palat la ora 1 3/4. În momentul în care scriu aceste rânduri (orele 3) nu ştiu încă nimic despre rostul acestei audienţe.

În momentul acesta Regele trebuie să primească pe Tătărescu.

Mare regizor de filme mai e şi Regele nostru! Pentru ce? Vrea să încurce lucrurile în aşa mod încât să nu le mai poată descurca decât printr-o lovitură? sau s-a poticnit?

Ziua de mâine — şi cele următoare — ne vor lămuri.

Ziarele anunţă din nou evenimente grave la Ierusalim. O sumă de răniţi şi câţiva morţi. Distracţie pentru Guvernul britanic.

După informaţii apărute în ziarele engleze, bietul Neguţ a rămas fără sfanţ şi tremură de frig în două odăi la Bath unde s-a retras cu toată familia sa. Ziarele cer ca Guvernul englez să-i facă o pensie. Anglia e în stare să recunoască Imperiul Etiopiei numai ca să plătească Italia această pensie. Ar fi o soluţie a plicticosului conflict.

Bruno Mussolini pe care presa ovreiască îl da mort, s-a înapoiat la Roma, teafăr, venind în zbor din insula Majorca, unde a îndeplint în linişte misiunea ce-i fusese încredinţată.

---

16 noiembrie.

Criza:

S-a cam poticnit. Dar fiindcă e Tătărescu, favoritul Regelui, în joc — lucrurile mai tărăgănesc şi nu se termină repede, cum s-au terminat cu Mihalache.

Cu toate eforturile lui Guţă, cu tot ajutorul Regelui (?) care a chemat şi pe Dinu şi pe Gheorghe Brătianu în audienţă convingătoare, tratativele de ieri au eşuat toate. Cele cu Gheorghe Brătianu au fost definitiv rupte. Cele cu Iunian au dat greş. Cu Vaida pertractările continuă, deşi Vaida e hotărât să nu facă nimic cu liberalii, nici măcar cartelul electoral pe care Tătărescu îl solicită. Se pare că în audienţa de ieri Regele a dat ceva să înţeleagă lui Vaida, căci atât dânsul cât şi ai lui, se arată foarte optimişti, deşi ştiu bine că cu liberalii nu vor încheia nimic.

Combinaţia Tătărescu *pe baze lărgite* se poate considera torpilată. Rămâne acum de văzut dacă Regele se va prăbuşi în braţele lui Tătărescu nelărgite (acoperindu-se cu un definitiv ridicol) sau dacă va juca piesa mai departe.

La Conferinţa Pacificului proiectul de răspuns anglo-american la refuzul Japoniei de a participa la negocieri a fost supus ieri reprezentanţilor celor 9 Puteri. Italia s-a pronunţat contra, Norvegia, Suedia şi Danemarca s-au abţinut sub pretextul că n-au interese vitale în Pacific. Discuţia şi hotărârile definitive au fost amânate pe viitoarea şedinţă care se va ţine la 22 noiembrie.

———

În Spania lupta pare a se apropia de sfârşit. La Valencia şi la Barcelona domneşte deprimarea, iar la Madrid se vorbeşte de o răscoală iminentă a populaţiei.

———

Delbos şi-a fixat definitiv călătoria în părţile noastre. Va vizita succesiv şi în ordine Varşovia, Bucureşti, Belgrad şi Praga unde va sosi la 12 sau 13 decembrie.

———

18 noiembrie.

Criza:

Răcit grozav, am petrecut ziua de ieri în pat, aşa încât n-am putut nota nimic. Între timp, criza de Guvern care luase duminică o neaşteptată întorsătură, s-a încheiat aseară printr-un deznodământ şi mai neaşteptat. După eşuarea tratativelor cu Gh. Brătianu şi cu Iunian, ne aşteptam toţi ca „pertractările" cu Vaida să aibă aceeaşi soartă. Spre marea noastră mirare şi cu oarecare îngrijorare, am constatat că ele se prelungesc peste măsură. Ieri, miercuri dimineaţa am aflat — şi nu-mi venea să cred — că înţelegerea se făcuse! Dl Vaida Valahus îşi vânduse crezul politic pe 33 de mandate de deputat şi vreo 10 de senator! Pfui, pfui!

Pe când trata cu Vaida, Tătărescu a mai încheiat în cinci minute un cartel şi cu iorghiştii. Şase păduchi au sărit din barba Profetului în palma lui Guţă, veşnic întinsă. Cu toate acestea Ministerul n-a putut fi constituit decât ieri-seară. După ce a capitulat Vaida, s-a ridicat Dinu Brătianu, care n-a vrut în ruptul capului să aprobe nici o nouă guvernare liberală, nici un cartel electoral cu partide străine. Toată ziua Guţă a alergat de la unul la altul, de la Dinu la Palat, de la Palat la Vaida, de la Vaida la Inculeţ, de la Inculeţ la dracu, şi aşa mai departe. Noul Tudor Vladimirescu a avut ziua lui de suferinţe. A suferit însă cu bucurie, dacă se poate spune, fiindcă a suferit pentru „ţeară".

Ieri-seară, toate au fost însă terminate cu bine. Guvernul s-a reconstituit, cum era, cu mici schimbări şi adausuri. Inculeţ a încetat de a fi vicepreşedinte al Consiliului, şi a devenit ministru al Comunicaţiilor. Franasovici a trecut de la Comunicaţii la Interne[1]. Valer Pop a rămas ministru fără portofoliu şi în locul lui a intrat Bujoiu, ginerele lui Nae Ştefănescu, un element bun, până acum director la Societatea Petroşani. Ionescu-Siseşti (desemnat de Rege) a fost numit ministru al Agriculturii. Toţi foştii subsecretari au rămas la locurile lor şi s-a mai adăugat încă unul: păduchele iorghist Topa la Muncă. A mai fost numit şi Manolescu–Strunga ministru fără portofoliu. Strunga şi Valer Pop, miniştri fără portofoliu, sunt meniţi „să îndrumeze alegerile".

Noul Minister a depus jurământul ieri-seară la ora 10. Tătărescu a pronunţat un lung discurs prin care a definit rostul acestei a doua guvernări — la bazele ei lărgite a avut pudoarea să nu facă decât o aluzie — în modul următor: „reorganizarea şi înălţarea păturii ţărăneşti şi muncitoreşti *şi dezpoliticianizarea organismului de Stat*"! Această din urmă afirmare, în gura exponentului Partidului Liberal are o savoare particulară!

Regele care mi-a spus joia trecută că-i vorbesc „din inima lui", Regele care de şase luni lucrează la constituirea unui Guvern de echipă şi de autoritate, Regele care spune la toată lumea că sunt singurul om care pricepe situaţia, Regele care vrea să-şi impună voinţa şi domnia până şi peste Polonia — Regele laş şi fără voinţă a avut inconştienţa să declare în răspunsul său, *„că se simte fericit în faţa noului Guvern!!"*

Soluţionarea crizei a consternat lumea întreagă. Până şi în Partidul Liberal, unde în loc de entuziasm domneşte depresiune.

Acum zece zile Regele avea un Guvern Tătărescu omogen, pe care lumea îl lăsa în pace, şi n-a fost bun — căci Regele i-a cerut demisia.

Azi are tot un Guvern Tătărescu, dar care nu mai e omogen şi pe care toată lumea îl înjură — şi e bun! Dumnezeu să mai înţeleagă!

Întrucât mă priveşte, mă simt atât de abătut, încât aproape mi-e scârbă să o mai scriu. Niciodată Regele n-a fost mai aproape de a realiza programul meu, niciodată nu va mai găsi o conjunctură atât de favorabilă! S-au dus toate! De şase luni de zile de când am început din nou să sper într-o acţiune a lui, mi-am pus semnul îndoielii la fiecare pas pe care l-a făcut, dar în cele din urmă, paşii lui au fost atât de hotărâţi în-

[1] Se zice că Franasovici a primit Ministerul de Interne plângând, cu sila. E bolnav, şi fricos mai ales, şi se teme de posibile represalii din partea Gărzii de Fier.

cât am fost nevoit „malgré tout“ să cred că imposibilul era pe punct să devie posibilul! Am fost un prost! Judecata mea anterioară, asupra Regelui, era bună. A fost, este şi va rămâne toată viaţa lui un nenorocit veleitar, şi în politică un cârpaci.

N-are decât o frică şi o ură: Maniu. A ridicat pe Vaida ca să-l opună lui Maniu, şi d-abia l-a ridicat, l-a şi doborât. Căci nenorocitul de Vaida va avea câteva mandate în viitoarele alegeri, va fi poate şi ministru după alegeri, dar în faţa opiniei publice s-a curăţat. Partidul lui nu era un partid de cadre, era un partid de curent, de curent naţionalist. Acest curent nu-l va urma la Tătărescu, se va împărţi între Goga–Cuza şi Garda de Fier. Bietul Vaida s-a desumflat. Dar în schimb Regele a umflat din nou pe inamicul său Maniu care va fi proclamat săptămâna viitoare din nou şef al Partidului Naţional-Ţărănesc. Şi iată un succes.

Dacă Regele chema pe Mihalache şi îi spunea: „Dragul meu îmi pare rău, dar mai am nevoie de Tătărescu pentru continuitatea în rezolvarea anumitor probleme în curs“ (sau orice altă bazaconie), „regret foarte mult, dar nu te pot aduce la Guvern“... Mihalache şi ai lui s-ar fi supărat, *dar nu ar fi fost cuprinşi de ura ce i-a cuprins după bătaia de joc la care au fost expuşi*. Din Gheorghe Brătianu, pe care acum zece zile îl trimitea să se înţeleagă cu Goga, ca să-l verse trei zile mai târziu ca zestre lui Tătărescu, şi-a făcut din nou un inamic ireductibil. Din Goga, pe care l-a plimbat de la Vaida la Gh. Brătianu şi la Averescu, de asemeni. Să mai vorbim de Iunian şi de mine? Până şi pe Dinu Brătianu l-a supărat adânc! Crede acest om că va putea stăpâni multă vreme ţara împotriva tuturor?

Eu unul i-am pus cruce...

Dar mă întreb ce mai rămâne din planurile de nouă orientare externă, *de uniune personală cu Polonia*? s-au dus toate. După cum a căzut în politica internă în genunchi în faţa hoiturilor partidelor, tot aşa se vede că a îngenuncheat din nou în faţa poruncilor Parisului. Probabil că astfel se explică platitudinea discursului său de la Sibiu în faţa lui Gamelin şi atitudinea lui la Sinaia, atât de rece, faţă de Rydz-Smigly. Şi în tot acest răstimp, pe mine, şi pe cei care gândeau ca mine, ne minţea. Păcătosul!

Dar să-l las Domnului, căci îmi vine rău numai gândindu-mă la el! Iorga–Vaida–Tătărescu — iată caraghioşii în care şi-a pus încrederea pentru refacerea materială şi morală a României înjosite şi terfelite, prin 4 ani de sperţărie şi de curvărie!

Şi să nici nu poţi să te ridici împotriva lui, căci, dacă e rău *cu* dânsul — ar fi probabil şi mai rău *fără* dânsul! Chiar dacă aş putea, n-aş îndrăzni experienţa încercată de Miliukov şi de Gucikov cu Ţarul Nicolae şi care a dus la Lenin şi la Stalin!

Mizerie, mizerie, şi iar mizerie!

———

Pangal a văzut pe Goga şi pe Madgearu; eu am primit succesiv pe Alex. Oteteleşanu (de la Averescu), pe Atta Constantinescu şi pe Gheorghe Brătianu. Toţi sunt furioşi şi toate partidele sunt în fierbere. De la naţional-ţărănişti a pornit o idee minunată numai că nu e realizabilă: un front comun al opoziţiei în alegeri, de la Grigore Filipescu până la Garda de Fier. Gh. Brătianu consimte, eu consimt, probabil că Averescu şi Filipescu vor consimţi — dar desigur că nu va consimţi Garda de Fier şi foarte probabil nici Goga–Cuza. Gh. Brătianu va lua contact chiar azi cu Goga. Eu voi încerca cu Zelea Codreanu.

Am convenit în principiu cu Gh. Brătianu, în cazul în care acest mare cartel nu s-ar putea întocmi, să încheiem unul mai redus, între dânsul, Averescu şi noi. Va trebui însă să-mi consult întâi prietenii.

———

Se spune că Mihalache a fost foarte drastic cu Regele în ultima lui audienţă şi că i-ar fi spus: „E ultima oară, Sire, că vin în acest Palat ca să execut o poruncă a Maj.Voastre!“ Mi s-a raportat faptul, dar nu-l cred. Mihalache e o fire rea, dar ştie de frică şi e supus.

Se mai vorbeşte că ar fi felicitat pe Gh. Brătianu pentru atitudinea lui, şi că i-ar fi spus la telefon: „Felicit pe descendentele Brătienilor că fără nici o prealabilă înţelegere a văzut la fel cu ţăranul Mihalache!“ Am uitat să întreb pe Brătianu dacă e adevărat.

———

19 noiembrie. În ultimele mele caiete, urmărind desfăşurarea crizei interne care trebuia — gândeam eu — să ducă la instaurarea unui regim de autoritate emancipat de tirania partidelor şi de stupiditatea sufragiului universal, am conturat zilnic prin câteva notaţii şi situaţia externă. Redresarea noastră internă trebuia să însemne şi o redresare în politica externă, aşa încât anumite evenimente de peste graniţă puteau înlesni sau îngreuia dorita revoluţie internă. Nădejdile noastre în această privinţă fiind astăzi toate şi definitiv năruite, renunţ de acum înainte să mai privesc peste graniţă şi mă voi mulţumi cu mocirla scumpă Regelui Carol al II-lea, în care mă văd silit să-mi moi condeiul.

Printre bazaconiile noului regim e şi înfiinţarea unui Minister al Industrializării Agriculturii, sau al valorificării economice, sau aşa ceva. Parcă crearea unui minister poate da minte oamenilor şi schimba raportul factorilor producţiei! Ca deriziune, în fruntea acestui nou Departament va fi pus Manolescu-Strunga, cavaler de Industrie!

Domnul Bejan, escroc şi subsecretar de Stat la Muniţii, unde „opera“, n-a primit să fie trecut în aceeaşi calitate la Preşedinţia Consiliului (voia un minister plin!) şi a rămas în afară de Guvern. Nu s-a mulţumit însă cu atât, şi pune împreună cu grupul său, grupul H, listă separată în Prahova, ca să protesteze împotriva cartelului cu Vaida! În ce vremuri trăim! Locul lui Bejan ar fi în puşcărie, căci puţini au furat ca dânsul — şi iată-l „şef“ de mişcare politică! Hübsch, Hübsch, a ta e ţara!

Cartelul cu Vaida a trecut azi-dimineaţă prin grele încercări. Vaidiştii, în fond, sunt foarte nemulţumiţi de cartelul pe care l-au încheiat cu Guvernul. Mulţi din ei îşi dau seama că e sfârşitul lui Vaida. Au obţinut 35 de mandate de deputat; dacă n-ar fi făcut cartel, în opoziţie, ar fi luat cel puţin 10 — pentru 25 de mandate *vremelnice* au omorât mişcarea. Costică Angelescu mai ales, care a finanţat acţiunea Frontului Românesc e furios. Ameninţă cu plecarea din „partid“, tună şi fulgeră. Luând de pretext scoaterea lui Valer Pop de la Industrie, Vaida a trimis pe Tilea la Tătărescu să protesteze, şi să ameninţe cu ruperea cartelului. „Cum, zice dânsul, Pop e acela care a contribuit mai mult la perfectarea înţelegerii, şi drept recompensă e pus pe linie moartă? Aiasta nu se poate“. Şmecherul de Tilea care proiectase o serie de afaceri mârşave cu tovarăşul Valer, a împins probabil pe Vaida — asupra căruia are o mare influenţă — la acest demers. Mai sunt apoi mari neînţelegeri şi în sânul cartelului, afară de ale celor rămaşi în afară. Astfel Ioaniţescu vrea neapărat capul de listă în Vlaşca, şi Iuca nu vrea să i-l dea. Ionel Lupescu de la Râmnicu Sărat, care de 20 de ani înjură pe liberali, declară că nu poate candida pe o listă cu ei. Şi aşa mai departe. E probabil că Valer Pop nu va reveni totuşi la Industrie şi că Vaida nu va denunţa cartelul. Ar fi şi ridicol, căci acum tot e ars. Toate aceste dificultăţi întârzie apariţia decretului de dizolvare. Se zice că va apărea mâine, şi că alegerile vor fi fixate pentru 21 decembrie.

În tot cazul, Guvernul cel nou al lui Tătărescu e întâmpinat cu o furie nebună din partea opoziţiei, cu indiferenţă scârbită de opinia publică în genere, şi fără nici un entuziasm în partidele cartelate — afară de păduchii iorghişti, care sunt încântaţi. Cred şi eu: au căpătat situaţii pe care nu le-au avut nici sub Guvernul Iorga!

Titulescu trebuie să sosească duminică. S-au lipit pe ziduri afişe semnate de „studenţimea creştină“ prin care se invită populaţia să facă cuvenita primire „trădătorului“. Oameni bine informaţi pretind că aceste afişe au fost lipite de agenţii Poliţiei!!!

Toată ziua forfoteală de partizani la mine. Unii vor cartel cu Gh. Brătianu şi cu Averescu, alţii numai cu Averescu, alţii în fine deloc. Oribilă plictiseală, şi alegerile astea! Încotro te uiţi numai fripturişti. Doi, trei oameni dezinteresaţi, şi mai mult nu.

Presa democratică internaţională a primit Guvernul Tătărescu favorabil, dar sunt şi voci discordante. Influenţa lui Titulescu. Astfel Pertinax a scris în *Echo de Paris* un articol de o rară violenţă împotriva Regelui, care trădează Franţa cu Guvernul lui de slugi. Le-a făcut şi „livrele“, scrie titularul nostru, ca să le sublinieze mai bine servilismul! Pertinax conchide că Franţa nu trebuie să se lase ademenită de minciunile Regelui Carol şi să-l trateze cum merită! Cenzura n-a lăsat veninosul articol să pătrundă în ţară. Serveşte şi cenzura la ceva.

---

20 noiembrie. Parlamentul nu a fost încă dizolvat nici azi-dimineaţă. Se vede că tot nu s-au înţeles încă cu vaidiştii asupra capetelor de listă. Se zice că dizolvarea va apare azi după amiază.

Ziua de ieri a fost consacrată cartelului general al opoziţiei. Deşi ştiam bine că nu se poate ajunge la un rezultat pozitiv, n-am vrut să refuz contribuţia mea la încercările celorlalţi. Garda de Fier şi Goga au refuzat, cea dintâi în virtutea ideologiei ei speciale, cel din urmă din cauza urii lui împotriva ţărăniştilor.

Mihai Popovici a venit să mă întrebe dacă nu vreau să mă întâlnesc cu Mihalache, la dânsul, la Popovici acasă. Am primit. Mihai a venit să

mă ia şi am stat un ceas şi mai bine de vorbă cu Mihalache. De mai bine de 10 ani de zile (din 1925) nu mai întâlnisem pe şeful ţărăniştilor decât la Cameră sau în ceremoniile publice, şi de la memorabila noastră conversaţie, în 1925, la hotel Esplanade nu mai schimbasem împreună decât câteva cuvinte. L-am regăsit tot atât de încrezut în sine, dar cu mult sub nivelul din 1925 deşi ar fi trebuit să fie contrariul, căci de atunci a înghiţit un însemnat număr de manuale, a trecut prin Guvern de mai multe ori, a fost oarecum stilizat de Titulescu şi a învăţat franţuzeşte şi englezeşte. Şi-a pierdut însă în schimb vlaga de mai înainte în ce priveşte moralul, din naţional a devenit internaţional, iar în ce priveşte fizicul, i-a crescut burta şi-şi poartă iţarii şi cămaşa cu o lipsă de respect totală, cum ar plimba-o pe scenă un actor de provincie. În total o apariţie submediocră ce justifică dispreţul cu care şi-a bătut joc de el Regele, orice s-ar zice.

Rareori am văzut un om atât de adânc ulcerat şi de otrăvit. Era furios, şi nu se stăpânea. Am avut impresia că, dacă ar fi avut un cuţit în mână şi dacă Regele ar fi fost în odaia vecină, s-ar fi repezit să-l înjunghie. Din fericire n-avea cuţit şi Regele era departe.

După ce mi-a povestit cu indignare cum şi-a bătut Regele joc de el, şi tot ce mi-a povestit a confirmat cele notate în aceste însemnări, Mihalache mi-a făcut declaraţii interesante, care merită să fie consemnate: „Domnule Argetoianu, dacă Regele m-ar fi chemat şi mi-ar fi spus: Mihalache, am încercat să guvernez cu partidele, am schimbat atâtea Ministere, şi n-am izbutit să dau ţării Guvernul care-i trebuie; acum vreau să încerc să guvernez eu; Îmi iau răspunderea; vreau să încerc şi cu dictatura — aş fi arătat Majestăţii Sale că, după mine, greşeşte, că Coroana are totdeauna nevoie de acoperire, dar în fine, dacă Regele ar fi persistat, m-aş fi supus, *nu i-aş fi făcut nici o greutate,* şi aş fi aşteptat cu arma la picior să-şi săvârşească experienţa. De asemenea, dacă Regele mi-ar fi spus că pentru cutare sau cutare motiv se vede nevoit să păstreze mai departe la Guvern pe Tătărescu, şi să-i dea dizolvarea, iarăşi i-aş fi arătat că greşeşte, şi dacă nu l-aş fi convins l-aş fi părăsit desigur supărat, dar nu în starea de exasperare în care mă aflu azi după ce şi-a bătut joc de mine şi de partidul meu."

Mihalache mi-a confirmat că în audienţa de vineri, 12 noiembrie, în care *nu* l-a însărcinat propriu-zis cu formarea Cabinetului dar în care nu numai că l-a presimţit dacă poate forma un Cabinet cu un anumit pro-gram, dar i-a cerut chiar *să aibă gata o listă ministerială* — Regele *nu i-a pus condiţia Vaida.* Mihalache a priceput însă că dorinţa Regelui ar fi *o reîntregire a Partidului Naţional-Ţărănesc* cu Vaida şi cu Iunian şi şi-a dat seama că din acest punct de vedere *vor fi greutăţi,* dar nu de neînvins. Abia a doua zi, sâmbătă 13, când l-a însărcinat formal să for-meze Cabinetul, Regele i-a spus că colaborarea cu Vaida era o chesti-une *„sine qua non,* à prendre ou à laisser" (şi când zicea Ţopârlanul „à prendre ou à laisser", era să te strâmbi de râs — ce a urmat apoi se ştie.

Mihalache mi-a mai făcut destăinuiri foarte interesante cu privire la conversaţiile sale cu Regele în ultimele audienţe, la Sinaia şi la Bucureşti. Pe când fiul lui Ferdinand-le-Loyal făcea cu mine planul unui Guvern de autoritate, pe când îmi califica Guvernele de partid ca Guverne nefaste, pe când într-un cuvânt mă asculta cu drag fiindcă îi vorbeam „din inima lui", pe când informa confidenţial pe Prinţul Paul al Serbiei că în curând va avea şi România „Guvernul care trebuie"[1] (fără să mai vorbesc de confidenţele făcute lui Malaxa) — lui Mihalache îi spunea cu totul altceva. Îi spunea că în formarea viitorului Guvern dânsul, Mihalache, *va fi principalul lui pion* şi făcea cu dânsul planuri de imediată realizare! Probabil că acelaşi lucru îl făcea şi cu Vaida şi cu Tătărescu. Îşi bătea joc de noi toţi, oare? Nu, era probabil sincer cu fiecare din noi, fără să-şi dea seama *îşi bătea joc de el însuşi.*

Mihalache mi-a mai confirmat că demisia sa din fruntea partidului era dată şi că totul „era aranjat" pentru proclamarea lui Maniu, care va avea loc marţi 23 noiembrie. „Am stat în fruntea partidului cât am crezut că *problemele sociale* aveau întâietate în preocupările noastre. Acum situaţia s-a schimbat, problemele sociale au trecut pe planul al doilea şi *problemele politice* primează. Pentru rezolvarea acestora, Maniu e mai indicat ca mine."

Venind la obiectul direct al întrevederii noastre, Mihalache mi-a mărturisit că o listă comună a opoziţiei nu e realizabilă, că trebuie să ne prezentăm pe liste separate, dar că după ce s-a consfătuit cu toţi ai lui, dânsul ne propune două lucruri: 1) O înţelegere între toate partidele opoziţiei pentru *paza urnelor în timpul alegerilor,* pază care să fie făcută în comun, şi 2) o tactică „paralelă" a tuturor partidelor împotriva Guvernului, tactică ce să excludă lupta *şi concurenţa* între partide de opoziţie. Dorinţa lui e ca *toate* partidele din opoziţie să ia 2% ca să nu mai rămână rămăşiţe în favoarea listei majoritare (a Guvernului). Ar fi bine ca un pact în sensul de mai sus, lărgit poate cu anumite declaraţii *să fie*

[1] Confidenţele Prinţului Paul făcute lui Fabricius.

semnat de toți conducătorii opoziției. Mihalache era convins că după preluarea șefiei partidului său de către Maniu, și Garda de Fier va primi să semneze un asemenea pact. E cert că situația Partidului Național-Țărănesc față de Garda de Fier va fi cu totul schimbată după întronarea lui Maniu, ale cărui legături cu gradiștii nu sunt un secret pentru nimeni.

Am spus lui Mihalache că eram de acord cu dânsul în principiu, dar că în ceea ce privea „declarațiunile“, trebuia întâi să le văd. M-am arătat foarte sceptic cu privire la adeziunea lui Goga. Am rămas înțeleși ca Mihalache să continue demersurile lui pe lângă celelalte grupări — și să ne mai vedem.

După ce ne-a părăsit Mihalache, am rămas singur cu Mihai Popovici. Bietul om e într-o stare impresionabilă: e aproape surd, se mișcă cu greu și pare cu 20 de ani mai bătrân ca mine deși e cu cel puțin 10 mai tânăr!

L-a dat gata Lugojanca! Dar așa cum e, tot mai poate vorbi, și e cu mintea întreagă. Mi-a spus că cu Maniu totul e gata, că dl Iuliu primește orice punct de program și nu impune, ca condiție *sine qua non* (și el!) decât unul: *îndepărtarea dnei Lupescu! Și că tot partidul a primit acest punct* și că sunt toți zid în jurul lui Maniu, de la Costăchescu la Călinescu, și că nu mai există în partid nici „centriști“ nici „fripturiști“! (cât va ține?). Mi-a mai spus că vaidiștii plecați din partid, revin la matcă pe capete! M-a rugat în fine să vin să dejunez la el cu Maniu, îndată ce acesta își va prelua „noile funcții“; am primit cu plăcere — căci voi petrece!

———

Știrile care vin în tot momentul din lagărul vaidiștilor dovedesc că bieții oameni sunt fierți: „il y a de quoi“, căci Vaida și partidul lui sunt ca și desființați. Se ceartă între ei, se ceartă cu liberalii pe locuri și pe capete de listă.

La liberali, aceeași nemulțumire și aceleași certuri. Inculeț e furios că a fost debarcat din vicepreședinția Consiliului și confinat la Comunicații. Franasovici e furios că a fost scos din „ghelirurile“ departamentului său și expus „la gloanțe“ ca ministru de Interne, Valer Pop *destituit* de la Industrie după cererea expresă a lui Dinu Brătianu în curent cu potlogăriile lui, e furios și el, dar totdeodată și fiert. Dinu Brătianu e furios că partidul n-a trecut în opoziție și că a fost silit să încheie un cartel pe care-l dezaprobă. Grupul H e furios fiindcă nu i s-a dat în refacerea Cabinetului atenția cuvenită. Furie pe toată linia!

Am găsit o formulă care rezumă destul de bine situația, și care a fost primită de toată lumea cu multă bunăvoință — și am formulat-o pe franțuzește ca să fie mai lapidară:

Le Roi a une manie: il veut oréer des unanimités du contentement il a crée celle du mécontentement !

———

Știrea demisiei lui Stelian Popeşte de la *Universul* nu e adevărată. Lugoșianu vine la gazetă în locul lui Popescu-Necșești, care pleacă[1], dar ilustrul Stelian rămâne. Și rămâne mai pretențios ca niciodată. Acum dă lecții de morală și de politică și Franței (prin ziarul prietenului său Buré, *l'Ordre*, în care printr-o scrisoare deschisă dictează Guvernului francez îndrumările sale). Să te strâmbi de râs! Se vede că rolul de caraghios al lui Nicolae Iorga l-a tentat și pe dânsul!

———

Dejunat la Irina Procopiu cu Goga. Bineînțeles e furios și dânsul, dar mai e și în nori: se crede arbitrul situației — electorale! Mi-a spus că la o înțelegere pentru paza urnelor, e gata să intre și el.

Mi-a mai povestit că are informații precise prin Nemoianu care a stat câtâva vreme la Belgrad, că în Iugoslavia lucrurile merg prost. Prințul Paul e teribil de nepopular. S-ar pune la cale înlocuirea lui în Regență (prin Regina Marioara?) și că se complotează chiar foarte serios în acest sens. Sinuciderea generalului Tomici ar fi fost urmarea unei scene violente în care și Prințul și generalul au pus mâna pe revolvere. Tomici era unul din supleanții desemnați în caz de vacanță în consiliul de Regență.

Goga m-a întrebat dacă recunoașterea anexiunii Etiopiei de către Iugoslavia[2] a fost făcută cu asentimentul României și Cehoslovaciei conform obligației Statutului Micii Înțelegeri. I-am spus — după cum și e — că nu știam nimic.

———

Guță minciună a dictat presei (ca să audă străinătatea) un program de politică externă, menit să împace îngrijorările în Apus. Cunoscuta peltea de totdeauna, cu nimic nou nici ca fond, nici ca formă. La sfâr-

[1] Fiindcă divorțează de nevastă-sa care s-a amorezat de Titeanu!
[2] Iugoslavia a numit un nou ministru la Roma, și scrisorile de acreditare au fost adresate Regelui Italiei, *Împărat al Etiopiei*.

şit, dl Guţă Puţă ne promite pentru zilele viitoare şi un „amplu" expozeu privitor la viitoarele înfăptuiri de ordin intern. Să ne trăiască!

---

21 noiembrie.

Electoralita:

Ministrul de Finanţe a primit o delegaţie de funcţionari şi le-a promis suprimarea imediată a curbei de 10 şi de 12% ce apăsa *din 1933* asupra salariilor. Dacă gaura de 1 miliard şi jumătate din încasările Statului, ce va rezulta din această măsură, nu apasă prea greu asupra bugetului, de ce a aşteptat Guvernul începutul campaniei electorale ca să satisfacă cererea funcţionarilor, de altmintreli atât de justificată, dată fiind scumpirea traiului?

Se zice că Consiliul de Miniştri va mai hotărî zilele acestea şi suprimarea impozitului *agricol* pentru proprietăţile până la 10 hectare. Iarăşi, de ce a aşteptat alegerile ca să fure acest punct din programul meu, vânturat în toate unghiurile ţării?

Centrul Studenţesc s-a întrunit şi în unanimitate a hotărât să împiedice orice activitate publică a lui Titulescu, pe care studenţii îl ţin răspunzător pentru dizolvarea Gărzii de Fier în decembrie 1933. Dacă Titulescu va afla la timp ce se petrece în ţară, nici nu va mai veni, fricos cum e.

Românii se disting peste graniţă: drul Daniel a primit la Toulouse diploma de *doctor honoris causa*, Bâzu Cantacuzino a pornit de la Londra ca să bată recordul Londra–Capetown[1], dl Tomel Spătaru debutează cu mare succes, ca tenor, la Opera din Viena, iar dl Iorga (Neculai) piseează lumea la Paris cu conferinţe la Sorbona şi cu volume oferite Academiei Ştiinţelor Morale. Noroc că ne scapă obrazul Elvira Popescu şi Alice Cocea...

---

22 noiembrie. Alegerile fixate prin decretul de dizolvare[2] la 20 decembrie vor fi un adevărat calvar. Mai întâi din cauza vremii, cu drumurile noastre desfundate, campania electorală pe ploaie sau pe nămeţi va fi un supliciu pentru candidaţi. Apoi din cauza urilor dezlănţuite cuziştii, ţărăniştii şi gardiştii vor duce lupta pe viaţă şi pe moarte. Goga îmi spunea deunăzi *că nici un ovrei nu va vota*: cuziştii nu vor da înapoi de la nici o violenţă pentru a-i împiedica. Pe de altă parte slăbiciunea electorală liberalo-vaidistă va sili Guvernul la toate excesele. Dacă campania electorală şi alegerile vor fi un calvar pentru toată lumea, zilele de pregătire prin care trecem sunt un calvar pentru mine.

De dimineaţă până seara trebuie să suport defilarea tuturor „prietenilor" mei; fripturişti, laşi, şi câţiva devotaţi sinceri îmi vin cu mutre de un cot, ca şi când ar fi vina mea că nu i-am adus la putere. Vina mea e una singură: că am avut slăbiciunea să consimt la crearea unui partid, în 1932, şi să-mi leg astfel o ghiulea de picior. Am crezut atunci că într-un Stat „eminamente agricol" înfiinţarea unui Partid Agrar era binevenită — dat fiind că prin defecţiunea Regelui din 1931, rămâneam osândiţi la regimul de partide. Pe baza acestei convingeri, *dar mai ales ca să dau o stare civilă în politică celor care-mi rămăseseră credincioşi în străduinţele mele,* am consimţit la un act antipatic şi firii şi convingerilor mele intime. A fost un moment de slăbiciune, pe care l-am plătit în ultimii ani şi cu deosebire azi, cu vârf şi îndesat.

„Nu o să luăm 2%", „să facem cartel", „să nu facem cartel", sunt fraze pe care trebuie să le ascult, cu toate dezvoltările lor, la fiecare zece minute, după interesele locale ale fiecărui „şef" care îmi intră pe uşă! Ce rău am făcut eu pe această lume ca să fiu pedepsit cu asemenea umilinţe? Fiindcă n-am vrut decât binele acestei ţări, fiindcă n-am făgăduit nimănui nimic — trebuie să mă umilesc astăzi în faţa fiecăruia, să împac pe unul, să consolez pe altul, să sufăr toate prostiile ce mi se debitează şi să stau de vorbă cu toţi nechemaţii!

De joi, de vineri mai ales, e la ordinea zilei un cartel între noi, Gh. Brătianu şi mareşalul Averescu. După câteva ezitări, toţi ai mei au fost de acord să-l facem. Am primit şi eu bineînţeles, căci pe mine chestia nu mă interesează, şi sunt hotărât să fac *ce vor ei*. Pentru mine acţiunea de partid, alegerile şi Parlamentul nu fac cinci parale. Sunt convins că în ţara noastră — şi e bine că e aşa — nu e nimic de făcut decât *de sus în jos*. Nenorocirea e că *sus* domneşte un caraghios care nu ştie ce vrea, sau mai bine zis, nu ştie *să urmărească ce vrea*. Dacă nu mai sunt decât puţine speranţe dinspre partea lui, din altă parte nu e nimic de aşteptat. În asemenea condiţii, ca şef al Partidului Agrar (!) sunt gata să fac ceea ce cred fruntaşii mei că este în avantajul lor electoral.

[1] Bâzu n-are noroc. Pleacă câteva zile după ce Clouston însoţit de Mrs. Kirby Green au bătut cu 33 de ore acest record, reducându-l la 45 de ore! Performanţă greu de bătut.

[2] Apărut alaltăieri sâmbătă la amiază.

Am luat sâmbătă contact cu Gh. Brătianu, după ce fusese la mine în ajun Atta Constantinescu, să-mi propună cartel din partea lor. Cu Gh. Brătianu, deşi e băiat bun, discuţiile sunt penibile. Ciuleşte din urechi ca un iepure fricos, tot clăncăne din gură, „hm, hm, hm", şi nu ajungi decât greu cu el la preciziuni. Îi e frică de nevastă-sa, îi e frică de jupâneasa din casă, îi e frică de cumnatu-său Sturdza, îi e frică de umbra lui. Cum veniseră la mine şi Papacostea şi Al. Oteteleşanu să-mi propună un cartel din partea lui Averescu, am arătat lui Brătianu că o unire în trei ar fi realizabilă, că interesele noastre electorale în judeţe, din întâmplare nu se ciocnesc — şi că ar fi singurul mijloc să fim asiguraţi *căteşitrei* de 2% din voturi, la urne. Situaţia noastră a câtortrei e într-adevăr tragică în viitoarele alegeri, care, deşi făcută de acelaşi regim nu se aseamănă deloc cu cele din 1933. Partidul Liberal se prezintă astăzi în alegeri prin 4 ani de guvernare, slăbit prin certurile lui interne, slăbit prin cartelul cu Vaida. În asemenea condiţii, Guvernul va trebui *să strângă şurubul până la refuz*, ca să obţină cele 40% din voturi necesare pentru alcătuirea unei majorităţi. Pe de altă parte, nu se poate tăgădui că în ultimii 4 ani, s-a dezvoltat un curent naţionalist de dreapta foarte puternic, ce se va împărţi în alegeri — deoarece Vaida a fost eliminat din concurenţă — între gogo-cuzişti şi Garda de Fier[1]. Prinşi între aceste două forţe, pe de o parte maşina guvernamentală, pe de alta curentul de dreapta, noi partidele mici, vom plăti oalele sparte. El, Gheorghe Brătianu, nu mai poate conta pe voturile pe care le-a avut, fiindcă i-au fost date în speranţa unei reîntregiri a partidului sau unei participări la Guvernul viitor, speranţă pe care evenimentele au spulberat-o. Nici eu nu mai pot conta pe voturile pe care le-am avut, fiindcă nici problema conversiunii nu mai e de actualitate atât de acută, şi nici eu n-am izbutit să satisfac pe fripturiştii mei. De Averescu ce să mai spun? În asemenea împrejurări, o asociere a cât mai multor oropsiţi ca să facă faţă vitregiei vremurilor mi-a părut o necesitate inexorabilă, şi am spus-o pe şleau lui Gheorghe Brătianu. A fost şi el de acord. Am convenit să mergem împreună să vedem pe Averescu. Am telefonat mareşalului care ne-a dat întâlnire pentru ieri la ora 11.

Cu Brătianu am vorbit franc. De vreme ce nu era vorba nici să satisfacem cine ştie ce ambiţii de partid, nici să procopsim pe cineva, am propus ca, cartelul să se facă pe bazele echităţii. Deoarece în ultimele alegeri generale (1933) georgiştii au scos 10 deputaţi, noi 5, iar Averescu nici unul, era drept ca semnul electoral al georgiştilor să fie adoptat de cartel. Eu m-am declarat gata să renunţ la al meu. Schimbarea semnului era un neajuns pentru noi, dar ştiam că avantajele cartelului compensau larg acest dezavantaj.

[1] Voturile fostului partid vaidist vor merge probabil la naţional-ţărănişti şi, în mică parte, la Garda de Fier.

Adunarea voturilor celor trei grupări la un loc, mărea într-adevăr cota de bază pentru distribuirea mandatelor, iar „coeficientul specific" al cartelului — adică sporirea încrederii „luptătorilor", curiozitatea deşteptată în corpul electoral şi atracţia exercitată prin asocierea a trei vedete ale vieţii publice — ar mai fi adus şi el un spor de voturi.

Ieri, duminică, la orele 11, Brătianu a venit să mă ia şi am mers împreună la Averescu. L-am găsit foarte obosit, dar vesel. Pornind de la intervenţiile făcute de Papacostea şi de Oteteleşanu pe lângă mine, i-am expus scopul vizitei noastre. Mareşalul ne-a ascultat — am vorbit mai mult eu — şi apoi ne-a răspuns. Între fiecare frază, s-a oprit timp îndelungat, ca şi cum şi-ar fi cântărit bine vorbele. E un obicei pe care l-a luat de vreo doi ani. Poate să fie şi efectul unei anormale presiuni a meningelor îngreuiate prin scleroză asupra creierului... În rezumat ne-a spus că alegerile nu-l interesează mult, că chestiunea „principală", care formează axa politicii actuale, era înapoierea *Principesei Elena*!!! Venisem pentru un cartel, şi era cât pe aci să propunem unul şi cu Principesa! L-am făcut atent, că oricât de palpitantă era chestiunea, rezolvarea ei depindea înainte de toate de Regele Carol şi de Elena, care păreau de acord asupra unui singur punct, acela de a nu se mai împreuna niciodată! Cu greu l-am adus la chestia care ne interesa.

După o sumă de reticenţe, a sfârşit prin a ne mărturisi *că i-ar fi foarte greu să-şi abandoneze semnul.* „Partidul meu (!!) n-ar admite probabil o asemenea abdicare!" I-am servit toate argumentele în favoarea tezei mele (adoptarea semnului grupării celui mai popular) — dar a fost în zadar. Tot ce am putut scoate de la el, a fost angajamentul să-şi mai consulte prietenii. În acelaşi timp m-a rugat şi dânsul să mai vorbesc cu Papacostea şi cu Oteteleşanu, care mă vor pune în curent cu „părerile cele mai autorizate din Partidul Poporului".

După amiază am primit vizita celor doi domni, şi amândoi au blamat intransigenţa mareşalului, *s-au declarat de acord cu propunerile mele* şi mi-au făgăduit că vor insista pe lângă şeful lor ca să renunţe la pretenţiile sale în ce privea semnul.

Azi-dimineaţă pe la ora 9 1/2 a fost la mine Dănilă Vasu, un alt prieten intim al lui Averescu, care mi-a făgăduit şi el să se asocieze la

eforturile lui Papacostea şi Oteteleşanu. De la mine a plecat la mareşal. Aştept rezultatul acestei întreite intervenţii.

Toată dimineaţa m-au otrăvit partizanii. Cu excepţia câtorva băieţi inteligenţi, mutre sinistre. Şi se mai mănâncă între ei, deşi sunt numai câţiva. Abia am putut să împac pe Radovici cu Radian, voia să-l sfâşie.

De la naţionali-ţărănişti ni se propune cartel pentru Senat, mie şi lui Gh. Brătianu. Vom vedea.

Cecropid a văzut pe Madgearu care i-a spus: „Nu mai sunt în ţară decât două puteri: noi şi Garda de Fier. *Şi astăzi, aceste două forţe urmăresc acelaşi scop, deşi pe căi diferite*. Noi, pe calea democraţiei, ei pe calea doctrinelor totalitare! Să se ştie, Sus!" Când se va afla, Sus, nu va mai rămâne Regelui decât să abdice în favoarea ... lui Iuliu Maniu!

Madgearu a mai spus lui Cecropid că proclamarea lui Maniu ca şef se va face mâine, şi că, cu acest prilej, Mihalache va face un discurs *epocal*, în care va destăinui ce i-a spus Regele în ultimele audienţe.

„Zouli!"

De câteva zile duelul colonel Petrescu–Stelian Popescu a încetat. *Lumea Românească* şi *Universul* nu mai scriu nimic „în chestie". Cineva bine informat a venit să-mi spună că *Lumea Românească* a tăcut fiindcă Stelian s-a hotărât să părăsească *Universul* — cu toate dezminţirile ce s-au dat în această privinţă. Şi plecarea lui Popeşte din fruntea ziarului său, s-ar datora ameninţării lui Petrescu cu publicarea unor scrisori prin care s-ar dovedi raporturile sexuale dintre zisul Popeşte şi dna Popescu-Necşeşti fiica sa dintr-o primă căsătorie. Cu toate că informatorul meu e un om serios, nu pot crede să fie aşa. Că Necşeşti divorţează e adevărat, dar pare că Titeanu iar nu Stelică, ar fi cauza divorţului; că Lugoşianu vine la *Universul* este iar adevărat, dar nu pare că Popeştele să-l părăsească. Atunci de ce tace *Lumea Românească*? Mister şi prune uscate.

Ilustrul George Enescu se va căsători duminica viitoare cu ilustra Principesă Maruca Cantacuzino. Apoi „tânăra pereche" va pleca în America.

Lucru ciudat: deşi alegerile vor fi terminate la 30 decembrie, Camerele nu au fost convocate *pentru constituire* decât la 17 februarie 1938. Acest dispreţ pentru Corpurile Legiuitoare, să fie el o prefaţă pentru „noul regim dictatorial" pe care Regele ar vrea — după cum spun unii — să-l inaugureze cu Tătărescu-seconde-manière?

Se zice că Tătărescu, ca să-şi manifeste *şi el* dispreţul pentru „electoral" va pleca la Londra în plină campanie de alegeri, pe la 5–6 decembrie. Scopul călătoriei sale ar fi să pregătească pe a Regelui...

---

23 noiembrie. Deşi am renunţat la însemnările de peste graniţă nu pot să nu consemnez aci un nou faliment al politicii securităţii colective şi al păcii „indivizibile" — cu un cuvânt al democraţiei, în înţelesul ce se dă în Occident acestui cuvânt. Faţă de atitudinea Japoniei, Conferinţa Pacificului din Bruxelles s-a amânat *sine die*, după propunerea Statelor Unite aprobată în prealabil de Anglia şi de Franţa. Nenorocitul de Wellington Koo, reprezentantul Chinei la Bruxelles, a protestat din răsputeri, arătând că până acum ţara sa n-a primit alt ajutor *decât vorbe*. Protestarea chinezului a fost bineînţeles zadarnică, şi Conferinţa şi-a suspendat „lucrările".

Monsieur Guţă a dat drumul şi programului său intern — după cel extern „exmis" acum câteva zile. Literatură proastă şi proiecte vagi. Interesant de relevat pasajul relativ la *dezpoliticianizarea administraţiei*. Pe buzele exponentului Partidului Liberal, asemenea cuvinte constituie aproape o glumă...

La vaidişti continuă deprimarea şi defecţiunile. Mulţi din cei care n-au ajuns pe listele cartelului, se întorc înapoi la naţional-ţărănişti. Chiar unii care figurează pe liste, dezgustaţi, demisionează sau renunţă

la candidatură. Astfel, Emil Hațieganu, unul din cei mai apropiați de Vaida, a demisionat. Ionel Lupescu la Râmnicu Sărat și Văgăunescu la Bacău ne propun să candideze pe listele noastre. Cândea, din Bucovina, e și mai trist ca de obicei, fiindcă a fost pus să candideze la Botoșani.

Pe de altă parte Tilea, ca să mulțumească cât mai mulți tovarăși se luptă cu Guvernul să scoată cât mai multe locuri pentru vaidiști. Se zice că ar fi recurs în acest scop și la intervenția Regelui, și a obținut astfel până acum peste 80 de locuri, Cameră și Senat.

Calvarul cartelului:

Ieri pe la orele 2 Oteteleșanu mi-a telefonat că mareșalul se menține pe punctul lui de vedere — adică pe semnul Partidului Poporului, și că, cu toate stăruințele puse de dânșii ca să-l înduplece să primească un alt semn pentru cartel, n-au izbutit.

Va să zică fără Averescu.

Rămâne de văzut dacă se va putea încheia ceva între noi și Gh. Brătianu.

Mihai Sturdza venind la mine scurtă vreme după ce-mi telefonase Oteteleșanu, l-am însărcinat să comunice lui Brătianu 1) răspunsul lui Averescu și 2) rugămintea mea să-mi dea un răspuns cât mai neîntârziat cu privire la cartelul nostru în doi, deoarece eu stau pe loc cu listele mele.

Sturdza venise la mine ca să se înțeleagă pentru locul lui la Romanați. Cum e șeful georgiștilor la Romanați și la Constanța și cum forțele noastre sunt mai certe la Constanța, i-am promis Romanații în schimbul Constanței. A fost foarte mulțumit.

Seara l-am întâlnit din nou la Jockey-Club. Mi-a spus că a vorbit cu Brătianu și că acesta mă ruga să aștept până azi- dimineață deoarece dorea să-și consulte pe toți amicii politici pe care-i convocase succesiv. El, Sturdza, ca și Atta Constantinescu, era un mare partizan al cartelului.

Azi la amiază mi-a telefonat Gh. Brătianu, rugându-mă să deleg pe cineva ca să ia contact cu Toma (de la Iași) în vederea acordurilor tehnice ale cartelului. Am delegat pe Radian și pe Radovici.

---

25 noiembrie. Calvarul cartelului a luat sfârșit ieri-dimineață la ora 10. Alaltăieri, Radian, Radovici și Toma au lucrat până seara și au putut constata că nici o dificultate serioasă de ordin tehnic nu sta în

calea colaborării celor două partide. Două singure greutăți: la Dolj pentru locul 2 revendicat de georgiști pentru G. Cantacuzino și la Romanați pentru capul de listă cerut de Mihai Sturdza, cumnățelul lui Gheorghe Brătianu. Cei trei specialiști au fixat 19 capi de listă pentru noi și 30 pentru georgiști, în județele în care unii sau alții erau mai tari. Celelalte județe au fost considerate slabe pentru amândouă partidele și a rămas ca listele să fie fixate ulterior de la centru, de către direcția cartelului.

La orele 7 Radian și Radovici au venit să-mi raporteze rezultatul conferinței lor cu Toma. Acesta s-a dus la Brătianu, și pe la orele 10 Brătianu mi-a telefonat rugându-mă să-i îngădui darea unui răspuns definitiv până a doua zi (ieri) la ora 10 dimineața. Ieri la ora 10, dl Georges a venit la mine și mi-a mărturisit că se vede în neputință de a încheia cartelul, deși din toate punctele de vedere ar fi fost de dorit. Dar la dânsul ar fi o adevărată debandadă. Dezamăgiți prin faptul că nu s-a putut ajunge nici la o participare la Guvern, nici la o întregire a partidului, partizanii săi nu așteaptă decât un prilej *onorabil* ca să-l părăsească! În lipsa altuia vor să profite de cartel, deși în fond toți îl aprobă, ca să aibă aerul că pleacă pe o chestiune de „principiu“. Am amintit lui Brătianu vorba lui Nicu Filipescu care spunea că în politică sunt două feluri de porci: „porcii“ pur și simplu și „porcii cu explicații“! Eu am spus-o pentru dânsul, dar amicul George a luat-o pentru partizanii săi, și am rămas prieteni.

După plecarea lui Brătianu m-am dus la club unde îmi convocasem din ajun șefii de organizații. Le-am comunicat căderea cartelului, le-am făcut o scurtă expunere, și i-am îndemnat la luptă. Toată politica mea din ultimul an fiind îndreptată spre alte scopuri, am neglijat și puțina propagandă în mase pe care o făcusem în anii precedenți, așa încât ca Partid Agrar ne prezentăm în alegeri destul de prost. Cu toate acestea n-am avut nici o defecțiune, spre marea mea mirare.

Toată ziua am petrecut-o la club, de vorbă cu șefii de organizații și am încăputat cu ei listele de candidați. Candidatura mea a fost fixată pentru Cameră la Dolj, la Constanța și la Cetatea Albă, iar la Senat la Soroca. Rămâne să mai pun o candidatură la Cameră. Poate la Romanați? Sunt gata să o pun oriunde, căci fiind senator de drept (am înaintat cererea Curții de Casație, pe baza celor 10 legislaturi împlinite) mă duc oriunde mi s-ar cere, fără alt scop decât de a atrage voturi.

Pe lângă celelalte „handicapări“ în lupta ce începe și care se anunță ca una din cele mai violente din câte au fost până acum — mai ducem

şi lipsă cumplită de bani: suntem un partid de calici! În tot cazul trebuie să ne facem datoria până la capăt. Să mă ucidă corpul electoral dacă vrea — eu unul nu mă sinucid!

Agitaţie mare pe piaţă: Guvernul e înspăimântat de îndârjirea opoziţiei, mai ales de a Gărzii de Fier şi de a naţional-ţărăniştilor — şi se simte slab, extrem de slab. Se vorbeşte de amânarea alegerilor. Ar fi o prostie din partea Guvernului, căci o amânare ar întări şi mai mult opoziţia şi ar slăbi şi mai rău cartelul oficial. Afară numai dacă ar fi o amânare *sine die*... De altmintreli în lagărul guvernamental certurile, neînţelegerile şi deprimarea sunt mari. Până acum cartelul liberalo-vaidist n-a putut stabili decât 10 liste din 70! Alaltăieri la Dinu Brătianu *acasă*, primarul, prefectul şi un senator din Tecuci s-au *bătut* ca ţiganii!

Franasovici se vaită de dimineaţa până seara la Ministerul de Interne şi-şi pregăteşte o boală de ocazie ca să treacă mâna lui Inculeţ... Ceea ce a speriat mai mult pe guvernamentali, sunt două ordine scrise ale lui Zelea Codreanu (mă întreb dacă nu le-a dat într-adins ca să-i sperie?), unul relativ la un incident petrecut la Moreni, altul la atitudinea recomandată legionarilor în timpul alegerilor. La Moreni, primarul a tras două palme profesorului Traian, gardist, în prezenţa căpitanului Bondoc, din Jandarmerie. Reclamaţia făcută n-a fost urmată de nici o sancţiune din partea autorităţilor superioare. Zelea Codreanu a trimis atunci un ordin scris legionarilor din Prahova cerându-le să răzbune *cum or şti* asupra primarului din Moreni, căpitanului Bondoc, prefectului, sau asupra lui Bejan, ultragiul suferit de Gardă în persoana profesorului pălmuit. Cercurile guvernamentale consideră că acest ordin constituie o condamnare la moarte a uneia din cele patru persoane vizate — şi sunt indignate.[1] Al doilea ordin e un ordin circular adresat tuturor formaţiunilor legionare, ordin prin care Căpitanul cere supuşilor săi să nu se dedea la nici o violenţă până la 9 decembrie, dată la care toate listele de candidatură depuse devin definitive — *iar de la 10 decembrie înainte să-i dea drumul conform instrucţiunilor anterioare primite*. Această circulară din urmă a îngrijorat şi mai mult ca cea dintâi.

[1] În ordinul în chestiune, Codreanu a dat un termen de 14 zile legionarilor din Prahova ca „să-şi îndeplinească mandatul". Dacă până în 14 zile nu vor fi făcut nimic, Căpitanul va trimite legionari din judeţele vecine ca *să spele ruşinea suferită în Prahova.*

Zelea Codreanu oferise lui Nae Ionescu, lui Mihail Manoilescu şi generalului Moruzi câte o candidatură la Senat pe listele Partidului „Totul pentru Ţară", în semn de recunoştinţă pentru serviciile aduse Gărzii de Fier. Zişii domni trebuiau să candideze în calitate de „invitaţi". Nae Ionescu a declinat „invitaţia", foarte decepţionat de puţina consideraţie pe care Căpitanul i-o acordase punându-l într-un rând cu Moruzi şi Manoilescu, pe dânsul, care-şi închipuia că e „sufletul" şi „capul cugetător" al Mişcării! A refuzat şi generalul Moruzi printr-o scrisoare în care declara că nu putea sta lângă un escroc, care a împins necinstea până a falsifica un paşaport şi a aduce în ţară pe dna Lupescu, în locul soţiei sale. Aşa încât partidul „regenerării morale" a rămas cu un singur musafir, cu Manoilescu!

Fiindcă e vorba de Garda de Fier, să mai însemnăm zvonul că 12 legionari au depus jurământul în biserică, după riturile lor, să omoare pe simpatica Duduie. Presupun că e o glumă. Garda de Fier s-a învăţat minte şi nu mai omoară pe nimeni.

Am citit *in extenso* discursurile lui Mihalache şi Maniu de alaltăieri. Ca să-şi justifice demisia, Mihalache a adus cunoscutele argumente cu „primatul politicului", a făcut o mărturisire de credinţă „democratică" şi plin de venin, a povestit cum au decurs întrevederile lui cu Regele. Această povestire a culminat prin destăinuirea unei fraze nenorocite ce ar fi scăpat Regelui în cursul audienţelor. *„Înţeleg ca partidele să fie simple instrumente de execuţie în mâna mea..."* — ar fi spus graţiosul Suveran. O imprudenţă verbală din partea M. Sale — dar expresia unui incontestabil adevăr, în împrejurările actuale. Amor-propriul democratic e atât de sensibil încât destăinuirea lui Mihalache a fost primită în urletele de protestare ale întregii sindrofii.

Ultimele cuvinte ale dlui Jean Michel au fost: „Am crezut totdeauna că sunt dator să spun Suveranului adevărul întreg cu lealitate, respect şi iubire. Aşa am făcut până în clipa din urmă. Şi acum, domnule Maniu, ultima mea poruncă ca şef este: treci şi ia comanda şi vei avea alături pe ţăranul credincios Ion Mihalache de la Topoloveni!" Cuvântarea lui Mihalache, deşi veninoasă în unele părţi a fost mai sinceră şi mai bună ca obişnuitele lui discursuri. Păcat că la urmă de tot a invocat pe Cincinat şi coarnele plugului. Blegii care-l ascultau au crezut că era vorba de Cincinat Pavelescu...

Maniu dimpotrivă *a început* prin evocarea lui Orfeu care ademenea pietrele şi prin invocarea arhanghelilor din cer. Încolo, peltea Maniu întinsă pe pâine, cu echivocuri şi răutăţi, cu dragoste la adresa Coroanei şi blestem la adresa Camarilei. Micul cuplet dedicat dnei Lupescu n-a lipsit. În cele din urmă a primit „toga prezidenţială“ (!!!) — expresia e a lui Mihalache — din mâinile predecesorului său.

Desprins din manifestul lui Guţius către ţară următoarea perlă:

Revizuirea tuturor practicilor din viaţa noastră politică va trebui curajos întreprinsă pentru a asigura României Noi sănătatea morală! „C'est du toupet“, ar zice francezii — şi orice comentariu ar strica efectul frazei.

Generalul Sichitiu, în scrisoarea sa de înscriere în Partidul Naţional-Ţărănesc, scrisoare pe care a dat-o publicităţii, „se pozează“ ca şef de filă al tuturor ofiţerilor deblocaţi şi nemulţumiţi a căror cauză o îmbrăţişează astfel partidul în care s-a înscris. Domnii deblocaţi nu sunt însă câtuşi de puţin interesanţi. În măsura luată singurul lucru interesant a fost grevarea bugetului Statului, cu o sumă importantă.

S-a înfiinţat un institut de cultură polono-română şi a fost inaugurat alaltăieri. Să-i urăm succes şi viaţă lungă.

Bâzu nu s-a catastrofat. A aterizat la Port Gentil, în Africa Ecuatorială — nu se ştie pentru ce. Băiat curajos şi întreprinzător, păcat de el: nu e în stare să reuşească un raid. Le începe toate bine, dar le sfârşeşte prost. Ar face mai bine să renunţe la o meserie ce nu e pentru dânsul.

Cum îşi bate joc un istoric de Istorie, ne-o dovedeşte amicul Iorga, care a pus să se scrie următoarele în *Paris-Soir* (din 21 noiembrie);

Le Professeur Iorga arbitre de la Roumanie

(să te strâmbi de râs!)

„Le professeur Iorga, qui est actuellement à Paris où il est venu faire une série de conférences en Sorboune, joue, comme on sait, un très grand rôle dans la vie politique de la Roumanie (!!!!)

Il fut précepteur du prince Carol et est resté le conseiller intime du roi. (!!!)

Plusieurs fois (?) ce dernier l'appela au gouvernement et bien que M. Iorga ne fasse pas actuellement partie du nouveau cabinet Tatarescо, son groupement — le parti national-démocrate — y est représenté par M. Ionesco-Siseşti (?).

Le professeur Iorga est naturellement roumain mais en le voyant passer avec sa barbe de méridional, on le prendrait volontiers pour un délégué provincial à un congrès radical.

Ancien étudiant au Quartier Latin[1], *il est devenu l'arbitre* (ha, ha, ha,!!!)

Démocrate fervent en France, le professeur Iorga ne dédaigne pas de faire parfois un brin de flirt avec les protagonistes du système totalitaire.

— Voyez-vous, mes amis, disait-il récemment à un groupe de sont parti (!?), j'ai toujours aimé les femmes un peu fortes (!), les femmes de tête (?). Longtemps la démocratie a été ma maitresse preférée (!) mais les années ont passé: elle n'est plus ce qu'elle etait. Je lui ai signifié ma rupture avec tact et douceur. Cela m'a fait beaucoups de chagrin. Ah! si elle voulait redevenir ce qu'elle a èté!“

Caraghiosul!

---

26 noiembrie. Primit ieri vizita lui Mihai Popovici. A venit să-mi spună că Maniu vrea să mă vadă (mi-o mai spusese, n-are decât să poftească) şi să mă întrebe dacă vreau să ader şi eu la „un pact de neagresiune“ şi „de pază a urnelor“ — pe timpul alegerilor. Partidele dlor Maniu, Zelea Codreanu şi Gh. Brătianu au semnat deja următorul proces-verbal:

„Se încheie între partidele subsemnate (sic) o înţelegere cu scopul de a apăra libertatea şi a asigura corectitudinea alegerilor.

Aceste partide încheie pentru timpul alegerilor actuale, în vederea scopului propus, un pact de neagresiune.

Pactul de neagresiune înseamnă înconjurarea actelor şi limbajului de violenţe şi de denigrare dar nu împiedică afirmarea ideologiei proprii şi discuţia de bună credinţă.

Se va adresa un cuvânt de chemare şi celorlalte partide, să se alăture acestei înţelegeri.

[1] Foarte vremelnic. Nu s-a pătruns niciodată de „spiritul“ francez.

O comisie comună va stabili modul de procedare şi demersurile care vor trebui puse în aplicare (!) în cazul infracţiunilor ce ar fi să se producă."

Semnaţi:

Corneliu Z. Codreanu	*Gh.I.C.Brătianu*	*Iuliu Maniu*
Şeful Mişcării Legionare	Peşedintele Partidului Naţional-Liberal	Preşedintele Partidului Naţional-Ţărănesc

Deşi consider actul fără nici o valoare practică, am spus lui Popovici că ader şi eu. I-am mai spus că probabil ar adera şi Goga. A rămas ca Maniu să „consulte" pe Zelea Codreanu dacă „primeşte" şi pe Goga. Singurul interes al documentului mai sus reprodus e privitor la raporturile dintre ţărănişti şi Garda de Fier, căci încheierea pactului de neagresiune dovedeşte că Zelea şi Garda au rămas în aceleaşi sentimente de simpatie faţă de Maniu, ca şi înainte de renumirea sa în fruntea partidului. E aci o schimbare importantă în raporturile dintre partide, căci înainte de şefia lui Maniu, gardiştii n-aveau mai mare ură decât împotriva lui Mihalache şi a naţional-ţărăniştilor.

Ziarele de azi-dimineaţă anunţă că Guvernul ar fi hotărât să suprime pe timpul campaniei electorale cenzura preventivă a ziarelor, înlocuind-o cu confiscarea şi cu suprimarea eventuală, în cazul abaterii de la „regulile" impuse de Ministerul de Interne.

În Consiliul de Miniştri de ieri, Guvernul a luat o serie de măsuri demagogice, între care sporirea lefurilor şi a pensiilor. Dacă la aceste sporuri de cheltuieli se mai adaugă şi zecile de milioane aruncate în propagandă şi înghiţite de fondurile secrete — se poate vedea cât costă pe bieţii contribuabili regimul electoral.

---

27 noiembrie. În lagărul guvernamental îngrijorarea în ce priveşte rezultatul alegerilor, e tot mai mare. Vaidiştii, cu toate exortaţiunile „şăfului" nu mişcă, şi de altmintreli chiar dacă ar mişca n-ar putea aduce voturi multe, curentul lor fiind căzut. În Partidul Liberal dihonia continuă să domnească. Dar mai presus de toate, Guvernul e uzat. Toată lumea e în contra lui. Apare din ce în ce mai cert că nu va putea lua cele 40% din voturi necesare formării unei majorităţi decât prin teroare şi furt de urne. Dar atât teroarea cât şi furtul, vor găsi în faţa lor o opoziţie hotărâtă la moarte de om... Alegerile vor fi grele.

Faţă de greutăţile pe care Guvernul le întâmpină, se vorbeşte de o schimbare: Tătărescu ar trece mâna lui Vaida, chiar înainte de alegeri. Data acestora s-ar amâna, pentru ticluirea unor noi liste de candidaturi: majoritatea ar da-o vaidiştii, iar liberalii „lărgirea bazei". E probabil, numai un zvon menit să biciuiască zelul unităţilor de luptă liberale.

Ieri după-amiază, mare conferinţă între Tătărescu, Vaida şi Iorga. Tătărescu trebuie să fi petrecut bine.

Vaida şi-a convocat ieri partizanii şi „le-a explicat" rosturile cartelului.

A tăiat fire de păr în patru, a demonstrat că „cartel" nu era totuna cu „colaborare", că „programul" Frontului Românesc rămâne neatins — şi a arătat în fine că în partidul lor nu se schimbase nimic.

Numai că s-a năruit curentul...

Primit aseară o scrisoare de la Maniu cu proiectul „pactului" şi cu invitaţia de a adera. Dl Jules şi-a anunţat vizita pentru azi la ora 12.

Azi la ora 12 Maniu la mine. Vorbit mult politică, şi de toate. E încântat de întorsătura lucrurilor care l-au adus din nou pe primul plan al actualităţii. Mai hotărât ca oricând în *politica* lui. Faţă de mine numai miere şi flori. Faţă de Rege numai venin şi fiere. Am semnat şi eu pactul. Nu puteam refuza să mă asociez la paza urnelor în alegeri, şi nici la angajamentul de a face front numai adversarului comun. Voi căuta să explic opiniei publice că alianţa mea cu Maniu şi cu Garda de Fier *nu merge mai departe*, cum nici nu merge.

Sola (ministrul Italiei) a dejunat la mine. Dânsul socoteşte că numai conjunctura internaţională a împiedicat pe Rege să facă *ce trebuie*. Prin

confidențele Regelui Belgiei a putut afla *că Anglia evoluează în politica ei, că n-a susținut Franța în ultima vreme decât de frică ca această Putere să nu se prăbușească.* Acum că Franța pare să fi scăpat din pericolul care o amenința, politica Angliei începe să se deseneze. Vizita lordului Halifax la Berchtesgaden nu e decât un prim pas pe o cale nouă. Nu vor trece șase luni, *și o situație nouă în politica europeană se va desena. Atunci abia* va fi momentul pentru Regele Carol ca să-și descopere planurile sale. Și o va face.

Am impresia că Sola e un mare iluzionat.

———

28 noiembrie. Făcut aseară la ora 7 o vizită de politețe mareșalului Averescu pe care nu-l mai văzusem după eșuarea cartelului electoral proiectat între dânsul, Gh. Brătianu și noi. Bătrânul a fost foarte mișcat de demersul meu. În cursul zilei mi se spusese că duminica viitoare Goga și Cuza vor proclama ca super-șef-suprem al Partidului Național-Creștin pe... Averescu. Proclamarea ar urma să se facă în biserica Patriarhiei, cu obișnuitele jurăminte rituale ale partidului. Papacostea confirmase lui Pangal propunerea lui Goga — se arătase disperat și spera încă, că mareșalul nu va primi. Am aflat despre cele puse la cale *după ce* îmi anunțasem vizita la Averescu, căci altfel aș mai fi amânat-o, ca să nu creadă că fusese provocată de o interesată curiozitate. Nici n-am întrebat pe Averescu nimic în legătură cu „chestia" dar mi-a dat el răspunsul fără să i-l cer, căci după ce am vorbit de multe, mi-a propus din nou[1] să fuzionăm partidele noastre după alegeri. El zicea „să întregim partidul". L-am întrebat atunci — și e singura întrebare pe care mi-am permis-o în această direcție — dacă nu se gândește la „o reîntregire" și cu Goga. Răspunsul a fost categoric *nu*, fiindcă Goga a rămas tot *capul apolitic* pe care l-am cunoscut amândoi.

———

Mitropolitul Bălan publică prin gazete o scrisoare deschisă prin care cere partidelor să suspende pe ziua de 1 decembrie „lupta fratricidă" dezlănțuită prin campania electorală. Probabil că a fost pus la cale de Guvern. După cum se știe, ziua de 1 decembrie a fost consacrată pentru serbarea unirii tuturor românilor.

———

[1] Averescu mi-a mai propus fuziunea în 1934 și 1935.

Nae Ionescu „deziluzionatul" Gărzii de Fier *s-a înțeles* cu Guvernul: prețul a fost reapariția ziarului *Cuvântul* (de la 1 decembrie) și o subvenție de 500 000 lei pe lună.

———

Doctorul Costinescu a spus la o masă că Regele mă iubește mai mult ca pe oricine și că e dezolat că n-a putut să facă „combinația" cu mine. Să te strâmbi de râs!

———

29 noiembrie. Titus, Titulică, marele Titulescu, criptomanul politicii românești a pus aseară piciorul pe pământul românesc la Curtici. A sosit ca un Suveran, însoțit de Mareșalul Curții Savel Rădulescu, de Marele Scutier Nenișor și de Marele Paharnic Răut. Ceea ce dovedește cât de utilă este instituția fondurilor secrete: ea-și revarsă binefacerile chiar după ce beneficiarii ei au părăsit-o... Titus-Titulică-Titulescu, deși ora era înaintată, a făcut câteva declarații poporului său, prin mijlocirea corespondentului „de la" *Universul*. Se înapoiază cu bucurie (vorbă să fie); e emoționat, călcând din nou după atâta vreme pe pământul Valahilor; a întârziat prin străinătate fiindcă nu fusese validat (?) la Senat și n-avea de la ce „tribună" să vorbească poporului român; acum are, și iată-l. Ne va da îndrumările necesare pentru salvarea sufletului nostru și va spulbera anumite legende. Foarte frumos. Așteptăm.

———

30 noiembrie. Maniu a făcut declarații corespondenților presei străine. Din banalitatea profesiunii de credință monarhică, democratică, filo-franceză etc. sunt de reținut câteva afirmări curajoase — chiar *foarte* curajoase, dată fiind mentalitatea lui Maniu. Astfel:

„Lupta pe care o susțin este o luptă împotriva unei stări de lucruri *umilitoare pentru națiune* și *spre a îndepărta* influențele nefaste și iresponsabile care tulbură viața politică".

Și mai departe:

„Guvernul actual este un Guvern arbitrar care a falsificat voința națională, *un Guvern personal al Regelui* și nimic nu caracterizează mai bine această împrejurare decât tocmai faptul că partide cu ideologii cu totul opuse s-au unit spre a combate primejdia comună care amenință țara".

Dl Maniu a încheiat totuși că această „uniune sacră" nu e valabilă decât pentru perioada alegerilor.

———

Ca să nu se lase mai prejos ca Maniu, Zelea Codreanu a convocat şi dânsul gazetari, şi le-a făcut o scurtă expunere. Deşi cu mai puţină experienţă politică ca Maniu, deşi mai puţin înzestrat intelectualiceşte ca atâţia alţii — Zelea Codreanu a vorbit cu un *adevărat* curaj (ceea ce era de aşteptat) dar şi frumos şi „cu miez". Să fie omul pe care ţara îl aşteaptă? Mai ştii!

După o scurtă expunere a semnificării pactului de apărare a urnelor, Zelea Codreanu a spus:

„Dl Maniu afirmând punctul de vedere al partidului său în politica externă a declarat în esenţă că este alături de marile democraţii occidentale, alături de Mica Înţelegere şi de Înţelegerea Balcanică şi şi-a arătat marele său ataşament faţă de Societatea Naţiunilor.

Cu profund respect pentru dl Maniu, îmi permit să afirm că părerile mele sunt exact contrarii.

Eu sunt contra marilor democraţii ale Occidentului, eu sunt contra Micii Înţelegeri, eu sunt contra Înţelegerii Balcanice şi n-am nici un ataşament pentru Societatea Naţiunilor în care nu cred.

Eu sunt pentru o politică externă a României alăturea de Roma şi Berlin. Alăturea de Statele revoluţiilor naţionale. În contra bolşevismului. O spune un om care n-a călătorit şi n-a cerşit nimic nici la Roma nici la Berlin.

În 48 de ore după biruinţa Mişcării Legionare, România va avea o alianţă cu Roma şi cu Berlinul, intrând astfel în linia misiunii sale istorice în lume: apărătoare a Crucii, a culturii şi a civilizaţiei creştine. Aceasta nu înseamnă că urâm Franţa şi poporul francez, căci el va face tot ca noi, reintrând şi el în aceeaşi misiune istorică în lume...

În politica internă dl Maniu este pentru democraţie. Eu sunt de părere exact contrară. Sunt contra democraţiei, după cum sunt şi contra dictaturii. Sub aurora dimineţii se naşte un alt sistem, nou, neîntâlnit până acum: pentru acela sunt eu.

Dl Maniu spune că partidul său va aduce justiţie şi toleranţă pentru minoritari. *Eu sunt pentru justiţie fără toleranţă*, pentru că am tolerat aşa de multe încât suntem pe patul de moarte. Mişcarea legionară *va aduce justiţie pentru români*. Vorbesc de acea justiţie de secole înfrântă în defavoarea neamului românesc, vorbesc de acele drepturi milenare ale românilor pe care ei trebuie să şi le recucerească şi pe care după cea mai severă aplicare a justiţiei nu au a le împărţi cu nimeni. Şi mai cu seamă nu există nici o justiţie ca să ne oblige a împărţi drepturile noastre de stăpânire şi de conducere a ţării, cu jidanii[1].

[1] Ce conduc jidanii în ţara românească?

Dl Maniu susţine că, după toate manifestările de până acum, ţara este cu partidul său. Părerea mea este alta: *eu cred că ţara este cu viitorul ei, adică cu Mişcarea Legionară*!"

Fiindcă s-a vorbit despre o împăcare a Gărzii de Fier cu Titulescu, prin mijlocirea lui Maniu, Zelea Codreanu şi-a încheiat expunerea prin următoarele cuvinte la adresa Marelui Şabăţ:

„Termin cu o declaraţie. Vorbesc despre dl Titulescu:

Tinerimea română legionară căreia i s-a rupt libertatea, care a fost schingiuită în 1933–1934 prin cea mai nemiloasă violenţă, pe orice listă ar încerca să apară dl Titulescu, *peste orice pact, îl va combate cu violenţa cea mai mare.*

Întreaga tinerime se va prezenta în judeţele în care va candida şi se va opune din toate puterile la intrarea acestui om în politica internă a ţării.

Cu dl Titulescu nu putem încheia decât *un pact de agresiune*."

Importanţa tuturor acestor declaraţii va fi în funcţie de succesul alegerilor de mâine...

Istrate Micescu care trebuia să candideze pe lista Gărzii de Fier, s-a retras în urma pactului încheiat de Gardă cu Partidul Naţional-Ţărănesc. Printr-o scrisoare deschisă adresată lui Goga — scrisoare prin care primeşte o candidatură pe listele naţional-creştine — irascibilul şi „imaculatul" decan antisemit al Baroului beşteleşte pe Zelea Codreanu, care s-ar fi vândut jidanilor. Aceeaşi notă în ziarul cuzist *Porunca Vremii*, condus de escrocul dr Ilie Rădulescu. Zelea Codreanu a dat ieri în judecată, pentru calomnie, şi pe Micescu, şi pe Ilie Rădulescu.

Ieri s-a zvonit în oraş că văduva lui Stelescu (licheaua ucisă de gardişti în Spitalul Brâncovenesc) ar fi tras mai multe gloanţe de revolver asupra lui Zelea Codreanu. Gardiştii pe care i-am întrebat (Alex. Cantacuzino, Tell) mi-au tăgăduit faptul. Chiar dacă ar fi adevărat, în tot cazul Zelea Codreanu n-a fost atins.

Grigore Carp a dejunat la mine. A petrecut două zile cu Regele la vânătoare la Poeni, moşia lui Mocsoni, şi mi-a povestit că Majestatea Sa era fiartă. „Le Roi m'a paru très soucieux et très embêté. Je crois

qu'il se rend compte de la bêtise qu'il a fait, et, comme on dit en roumain, il ne sait pas par où ôter sa chemise." Aceeaşi informaţie — depresiunea Regelui — îmi revine din toate părţile. Neamţul nu se aştepta la o reacţie atât de violentă a opiniei publice. În stare de deprimare nu e numai Regele, ci şi tot Guvernul. La Tătărescu şi la Franasovici e o jale. Poliţişti în toate colţurile caselor şi până la bucătărie ca nu cumva să se încerce otrăvirea „căcănaşilor". La Tătărescu, Madame Aréthie ia atitudini tragice şi „veghează" la căpătâiul ilustrului ei soţ.

Eu care am cunoscut în 1928 pe cei doi subsecretari de la Interne, Tătărescu şi Franasovici, în plină panică şi diaree, eu care îi ştiu cât sunt de laşi şi de fricoşi, îmi închipui ce trebuie să fie în sufletul lor! Trebuie să viseze în fiecare noapte de Duca!

Nu încape îndoială că aşa un Guvern nu poate dura. Ieri şi alaltăieri se vorbea deja foarte serios de demisie...

———

Titulescu a sosit ieri la amiază în Bucureşti. A sosit cu teatru, se putea altfel? Regizorii au fost domnii din Partidul Naţional-Ţărănesc, mai puţin Maniu, om prudent, care avusese grijă să plece cu două zile înainte în Ardeal. La Chitila, Orient Expresul s-a oprit (în afară de prescripţiunile orarului) şi un inspector de poliţie s-a urcat în tren să prevină Fenomenul că o maşină şi un vagon erau gata să-l ducă la gara Mogoşoaia, *fiindcă Poliţia nu putea răspunde de siguranţa lui în Gara de Nord.* Titulescu a început să urle că nu vrea să fie insultat şi bătut, şi era gata să asculte sugestiile Poliţiei — dar au intervenit însoţitorii lui, Savel Rădulescu, Nenişor, Răut etc. arătându-i că „Partidul Naţional-Ţărănesc" îl aştepta în gara de Nord, că drul Lupu garanta siguranţa lui şi că nu putea să-şi dezamăgească prietenii: ar fi însemnat să pornească cu stângul de la primii săi paşi pe pământul românesc. Titulescu a continuat să urle, dar convins de oamenii lui, a schimbat romanţa: „Nu mă dau jos, *mă duc să mor*, în Gara de Nord! Şi n-a mai fost chip să fie scos din cabină. Poliţia ştia bine că în Gara de Nord nu-l aştepta nici o neplăcere, dar încercase să saboteze manifestaţia ţărănistă. Garda de Fier, într-adevăr, nevoind să se ia la bătaie cu ţărăniştii, după proaspăta semnare a pactului de neagresiune, renunţase la orice manifestare la gară, rezervându-şi „să primească" pe Titulescu la Facultatea de Drept, când va veni să-şi înceapă cursurile.

Gara de Nord era înţesată de „culorile" ţărăniste. Un grup compact de generali deblocaţi, se devotase ca gardă de onoare a Scopitului. Totul a decurs în linişte. Titulescu s-a dat jos din tren şi dr Lupu l-a salutat cu cuvintele: „Ai fost înlăturat *în mod nedemn* de la cel mai important post de comandă în timpul când dincolo de graniţele ţării ai ţinut *stindardul păcii*! (!!!) Cel mai mare partid al ţării, *lovit şi el injust* (?) aşteaptă acum pe marele nedreptăţit şi cu dta în frunte vom împrăştia negura ce se arată la orizontul neamului şi al ţării!" (!!!) Titulică, încă zăpăcit de frica pe care o trăsese la Chitila, a răspuns:

„Mă simt adânc emoţionat de această manifestaţie şi o consider cea mai mare răsplată a nedreptăţilor ce mi s-au făcut. De 16 luni sunt victima celei mai abominabile campanii. *Anonimatul* încearcă să mă distrugă. Înţeleg să lupt civilizat şi cu deferenţă (?). Dacă ceilalţi întrebuinţează însă altă metodă, ţin să se ştie că eu mă bat ca la Geneva dar dacă va fi nevoie ştiu să mă lupt şi ca pe maidanul Dulapului! Sunt adânc monarhic, adânc român şi adânc (?) democrat. Ca adânc monarhic strig să trăiască Regele (!!!), ca adânc român, trăiască România şi ca democrat (a uitat „adânc") să trăiţi voi toţi. Căci în aceste momente *voi* trebuie să trăiţi şi să vă înfrăţiţi. *Războiul bate la uşă* (iar începe javra cu ameninţarea unui război, cu care a şantajat ani de zile lumea!) şi numai cu frăţietatea voastră ne vom putea apăra (serios?). *Vă sunt şi eu frate* (atât?)" — a încheiat dl Nicolae Titulescu.

Nedreptăţiţii au pornit apoi spre trăsuri, şi înainte de a se duce acasă, Paranoicul s-a abătut pe la Biserica Albă unde a aprins o lumânare, în semn de recunoştinţă că a scăpat de bătaie la gară. Acasă, — era tocmai ora mesei — a oprit vreo 60 de persoane la dejun. Avuseseră grijă dna Titulescu şi Ciotori, şi s-au mai dus astfel din fondurile secrete puse pe vremuri la o parte. Titulescu n-a gustat însă nimic: aflase de „pactul de agresiune" mărturisit de Zelea Codreanu...

———

1 decembrie. Maniu a făcut la Cluj o lungă expunere politică. Interesante sunt numeroasele spaţii albe, în ziarele care o reproduc. Cenzura a operat fiindcă era probabil vorba de scumpa noastră Domniţă. Maniu se ţine de ea ca scaiul...

———

Comunicatul, lungul comunicat, publicat după întrevederea miniştrilor francezi şi englezi la Londra oglindeşte admirabil metodele de guvernământ democratic. După ce-l citeşti, ştii exact atât ca înainte. Numai literatură şi generalităţi: cele două Puteri sunt mai de acord ca

întotdeauna asupra principalelor probleme mondiale; problema colonială (a se pricepe cererile Germaniei) trebuie încă studiată; vizitele lui Delbos în Europa Orientală sunt menite să întărească pacea generală; în Spania politica de neintervenție a reușit să înlăture o conflagrație generală; în Extremul Orient, Franța, Anglia și Statele Unite sunt hotărâte să examineze în comun eventualele demersuri ce s-ar putea face pentru salvgardarea (!!) tratatelor. Nici o precizare asupra vreunui punct. Evident că, cât timp negocierile sunt încă în curs, nici nu s-ar putea preciza nimic. *Dar atunci pentru ce pelteaua de comunicat*? Nu era mai simplu să se spună: negocieri fiind în curs, cele două Guverne nu pot da încă opiniei publice nici o informație. Ar fi fost mai rațional și mai cinstit — dar ce s-ar fi făcut sfânta democrație?

Din anturajul lui Titulescu aflu că foarte probabil Marele European nu-și va pune candidatura în viitoarele alegeri, așa cum fusese solicitat de Partidul Național-Țărănesc. Pretextul: lipsa de orientare în politica noastră internă. Ce să-i faci, omul pricepe greu!

---

2 decembrie. Aseară la Jockey-Club, Irimescu (ministrul Aerului) mi-a dat interesante informații asupra aeronauticii celor patru mari Puteri occidentale. Germania posedă o industrie aviatică — îndoită ca potențial de fabricație față de Franța. Franța întrebuințează 35 000 lucrători în industria ei aviatică iar Germania 70 000; deși aceste cifre stau în raportul de la 1 la 2, *Germania produce de 6 ori mai multe avioane decât Franța*. În Italia 50 000 lucrători lucrează în aceeași industrie cu randament triplu față de al Franței sabotate, cu săptămâna ei de 40 de ore și cu anarhia ei industrială. Anglia stă ceva mai bine ca Franța, dar împreună, producția de avioane germano-italiană e mult mai însemnată ca cea anglo-franceză. În afară de aceasta italienii posedă actualmente cel mai bun avion de bombardament[1] cu o viteză de 420 km pe oră — incomparabil superior avioanelor franceze și engleze. În această superioritate a aviației germano-italiene (Nemții au adoptat și fabrică tipul italian) trebuie căutat motivul pentru care și Anglia și Franța se pleacă în fața tuturor exigențelor Romei și Berlinului. Irimescu îmi povestea cât de priceput e în ale aviației Mussolini. Nu numai că el cunoaște toate problemele tehnice dar e încă și un excelent pilot și încearcă personal toate modelele noi. Modestia Ducelui în „tête à tête" — în contrazicere cu atitudinile lui publice — a izbit și pe Irimescu, ca și pe mine, înainte. Despre aviația italiană i-a spus atât: „Comme Ministre de l'Air, et comme pilote italien, je crois pouvoir affirmer que nous avons une bonne aviation". Și nici un cuvânt mai mult.

[1] Din aceste avioane italiene am comandat și noi, de aci politețele cu care a fost primit Irimescu în Italia.

Din cercurile diplomatice aflu că Anglia ar fi gata (cu consimțământul Franței luat în ultima conferință de la Londra) să restituie coloniile germane. S-ar da la început Germaniei numai *mandatele* pe care le dețin Franța și Anglia. Pentru aceasta însă Germania ar trebui să revină la Liga Națiunilor (căci dânsa hotărește asupra mandatelor) și să convină la un statut european care să asigure nu numai pacea, dar și liniștea în Europa. Înainte de toate renunțare din partea Germaniei la orice pretenție, agitație sau ostilitate față de Austria și de Cehoslovacia.

Sosit azi cu Simplonul la Craiova. Întrunirea delegaților județeni ai Partidului Agrar, la sala Ramuri, pentru alegeri. Primit cu aceeași căldură ca înainte. Am explicat oamenilor cum am putut cele întâmplate (cum era să le înțeleagă ei, când nu le înțelege nimeni?) și i-am îmbărbătat. În statul meu major din Craiova — aceeași încredere și aceeași prietenie ca întotdeauna. Aci oamenii nu sunt legați de mine numai prin interese... Am ținut în întrunirea delegaților să subliniez că pactul de apărare al urnelor încheiat cu țărăniștii, cu gardiștii și cu georgiștii nu are alt scop *decât apărarea urnelor*, devenită necesară în aceste alegeri în care Guvernul nu va putea reuși decât prin fraudă. „*Pentru mine cel puțin* — am adăugat — nu există alt substrat sau altă intenție. Nu sunt din aceia care dau cu cădelnița și când se supără lasă cădelnița și apucă ciomagul. Sunt și astăzi ce am fost acum o lună, acum un an, acum zece ani. Monarhist convins judec cu deferență până și greșelile Regelui, iar față de corpul electoral continuu să afirm că numai un Guvern de autoritate și de ordine, ținând seamă de *primatul agrar*, ar putea învinge greutățile ce ne stau în cale."

După întrunirea delegaților am luat ceaiul la Șerban Geblescu (recte la coana Alexandrina Geblescu) apoi am plecat la Breasta, unde mă găsesc cu drag, fie și numai — în acest trist sezon — pentru a practica „l'art d'être grand père".

3 decembrie. Zi frumoasă de toamnă la Breasta. Parcul e despuiat şi părăsit dar lanurile de grâu sunt de toată frumuseţea şi vesele. Toamnă lungă şi prielnică pentru semănături.

Măsurile pregătitoare pentru alegeri luate de Guvern dau o bună indicaţie asupra intenţiilor sale de fraudă şi de terorizare. Astfel comuna Breasta a votat totdeauna la Craiova, secţia Obedeanu. Acum a fost repartizată la Coţofeni, deşi până la Craiova sunt 7 km, iar până la Coţofeni peste 15. Breasta este însă complect antiliberală (majoritatea cu mine, restul cu cuziştii) iar Coţofenii este fieful banditului de Iovipale, vaidistul miluit din Dolj. La Craiova, sub nasul opoziţiei, o comună nu putea fi împiedicată de la vot, pe când la Coţofeni, sub răspunderea dlui Iovipale, e altă chestie. Şi să nu se uite că la Dolj, preşedintele biroului electoral, cel care hotărăşte repartiţia comunelor la diferitele secţii de vot, est dl Emil Radian, prim-preşedinte al Tribunalului cu rang de Consilier de Curte *şi propriul frate al lui Alecu Radian*, beneficiarul voturilor din Breasta! Ce trebuie să fie pe alte judeţe?

---

4 decembrie. Înapoiat aseară în Bucureşti. După-amiază am mai avut o consfătuire la Craiova, la care au participat şi prietenii noştri din celelalte judeţe ale Olteniei şi din Banat. Din informaţiile aduse de pretutindeni, rezultă că curentul pentru Garda de Fier e formidabil, şi în Oltenia şi în Banat. Satele sunt pline de tineri şi de studenţi care trec cântând şi singura lor propagandă verbală e: „dreptate şi omenie". Apoi scurte lozinci cu semnul Partidului „Totul pentru Ţară" sunt lipite pe toate gardurile, pe toţi pomii şi pe toţi stâlpii telegrafici de-a lungul şoselelor. Ieri, pe când aşteptam Simplonul în gara Craiova a trecut cu personalul spre Severin un vagon cl. III plin cu legionari, care cântau în cor, şi toată lumea căsca gura.

Ca în 1919 în jurul lui Averescu, se creează acum legende în jurul lui Zelea Codreanu. Unii l-au văzut pe un cal alb înconjurat de flăcări, alţii cu biciul în mână gonind pe sperţari şi pe jidani. În tren, de la Slatina înainte au venit necunoscuţi să-mi spună „că Zelea a fost împuşcat" şi vestea părea să-i tulbure adânc. Bineînţeles era numai un zvon fără nici o bază, dar faptul dovedeşte cât de permanent frământă mintea oamenilor, numele şi persoana „domnului Căpitan" cum îl numeşte Micescu.

Sunt foarte curios să văd în ce proporţii se va transforma această mistică legionară în voturi — căci tot nu le va putea fura Guvernul pe toate.

Sosit la Bucureşti, mă aştepta Filip (secretarul meu) cu o dandana întreagă. Mă căutase toată ziua Atta Constantinescu din partea lui Maniu să mă roage să mă solidarizez cu Gh. Brătianu şi cu zisul Maniu într-o comună protestare împotriva necuviinţei dlui Thierry, ministrul Franţei, care n-a invitat pe şefii de partide la recepţia pe care urmează să o dea în onoarea lui Delbos. Protestarea ar fi constat în refuzul de a merge la Ministerul de Externe, unde Victor Antonescu ne-a poftit la masă în ziua de 9 decembrie. Filip m-a prevenit totdeodată că invitaţia lui Antonescu, sosită în lipsa mea, fusese acceptată de către soţia mea.

Am spus numaidecât lui Filip că răspunsul dat de nevastă-mea închidea incidentul, căci nu aş mai fi putut reveni asupra acceptării date. Dar că, chiar dacă aş fi fost liber de mişcările mele, nu pricepeam de ce ar trebui pedepsit Antonescu pentru o mojicie a lui Thierry (admiţând că mojicie a fost) şi că în nici un caz nu mă puteam solidariza numai cu doi şefi de partide (la care s-a adăugat în urmă şi Grigore Filipescu!!). Dacă ar fi fost *toţi* m-aş fi alăturat şi eu de dânşii, numai ca să nu rămân de unul singur, dar aşa...

Azi-dimineaţă am aflat şi *dedesubturile* întregului incident. Bietul Thierry nu e de vină cu nimic. Mă miram şi eu, căci ştiu că are mania să invite mai mulţi decât încap în casa lui. În fapt el vrusese să invite nu numai şefii de partide dar încă şi principalele personalităţi politice, culturale şi „mondene" pentru a-şi dovedi popularitatea în faţa şefului său. „De Sus" i s-a trimis însă vorbă — Regele primise să vină la masă — *că dată fiind învrăjbirea momentană dintre şefii opoziţiei şi Guvern să nu se invite decât Guvernul*. Thierry a trebuit să se încline. La masă (26 de tacâmuri) n-a invitat în afară de suitele Regelui şi lui Delbos decât *trei* miniştri din Guvern, iar după masă la recepţie, *restul Guvernului* şi *şefii de Misiune* acreditaţi la Bucureşti, şi încolo nimeni. În realitate, *Regelui i-a fost ruşine să dea ochi cu şefii opoziţiei,* şi cea mai bună probă e că zişii domni şefi au fost poftiţi împreună cu Guvernul la Ministerul de Externe — *unde nu va fi însă Regele*!

Mihai Popovici a venit azi-dimineaţă la răspuns. I-am explicat cum stau lucrurile, i-am arătat că boicotarea Externelor n-avea sens şi că în tot cazul eu nu mă puteam angaja pe calea propusă. Popovici a recunoscut că aveam dreptate, dar trebuia dată o lecţie lui Thierry care s-a arătat prea slugarnic. „Grigore Filipescu i-a şi scris o scrisoare în care, cu fineţe, îl spurcă pe Thierry!" — mi-a dat ca exemplu de lecţie, amicul Popovici. — „De vreme ce i-a dat Filipescu lecţia cuvenită, de ce să i-o mai dau şi eu?" Şi am trecut la altceva.

Popovici a început să-mi povestească de Titulescu. E furios, şi le face mari buclucuri. Declaraţia „de agresiune" a lui Zelea Codreanu l-a scos din minţi şi face fel de fel de mizerii lui Maniu. Aci vrea să candideze, dar numai cap de listă la Alba, unde Maniu candidează de când face politică şi nu poate renunţa deloc. Aci nu mai vrea să candideze nicăieri, şi să plece, să nu-l omoare gardiştii. Face scene zilnice lui Maniu care „i-a garantat securitatea" şi n-a putut zădărnici „pactul de agresiune". Mai vine şi Stelian Popescu să-i spună că a prevenit pe dna Titulescu de tot ce se întâmplă şi a rugat-o să-l împiedice să vină, şi că gardiştii îl vor omorî.

Ceea ce l-a scos din sărite e însă faptul că la Externe s-a schimbat *din ordin* vechiul protocol, pe baza căruia toţi *foştii* miniştri de Externe erau invitaţi la mesele mari, *numai ca să nu-l invite pe el la masa lui Delbos*! Când te gândeşti că acum doi ani încă, Titulescu tăia şi spânzura la Ministerul de Externe, şi că acum e pus după uşă, nu poţi decât să te miri cât de iute se învârteşte roata lumii — şi să admiri! Bietul Titulescu a pus totul în mişcare, ca să obţină o invitaţie „la banchetul Aliaţilor" — dar până azi n-a obţinut nimic. Nepoftit la masă, ameninţat de Codreanu, spurcat de Stelian Popescu prin oblăduirea lui, tratat de Maniu ca o ghiulea de picior — genialul european trece în ţara lui de ţigani prin ceasuri grele. Şi are să mai vadă!

Maniu a făcut la Cluj declaraţii senzaţionale în chestiunea Regelui. A spus lucruri cunoscute, dar a avut curajul să le spună pe şleau. A început de la gară, unde se adunase multă lume. Dar îndată ce a început să vorbească s-au pus maşinile să fluiere şi i-au acoperit vocea. A continuat la club. *Patria* a publicat discursul acesta din urmă, dar cenzura l-a masacrat. Ziarul a tipărit textul cenzurat însă în aşa fel, încât toată lumea poate ghici, că coloanele tăiate erau pline numai de Lupeasca şi de Regele Carol. E vorba ca Maniu şi ai lui să împartă discursul aşa cum a fost pronunţat, în copii dactilografiate, trimise în plicuri.

„La tristesse d'Oscar":

Tătărescu e aşa de fiert şi de enervat încât petrece nopţi albe. Dimineaţa slujnica adună din camera lui o găleată de mucuri de ţigări. Guţă, ca să-şi înşele insomniile, oftează şi fumează până în zori. Rândaşul e sătul de munca grea la care l-a pus Stăpânul, şi ar vrea grozav să plece. Povesteşte Papacostea, prietenul său intim.

Mi se spune că de când am semnat pactul cu Maniu şi cu gardiştii am fost pus sub supraveghere. Parcă înainte nu eram!

În corpul diplomatic cea mai bună prietenă a jidoavcei Lupescu a ajuns jidoavca Thierry (născută Rotschild). Arcizewski, intima Duduii de până acum a fost detronată şi moare de necaz. De altmintreli, ilustra Duduie nu mai iese din casă şi nu mai merge la nimeni de frica gloanţelor gardiştilor.

---

5 decembrie. O dovadă de gospodărie orientală o dă starea în care se află Căminul Studenţilor, ridicat după atâtea vicisitudini prin iniţiativa *Universului*[1]. Clădirea stă închisă de aproape doi ani, *fiindcă nu sunt fonduri pentru încălzire şi întreţinere.* Atunci de ce s-a clădit?

O ţărăncuţă din Dorneşti (Roman) ajunsă damă de cupă în Bucureşti sub numele de Eliza Dornescu a trăit 10 ani cu junele Urlăţeanu, inginer şi fiul doctorului cu acelaşi nume. Urlăţeanu, pentru ce motive nu ştiu, a lăsat-o. Femeia a făcut proces, cerând 3 milioane daune. Ieri, în plină şedinţă a tribunalului (se judeca procesul ei) a tras cinci focuri de revolver asupra fostului ei amant, şi l-a omorât pe loc. Apoi şi-a tras un ultim glonţ în cap, dar „s-a greşit", şi nu şi-a făcut decât o zgârietură de-a lungul ţestei.

Forţu ne trimite în plic copia demisiei sale adresată preşedintelui „Asociaţiei Profesorilor Secundari", în urma comunicatului acestei asociaţii menit să strângă rândurile dăscălimii în jurul „Străjii Ţării".

Extrag din textul lui Forţu următorul pasaj:

„Neînţeleasă, urmărită şi exploatată de politicieni, Şcoala românească şi-a făcut cu prisosinţă şi de atâtea ori eroic, datoria[2].

Ea n-a scos niciodată *cetăţeni* care să-şi fi gonit soţiile legitime şi credincioase pentru a trăi în concubinaj cu câte o străină spioană şi trădătoare a intereselor noastre naţionale.

[1] *Universul* a încasat subscripţii zece ani de-a rândul pentru ridicarea acestui cămin. Stelian Popescu a fost acuzat de studenţi că le-a mâncat paralele. În fine s-a hotărât să le scoată de unde le ascunsese. A mai contribuit şi Statul şi s-a ajuns astfel la o clădire destul de importantă care a fost inaugurată cu mare alai şi însufleţire în vara 1936.

[2] Laudă-le gură!

Şi nici n-a scos ostaşi care, în timp de război, să fi dezertat în ţară duşmană pentru a petrece lângă cei care săpau mormântul ţării noastre".

Forţu e un ţicnit, dar oricum *e încă profesor în exerciţiu la Liceul Lazăr* — iar Regele Carol, după câte ştiu, e încă pe Tron. Ca un profesor, funcţionar de Stat să scrie astfel despre Regele ţării, fără nici o sancţiune, e semn rău. Ne rostogolim pe povârnişul anarhiei.

---

6 decembrie. Sf. Nicolae! De obicei vine cu barba albă de zăpadă. Anul acesta plouă, plouă, de îneacă pământul.

Mi se spune că Tătărescu e complectamente înnebunit de Iorga; în fiecare zi trebuie să-i facă o vizită să-l împace. „Et cela ne fait que commencer!" E bine să vadă şi alţii, „cum e" şi cât am avut eu de pătimit!

Legaţia Franţei în dorinţa de a împăca nemulţumirile ivite de pe urma excluderii lumii politice de la recepţia din 8 decembrie (din ordinul Regelui) publică un comunicat prin care ne vesteşte *că din dorinţa dlui Delbos* a „aranjat" o recepţie suplimentară vineri 10 curent între orele 17 şi 19. Vorba românului, din car în butie! Sfătuiesc pe dl Thierry să invite multă plevuşcărie, căci „notabilităţi" politice nu va avea.

Duminică s-au ţinut două mari întruniri, una guvernamentală cu Iorga la Bucureşti, alta naţional-ţărănistă cu Maniu la Braşov.

Iorga, după ce a înjurat pe toată lumea — pe ardeleni i-a beştelit în aşa măsură încât cei prezenţi în sală au ieşit, a făcut apel la unirea tuturor în jurul Regelui. Cunoscută logică a lui Fute-Vânt...

Maniu s-a întins la Braşov mai mult asupra politicii externe, în vederea vizitei lui Delbos. A lăudat pe Titulescu şi a tras limbi Franţei. Dacă Delbos nu va fi mulţumit, va fi în tot cazul Regele.

Enescu a dirijat ieri ultimul său concert cu verigheta conjugală la deget. Dna Maruca Enescu se agita într-o lojă, „comme une petite folle".

---

7 decembrie. Un ziarist francez observa, cu prilejul vizitei lui Delbos la Varşovia, că între Franţa şi Anglia nu există tratat de alianţă dar un acord perfect asupra tuturor problemelor internaţionale, pe când între Franţa şi Polonia deşi există un tratat de alianţă, dezacordul e complect asupra tuturor chestiunilor care interesează ambele ţări.

Ziarele anunţă, că pentru vizita lui Delbos la Bucureşti vor sosi şi ilustrul Pertinax şi ilustra dna Tabouis! Ce fericire! Cu Titulescu, un brelan de târfe.

„Monsieur" se răţoieşte. Motivul: discursul lui Maniu la Braşov. „Această săptămână fiind rezervată politicii externe, dl Maniu îşi va primi răspunsul săptămâna viitoare!" declară dl Guţius Tartarinescu.

---

8 decembrie. Citesc în *Universul*: „Dl V. Sassu, ministrul Justiţiei a semnat o circulară adresată şefilor tuturor parchetelor din ţară prin care — în termeni de o violenţă neobişnuită — îi invită să-i raporteze imediat cazurile în care «anumiţi oameni politici inconştienţi» aduc ofense publice Capului Statului".

Declaraţiile lui Maniu, repetate cu fiecare prilej, au înnebunit Guvernul. Mai ales cele pe care le-a făcut duminică la Braşov, l-au înnebunit de tot. Deşi Cenzura a oprit orice publicaţie, toată lumea ştie că Maniu şi-a golit tot sacul în faţa braşovenilor şi că a pus chestiunea Lupescu aşa: ori, ori.

Direcţia Partidului Naţional-Ţărănesc publică azi un comunicat care începe cu cuvintele: „pentru *motive dureroase*, pe care nu este oportun să le explicăm acum" şi termină aducând la cunoştinţă publicului că membrii partidului nu vor lua parte la nici o recepţie organizată în cinstea dlui Delbos. Comunicatul mai adaugă că sentimentele partidului faţă de Franţa şi de reprezentantul ei rămân neschimbate şi nu au nimic de văzut cu hotărârea luată.

După ultimele informaţii, ostracismul lumii politice impus de Sus la recepţia Legaţiei franceze, n-ar fi urmărit atât pe Maniu şi pe şefii opoziţiei, cât pe Titulescu.

Iunian e bolnav. A fost internat la Sanatoriul Elisabeta, unde a fost operat la gât. Două abcese în regiunea amigdalelor, care au fost des-

chise. Starea sa nu inspiră îngrijorări, dar cade greu pentru gruparea lui politică, tocmai în campania electorală.

---

9 decembrie. Dl Maniu mi-a propus aseară să publicăm prin presă următorul comunicat:

„De câteva zile au început în toate părțile țării abuzurile și ilegalitățile. Pentru ca aceste uneltiri să nu poată duce la falsificarea voinței obștești, conducătorii partidelor de opoziție care apără împreună libertatea alegerilor se adresează tuturor funcționarilor și deținătorilor serviciilor publice și țin să le aducă la cunoștință că, pe lângă măsurile preventive ce le vor socoti necesare, au hotărât să aplice fără crutare sancțiunile cele mai severe tuturor acelora care s-ar face vinovați de asemenea infracțiuni, oricare din ei ar fi chemat în viitor la guvernarea țării".

De vreme ce am convenit la paza comună a urnelor, am aprobat și acest comunicat, deși după mine nu avea mare valoare și era prost redactat.

La ora 12 1/4 noaptea dl Jules m-a deșteptat din somn cu telefonul ca să mă întrebe dacă poate adăuga la pelteaua de mai sus fraza următoare: „având toată afecțiunea pentru funcționarii care păstrează în serviciul lor respectul legalității și al corectitudinii". — „Da, drăguțule", a fost răspunsul meu laconic, și l-am rugat să mă lase să dorm. Dacă această circulară constituie faimoasa amenințare cu moartea, pe care gardiștii se lăudaseră că o vor opune „tuturor funcționarilor ce se vor învoi cu porcăriile cerute de Guvern", apoi toți agenții stăpânirii pot dormi liniștiți.

Delbos a sosit ieri-dimineață și a fost primit în Gara de Nord cu alai și cu copii înșirați pe peron. Seara „dineul" și „recepția" cu cântec la Legația Franței, sub paza baionetelor, căci în acest hal de impopularitate au ajuns franțujii la noi.

Pe când România „indisolubil legată de Franța, de principiul securității colective și de Mica Înțelegere"[1] sărbătorește pe dl Delbos, dl Stoiadinovici, partenerul nostru de la Belgrad benchetuiește la Roma cu Mussolini, și face probabil haz cu Ducele de cele ce se întâmplă la București.

Consiliul Facultății de Drept s-a întrunit ieri și a hotărât înființarea unui curs de Drept Internațional pentru Titulescu, actualmente titular al

[1] Cuvintele dlui ministru Antonescu (Victor).

unei catedre de Drept Civil. Titulescu va face un curs despre „Tratate", pentru doctorat. „Va face", vorba vine căci, după câte știu eu, nu va ajunge să vorbească.

Titulescu s-ar fi hotărât în fine să primească candidatura pe care i-o oferă Partidul Național-Țărănesc, la Olt. Îndată după alegere — dacă va fi ales — va opta pentru Senat, ca să nu încurce socotelile izmenarului Căpețineanu, care nu i-a dat capul de listă în județul său decât cu această condiție.

Regina Maria e tot în pat, slabă și cu globulele roșii scăzute. Nu se știe când va putea fi transportată la Viena. Deocamdată a sosit Arhiducesa Ileana la București.

---

10 decembrie. Comunicatul oficial privitor la vizita lui Delbos n-a apărut încă, dar în ziarele de azi-dimineață a ieșit o lungă peltea oficioasă, un fel de dare de seamă a strălucitelor rezultate obținute de pe urma întâlnirilor de ieri și alaltăieri. E interesant de constatat că în această lungă peltea se pune accentul pe rezultatele de ordin economic, și că în paragraful consacrat politicii, se mărturisește că nu s-a schimbat nimic, că nu s-a făcut nici un pas înainte: am rămas cu tratatul de amiciție — dar nu s-a semnat nici de astă-dată pactul de asistență mutuală (așa cum Franța îl are cu Cehoslovacia), cerut de Guvernul francez ca să ne arunce printr-o simplă ecuație diplomatică în brațele Moscovei.

Sânge vărsat împreună, dragoste, prietenie eternă, idealuri comune, cu veșnicul leit-motiv al păcii — au alcătuit și subiectul discursurilor pronunțate ieri-seară la Afacerile Străine de Antonescu și de Delbos. Totul vag și nici un contur precis. Ca singure precizări, am putut găsi rănirile lui Delbos în timpul războiului și avionul lui Victor Antonescu de la Salonic. Când un organism e pe punctul să moară nu mai circulă seva într-însul. Așa și în politică, în exteriorizarea anumitor stări de lucruri, seva hotărârilor virile e înlocuită printr-o lamentabilă banalitate de constatări generale și inoportune.

Am asistat și eu la masa de ieri-seară ca să nu fiu trecut în rândurile „protestatarilor" fără temei de protest. Din opoziție am fost numai eu și Goga, și prezența noastră a fost foarte apreciată. Antonescu și Tătă-

rescu numai că nu m-au luat în brațe, iar dna Antonescu s-a declarat „fericită" că mă vede! După masă am șters-o imediat; Șoneriu îmi spune că Victor Antonescu m-a căutat peste tot, ca un giuvaer pierdut, ca să mă bage „la cabinet" de vorbă cu Delbos. Sunt inconsolabil de ocazia pierdută!

Masa a fost bună, îngrijită, elegantă. Am aprobat plasamentul, nu fiindcă mulțumită vârstei și vechimii mele am fost așezat unde trebuia, dar fiindcă păduchii Curții, care au pretenția să se c... pe capul nostru au fost puși în coada mesei.

Delbos are un accent șters și nu vorbește frumos franțuzește. În schimb am fost mirat de progresele lui Antonescu: a citit aproape corect, a făcut cu ușurință legăturile dintre cuvinte, n-a pronunțat *s* ca *z* — a scăpat din clasa „keșketü-ilor" și nu se mai face de râs. Iorga, cu un cordon, cu un colan, cu mătreață pe guler și cu Catinca la 5 pași în urmă — inenarabil ca întotdeauna. Și fericit. E iar în mărimi! E „protectorul" Guvernului! E chezășia zilei de mâine! — E un caraghios.

În afară de Iorga mai erau doi oameni fericiți ieri-seară la Externe: Antoine Bibescu și Dinu Cesianu: Titulescu a făcut-o lată rău, și cei doi necrofagi își frecau mâinile. Nebunul a trimis într-adevăr alaltăieri o telegramă de 300 de cuvinte *Președintelui Republicii, Lebrun,* prin care „reclama" pe Thierry și pe Delbos pentru „cazul" cu recepția de miercuri la Legația Franței. Telegrama s-ar termina cu emfaticele cuvinte: „c'est pour la première fois que les portes de la France me sont fermées". La început nu mi-a venit să cred, și am socotit toată povestea o invenție a lui Bibescu. Faptul mi-a fost însă confirmat și de Crețianu (directorul Politic al Ministerului) și de Thierry. Am întrebat pe Thierry: „Qu'a dit le Président Lebrun?" — „Il a transmis le télégramme au Quai d'Orsay; il est sur le bureau de Léger, en attendent le panier!"

Ca să facă așa un gest, bietul Titulescu a trebuit să înnebunească de tot. Probabil că iar i-a scăzut și lui numărul globulelor roșii și că o nouă boală-l pândește. Thierry mi-a mai povestit că zisul Titulescu întâlnind acum câtva timp pe Delbos la Paris, l-ar fi prevenit că dacă trage la București la Thierry, dânsul nu va avea plăcerea să-l vadă. Ministrul de Externe francez a surâs și i-a spus că nu știe unde va descinde, căci nu hotărăște el, dar că va suporta cu smerenie toate loviturile soartei.

După ce și-a expediat telegrama lui Lebrun și după ce s-a înțeles cu Maniu și cu Mihalache asupra candidaturii sale, Fenomenul a plecat de-a dreptul la Titulești în Olt, sub pretext de campanie electorală, în

realitate ca să aibă aerul că vrea să se sustragă insistențelor franceze pentru o întrevedere cu Delbos, întrevedere de care nimeni nu se sinchisea și pe care nimeni nu se gândea să o mijlocească. În batjocura generală de aseară, mi-am adus aminte de Titulescu adulat de toată lumea în aceleași saloane și mi-a fost scârbă de lașitatea oamenilor.

Sosirea lui Titulescu la Titulești, în cocioaba părintească fără confort — cu Ciotori, cu Nenișor, cu zece tartane, cu saltea, cu perdea, cu vinuri franțuzești trebuie să fi fost o scenă de vicleim! Ce or fi zis bieții lui alegători?

Acum văd clar ce a vrut Regele excluzând[1] pe Titulescu de la recepțiile franco-române: a vrut *să dovedească* lui Delbos că „Monsieur Titulesco" *nu mai există* în politica externă română, pe care o duce exclusiv, *el singur*, Regele. Și-a reușit. Delbos pleacă la Paris cu convingerea că „Titus" e complect curățat.

Aflu că nebunul a făcut teatru și cu prilejul întrunirii profesorilor de la Facultatea de Drept în care s-a hotărât transformarea catedrei sale. Mai întâi a sosit cu un ceas întârziere; aproape toți profesorii plecaseră, după ce aprobaseră de altmintreli transformarea. S-a scuzat spunând că a căutat facultatea în localul cel vechi. Unul din profesorii rămași l-a întrebat: „N-ai întâlnit acolo pe Missir?" Râsete. Patologicul a pironit apoi pe loc pe cei prezenți, „să le spună el cum stă chestia cu studenții". Și a avut îndrăzneala să le spună *că nu a fost el acela care a vrut dizolvarea Gărzii de Fier, ci Duca!!!* Și că nici n-a iscălit jurnalul Consiliului de Miniștri privitor la această dizolvare! E adevărat, *fiindcă a avut lașitatea să plece la Paris în ajunul semnării acestui jurnal*! E o chestiune pe care o vor pune la punct miniștrii liberali din Cabinetul Duca. Dacă Paranoicul crede că poate să scape de încurcături prin simple minciuni, se înșeală.

Telegramele de azi anunță că mâine sâmbătă 11 decembrie Italia se va retrage oficial din Societatea Națiunilor. Marele Consiliu Fascist a fost convocat pentru luarea acestei hotărâri. E un eveniment covârșitor în politica europeană. Frumoasă Societate a Națiunilor fără Italia, Ger-

[1] La Externe a fost poftit „după masă"; se știa că nu va veni, fiind exoflisit de la masă.

mania, Statele Unite ale Americii, Brazilia şi Japonia! La Londra şi la Paris, efectul acestei ştiri pare enorm.

Deşi n-a fost mărturisită prin gazete, concentrarea ultimelor două contingente *din toate armele* a fost ordonată. E o lovitură grea pentru Garda de Fier, căci propagandiştii săi cei mai buni erau tocmai elemente aparţinând acestor clase.

Ministerul Instrucţiunii a dat în acelaşi timp o ordonanţă pe baza căreia orice student afiliat uneia din asociaţiile dizolvate va fi „dematriculizat" în cazul când ar fi prins luând parte la agitaţia politică sau electorală!

Ceea ce nu împiedică ca violenţele şi omorurile a fi început, în campania abia deschisă. La Herendeşti (jud. Severin) primarul şi fiul său (liberali) au fost omorâţi de gardişti. La Târgovişte bătaie în regulă: gardiştii erau să pună ieri mâna pe Prefectură. În Ialomiţa, bătaie, capete sparte. La Bacău acelaşi lucru. „Ça promet!"

Mi s-a raportat azi (o fi adevărat?) că juriul gardist s-ar fi întrunit şi ar fi judecat pe Iorga şi pe Vaida. Amândoi ar fi fost condamnaţi la moarte. Mi s-a spus chiar că Cotigă a fost desemnat să ucidă pe Iorga şi Marinovici pe Vaida!

Din manevrele pe care le-am observat aseară la Externe am conchis că între Goga şi Guvern *e înţelegere*. Mi s-a spus chiar că Goga ar fi primit parale. Era natural ca Guvernul să caute să se folosească de neîmpăcata ură dintre gardişti şi cuzişti.

Ieri la dejun, la Margherita Brătianu, Jean Cămărăşescu mi-a spus că Mitiţă Constantinescu ar fi bolnav de cancer, şi părăseşte guvernatoria Băncii Naţionale. Mi-ar părea rău de el — ca de orice om — dacă ştirea ar fi adevărată, dar pentru Bancă, nici o pagubă!

Şi un escroc mai puţin în fruntea bucatelor. Săracul!

---

11 decembrie. Ieri între orele 5 şi 7 recepţie Delbos–Thierry la Legaţia Franţei, faimoasa recepţie organizată şi anunţată prin comunicat, ca să se şteargă impresia rea făcută prin neinvitarea şefilor opoziţiei în

seara cu Regele. Deşi asemenea corvezi mă dezgustă, m-am dus ca să nu am aerul că m-am solidarizat cu prosteasca protestare a nepoftiţilor, *care hotărâseră să nu pună piciorul la Legaţie*. Reprezentanţii democraţiei integrale mai au încă nevoie de un complement de educaţie. Deşi am sosit la Legaţie la ora 5 3/4, deşi saloanele erau deja pline de lume, *nici Thierry nici Delbos nu erau încă de faţă!* Ascunsă într-un colţ (mi-au trebuit cinci–şase minute ca să o găsesc), dna Thierry, „papota" cu două cocoşneţe[1], şi nu se ocupa de nimeni, ca şi cum n-ar fi fost stăpâna casei!

În fine au catadicsit să coboare şi Excelenţele Lor. Eram gata să plec „en disant ma façon de penser". Dacă ar mai fi întârziat cinci minute, eram plecat. Delbos m-a luat într-un colţ şi a stat cu mine de vorbă, foarte amabil de altmintreli. Îşi făcea datoria, pe care nu o putuse îndeplini în ajun la Externe, fiindcă o ştersesem prea devreme. Şi fiindcă omul a fost amabil, i-am dat drumul după un sfert de ceas, ca să nu sufere prea mult — şi de altmintreli acest simplu trecător prin fruntea Ministerului de Externe francez, mă interesa foarte puţin.

La recepţie, am aflat însă lucruri de toată nostimada.

Maniu, care declarase grevă şi nu voise să calce pragul Legaţiei franceze (ba încă insistase să ne solidarizăm şi noi cu el!), *se prezentase la ora 3 în audienţă la dl ministru Delbos*!!

Titulescu, Titulescu cel cu depeşa la Lebrun, Titulescu cel plecat la Olt ca să nu i se rupă mâneca — era aşteptat *la Legaţia Franţei* (care îi închisese porţile Franţei!!), la ora 8, de acelaşi domn ministru Delbos, pe care-l „reclamase"[2], la Paris! Atitudinea lui Titulescu, de opt zile, trădează o stare de spirit ce nu poate fi explicată decât pe terenul patologiei. Nu se poate să nu aflăm în curând că a căzut iarăşi la pat. După toate comediile pe care le-a jucat, după telegrama dată lui Lebrun, după plecarea la Olt, *după ce a tras perdeaua asupra evenimentelor* — iată-l din nou la Bucureşti în mijlocul lor, ca să renege într-o clipă tot ce a afirmat cu putere zile de-a rândul! Iată-l în casa lui Thierry, în care

[1] Una din ele era dna Doumergue, văduva lui Gastounet, venită la Bucureşti să vadă pe fiică-sa, dna Amette, soţia directorului lui Air-France.

[2] Am aflat ieri de la Delbos exacta versiune a afacerii cu depeşa. Titulescu a adresat telegrama lui Léger (secretar general al Ministerului de Externe), prietenul său Léger, rugându-l să o înainteze Preşedintelui Republicii. Delbos era foarte vexat fiindcă fusese „reclamat" printr-un subordonat al său, pus şi dânsul în neplăcuta poziţie să transmită Şefului Statului o pâră împotriva şefului său ierarhic. „Avec Titulesco" — mi-a spus Delbos — „il faut s'attendre toujours à de l'inattendu!"

declarase că nu va intra! Iată-l de vorbă cu Delbos, pe care l-a acuzat că i-a închis porţile Franţei! Ce caraghios!

Ceea ce prevăzusem s-a întâmplat. Sosit la Tituleşti şi dând de cocioaba fără confort, paranoicul a fugit înapoi la Bucureşti şi o vizită a lui Rochat (şeful de cabinet al lui Delbos) a fost de ajuns ca să-l aducă la Canossa, cu zgarda de gât!

Dacă în România nu mai rămăsese lucru mare din Titulescu, n-a mai rămas acum nimic nici în Franţa. Şi nu se va putea zice că s-a prăbuşit „en beauté".

Nostimă a fost şi întrevederea între Delbos şi dr Lupu. Deşi naţional-ţărăniştii hotărâseră să boicoteze toate recepţiile date în cinstea ministrului francez, dr Lupu s-a dus la cea oferită de „Maison des Français". Scuza: nu era pe teren politic ci pe unul cultural!! În realitate Lupu ţinea să-i spună lui Delbos ce avea pe suflet, şi i-a spus-o. I-a spus că iubim cu toţii Franţa, Franţa eternă, Franţa care şi-a jertfit sângele pentru noi etc. etc. — dar că ne ridicăm ca un singur om împotriva nemernicului agent al Franţei, dl Thierry, care-şi permite să nesocotească în rapoartele sale *sentimentele unanim democratice ale ţării* (!!!) şi să preamărească curentele extremiste de dreapta[1] (!!!) Delbos a răspuns la această neaşteptată ieşire cam în modul următor: „Domnule Lupu, trebuie să aveţi agenţi foarte iscusiţi ca să puteţi afla în mod atât de precis conţinutul rapoartelor dlui Thierry; n-aţi voi să-mi împrumutaţi şi mie, căci aş avea tare nevoie de asemenea specialişti!" Doctorul, săracul nostru doctor, n-a mai insistat — şi s-a răcorit cu un pahar de limonadă.

După plecarea mea, a sosit ieri la Legaţie şi Iorga. Am avut plăcerea să-i văd poza în *Universul* de azi. Noul nostru Cromwell e delicios în postură de Lord Protector, printre mârţoagele din jurul lui — şi are aerul atât de fericit, încât e o plăcere să te uiţi la dânsul. Cât timp piesa se joacă pe ritmul comediei, toate bune — numai să nu se schimbe comedia în tragedie...

Comunicatul oficial publicat ca încoronare a vizitei dlui Delbos dovedeşte că s-au cheltuit bani degeaba, şi de Franţa şi de România pentru această călătorie. „Spiritul de cordialitate şi de înţelegere care caracterizează relaţiile franco-române", „perfecta lor comunitate de vederi" (e vorba de d.d. Delbos şi Antonescu), „soliditatea legăturilor care unesc fiecare din cele două State cu aliaţii sau prietenii comuni", „Societatea Naţiunilor"[1], „apărarea păcii", „relaţiile intelectuale şi artistice" şi alte rahaturi de acelaşi fel sunt punctele esenţiale în jurul cărora se învârteşte sarabanda proză-piftie a celor două cancelarii. Atâta tevatură era de prisos pentru a pune în relief lucruri cunoscute de mult.

Vive la France! Trăiască România! Ura pentru Yvon şi pentru Victor, eroi ai democraţiei internaţionale şi simpatice excremente politice!

Dl Guţă a anunţat că va vorbi mâine duminică la Radio, şi va răspunde dlui Jules. Dl Jules a făcut imediat o cerere scrisă direcţiei Radioului cerând aceeaşi oră pentru luni, şi acelaşi număr de minute, pentru a răspunde dlui Guţă. Probabil că dl Jules nu va fi satisfăcut, şi raporturile dintre Opoziţie şi Guvern se vor înteţi şi mai mult.

Negocierile dintre Germania şi România cu privire la stabilirea unui *modus vivendi* comercial, economic şi monetar au luat sfârşit cu bine. De 4 săptămâni se zbate dl H. Wohltat în Bucureşti ca să ajungă la un rezultat. Nu am cunoscut încă amănuntele, dar Fabricius (ministrul Germaniei) mi-a spus ieri că nemţii sunt mulţumiţi. Cred că s-a ajuns printr-o reglementare a importului şi a exportului din ambele ţări, până la septembrie 1938 la condiţii care să permită o stabilizare a cursului mărcii.

Azi-dimineaţă s-a răspândit zvonul că Guvernul va anula toate listele de candidatură a Gărzii de Fier, sub cuvânt că Clime, preşedintele Partidului „Totul pentru Ţară" şi detentorul semnului partidului şi-a pierdut calitatea de cetăţean român, prin faptul că a luptat ca voluntar în Spania fără consimţământul Guvernului. Hotărârea ar fi conformă cu Constituţia, dar din partea Guvernului ar însemna nu numai o samavolnicie fără precedent, dar şi o rară imprudenţă. Nu se îngrădeşte — şi cu atât mai puţin nu se distruge — un curent ca al Gărzii de Fier prin măsuri de asemenea fel. Ar fi să se dea foc ţării. Până în momentul în care scriu aceste rânduri, faptul nu mi-a fost însă confirmat.

[1] O mai totală lipsă de informaţie nu se poate închipui! Thierry e în sentimentele şi în convingerile sale *un democrat scârbos*. Ginerele lui Rotschild în ipostaza unui simpatizant al Gărzii de Fier — iată ceva neaşteptat!

[1] Vai de ea!

12 decembrie. Ieri-seară am ascultat pe Mussolini urlând de pe balconul palatului Venezia. Diabolică invitație mai este și Radiofonia! Am auzit tot parcă aş fi fost de faţă — până la cele mai neînsemnate rumori ale mulţimii.

Socotesc că retragerea Italiei de la Geneva ar fi câştigat să fie făcută cu mai multă sobrietate de cuvinte şi fără înscenarea ticluită aseară. Că Geneva e o neputincioasă şi o neînţelegătoare a vremurilor, nu încape îndoială — dar că ar fi şi o provocatoare a războiului, e o vădită exagerare. Se vede că aşa e temperamentul italian, îi trebuie teatru. Oricum, lovitura dată S.D.N.-ului de Duce, e gravă. Societatea Naţiunilor nu mai e pentru moment decât o anexă a Foreign-Office-ului în sânul căreia Marea Britanie îşi muştruluieşte clientela politică.

———

Zvonul privitor la anularea listelor de candidatură ale Gărzii de Fier nu s-a confirmat, dimpotrivă. Comisia centrală electorală a judecat ieri cererea de anulare împotriva unei liste pe care figura Clime, şi a respins contestaţia pe temei de incompetenţă. În considerentele respingerii Comisia (prezidată de Lupu de la Casaţie) îşi afirmă din nou jurisprudenţa, anume că nu are să se ocupe decât de listele *respinse* de tribunalele locale, şi că pentru cele *admise*, această admitere e definitivă, motivele eventuale de anulare rămânând să fie discutate prin procedura de validare, fiecare Cameră rămânând să valideze sau să invalideze pe cei aleşi.

O anulare generală a listelor gardiste ne-ar fi făcut să câştigăm multe voturi, căci Garda ne fură oameni mai ales nouă partidelor mici, — dar ar fi pus ţara în foc. Mai bine aşa.

———

Articolul lui Titulescu *Eu şi Garda de Fier*, în jurul căruia s-a făcut atâta reclamă, a apărut în fine în *Universul* de azi-dimineaţă. E slab. O mare decepţie şi din punct de vedere documentar şi din cel literar. Pledoarie de clănţău. Minte de la început până la sfârşit, cu neruşinare, şi se străduieşte să-şi sprijine minciunile cu documente ce nu dovedesc întru nimic *nevinovăţia sa*, ci numai vinovăţia altora. În ce priveşte raporturile sale cu Regele, cu Duca şi cu Sovietele, e de o rară perfidie. Presupun că „moştenitorii programului lui Duca" îi vor răspunde cum merită. Titulescu îşi încheie pelteaua cu această perlă: „Titulescu tace şi face!" Aci, paranoicul atinge inconştienţa. Deşi „tace" ne previne că „îşi va goli sacul" în Parlament: nu e prima sa contradicţie.

Asupra rolului pe care l-a jucat în chestiunea Gărzii de Fier, mi-am spus deja cuvântul în *Amintirile* mele.

———

Ziarele de azi afirmă că s-ar fi descoperit în Franţa un complot îndreptat împotriva lui Delbos, care trebuia să fie ucis la Bucureşti sau la Praga. *Noroc* că complotul a fost descoperit la timp, ceea ce dovedeşte să „Siguranţa" *ştie să aranjeze lucrurile cum trebuie*, în Franţa ca şi aiurea. Voiajurile miniştrilor de Externe francezi la Bucureşti sunt de „mauvais augure": Barthou a plătit pe al lui cu viaţa — cine ştie ce soartă-l mai aşteaptă şi pe Delbos! În tot cazul de la noi a plecat teafăr!

Azi la amiază, Bucureştiul avea aerul unui oraş ocupat milităreşte. Tot centrul oraşului era plin de trupe şi de patrule, fiindcă... naţional-ţărăniştii cu Maniu în frunte se adunaseră la Sala Marna, pe Calea Griviţei şi că de acolo hotărâseră un „cortegiu popular" până la Club. La Marna, agenţii Poliţiei au răspândit gaze lacrimogene, ceea ce n-a împiedicat pe manifestanţi să strige pe tot drumul până la Clubul din strada Clémenceau (Corabiei): „Jos Lupeasca!" E prima manifestare de acest gen în Bucureşti...

———

La cererea lui Maniu de a vorbi la Radio[1], ca şi Tătărescu, diseară, direcţiunea nobilei instituţii a răspuns că autorizarea cerută n-ar fi de competenţa sa şi că cererea dlui prezident Maniu a fost transmisă Ministerului de Interne. Ministerul de Interne, la rândul său, a răspuns dlui Maniu printr-un refuz, arătând că dl Tătărescu va vorbi ca şef al Guvernului, în calitatea sa oficială, iar nu ca membru al Partidului Liberal. Dacă cineva ar fi autorizat să vorbească la Radio în numele Partidului Liberal, desigur că şi reprezentanţii altor partide ar primi autorizaţii similare, dar până acum nici şeful, nici vreun membru al Partidului Liberal n-au primit o asemenea autorizaţie. Distincţia e subtilă — dar ce e asta pe lângă tot ce plănuieşte Guvernul în aceste nenorocite alegeri ca să fure 40% din voturi!

———

În vorbirea lui de astă-seară la Radio, Guţă Tătărescu va răspunde articolului lui Titulescu. Cred totuşi a şti că va scălda-o. Cum ar putea

[1] Maniu mi-a cerut ieri să încerc să vorbesc la Radio. Ar fi înaintat cerere în acest sens şi Gh. Brătianu. Am refuzat mai întâi fiindcă ştiam că nu mi se va îngădui, apoi fiindcă n-am nimic de spus. Ceea ce aş avea de spus nu se poate spune la Radio — şi discursuri de şantaj, nu sunt în obiceiurile mele.

restabili faptele petrecute în decembrie 1933 fără a descoperi pe Majestatea Sa?

---

13 decembrie. Pe ziua de ieri-duminică, ţara a fost înecată sub valuri de elocinţă de către toţi gureşii politicii româneşti. Maniu, Grigore Filipescu, dr Costinescu şi o droaie de palavragii secundari au vorbit „domnilor alegători" din Bucureşti, Iorga şi Lapedatu Alexandru celor din Braşov — Gh. Brătianu celor din Galaţi. Numai dl Guţă Tătărescu a avut prilejul să se adreseze ţării întregi, prin Radio, pus la exclusiva dsale dispoziţie.

Fiecare din sus-zişii „oratori" a vorbit aşa cum era aşteptat să vorbească. Cuvântările lor nu au adus nici un argument nou, nici o notă nouă. Fiecare discurs în parte şi toate la un loc nu merită prin urmare nici o menţiune specială. Ceea ce merită însă să fie notat *e atmosfera de ură şi de învrăjbire în care toate aceste manifestaţii s-au desfăşurat.* De la 1888, de pe vremea lui Brătianu cel bătrân, n-am mai văzut în România o atmosferă atât de încărcată. Situaţia se tulbură din ce în ce, şi dacă n-a putut să reziste valului de nemulţumire şi de vrăjmăşie un Ion Brătianu, cu siguranţă că nu va putea rezista nici un Guţă Tătărescu.

În afară de rodomontadele şi de ditirambica preamărire a propriei sale opere, dl Tătărescu, care a uitat proverbul românesc că „lauda de sine nu prea miroase bine", a atacat cu o extremă violenţă de fond şi de formă pe Iuliu Maniu. Dl Guţă a ameninţat, dl Guţă a mânuit fulgerele ca un Jupiter Capitolin. Dl Guţă a greşit greu însă, căci fulgerele capitoline nu sunt la dispoziţia unui băşinos. Sonoritatea, când acoperă neantul, e numai vânt. Între alte prostii, dl Guţă a spus că „numai nebunii şi proştii pot urmări dictatura în România". Il sfătuiesc să depună această perlă literară la picioarele Majestăţii Sale Regelui Carol al II-lea! Rolul unui şef de guvernământ e să potolească urile şi să stingă — pe cât se poate — vrajba. Prin discursul dsale de ieri, prin abuzul de radiofuziune rezervată numai dsale, *dl Tătărescu a aruncat untdelemn pe foc.* Mă tem să nu plătească scump imprudenţa dsale.

În ce priveşte pe Maniu şi pe naţional-ţărănişti, discursul lui Tătărescu a mai căzut şi pe un teren bine preparat. Întrunirea lor de dimineaţa a fost într-adevăr zădărnicită. În sala tixită de la Marna au fost aruncate mai multe sticle cu gaze lacrimogene, în două rânduri, aşa încât toată lumea s-a repezit la ieşiri în mare învălmăşeală (au fost şi oameni răniţi) şi întrunirea n-a putut fi ţinută. Lumea s-a dus, după ce s-a ciorovăit cu Poliţia pe stradă, în faţa Clubului ţărănist din str. Corabia, şi acolo, de la balcon a vorbit Maniu, şi Grigore Filipescu, candidat pe lista naţional-ţărănistă la Bucureşti.

Nu încape îndoială că Maniu va ridica mănuşa pe care i-a aruncat-o aseară Tătărescu. Nu mai văd nici o punte posibilă între dânsul şi Guvern, şi, ce este mai grav, între dânsul şi Rege.

Articolul lui Titulescu de ieri a făcut cel mai prost efect. Lumea e mirată de rostul acestei scrisori prin care autorul tinde să arunce în spinarea unui mort (Duca) răspunderea unei iniţiative pe care fiece om ştie că-i incumbă lui. Efectul scontat n-a fost atins. Autorul moral al dizolvării Gărzii a rămas, şi după acest articol, Titulescu. De asemenea braşoavele pe care ni le serveşte cu privire la politica externă, n-au convins pe nimeni.

Nici n-a izbutit măcar să se menţină, prin articolul său, în atenţia publicului. Destăinuirile sale n-au fost relevate în nici una din cuvântările ţinute ieri. Nici chiar dl Guţă nu i-a făcut cinstea unui cuvânt de răspuns.

Ca să se menţină pe afiş, vedeta desumflată îi trage o nouă telegramă, adresată de data asta lui Delbos la Belgrad — telegramă pe care o reproduce azi-dimineaţă *Universul* şi care e şi ea un monument de făţărnicie şi de rea-credinţă. Fără să dezmintă telegrama precedentă adresată dlui Lebrun, Titulescu pretinde că a trimis-o în realitate lui Delbos fiindcă a înaintat-o prin *serviciile acestuia*, adică prin Léger!! Că în telegrama cu pricina nu poate fi vorba de vreo umilinţă a lui, Titulescu, ci de demintate naţională; că dânsul Titulescu n-a ofensat pe Delbos, pe care-l iubeşte, şi că prin urmare nu poate fi vorba de scuze[1]; că telegrama către Léger–Lebrun a fost trimisă în ziua de 5 decembrie pe când Delbos a sosit în ziua de 8. În stabilirea acestor ultime date, regăsim pe Titulescu întreg: dânsul vrea să dovedească că nu s-a plâns lui Delbos, ci la Paris, fiindcă Delbos nu sosise încă în Bucureşti; dar atunci de ce a telegrafiat la Paris *şi nu la Varşovia unde se afla Delbos?*

Mai grav decât telegrama însăşi trimisă lui Lebrun, este modul cum această telegramă a fost trimisă la Paris. Titulescu a mărturisit că s-a

[1] Telegrama aceasta trimisă la Belgrad a fost motivată de informaţiile publicate de *Curentul* şi pe care Titulescu caută să le dezmintă, deşi mai toate cele spuse de ziarul lui Pamfil Şeicaru sunt adevărate.

servit de cifrul unei Legații „amice". Din investigațiile făcute de Ministerul de Externe rezultă că această Legație amică este *Legația sovietică*! Iată o dată mai mult dovedită cârdășia dintre Titulescu și Moscova.

Un ziar francez, *L'Indépendant*, scos de Henri Lémery, fost ministru (omul cu Asociația Franco-Dunăreană), îmi sosește tocmai azi cu un articol destul de documentat prin care se reliefează cârdășia Titulesco–Beneș–Litvinov. Deși intitulat: *Que veut Titulesco*? articolul e îndreptat mai mult împotriva Cehoslovaciei și a politicii dusă de această țară. Dar Titulescu e înfățișat ca agentul Sovietelor însărcinat cu conducerea întregii politici moscovite în Centrul și Sud-Estul Europei.

———

Lumea comentează cu severitate gestul lui Tătărescu de aseară. Lumea e în fond dreaptă și nu admite două măsuri. Dacă Tătărescu cum a pretins Ministerul de Interne, vorbea numai ca prim-ministru și nu ca om de partid, trebuia să se mărginească să înșire înfăptuirile realizate de Guvern până acum și să expună programele aceluiași Guvern pentru viitor. Punct. Violentul atac la care s-a dedat însă împotriva anumitor grupări și mai ales împotriva lui Maniu, pe care l-a amenințat chiar cu arestarea[1], a dovedit că primul ministru a vorbit mai mult ca om de partid decât ca șef de Guvern. Și atunci dreptatea cerea și pentru cel învinuit dreptul să se apere pe calea pe care fusese atacat.

Rezultatul final al intervenției radiofonice de ieri a lui Tătărescu e că n-a convins pe nimeni dar a întărâtat și mai mult spiritele. Așa fac oamenii când își pierd capul.

———

14 decembrie. Articolul lui Titulescu a produs o primă reacție. În *Dimineața* de ieri a apărut următoarea scrisoare semnată de fratele celui care a fost prima victimă a dizolvării Gărzii de Fier:

„Domnule Titulescu,

În ziarul *Universul* cu data de 12 decembrie 1937 ați publicat un articol intitulat *Eu și Garda de Fier* în care arătați împrejurările care au determinat Guvernul Duca în noiembrie 1933 să ia măsura de a dizolva această grupare.

Cel mai elementar simț de omenie ar fi trebuit să vă dicteze, față de memoria unui coleg și prieten, după cum afirmați, să aveți curajul răspunderilor și să nu răstălmăciți faptele cu o perfidie de care, eu recunosc, nu vă credeam capabil.

Citind însă articolul din *Universul* văd până unde poate merge lașitatea dvs, care pentru motive de ordin personal încercați să fugiți de o răspundere pe care nu o puteți ocoli.

De aceea socot de datoria mea ca, fără întârziere să vă comunic pe această cale că legăturile pe care le-am avut cu fratele meu mi-au îngăduit să cunosc multe fapte, cu toate amănuntele lor, din acea vreme. Astfel știu precis că după multe deliberări Guvernul luase hotărârea de a soluționa problema ordinii interne, fără dizolvarea Gărzii de Fier.

Știu de asemenea precis că dvs, domnule Titulescu, ați fost inițiatorul și susținătorul aprig al dizolvării Gărzii de Fier, amenințând cu demisia din Guvern dacă această măsură nu era luată. Ați motivat necesitatea acestei măsuri invocând imposibilitatea de a vă îndeplini programul de politică externă.

Mai mult decât atât.

Știu iarăși, că erați atât de intransigent în apărarea acestui punct de vedere, încât fratele meu a simțit nevoia să recurgă la oficiile unui prieten comun care a încercat să vă arate neajunsurile ce ar decurge din stăruirea în atitudinea ce luaseți. Demersul a rămas fără succes, punctul dvs de vedere a triumfat, Garda de Fier a fost dizolvată.

Acestea sunt faptele riguros exacte, astfel cum s-au petrecut, astfel cum le cunosc toți acei care au luat parte sub o formă sau alta la desfășurarea lor, astfel cum le mărturisesc și le recunosc toți oamenii de onoare, de suflet și de bună credință.

Firește nu se poate cere oricui să fie călit dintr-un metal atât de nobil încât să poarte riscul unor răspunderi luate cu bărbăție, dar poți cere oricui să nu arunce învinuiri nefundate asupra memoriei unui om care, luându-și el partea de răspundere ce-i revenea a plătit cu viața un act în care rolul dvs, domnule Titulescu, a fost determinant.

Ceea ce ați făcut este mai mult decât o impietate față de jertfa lui Ion Duca și față de memoria lui.

Este o monstruozitate.

Grigore G. Duca"

Grigore Duca a cunoscut circumstanțele în care s-a dizolvat Garda de Fier; suntem o seamă de oameni care am cunoscut *exact*, pe lângă această chestiune și pe cele relative la atitudinea dlui Titulescu față de Italia și la pertractările dsale cu Litvinov, și putem toți mărturisi că în

[1] În cuvântarea sa Tătărescu a declarat textual: „Iar dacă dl Maniu nu înțelege de voie, *trebuie silit să înțeleagă de nevoie*".

articolul dsale din *Universul* — dl Titulescu a falsificat adevărul în câteşitrei punctele pe care le-a tratat. Dl Titulescu ne ia pe toţi românii drept proşti dacă crede că, invocând o serie de articole din *Viitorul* în care Garda de Fier era atacată[1], dar în care nu se punea problema dizolvării ei căci Partidul Liberal nu era la Guvern şi prin urmare în măsură să o dizolve, poate eluda răspunderea unei iniţiative care-i revine. Dl Titulescu ne socoteşte de asemenea prea ageamii în ale diplomaţiei dacă crede că, printr-un simplu certificat de complezenţă poate şterge impresia pe care a făcut-o la Geneva prin faimoasele dsale declaraţii italofobe şi dacă crede că se poate juca pe cuvinte în chestia pactului cu Rusia. Da, desigur, *nu l-a semnat, dar l-a parafat*. Raporturile şi sentimentele dsale cu şi faţă de Italia şi Germania sunt prea cunoscute ca să ne poată zugrăvi cai verzi pe pereţi. Va veni şi ceasul răfuielilor şi întreaga politică falimentară a dlui Titulescu va fi pusă în evidenţă.

Scrisoarea lui Grigore Duca a produs o profundă impresie în toate cercurile politice şi intelectuale din Bucureşti.

Faţă de calificările *severe* din această scrisoare lumea se întreabă dacă Titulescu va trimite martori lui Grigore Duca sau nu?

În tot cazul „chestiunea nu e închisă“.

Dimineaţa de ieri publică în fruntea primei sale pagini următoarele rânduri:

„*O zi agitată*

Ieri a fost o zi agitată. Evenimentele s-au precipitat.

Articolul dlui Titulescu, replica dlui Grigore Duca, discursul rostit de dl Gh. Tătărescu la Radio, zădărnicirea adunării naţional-ţărăniste de la Marna — toate acestea arată o înăsprire a raporturilor şi o agravare a luptelor politice interne.

Orice om obiectiv nu poate privi fără un sentiment de îngrijorare situaţia creată.

E datoria Guvernului, în aceste ceasuri grele, să dea pilda moderaţiei nu numai în vorbe, ci şi în fapte.“

N-am nici o simpatie pentru ziarul *Dimineaţa* şi pentru ideologia pe care o reprezintă, dar am reprodus aceste rânduri fiindcă socotesc că sunt pline de cuminţenie şi că constituie un strigăt de alarmă în anarhia patimilor noastre politice.

[1] Vrăjmăşia dintre Garda de Fier şi Partidul Liberal nu e un fapt nou descoperit de dl Titulescu — îl cunoşteau toţi cei care citesc o gazetă.

„Că s-au agravat“ luptele noastre politice o dovedeşte şi măsura luată duminică de Guvern: s-a restabilit starea de asediu în toată rigoarea ei în Bucureşti şi în centrele în care fusese îndulcită o dată cu începerea campaniei electorale.

Dl prezident Maniu ne trimite sub plic, trasă la maşină, cuvântarea dsale din 12 decembrie, ţinută de pe balconul Clubului, după zădărnicirea întrunirii de la Marna. Cenzura n-a permis publicarea acestei scurte cuvântări, şi e păcat, căci posteritatea şi-ar fi putut da seama ce adânc cunoscător al sufletului românesc a fost... Caragiale! Nu pot rezista la plăcerea de a transcrie aci începutul acestei scurte dar substanţiale cuvântări:

„În al douăzecelea an al Unirii României Mari suntem împiedicaţi cu gaze otrăvitoare să ne spunem cuvântul! Ruşine!

În loc ca conducerea de Stat să cheltuiască banii pentru a face gaze în contra duşmanilor ţării (!!!) şi de a face măşti ocrotitoare pentru cetăţenii noştri contra gazelor duşmane, ea cheltuieşte banii (!!!) ca să facă gaze otrăvitoare pentru a împiedica pe cetăţeni să-şi spună cuvântul[1], atunci când este vorba de soarta şi de viitorul ţării în care trăim. Iată o icoană tristă a vremurilor de azi, iată rezultatul unei guvernări de lichelism pus în serviciul Camarilei, iată rezultatul influenţei nefaste a unei femei care nenoroceşte Ţara şi Regele român. Parcă nu vărsasem noi destule lacrimi de durere şi ruşine pentru starea în care se găseşte ţara, pentru ca să ne mai arunce gaze lacrimogene, să vărsăm lacrimi artificiale (!!), lacrimi care sunt deja secate în ochii noştri din care au curs destule şi adevărate de sinceră durere!

Ce vrem noi? Vrem democraţia! (*ovaţii*)

Ce vrem noi? Monarhie constituţională!“ (*ovaţii nesfârşite*)

Apoi bine, onorabile, dacă „lacrimile sunt deja secate“ cum mai pot curge altele „artificiale“?

Mai trist decât ce spune dl Maniu e că o asemenea „proză“ a putut fi debitată de omul în care *o bună parte din poporul român îşi pune toată nădejdea!* Restul cuvântării dlui Maniu e la înălţimea pasajului de mai sus. La cuvântarea dlui Maniu, erau anexate în plic şi declaraţiile dlui dr Lupu, scurte şi ele, din care extrag această frază lapidară:

„A vrut (e vorba de Gavrilă Marinescu) să vă ucidă cu gaze otrăvitoare, să vă împiedice de a ieşi afară din sala otrăvită, pentru ca să facă acolo hecatombele Camarilei!“ (Sic).

[1] De 50 de ani îşi tot „spun cuvântul“ cetăţenii!

Cu toate minciunile şi răţoielile lui, prefer discursurile lui Tătărescu — cel puţin nu sunt ridicole şi nu păcătuiesc decât prin prezumţiune. Şi iată oamenii care vor să guverneze ţara românească!

Ziarele ne informează că Delbos a avut o lungă întrevedere cu dl Stoiadinovici în care i-a comunicat cele făcute de dsa la Varşovia şi la Bucureşti. Ziarele nu spun dacă şi dl Stoiadinovici a raportat dlui Delbos cele făcute de dsa la Roma?

Comnen, în trecere prin Bucureşti, a fost ieri la mine. Îşi face şi el cruce de modul cum a fost rezolvată criza. Ca orice om inteligent e îngrijorat de impasul în care s-a angajat Regele. Dacă se vor încurca lucrurile, nu mai are altă soluţie decât dictatura, dar o dictatură în cele mai rele condiţii. *O dictatură care nu va însemna un început, ci un sfârşit*, am adăugat eu.

Comnen consideră că plecarea lui Schacht constituie o mare slăbire a regimului. Hitler şi-a dat seamă de valoarea lui Schacht şi l-a susţinut cât a putut. Până în cele din urmă l-a mâncat însă „partidul".

Prin măgulitoarea scrisoare pe care i-a adresat-o Führer-ul, Schacht a fost menţinut nu numai ca ministru al Reichului (fără portofoliu) dar şi *ca sfetnic personal* al dictatorului. Comnen crede că în locul lui Schacht, la Reichsbank, va fi numit actualul ministru de Finanţe, Krosgk, om cumsecade, dar o ceară moale în mâinile „macherilor" partidului.

Titulescu a răspuns astăzi la scrisoarea lui Grigore Duca apărută ieri şi reprodusă mai sus. Răspunsul lui Titulescu e scurt şi lamentabil. Un alt act de laşitate, de data asta faţă de Grigore Duca, „de la educaţia căruia nu se aştepta la cuvinte atât de ofensatoare". Titulescu mai declară că va răspunde lui Grigore mai amănunţit, după ce foştii colaboratori ai lui Ion Duca îşi vor fi spus şi ei cuvântul. Printr-o scrisoare adresată tot ieri lui Tătărescu, Grigore Duca a solicitat într-adevăr de la foştii miniştri din decembrie 1933, o lămurire a situaţiei şi Tătărescu şi-a şi convocat azi colegii în acest scop.

Mişcarea opiniei publice împotriva Regelui sporeşte din zi în zi. Succesul, incontestabil succes al lui Maniu e datorat numai ieşirilor lui împotriva dnei Lupescu.

Am dat mai sus începutul ultimei cuvântări a domnului prezident subliniind tot ridicolul ei. Dreptatea cere să dau şi sfârşitul acestei cuvântări, nu ca o reabilitare stilistică, ci ca o dovadă incontestabilă de curaj civic. Iată cum a sfârşit Maniu, duminică:

„Fraţilor! Să nu uitaţi un moment că stările acestea triste se datoresc faptului că la noi domneşte un Guvern personal. De şapte ani suferim din cauza Guvernelor personale, *puse de o putere ocultă, de o Camarilă al cărei şef văzut şi simţit este o femeie: dna Lupescu* (*strigăte: Lupeasca*!).

Este o ruşine să tolerăm ca demnitatea naţională a falnicului popor românesc să fie călcată în picioare de o Camarilă, de Guvernele ei personale, *şi de o femeie care nu are ce căuta în România. Ea corupe viaţa publică a acestei ţări, ea se leagă ca scaiul de oaie, dar noi trebuie să o eliminăm din ţară cu atât mai mult cu cât ea s-a obligat să nu mai vină după ce se va reîntoarce Majestatea Sa.* (*strigăte: trebuie tunsă*!).

Eu vă rog pe toţi ca într-un suflet şi într-un gând să strigaţi: Trăiască Democraţia, jos dictatura, trăiască dreptatea socială, *jos Camarila, jos dna Lupescu*, trăiască demnitatea naţională! (*Mulţimea într-un singur glas strigă: Jos Lupeasca*!).

Să dăm o luptă aprigă pentru a scăpa pe Majestatea Sa Regele de sfătuitorii falşi, de linguşitorii interesaţi şi de lichelele care s-au aşezat în jurul Său!" (*ovaţii nesfârşite*).

Dl Maniu n-a adăugat lucru mare la ce a spus până acum; dar până acum a spus-o numai în cercuri restrânse, pe când de astă dată a urlat-o în gura mare şi în mijlocul străzii. Acum o lună, cu siguranţă că n-ar fi îndrăznit să o facă. Faptul că a îndrăznit să o facă acum, dă măsura coborârii Regelui pe povârnişul simpatiilor publice.

Titulescu candidat:

După două ore petrecute la Tituleşti (Olt), Titulescu a fugit înapoi la Bucureşti şi a trimis pe Savel Rădulescu cu o baie, cu un bidet, cu fel de fel de garnituri de instalat la repezeală în casa părintească. De atunci, Savel Robul lucrează zi şi noapte, şi zi şi noapte îi urlă de la Bucureşti Titulescu în telefon. Da patru ori pe zi dna Titulescu primeşte buletinul temperaturii din odăi, primeşte raport amănunţit asupra stării sobelor, ferestrelor, closetelor. E o adevărată tragedie. Şi nu mai are bietul om vagon-salon ca să meargă la Slatina, şi Pertinax nu mai scrie nimic, şi Grigore Duca l-a făcut laş, şi gardiştii vor să-l omoare — într-un cuvânt toate nenorocirile pe capul lui.

15 decembrie. După Comnen, misiunea lui Halifax în Germania n-a dat nici un rezultat. De aceea s-au înţeles atât de uşor francezii cu englezii la Londra, după înapoierea lordului de la Berchtesgaden. Hitler a pus condiţii *pentru moment* inacceptabile cu privire la toate punctele. Sugestia unui mandat din partea S.D.N-ului asupra fostelor colonii germane, a fost respinsă fără discuţie de Führer. Teza lui e următoarea: „coloniile ne-au fost luate prin tratatul de la Versailles de către cele 5 mari Puteri aliate şi asociate — prin urmare cu dânsele *şi numai cu dânsele,* fără nici un amestec al Genevei sau al unei terţe părţi, discutăm noi restituirea lor." Comnen e convins că sub nici o formă Hitler şi Germania nu vor putea fi aduşi înapoi la S.D.N.

Tătărescu a întrunit la dânsul ieri pe toţi membrii Cabinetului Duca din 1933, prezenţi în Bucureşti, şi toţi împreună au semnat o scrisoare adresată lui Grigore Duca, prin care confirmă, *fără nici o reticenţă,* punctul de vedere susţinut de acesta în scrisoarea pe care a adresat-o lui Titulescu. Miniştrii liberali s-au arătat în declaraţia lor cât se poate de lămuriţi, şi n-au scăldat-o deloc, cum mă cam aşteptam să o facă de frică să nu atragă persoana Regelui în discuţie.

După ce au taxat de *uluitoare* destăinuirile lui Titulescu, miniştrii ducişti reamintesc că au urmat mai multe zile discuţii în Guvern, cu privire la dizolvarea Gărzii de Fier şi adaugă:

„La sfârşitul lor (discuţiilor) am fost unanimi — de la preşedintele Consiliului până la cel mai tânăr dintre miniştri — *de a nu dizolva Garda de Fier*, ci de a trece de îndată la punerea în executare a unui program de durată având de scop dezintoxicarea şi disciplinarea tineretului.

Iată care a fost hotărârea Guvernului

A doua zi după luarea acestei hotărâri am fost chemaţi de Ion Duca. Şeful nostru ne-a comunicat:

«că dl Titulescu nu împărtăşeşte soluţia adoptată de Guvern;

că dl Titulescu cere dizolvarea Gărzii de Fier ca o soluţie reclamată imperios de necesităţile politice externe;

că fără această dizolvare dl Titulescu se vede silit să demisioneze — şi irevocabil — din Guvern».

Ion Duca a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru ca să determine pe dl Titulescu să renunţe la punctul său de vedere.

Demersurile sale au fost însă zadarnice. Cum demisia dlui Titulescu ar fi creat — în împrejurările internaţionale de atunci — dificultăţi de nedorit, Duca s-a văzut nevoit să cedeze stăruinţelor sale.

Astfel a fost dizolvată Garda de Fier. Câteva zile după executarea actului de dizolvare, Duca se prăbuşea sub gloanţele răzbunării pe peronul gării din Sinaia.

Iată faptele în desfăşurarea lor".

Semnează:

Gh. Tătărescu, Dr C. Angelescu, Victor Antonescu, Ion Inculeţ, Ion Nistor, Alex. Lapedatu, D. Iuca, G. Cipăianu, C. Dimitriu. R. Franasovici, Victor Iamandi, I. Manolescu–Strunga, N. Budurescu, M. Negură, N. Maxim.

Aşa a fost.

Chestiunea e acum lămurită şi pentru cei ce nu ştiau cum au decurs lucrurile.

Să vedem ce va răspunde mâine Titulescu, căci în *Universul* de azi îşi anunţă răspunsul pentru mâine.

Până una alta, i-a sărit în ajutor dl A. Popescu–Necşeşti, fost subsecretar în Cabinetul Duca şi ginere ilustru al nu mai puţin ilustrului Stelian Popeşte. Dl Necşeşti publică şi dsa în *Universul* de azi-dimineaţă o scrisoare (a miniştrilor liberali a apărut în ziarele de aseară), o peltea searbădă, din care reiese că în preajma disolvării Gărzii, deşi avea raporturi zilnice şi cu Duca şi cu Titulescu, n-a auzit pe acesta din urmă cerând dizolvarea Gărzii, nici pe cel dintâi acuzând pe cel de al doilea că ar fi cerut-o!!! Dl Necşeşti mai adaugă că crede a şti *că Titulescu a fost împotriva dizolvării, cel puţin cât a fost vorba să fie dizolvată Garda prin drecret regal.* Nu, domnule Necşeşti: Titulescu n-a fost un moment contra dizolvării (căci el a impus-o) — dar a fost la un moment dat contra dizolvării *prin decret regal.* Atât. „Et pour cause" — a se vedea mai sus.

Orice ar mai adăuga Titulescu şi rarii săi apărători, procesul e judecat şi pierdut de dânsul.

---

16 decembrie. În *Universul* de azi-dimineaţă, Titulescu şi-a publicat „răspunsul" anunţat în chestiunea Gărzii de Fier. Răspunsul e de o dezolantă slăbiciune. Negaţii, afirmării nesprijinite pe nimic, insinuări perfide, ploconeli exagerate la memoria lui Duca — nu slăbesc întru nimic precizările comentate în procesul-verbal de alaltăieri semnat de 15 miniştri.

A trimis şi Dinu Brătianu o scrisoare ziarelor, prin care explică că n-a semnat acel proces-verbal (sub formă de scrisoare adresată lui Gri-

gore Duca) fiindcă în momentul dizolvării Gărzii se afla la Paris şi n-a luat cunoştinţă, la înapoierea sa, despre cele întâmplate, decât din auzite. E curios cum se leapădă acum toţi de actul de energie săvârşit în 1933 şi care a costat viaţa lui Duca. Oameni curajoşi, nu e vorbă.

În *Neamul Românesc* de azi, a sărit şi Iorga împotriva lui Titulescu. Gestul nu e poate foarte elegant, dar articolul e bun.

Din toată cearta asta rămâne cert că Titulescu este autorul moral al dizolvării Gărzii de Fier. În seama Partidului Liberal, dacă nu şi a lui Duca, rămâne *modul cum a fost executată măsura şi toate brutalităţile comise cu acest prilej*. Pe acestea le-a plătit cu viaţa Duca, căci ceea ce a exasperat pe gardişti n-a fost dizolvarea (pe care o mai făcuse şi Mihalache) ci bătăile, arestările, schingiuirile şi omorurile Poliţiei.

———

Ziarele mai publică azi şi răspunsul lui Delbos la telegrama pe care i-a trimis-o Titulescu la Belgrad[1]. Răspunsul lui Delbos e sec şi banal, dar Titulescu se mulţumeşte cu orice numai numele său să rămână în permanenţă pe afiş.

———

17 decembrie. Popeştele Stelian s-a mulţumit până acum să fie apărătorul moralei publice, straja hotarelor noastre, păzitorul şi protectorul naţionalismului român. De azi-dimineaţă s-a „declarat" şi Profet. O spune ritos în *Universul* de azi-dimineaţă, reproducând un articol publicat de dânsul în 12 decembrie 1933, după dizolvarea Gărzii de Fier. Genialul cugetător a prevăzut de atunci — pretinde el — *tot ce urma să se întâmple* — şi *s-a şi întâmplat*. Întemeiat pe acest precedent, îşi face datoria să prezică şi toate nenorocirile ce se vor mai întâmpla pe urma prostiilor pe care Guvernul le comite *azi*. E trist că glasul unui asemenea om răsună în pustiu! Dar aşa e lumea, nănoadă!

———

În toastul de la Praga, cu prilejul vizitei lui Delbos, Krofta (Kamil) a pus picioarele în străchini, ceea ce era de aşteptat de la un imbecil ca dânsul. Vorbind de legăturile sacro-sante cu Franţa, Kamil a adăugat... „*noi stăruim încă* în credinţa noastră că o colaborare în spiritul tratatelor care ne leagă..." şi mai departe:... „De acord cu Franţa *noi vom*

[1] Pagina 279 a acestor însemnări.

continua"... Adică cum onorabile, sunt şi alţii în Mica Înţelegere care nu vor să mai „stăruie" sau să mai „continue" în direcţia ştiută? Vai de tratatele care trebuiesc întărite la fiecare ocazie!

———

Ministerul de Interne a dat ieri o ordonanţă prin care dispune urmărirea imediată a tuturor celor *care vor ataca direct persoana M.S. Regelui, pe membrii familiei regale sau Monarhia*[1]. E probabil că toţi candidaţii opoziţiei vor fi acuzaţi de asemenea atacuri, şi arestaţi. Prin aceeaşi ordonanţă s-a interzis cu desăvârşire orice manifestaţie pe stradă.

———

Pe ziua de ieri, în campania electorală, încă doi morţi şi mai mulţi răniţi. Până acum sunt 5 morţi. Robu şi Mumuianu au capetele sparte; o dovadă că au un cap.

———

18 decembrie. Faţă de nemaipomenitele samavolnicii electorale care se desfăşoară pretutindeni, dar mai ales în anumite judeţe în care candidează şefii opoziţiei, dl John Mihalache a trimis o lungă telegramă de protestare Regelui. Dl Mihalache şi-a cheltuit banii degeaba, căci Regele ştie una — că Guvernul trebuie să iasă.

———

Termometrul alegerilor:

Curentul pentru naţional-ţărănişti, *inexistent* acum şase săptămâni şi care a reînviat după realegerea lui Maniu la şefie e în constantă creştere. Continuele şi curajoasele declaraţii „anti-camariliste" pe care dl prezident le împrăştie dincoace şi dincolo de munţi, atrag mulţimea.

Dacă dinamismul naţional-ţărăniştilor le sporeşte popularitatea, în schimb „cuminţenia" gardiştilor, care până acum nu au dovedit curajul electoral ce se aşteaptă de la ei, le-a cam depărtat masele. La începutul campaniei electorale nu se vorbea decât de ei, acum mult mai puţin.

Gogo-cuziştii sunt în mare scădere. Mai pretutindeni le iau gardiştii aderenţii.

Despre averescani, despre iunianişti şi despre noi — ce să mai vorbim? Averescu nu mai există — şi partidul lui nu era decât o grupare

[1] Face parte din familie şi dna Lupescu?

de ordin personal. Lui Iunian i-a fost fatală boala care-l ţine pironit în pat de 3 săptămâni. Partidul meu, Partidul Agrar, are ghinionul să fie un partid de program, un partid de idei şi de soluţii, într-un moment în care masele nu sunt conduse de idei, ci de sentimente.

Pe liberali îi înjură toată lumea, aşa încât sunt asiguraţi de cele 40% din voturi ca să-şi refacă majoritatea ce le trebuia.

Palinodiile lui Titulescu sunt fără sfârşit. După tot teatrul pe care l-a făcut trimiţându-şi oamenii la Tituleşti cu baie, cu closet englezesc, cu perdele şi cu saltele — a renunţat să mai meargă în Olt, dar şi-a înregistrat *pe plăci* un searbăd discurs adresat „ţărănimii române", *al cărei fiu* se declară, deşi n-a dat niciodată ochi cu dânsa, discurs ce va fi difuzat printr-un megafon montat pe o camionetă automobilă. Procedeul e cu totul nou în România şi va înveseli pe alegători. Poate chiar că va izbuti să adune voturi. Discursul este însă mai lamentabil ca articolul *Eu şi Garda de Fier*.

Citit ieri în *Ţara Noastră* un remarcabil articol al lui Alexandru Hodoş, asupra „cazului Titulescu". O magistrală execuţie. Bietul Titulescu n-a păşit numai cu stângul, de când s-a înapoiat în ţară, a pus piciorul în toate străchinele, cum foarte bine o spune Hodoş. Eu adaug că trebuie să fie bolnav, căci manifestările lui au toate caracterul actelor săvârşite sub obsesia semi-delirului uremic. Căci altfel cum s-ar putea explica fraze ca acestea culese din discursul său către fiii Oltului:

„Eu vreau pacea, nu războiul. De aceea prin tratate de alianţă în regulă am ferit ţara mea de toate invaziile străine".

Şi.

„Sub dudul (!) din curtea strămoşească (?) am împărţit dreptate printre voi (— ca un nou Saint-Louis!!!) pentru ca pacea şi iubirea să domnească între fiii Oltului" (!!!).

Bietul Titulică, înjurat şi dispreţuit de toată lumea, până şi de Elena Văcărescu, rău a ajuns!

Primit vizita lui Barbu Ionescu, care a stat un ceas la mine să-mi povestească despre Rege, despre ţară şi despre dânsul. Extraordinar personaj, una din cele mai complexe enigme psihologice din câte se pot întâlni! Sub aspect de brută, cu un cap ca cioplit cu toporul, o extraordinară fineţe de raţionament, împletită cu firele unei incontestabile ţic-

neli. Barbu Ionescu socoteşte că Regele s-a încurcat rău, fiindcă s-a coborât în luptă, coborându-se de pe piedestalul său de arbitru. Acţiunile lui în străinătate care abia începuseră să crească s-au oprit pe loc şi sunt ameninţate să scadă. Pentru lumea de peste graniţă, alegerile actuale *au caracterul unui plebiscit între Rege şi Ţară*. Discursurile lui Tătărescu, lui Iorga, lui Valer Pop, care au pus lista liberală, în faţa opiniei publice, sub auspiciile Regelui, au fost foarte imprudente. Regele a priceput greşeala şi a plecat la vânătoare supărat foc. Maniu în schimb a fost foarte abil, lăsând să se acrediteze ideea că partidele înţelese pentru paza urnelor erau şi cartelate pentru apărarea principiilor constituţionale împotriva unei dictaturi de alcov. În străinătate aşa se crede şi nu este important *ce este* ci *ce se crede că este*. Oricare va fi rezultatul alegerilor, el va fi dezastruos pentru Rege în această privinţă. Chiar dacă Guvernul va lua 40, 50% din voturi. Cu 40% din voturi se poate crea o majoritate — dar pentru un plebiscit trebuie 80%. După alegeri, pentru străinătate „chestiunea abdicării lui Carol" va fi pusă şi încrederea într-însul şi indirect în ţara românească va fi zdruncinată

În afară de situaţia lui politică, Guvernul Tătărescu va întâmpina dificultăţi serioase şi de ordin tehnic — povesteşte înainte Barbu Ionescu. Mai întâi dificultăţi mari pentru plăţile furniturilor militare, fiindcă lipsesc devizele. Statele occidentale nu vor schimba regimul de clearing şi nu vor da drumul disponibilităţilor noastre până ce nu vom plăti toate datoriile. De altmintreli toată chestiunea cu armamentul e un formidabil bluf. Fabricile pe care le-am întemeiat în ţară nu vor fi în stare să producă material pentru mai mult de 2 luni de război. Nu avem stocuri de nici un fel, nici de armament, nici de echipament, nici de aprovizionament, cum au toate ţările serioase. N-avem nici o rezervă monetară în străinătate şi n-am putea trage, în cazul unei complicaţii europene, nici măcar un CEC de 10 000 de livre. Disponibilităţile pe care le-a avut până acum Guvernul sunt datorate devalorizării leului cu 38% şi bunelor recolte întâmplătoare. „Până când va crede lumea minciunile lui Guţă? Se laudă cu conversiunea, dar ai făcut-o dta; a recurs la devalorizare, dar sabotând planul lui Iunian. Până când îl vor crede funcţionarii că le-a plătit lefurile integrale, când în realitate le-a plătit cu un minus de 40%, cota devalorizării? În Anglia opinia publică e câştigată revizionismului. Majoritatea englezilor — ultimele discursuri în Camera Comunelor o dovedesc — nu pricep de ce Imperiul Britanic nu s-ar înţelege cu un popor de 80 milioane de suflete de dragul unor ţărişoare impotente create prin fantezia oamenilor de la Versailles. En-

glezii îşi dau seama că nu pot conta pe State instabile în angajamente şi neputincioase în susţinerea pretenţiilor lor, şi fac mari presiuni asupra Franţei ca să se apropie de Germania şi să se lase de Mica Înţelegere şi de alte bazaconii. De altmintreli şi Franţa începe să-şi dea seama că pe Iugoslavia a pierdut-o şi că alianţa română ţine de un fir de păr. Delbos a plecat foarte supărat din Bucureşti şi faţă de atmosfera pe care a găsit-o nici n-a mai propus pactul de asistenţă mutuală pe care-l avea în buzunar".

Din politica externă, Barbu Ionescu a trecut iar la Rege: „Coane Costică, pentru Rege nu mai e astăzi decât o soluţie — *o împăcare cu Maniu*, şi această împăcare numai dta poţi să o faci! Maniu vrea capul Lupeascăi — dar Regele nu i-l va da niciodată. Să renunţe Regele la Ministerele de Război şi de Externe, să renunţe la orice amestec în Guvern, să redevină Rege Constituţional şi Maniu să se mulţumească cu atât. Ce importanţă va mai avea Lupeasca dacă Regele nu se va mai amesteca în furnituri şi în numiri?"

— „Apoi vezi, dragă Ionescule, cred că Regele va renunţa la astea şi mai greu decât la dna Lupescu!".

Ca să scap de el i-am făgăduit să mă gândesc la o eventuală acţiune de împăcare între Rege şi Maniu — după Sărbători!

———

Un alt glas din Camarilă:

Malaxa a spus ieri lui Fulga că situaţia nu poate dura *şi că tot la formula lui Argetoianu se va veni*. Numai că formula nu mai e de actualitate — adaug eu.

Fost aseară la teatrul cel nou din Piaţa Amzei (Studio-ul Teatrului Naţional). Sală drăguţă. Linii simple, culori şi lumină plăcute. Traducerea unei piese ruseşti *Comedia Fericirii*, de Evreinov. Bine jucată. Totul ca la Paris sau la Londra. Cât drum am făcut de la 1837!

———

19 decembrie. Mâine alegerile! Printr-o circulară a Ministerului de Interne, *toate* întrunirile publice au fost oprite cu începere de ieri seară şi până la 23 decembrie. Binînţeles, circulara e valabilă numai pentru opoziţie — căci întrunirile liberale se vor ţine mai departe, sub ochii îngăduitori ai Jandarmeriei şi ai autorităţilor locale. După câte mi se telefonează din judeţe, acţiunea de intimidare a alegătorilor presupuşi refractari întrece tot ce s-a făcut în alegerile precedente, în această di-

recţie. Oamenii sunt arestaţi cu sutele şi nu sunt puşi în libertate decât după ce remit celor în drept cărţile lor de alegător.

———

Abandonat de toată lumea, Titulescu şi-a găsit un apărător în *Dreptatea*. L-au luat ţărăniştii în spinare, trebuie să-l apere până la sfârşit. Dar aşa cum îl apără mai bine nu l-ar apăra.

Dl Arie, pe care-l mai cheamă şi Napoleon, a scris un lung articol — reprodus *in-extenso* în *Universul* — prin care aruncă asupra coreligionarilor săi toată vina mişcării antisemite! E cam trasă de păr, onorabile Napoleon! Toată vina ovreilor *e că există* şi tot nenorocul nostru e că i-am întâlnit în calea noastră, în mase atât de compacte încât au devenit într-adevăr supărători. Problema evreiască, la noi cel puţin, e cu totul insolubilă — de aceea cei care o învrăjbesc, comit o mare greşeală politică.

———

Ieri a fost înmormântat la Iaşi profesorul universitar Şumuleanu, cel mai credincios discipol al lui A.C. Cuza. Am lucrat cu dânsul la Iaşi, în 1918, în Liga Poporului. Era un om blajin şi cumsecade, un naiv idealist — şi atâta tot. Ziarele naţionale îl ridică astăzi la rangul unui erou. Exagerare pioasă.

A murit ieri şi Niculescu-Ianca (Nicu). A făcut în viaţă de toate, de la boxă şi până la versuri. Pentru versuri avea o facilitate extraordinară şi versifica jucându-se. Odele lui privitoare la Banca Naţională, la conversiune, la reforma agrară, ne-au făcut să râdem la atâtea searbede banchete politice... Pe jumătate ţicnit, de familie boierească prin mumă-sa, avea o mutră simpatică şi n-avea decât prieteni. Fie-i ţărâna uşoară!

———

Maniu a trecut pe la mine să-mi propună să semnăm (câteşipatru, şefii partidelor aliate pentru paza urnelor) o declaraţie prin care facem *direct răspunzători* pe conducătorii Ministerului de Interne de toate nelegiuirile ce se vor aduce mâine la îndeplinire cu prilejul alegerilor, în toată ţara — fiindcă ele nu vor fi decât consecinţa ordinelor primite de la centru. Prin această declaraţie ar fi urmat să ne angajăm la aplicare de sancţiuni îndată ce împrejurările ni le-ar fi îngăduit. Am observat lui Maniu că cuvântul de sancţiuni putea avea un înţeles diferit în mintea

noastră şi în a lui Zelea Codreanu. Prin sancţiuni noi înţelegem deferire la Justiţie, pe când amicul Zelea poate să înţeleagă şi un glonte de revolver. Eu nu-mi puteam lua răspunderea, alături de Zelea Codreanu, pentru eventualele sancţiuni brutale ce nu erau deloc excluse. Maniu, care nu se gândise la metodele de sancţiuni gardiste, a priceput şi a renunţat la ideea lui.

———

20 decembrie. Azi-dimineaţă a început votarea pentru Cameră. Ziua de ieri, ultima a campaniei electorale, a fost relativ liniştită. N-au fost omorâţi decât vreo doi oameni şi răniţi vreo 10, într-o încăierare, la Vinţul de Jos, în judeţul Alba. S-au ciocnit naţional-ţărăniştii cu liberalii.

În rezumat, campania electorală n-a provocat tulburările aşteptate. Câteva capete sparte şi chiar câţiva morţi — vreo 3–4 în tot — dovedesc desigur o înteţire a patimilor şi o înăsprire a moravurilor faţă de stările de acum câţiva ani, *dar de o atmosferă revoluţionară*, cu care s-a ameninţat Guvernul, nu poate fi vorba. Garda de Fier, care se lăuda că va trece peste orice îngrădiri ale dreptului de întrunire şi de propagandă, s-a supus smerită la toate ordinele Poliţiei. Partidul Naţional-Ţărănesc s-a mulţumit şi el cu scrisorile domnului prezident. Până azi-dimineaţă se poate spune că succesul e de partea Guvernului. Vom vedea ce va fi azi.

———

În legătură cu propunerea de ieri a lui Maniu, ziarele de azi-dimineaţă publică textul scrisorii trimisă lui Franasovici de către dl prezident. După ce înşiră ilegalităţile comise în diferite judeţe — pe categorii — dl prezident încheie cu următoarea frază:

„Menţinerea şi continuarea măsurilor ilegale implică evident răspunderea dvs politică şi personală".

O scrisoare aproape identică a fost trimisă lui Franasovici şi de Gh. Brătianu. Din partea lui Zelea Codreanu n-a ieşit nimic prin gazete.

Eu unul n-am scris nimic. Mai întâi fiindcă consider asemenea ameninţări inutile. Sancţiunile se aplică după împrejurări şi puteri; să te lauzi cu ele dinainte (de cele mai multe ori degeaba) e lucru copilăresc. Apoi, fiindcă nu pot blama acţiunea lui Franasovici: dacă aş fi fost ministru de Interne, aş fi făcut şi eu ca el!

Regimul parlamentar şi sufragiul universal nu sunt tolerabile decât *îndrumate*, aşa cum o facem noi de când ne bucurăm de ele! E desigur

o porcărie şi de aceea sunt pentru suprimarea unui regim ce nu poa-te funcţiona decât pe bază de fraudă şi de minciună.

———

Ieri-dimineaţă a fost sfeştania noului Palat pe care Regina Elisabeta l-a clădit în mijlocul Parcului Naţional pe terenul obţinut de la slugărnicia conjugată a Primăriei şi a Băncii Naţionale. Regele şi lumea oficială. Pe mine „prietena" mea Elisabeta nu m-a poftit. A poftit în schimb pe Kaufmann. S-a redactat şi un act festiv semnat de toţi cei prezenţi în care se aduc mulţumiri domnului *inginer* A. Scanavi „Şambelanul A.S. Regale" pentru devotamentul şi zelul ce l-a pus în desăvârşirea construcţiei! Lipseau dna Lupescu şi dna Doletti, ca familia să fie complectă!

———

21 decembrie. Azi-dimineaţă la ora 6 am fost deşteptat de telefon. Un prieten de la Ministerul de Interne mi-a dat următoarele informaţii asupra rezultatelor alegerilor sosite la acea oră: Guvernul 32%, Garda de Fier 22%, naţional-ţărăniştii 18%. După zece minute telefonul meu a încetat din viaţă. La orele 9 1/2 am trimis pe Copăceanu la Interne, după informaţii. Copăceanu s-a înapoiat cu vestea că orice comunicare din partea Ministerului a fost suprimată, că toate cifrele alegerilor erau comunicate numai lui Franasovici şi secretarului general Sergiu Dimitriu, *şi că rezultatul general al alegerilor va fi comunicat la orele 5 p.m.* Era vădit că Guvernul nu obţinuse cele 40% urmărite şi că îi trebuiau câteva ceasuri ca să „aranjeze" lucrurile. În cursul dimineţii au apărut câteva foi cu *date fragmentare*. Foile favorabile Guvernului, anunţau însă *fără nici o documentare în sprijin*, şi numai ca să facă atmosferă şi să pregătească matrapazlâcul pus la cale, că Guvernul obţinuse 41,5% din voturi.

La ora 4,15 p.m. mi-a telefonat Gh. Brătianu (telefonul meu după numeroase insistenţe fusese repus în funcţiune la ora 3 1/2) o veste de o importanţă capitală. Iată cuvintele lui Brătianu: „Am întrebat pe Sergiu Dimitriu la telefon, despre rezultate şi mi-a spus că azi-dimineaţă *părea că* Guvernul are 40%, dar că rezultatele sosite de atunci au modificat situaţia, *că Guvernul a căzut sub 40% şi că pare că nu se va mai putea ridica până la această cotă*".

Imprudentă mărturisire!

Să aşteptăm până diseară!

Încolo, nu se ştie încă nimic. Cota celorlalte partide *depinde* bineînţeles de „tripolările" voturilor de la Interne.

Brătianu m-a mai întrebat dacă n-ar fi cazul — vorbea şi în numele lui Maniu — să adresăm un imediat protest Guvernului. Am răspuns că părerea mea era *să nu facem nimic până nu se vor da rezultatele oficiale*. Nu putem protesta decât pe baza unor acte pozitive. Nu pe zvonuri şi pe informaţii de ordin personal. *Am avea aerul să ne milogim să nu ni se fure voturile*. Am impresia că Guvernul — şi din nenorocire şi Regele — s-au încurcat rău. Îmi rezerv părerea până la deznodământul comediei ce se joacă la Interne. Oricare ar fi soluţia, situaţia îmi pare gravă, de pe acum. Dar nu pot să o judec până nu voi avea toate elementele.

---

22 decembrie. Guvernul n-a publicat rezultatele oficiale nici ieri la ora 5, după cum făgăduise, nici la ora 7 1/2 — cum se angajase la ora 5 — nici chiar azi-dimineaţă. E fără precedent în analele noastre politice. Rezultatul alegerilor a fost până acum totdeauna dat în vileag până cel mult a doua zi după amiază. Dar mai este încă ceva fără precedent în politica românească: *Guvernul a pierdut alegerile*! Şi astfel se explică tăcerea lui. Aseară nu mai încăpea nici o îndoială că lista liberală („lărgită"!) nu luase 40%. Ţărăniştii calculau că cota Guvernului era de 35,7%; cei de la Ministerul de Interne mărturiseau înfrângerea dar nu o precizau. Se vorbea la ureche de 36%. Între timp s-a pus la cale tot ce omeneşte a fost posibil pentru complectarea numărului de voturi. Nu s-a putut însă face nimic: trebuiau peste 150 000 voturi; de unde să le ia? În nădejdea unei minuni care să se întâmple peste noapte, *dar mai ales pentru a nu demoraliza alegătorii chemaţi să aleagă azi Senatul*, Guvernul a ţinut până acum (sunt orele 12) toate rezultatele secrete. Nimeni nu-şi cunoaşte exact situaţia. Faţă de o asemenea samavolnicie, Maniu ne-a propus (grupul celor 4) să trimitem o delegaţie la Ministerul de Interne şi să cerem publicarea rezultatelor, protestând în acelaşi timp energic împotriva întârzierii. Înainte de a trimite delegaţia, Maniu a telefonat lui Franasovici ca să-l prevină. Ministrul de Interne a răspuns că rezultatele vor fi publicate la amiază, şi că „domnul Maniu va fi satisfăcut de cele ce se vor publica". Am rămas înţeleşi că dacă nici la amiază nu se vor publica rezultatele, să trimitem somaţia şi protestarea.

Din câte se ştie până acum, cele mai multe voturi, după Guvern, le are Garda de Fier — apoi, foarte aproape, naţional-ţărăniştii.

La ora 12 1/2 primesc vizita lui Şoneriu, care vine de la Franasovici. Îmi confirmă înfrângerea Guvernului. După Franasovici, Guvernul are 36%, sau poate mai puţin. Noi avem 5 deputaţi. Să ne mulţumim şi cu atât: voturile pe care nu ni le-a dat Garda de Fier, ni le-a furat Guvernul. Franasovici a mai spus lui Şoneriu că Ministerul de Interne n-are nici o obligaţie să dea sau să publice rezultatul alegerilor. Aceste rezultate sunt oficial concentrate la Comisia Superioară Electorală ce lucrează pe lângă Ministerul Justiţiei. După ce verifică toate actele şi desăvârşeşte calculele legale, Comisia dă rezultatele, în genere după câteva zile. Datele Ministerului de Interne sunt date oficioase, transmise de prefecţi. Într-adevăr că până acum Ministerul de Interne publica cifrele sale, a doua zi după alegeri. Nu era însă o obligaţie, ci o complezenţă. De data asta Ministerul n-a crezut de cuviinţă să facă un act de complezenţă pe spinarea Guvernului — şi atâta tot. Şoneriu era la Franasovici când a telefonat Maniu şi a aflat astfel şi el că rezultatele Ministerului de Interne vor fi publicate înainte de ora 13.

Ministerul de Interne şi-a publicat în fine datele. Ele sunt false. Într-adevăr după comunicarea făcută presei, Guvernul n-ar avea numai 35%, nici 36% cât a mărturisit Franasovici, ci 37%. Comisia de la Justiţie va restabili însă cifrele exacte. Pare că Guvernul n-a trecut de 35,7%. Nici pentru celelalte partide datele nu sunt exacte. Avem şi noi 5 mandate, lucrul se confirmă.

A murit Ludendorf, după o grea operaţie la vârsta de 72 de ani. Cu dânsul dispare cel din urmă mare general (?) din războiul mondial. Pe sicriul lui au depus şi englezii o coroană.

---

23 decembrie. La Palat şi în lagărul guvernamental domneşte panică şi deznădejde. Guţă a fost primit în audienţă *marţi dimineaţa la orele 6*, şi a pus pe Suveran în cunoştinţă cu întinderea dezastrului. Deşi o orientare definitivă nu va fi posibilă decât după ce se vor cunoaşte cifrele exacte şi numărul precis al reprezentanţilor aleşi, în fiecare partid — din câte se ştie astăzi, situaţia poate deja fi conturată, în modul următor:

1. Nici un partid nu are majoritatea în Cameră.
2. Nici o combinaţie *posibilă* de partide nu poate da o majoritate.

Nici liberalii (cu vaidiştii şi iorghiştii lor), plus naţional-creştinii, plus partidele mici — nici naţional-ţărăniştii, plus gardiştii, plus partidele mici (e vorba şi într-un caz şi în altul de partidele mici simpatizante cu fiecare grup) nu pot întruni cele 186 de voci necesare.

3. Alegeri noi sunt excluse căci ar da o majoritate zdrobitoare Gărzii de Fier, ieşită moralmente victorioasă — şi cu ce avânt! — din alegerile săvârşite.

Şi astfel stând lucrurile, descurcă-te Majestate! N-ai vrut Guvern totalitar când te-am sfătuit eu şi puteai să-l faci; fă-l acum împotriva formidabilelor curente ce s-au manifestat în alegeri. Fă-l sprijinit pe Armată, căci altă ieşire n-ai — nesocotind înţeleapta vorbă a lui Thiers: „Se poate face orice cu baionetele, în afară de a te aşeza deasupra-le".

Pe unde ai să scoţi cămaşa, iubite Majestate? Şi nu numai pe a d-tale, dar şi pe a Duduiei?

———

Cenzura a oprit orice ştire din judeţe dar încep oamenii să sosească la Bucureşti şi să povestească. S-a furat ca în codru. S-au oprit sate întregi să voteze. S-a bătut, s-a sechestrat şi s-a omorât. Milea îmi istoriseşte cele întâmplate la Târgu Mureş. O masă compactă de unguri, o vale întreagă cu 4–5 000 de voturi a fost oprită prin cordoane de jandarmi să meargă spre oraş, să voteze. Câteva sute au căutat să treacă totuşi dar sub pretext de rebeliune, jandarmii au făcut uz de armă, au ucis doi şi au rănit grav şapte alţii. La Orhei în Basarabia, din peste 50 000 de alegători înscrişi n-au votat nici 20 000. La Bucureşti, întregului personal al tramvaielor, bănuit de gardism, i s-au luat cărţile de alegător. La Sălaj s-au oprit 8 000 de cărţi de alegător. Şi aşa mai departe. Dar ce să le mai înşir aci. Şi sunt numai cele aflate în prima zi după alegeri. Să faci numai porcării şi să nu ajungi la nici un rezultat e de neînchipuit. Chiar şi în cifrele de la Bucureşti s-au făcut tot felul de matrapazlâcuri. Ni s-au luat voturi nouă (din puţinele ce mai scăpaseră!) şi s-au dat la Iunian ca să-l scoată la 2%. Ni se răsplătea şi unuia şi altuia atitudinea din timpul luptei — participarea mea la pactul cu Maniu şi neparticiparea lui Iunian.

———

August Filip, secretarul meu care a candidat la Tighina s-a înapoiat şi el. A fost arestat, tăvălit prin noroi, pus în imposibilitate să se mişte. În tot judeţul a fost o urgie...

———

Zelea Codreanu nu s-a mulţumit cu declaraţiile făcute înainte de alegeri în materie de politică externă. A doua zi după alegeri, în îmbătarea primelor clipe după impresionantul succes obţinut de Gardă, dânsul a revenit asupra chestiunii „la megafon". În rezumat, şeful Mişcării Legionare a mai spus: „Victoria este a noastră. În curând ea va fi completă. Îndată de ce vom fi stăpâni pe ţară, vom pune pe toţi politicienii care au contribuit să aducă România în mizeria în care se află, să construiască o autostradă de la Bucureşti la Berlin!"

Excelentă declaraţie, care va contribui să lămurească situaţia. Dacă nici după aceasta Regele nu se va hotărî să facă ce are de făcut (e foarte greu acum, o ştiu), îl vor hotărî stăpânii noştri de la Paris.

———

Dan Sărăţeanu a fost la mine aseară cu o scrisoare a unui om de încredere al său din Covurlui, care putuse lua cunoştinţă de o circulară a Căpitanului adresată cuiburilor gardiste. Prin această circulară se ordona legionarilor să se considere mobilizaţi de îndată după sfârşitul alegerilor *oricare ar fi fost rezultatul acestora, şi gata de plecare* la primul ordin. Încotro, circulara nu specifica. Sărăţeanu era foarte emoţionat de această circulară, eu mai puţin. Dar mai ştii?

———

Rezultatul alegerilor a fost primit cu o bucurie generală de întreaga opinie publică, trebuie să o constatăm. Mai întâi din cauza universalei antipatii de care se bucură Guvernul Tătărescu. Apoi, şi faptul trebuie subliniat, din cauza succesului Gărzii de Fier. Simpatia de care se bucură Mişcarea Legionară nu e datorată *decât reacţiunii împotriva regimului de necinste şi de corpuţie sub care trăim, de sus şi până jos, şi la toate treptele autorităţilor publice*. Lumea e sătulă de atâta mârşăvie şi aruncă — nu fără dreptate — toată vina asupra Regelui. De o lună de zile, în toate straturile sociale, omul cel mai înjurat nu e Tătărăscu, e Regele. Va putea oare Regele recâştiga puţin din simpatia publică? Numai prin acte radicale îndreptate împotriva sperţarilor care mişună în jurul său, şi înainte de toate împotriva dnei Lupescu, acuzată pe drept sau pe nedrept de a fi *capul răutăţilor*.

———

Azi-dimineaţă conferinţă la Asociaţia Marii Industrii şi Finanţe (Clubul Miliardarilor) cu Kaufmann şi cu Max Auschnit. Trebuia să fie

prezent şi Malaxa, dar n-a venit fiind bolnav de gripă. De fapt, Asociaţia e finanţată de Malaxa, de Auschnit şi de Kaufmann. Kaufmann a propus cumpărarea imobilului închiriat pentru Asociaţie de la Regina Elisabeta, pe preţul de 17 milioane. Am priceput astfel rostul invitării lui, la inaugurarea noului Palat al Reginei... Auschnit a fost de acord. A rămas să-şi dea avizul şi Malaxa. Treaba lor... Eu am cerut şi obţinut modificarea statutelor pentru a putea face din Asociaţie o adevărată instituţie culturală. Numai pentru a prezida dejunuri şi a patrona două baluri pe an n-aş putea rămâne în fruntea ei...

---

24 decembrie. A.C. Cuza întrebat dacă Partidul Naţional-Creştin ar fi dispus să colaboreze cu Guvernul Tătărescu în vederea alcătuirii unei majorităţi în Cameră, a dat acest nostim răspuns: „De 60 de ani aştept acest fericit moment, să văd un Guvern român trântit în alegeri, şi eu să-l scap? Nu, nu, nu mor eu cu el, să moară singur înaintea mea!"

O nouă întorsătură în repartiţia mandatelor; se pune chestia dacă ele trebuie proporţional împărţite între partide *pe ţară* sau *pe judeţe*. Deosebirea este mare în ce priveşte rezultatele finale. Repartiţia pe judeţe e în avantajul partidelor mari, cea pe ţară în al celor mici. În prima ipoteză noi, Gh. Brătianu şi Iunian nu luăm fiecare decât 1 mandat, pe când în a doua numărul mandatelor pentru fiecare variază între 5 şi 16. Lupu, preşedintele Comisiei Centrale Electorale (care urmează a decide) ne-a cerut, tuturor şefilor de partide, câte un memoriu. Am redactat pe al meu azi-dimineaţă şi cred că am dovedit, cu texte în mână, că repartiţia trebuie făcută pe ţară. În acelaşi sens au depus memorii, după câte ştiu, în afară de Averescu, Gh. Brătianu şi Iunian — şi Clime în numele Partidului „Totul pentru ţară", prejudiciat şi el faţă de liberali, în ipoteza repartiţiei pe judeţe. Practic, chestia nu are mare importanţă căci sunt convins că noua Cameră nu se va întruni.

Alaltăieri-seara, miercuri, a ars Teatrul Eforiei. Era premiera unei noi reviste a lui Tănase şi sala era plină. Focul a izbucnit pe scenă, însă din fericire nu s-a întins repede aşa încât oamenii au putut evacua sala, fără să se înregistreze prea mari nenorociri. Au fost numai câţiva contuzionaţi şi pe jumătate striviţi. În graba de a fugi spectatorii şi-au pierdut paltoanele iar multe cucoane pantofii. După evacuarea sălii, tavanul s-a prăbuşit. Două garderobiere au fost prinse sub moloz şi ucise. Sunt singurele victime ale catastrofei.

Greu lovit a fost însă şi Tănase care a pierdut toate costumele şi toate recuzitele revistei. Se zice că ar avea o pagubă de peste două milioane. Om bun şi simpatizat, va fi probabil despăgubit. Directorii generali ai teatrelor şi al Teatrului Naţional, preşedinţii diferitelor asociaţii dramatice şi literare, publică azi-dimineaţă un călduros apel către public în ajutorul încercatului şi popularului artist. Probabil că îi va veni în ajutor şi Statul. Eforia era asigurată pentru 40 milioane lei — dar Tănase nu.

Franasovici a înaintat Regelui un lung raport prin care arată că nu mai poate garanta siguranţa Statului deoarece „gardismul" a pătruns până şi în rândurile administraţiei. S-ar fi hotărât numirea unui general activ în fruntea Siguranţei Generale şi angajarea a doi artişti de la „Intelligence-Service" din Londra, ca consilieri tehnici pentru reformarea Poliţiei şi serviciilor dependente. Au pierdut cu toţii capul, hotărât!

Oxigen.

Deşi au pierdut capul, vor să dea impresia că sunt voinicoşi. Cum toată lumea — până în anturajul miniştrilor — vorbeşte de plecarea Guvernului, s-a dat aseară un comunicat prin care se aduce la cunoştinţa iobagilor români că pe la sfârşitul lui ianuarie vor fi convocaţi la Bucureşti toţi prefecţii, toţi primarii capitalelor de judeţe şi toţi şefii de serviciu într-o mare conferinţă. Scopul acestei conferinţe ar fi „schimbarea ritmului administrativ în toată ţara" (??!!).

Caraghioşii!!

---

26 decembrie. Ziua de ieri a fost o zi de emoţie. Deja alaltăieri-seară mi se spusese că oamenii Guvernului, profitând de o redaţie confuză a Legii Electorale voiau să scoată majoritară lista Guvernului! Legea spune la articolul cu buba că „lista care va întruni 40% *faţă de listele celelalte* va fi declarată majoritară etc." Nu încape îndoială că Legislatorul a înţeles „40% *din voturile exprimate*", dar a mai omis să mai înscrie în text aceste trei cuvinte. Un geniu guvernamental ar fi conchis, cel puţin astfel mi se spunea, că printr-o interpretare strictă a textului sus citat, lista guvernamentală trebuia declarată majoritară fiindcă obţinuse *40% din voturile opoziţiei*!! După această stranie interpretare, un

partid ar fi putut obține majoritatea numai cu 20% din totalul voturilor! N-am dat nici o atenție zvonurilor care circulau alaltăieri-seară — dar iată că ieri-dimineață am fost aproape oficial informat că Guvernul se gândeşte serios la această soluție şi că s-ar fi hotărât chiar, în cazul în care Comisia Centrală Electorală ar fi respins interpretarea propusă, *să promulge un decret-lege interpretativ al Legii Electorale, în sensul dorit*!

O asemenea procedură ar fi fost curată nebunie şi ar fi dovedit că şi Regele şi Guvernul au pierdut de tot capul. Măsura ar fi fost nu numai stupidă dar şi complect nelegală, căci decretele-legi nu pot fi promulgate decât în baza unui mandat al Parlamentului sau a unei necesități imperioase. Lumea n-ar fi înțeles. Mai iute ar fi înțeles — şi poate chiar mulți ar fi aprobat — supresiunea regimului parlamentar printr-un decret, odiosului regim parlamentar, dar *o escrocherie electorală prin lovitură de Stat*, niciodată. Toată dimineața de ieri m-am întrebat care va fi reacția opiniei publice şi a partidelor de opoziție. Pe la ora 3 după amiază am aflat, în fine, că Guvernul renunțase la proiectele sale, şi m-am mai liniştit.

Ca măsură pentru zăpăceala care domneşte Sus, avem suspendarea ultimului decret-lege privitor la înaintările în Armată. Acest decret-lege, opera lui Paul Teodorescu, care a lucrat direct sub inspirația Regelui, a nemulțumit adânc toate straturile ofițereşti. Mai mulți generali s-au dus la Vodă şi i-au expus cât de excitate erau spiritele în Armată şi ce progrese făcea propaganda gardistă printre ofițeri. Regele a dat imediat înapoi, decretul-lege a fost suspendat „până la votarea legii de către Parlament (?!)" *iar domnului general Paul Teodorescu i s-a acordat un concediu de 3 luni.*

Dna M.G. mi-a povestit o vizită pe care a făcut-o la Nolică Tătărescu, fratele lui Guțius. Un palat. Dna M.G. a fost minunată de toate bogățiile pe care le-a văzut acolo. Lux de nabab. Pe când era în vizită, a sosit un piano-forte de 150 000 lei, o „mică" atenție a soțului pentru soție. Acum cinci ani mureau de foame la Craiova...

Palatul lui Beizadea Vițel, fiul lui Mihai-Vodă Sturdza, e la ordinea zilei fiindcă va fi în curând doborât[1]. Un prieten al lui Victor Antonescu — probabil a pus în circulație cu acest prilej următoarele stihuri:

Când Palat făcut-a Sturdza
Cel supranumit Vițel,
Par-că avuse o presimțire
C-o să stea un bou în el!

---

27 decembrie. Fierberea în jurul distribuirii mandatelor parlamentare a durat şi ieri. Fel de fel de zvonuri, din toate părțile, care dovedeau că în preajma Guvernului nu se renunțase la ideea constituirii unei majorități! Enervarea a fost mare şi ieri, în toate partidele.

În fine, aseară Comisia Centrală Electorală a pus capăt agitațiilor, hotărând:

1. Că nici o grupare nu putea fi declarată majoritară fără să întrunească 40% din totalul voturilor exprimate;
2. Că în asemenea caz (în lipsă de grupare declarată majoritară) toate grupările (listele) au drept la un număr de mandate proporțional cu numărul total de voturi *pe țară* (atribuirea pe țară, nu pe județe);
3. Că grupările care nu au întrunit 2% pe țară nu au dreptul să participe la repartiția mandatelor.

Azi şi în zilele următoare se vor face calculele pe baza acestor principii şi se vor proclama rezultatele.

Mi s-a povestit de o partidă de poker la Duduia, în care a fost „o întâlnire" între Gavrilă Marinescu şi Urdăreanu. După o licitare animată, Gavrilă a cerut 80 000 de lei; Urdăreanu a primit şi a cerut plus 80 000 — adică în total 160 000 lei. Gavrilă „a ținut", şi au abătut cărțile: Urdăreanu avea secvența regală iar adversarul său „carré" de aşi. O sută şaizeci de mii de lei pe o carte, când cu câțiva ani înainte împuşcai francul — iată una din minunile „Restaurației"! Trăiască Regele brelanului!

În fine, iarna — de azi-noapte ninge. Pentru câmp e minunat, numai de ar ninge în toată țara.

---

28 decembrie. De toate ne-om putea plânge sub domnia Regelui Carol al II-lea, dar de lipsa de distracții, nu! De şapte ani de când ne ține în continuă excitare şi enervare, nervii noştri au ajuns în stare de

[1] Ministerul Afacerilor Externe se va muta în noul palat construit în spatele actualului care va fi doborât îndată ce cel nou va fi gata.

paroxism şi nu-i mai putem stăpâni. De ieri după amiază, de la mic şi până la mare, lumea petrece înjurând! Pe Maiestatea Sa bineînţeles! Căci ceea ce a făcut ieri a întrecut toate aşteptările.

Abia mă sculasem de la dejun, a venit Blumenfeld la mine, speriat şi tremurând să mă anunţe că „avem" un Guvern Goga şi să mă întrebe dacă trebuie să părăsească Bucureştii imediat sau nu, de frica lagărului de concentrare! L-am liniştit în ce priveşte lagărul de concentrare, şi i-am spus că Guvernul Goga nu putea fi decât o născocire sau o glumă. M-a asigurat că nu era nici glumă, nici născocire, că Regele sosise de la Sinaia la ora 10 şi la ora 11 primise pe Goga în audienţă şi-l însărcinase să formeze noul Guvern. Nu-mi venea să cred urechilor! Oricât îl simţeam pe Rege de încolţit, nu puteam să cred că-şi pierduse cu totul capul!

Pe când vorbeam cu Blumenfeld mi se telefonează că audienţa lui Goga a fost anunţată oficial şi la Radio! Am rămas tâmpit, am luat telefonul la rândul meu şi am chemat pe Goga: — „E adevărat că te-a însărcinat Regele să faci Guvern?" — „Aşa ceva. Dar e o situaţie imposibilă, excesiv de grea, şi apoi alegerile din nou pe vremea asta! Am spus Regelui că-mi trebuie 48 de ore de reflecţie. Îi voi da răspunsul până miercuri seară"[1] — „Ţi-a pus vreo condiţie?" — „Nici una". I-am urat să-l lumineze Dumnezeu şi am închis telefonul. Ce era să-i mai spun?

Înainte de a veni la mine, Blumenfeld văzuse pe Maniu, pe Gh. Brătianu, pe Iunian — şi nici unul nu ştiuse nimic despre lovitura proiectată şi n-a aflat-o decât după săvârşirea ei. Mai mult, Blumenfeld pretindea că nici Tătărescu n-a ştiut nimic. Se poate, dar nu-mi vine să cred. În tot cazul Dinu Brătianu n-a ştiut nimic căci la orele 11 fusese la mine (luasem întâlnire pentru afacerile „Stelei Române" pe care trebuia să le discutăm, el ca preşedinte al Băncii Româneşti, iar eu ca al „Stelei") şi atingând în treacăt şi politica mi-a mărturisit că Guvernul nu mai putea sta dar că el sfătuise pe Rege şi pe Tătărescu *să mai amâne cu câteva săptămâni criza*, ca să se mai calmeze spiritele. Pe când şeful Partidului Liberal îmi vorbea astfel, *Goga era deja la Palat*!

Alaltăieri dimineaţă 26 decembrie a apărut un comunicat al Palatului, informându-ne că Regele plecase din Bucureşti încă de sâmbătă seara. N-au trecut 24 de ore şi Regele şi-a schimbat hotărârea. Un nou comunicat ne-a informat aseară că Majestatea Sa s-a înapoiat la Bucureşti şi şi-a reluat reşedinţa în Capitală (acelaşi comunicat prin care ni

[1] Blumenfeld îmi spusese: „A chemat pe Goga şi vrea repede Guvern. Totul va fi gata *până miercuri seară*".

s-a adus la cunoştinţă audienţa lui Goga). Ce s-a întâmplat nou între sâmbătă seara şi duminică seara ca să hotărască pe Rege să se arunce brusc în criză de Guvern? N-a aflat decât duminică că liberalii nu aveau majoritatea în Cameră? De ce nu mi-a telefonat mie să i-o spun, căci eu o ştiam de marţi! S-a întâmplat un singur lucru: publicaţia declaraţiilor lui Maniu, în fruntea *Dreptăţii,* prin care *cerea plecarea Guvernului Tătărescu în 24 de ore*! Să se fi supus Regele acestei injoncţiuni?

Dar ce să mai căutăm cauzele care au determinat pripitul gest al fantezistului veleitar! Am risca să ajungem pe urmele lor până unde nu ne-ar mai răbda nasul şi nervii... Să ne mulţumim să însemnăm aci cum au decurs faptele, ca să afle şi urmaşii noştri cum se făcea politica sub Regele Carol Curvarul. Tătărescu a fost duminică la Sinaia cu un automotor să raporteze Regelui asupra situaţiei definitive a mandatelor în noua Cameră, pe baza încheierilor Comisiei Centrale Electorale — şi asupra altor chestiuni la ordinea zilei. Audienţa a fost cordială[1], dar Regele s-a arătat foarte butonat asupra planurilor sale imediate. Tătărescu i-a repetat că demisia sa îi era la dispoziţie (o mai dăduse chiar marţi, după ce sosiseră rezultatele alegerilor); Suveranul n-a acceptat-o însă, a spus primului său ministru să se mai gândească că se va mai gândi şi dânsul — şi s-au despărţit. Tătărescu s-a înapoiat la Bucureşti şi Urdăreanu l-a rugat să-l ia şi pe dânsul cu automotorul său. Tătărescu habar nu avea că Urdăreanu mergea la Bucureşti ca să convoace pe Goga pentru a doua zi la Palat! N-a aflat-o decât ieri şi era să-i vină damblaua!

Ieri-dimineaţă Regele a sosit în Bucureşti şi la ora 11 l-a chemat pe Goga. Goga a stat două ceasuri la Palat şi a ieşit însărcinat cu formarea noului Guvern...

Tot ieri după amiază Regele a primit pe generalul Antonescu. Generalul Antonescu a demisionat din Armată de mai bine de o lună, de când a fost sărit la Comandament de corp de armată activ şi numit la un Comandament teritorial, dar demisia lui nu a fost încă rezolvată. Acum câteva zile Antonescu a făcut un nou raport cerând să i se permită de urgenţă demisia: Garda de Fier îl aştepta ca să-l numească în fruntea partidului („Totul pentru ţară") în locul lui Zizi Cantacuzino. Spre marea mirare a multora — nu a mea — generalul Antonescu a ieşit de la Palat *ministru eventual în Cabinetul Goga* !!!

---

[1] Destăinuiri făcute de Tătărescu unui prieten comun.

Azi-dimineață comunicat al Guvernului în care fără a se vorbi de demisie se spunea că rezultatul repartiției mandatelor în noua Cameră, rămas definitiv, *a creat o situație nouă care urmează a fi examinată.* Toată după amiaza de ieri și seara au fost continue pertractări între miniștrii aflători în București și între aceștia și Dinu Brătianu. Tătărescu consideră *că a fost torpilat* prin manevra Regelui, și atât dânsul cât și toți liberalii sunt furioși și nu vor să audă de un eventual concurs de dat lui Goga. De ieri, acțiunile lui Tătărescu sunt jos de tot în partid și s-au urcat iar ale lui Dinu Brătianu. Partidul Liberal pentru moment nu mai e Tătărescu, ci Dinu, și acesta e hotărât să-și plătească toate polițele. Față de un Guvern Goga, *toate* grupările politice se arată ostile. Despre naționali-țărăniști și Maniu nu mai încape nici vorbă, și asemenea despre Garda de Fier. Zelea și gardiștii sunt chiar convinși că Goga a primit mandat să distrugă Garda, și că s-a angajat să o facă. Ei mai declară că vor răspunde la violență prin violență.

Gheorghe Brătianu a trecut pe la mine să mă informeze că generalul Antonescu a fost la dânsul să-l convingă să intre în combinația Goga. Generalul Antonescu recrutor al Regelui pentru un Guvern de înaltă fantezie, iată un fapt neașteptat! Până acum câteva zile Antonescu înjura pe Rege de-l spurca, iar Regele, de câte ori i-am vorbit de Antonescu se strâmba și l-a urmărit cu antipatia lui până l-a adus la demisie. A fost destul o audiență — ieri — pentru ca irascibilul general să se supună și să se prefacă în mâță blândă. E drept că din audiența generalului de Brigadă, Antonescu a ieșit general de Divizie... Avem caractere, în România, nu e vorbă!

Gheorghe Brătianu a refuzat orice colaborare cu Goga. Mai șovăitor a fost Vaida, pe care l-au vizitat și Antonescu și Goga, dar până în cele din urmă a rămas și dânsul în rezervă. Iorga caraghiosul a felicitat pe Rege de modul cum a rezolvat criza (aceleași felicitări i le adusese și acum o lună pentru a doua formațiune Tătărescu) și a condiționat adeziunea sa de a lui Vaida.

Pe la ora 3 1/2 a apărut un comunicat al lui Tătărescu prin care își anunță demisia, primirea ei de către M.S. Regele și mai sună o dată din trompetă „pentru onor“ față de gigantica operă înfăptuită în patru ani de guvernare. Păcătosul îndrăznește să vorbească de *„roadele“* acestei guvernări! *„Roade“* pentru partizani și pentru întreaga gașcă a Guvernului — căci s-au îmbogățit toți furând...

Din cercurile lui Gh. Brătianu și lui Maniu s-a zvonit că Franța *a pus veto* la formarea unui Guvern Goga. O asemenea rușine ne-ar mai lipsi! Că francezii sunt furioși, nu încape îndoială, dar nu-mi vine să cred că vor împinge obrăznicia până la o nouă intervenție în afacerile noastre.

Pe la ora 6 îmi telefonează Blumenfeld cu o voce emoționată: „Totul s-a sfârșit, Guvernul Goga s-a făcut, pecetluit printr-o mare trădare național-țărănistă: Armand Călinescu, Vasile Rădulescu, Virgil Potârcă și Dinu Simian au intrat în Guvern“.

———

Malaxa a fost ieri la ora 4 la mine. Era și el mirat de formula găsită de Rege și mai ales de repeziciunea cu care a fost declanșată și rezolvată criza. Pretinde că n-a știut nimic. A văzut în ziua de Crăciun pe Tătărescu și l-a întrebat despre situația politică, rugându-l să-l lămurească confidențial în interesul multiplelor sale întreprinderi industriale. Tătărescu i-a spus textual: „Corpul electoral mi-a dat un picior în spate și trebuie să trag consecințele. Demisia mea e la dispoziția Regelui. Voi pleca peste o zi, peste 10, peste câteva săptămâni, când va voi Regele. Cred că *după Sărbători,* Regele va examina serios situația. Pentru moment continuu“. Bazat pe aceste declarații, care amânau în tot cazul criza până după Anul Nou, Malaxa a plecat liniștit la Sinaia. A doua zi, duminică, nesimțindu-se bine și având puțină temperatură n-a ieșit din casă și s-a scuzat la partida Regelui de duminică seara, la care e poftit în permanență (!), cu atât mai mult că știa că nimic interesant nu era la ordinea zilei. Luni dimineața, când s-a sculat, a aflat că Regele plecase la București în cursul nopții, pe neașteptate. „Mirat, m-am informat și n-am putut afla nimic. Primul meu gând a fost că se întâmplase o încurcătură externă. Am telefonat lui Auschnit, care luase parte la partidă. Auschnit nu știa nici el nimic. Regele păruse liniștit și voios toată seara și nu spusese nimic. Am plecat imediat la București și am aflat și eu ce ai aflat și dta!“.

— „Bine, dar cum îți explici lucrurile?!“ — „Nu-mi explic nimic, dar pricep că Regele joacă ca un jucător care are *asul de atout* în mână — *asul de atout* ești dta, coane Costică — și sigur de ziua de mâine, își permite să *blufeze* astăzi (!!!). Tot la dta se sfârșește piesa, dle Argetoianu!“ — „Se poate, dar să nu fie prea târziu. Deocamdată se joacă cu focul. Și mâine, dacă va veni acel mâine în care să facă apel la mine, nu voi mai putea să-l scap!“.

I-am arătat apoi că pe cartea lui Goga își compromitea și ultima șansă, aceea a Guvernului de autoritate pe care i-l recomandasem în

noiembrie şi care, după manifestaţia formidabilă a alegerilor în favoarea lui Maniu şi a Gărzii de Fier nu mai era posibil, pentru moment. Un Guvern de dictatură sau de autoritate nu se poate face *împotriva întregii opinii publice*. Un asemenea Guvern trebuie să fie consimţit, cel puţin *de o parte* a opiniei publice, şi nu poate fi impus cu sila. Dacă, după cum mi se spune, se merge la alegeri noi, oricât ar încerca Goga, nu va putea obţine mai multe voturi ca Tătărescu, ba chiar va obţine mai puţine, iar Garda de Fier va lua ea prima de 40%[1]. L-am rugat cu insistenţă să meargă *imediat* la Vodă, să-l roage să nu-şi piardă capul şi să cumpănească situaţia în linişte, *căci nimic nu-l zorea*. Mi-a promis că se va executa, dar că îi era frică că demersul său nu va avea nici un rezultat: era prea târziu şi nu mai era nimic de făcut!

Malaxa a avut dreptate. După plecarea lui şi după vizita lui Gh. Brătianu, am primit din partea lui Blumenfeld comunicarea mai sus notată, iar seara la ora 10 — după mai multe zvârcoliri în mocirla politică, Guvernul Goga a depus jurământul!

———

29 decembrie. Deşteptându-mă azi-dimineaţă m-am întrebat dacă visez sau dacă n-am priceput bine cele întâmplate! Un Guvern Goga-Cuza, în conjunctura noastră internă şi mai ales externă, e ceva aşa de iverosimil încât nu mă pot obişnui cu o idee atât de absurdă! Şi totuşi *este*. Ziarele dau amănuntele depunerii jurământului şi a mascaradei întregului Guvern care s-a dus după depunerea jurământului să se închine în biserica Visarion! E doar Partid Naţional-Creştin! Te pomeneşti că Goga va propune şi lui Dumnezeu un loc de ministru, fără portofoliu, alături de A.C. Cuza.

Aseară până târziu şi azi-dimineaţă ploaie de informaţii şi de zvonuri. Se va publica imediat un decret-lege[2] prin care Legea Electorală va fi modificată în sensul că partidul sau gruparea, care în alegeri va avea cel mai mare număr de voturi (fără nici o limită, fie şi numai 20%) va fi declarat majoritar, va obţine 75% din locuri, restul de 25% rămânând a se împărţi între celelalte partide sau grupări.

[1] Nu ştiam în acel moment că Regele acordase lui Goga scandaloasa şi periculoasa modificare a Legii Electorale, prin decret-lege *ilegal*, modificare menită să escrocheze o majoritate chiar cu 20% din totalul voturilor.

[2] Pe ce bază? Guvernul Tătărescu a fost autorizat printr-o lege să promulge decrete *în materie financiară şi economică*. Dar nici măcar acest mandat nu mai poate fi invocat în *regimul actual legal*, deoarece a fost dat Guvernului Tătărescu şi nu altuia şi de un Parlament care a fost dizolvat şi înlocuit prin altul.

Se mai spune că mâine vor fi suprimate *Adevărul*, *Dimineaţa* şi *Lupta* — că mai mulţi „jidani notorii" vor fi arestaţi (ca gest simbolic!), că se va înlocui cenzura prin controlul ziarelor şi suprimarea lor la prima abatere, că se va interzice ovreilor de a face comerţ în comunele rurale (!), că se vor retrage brevetele de vânzare a băuturilor spirtoase tuturor „jidanilor", că li se va interzice dobândirea oricărei proprietăţi în afară de oraşe (ce devin Constituţia şi tratatele?) — că se vor institui în fine lagăre de concentrare în care vor fi trimişi toţi cei ce vor ridica glasul împotriva Regelui, eventual cu Maniu şi cu Zelea Codreanu în frunte! Sunt, desigur, foarte multe exagerări, dar e cert că Goga şi-a luat faţă de Rege angajamentul *să desfiinţeze pe Maniu şi Garda de Fier*! Vom vedea! Garda de Fier a şi anunţat că la violenţe va răspunde prin violenţe.

———

De ieri bursa e în mare scădere, de asemenea şi leul în bursa neagră. Ovreii vând pe capete şi cumpără pe orice preţ devize, ca să plece. După veştile care ne vin, avem o presă detestabilă în Franţa şi în Anglia. Ovreii au mobilizat toată presa din Occident împotriva noastră.

———

Ca să ascundă ruşinea trădării lichelelor din Partidul Naţional-Ţărănesc, Guvernul a luat pompoasa titulatură de „Guvern al Uniunii naţional-creştină-ţărănească"!! Ieri-seară se mai căuta „o lichea" pentru Ministerul Agriculturii. Locul este încă disponibil. Era să trădeze şi să intre în Guvern şi D.R. Ioaniţescu: se publicase chiar numele lui în ultima listă. Licheaua a renunţat însă, în speranţa că Goga se va înţelege cu Vaida şi că va putea intra în Guvern pe uşa mare! Tratativele cu Vaida continuă; la vaidişti opiniile sunt împărţite şi nu s-a ajuns încă la nimic. Probabil că se va ajunge la o înţelegere, Vaida nu mai are nimic de pierdut. Dacă va primi Vaida, va primi şi Iorga să stea alături de „prietenul" său Cuza! Dacă pe calea asta se va întări Guvernul, e altă chestiune.

———

Cu un ceas înainte de formarea Guvernului, Pangal a telefonat lui Mirto să-l întrebe dacă intrarea lui Ioaniţescu în Minister era fapt împlinit. Întâmplător n-a dat peste Mirto, absent, ci peste dna Mirto care în naivitatea ei a răspuns: „Cum? Ioaniţescu e ministru? Atunci e şi bărbatu-meu, căci trebuia să intre amândoi"! Preţioasă mărturie! Ce lu-

me! Se vede că Mirto, mai deştept, a hotărât pe Ioaniţescu să mai aştepte, până se va înţelege Vaida cu Goga. Aseară, Vaida nu prea părea însă dispus să stea de vorbă; era supărat pe Goga, fiindcă „încercase să-i fure oamenii"! I-o fi trecut supărarea peste noapte! „La nuit porte conseil".

La naţional-ţărănişti e mare supărare. Defectele lui Armand Călinescu, Potârcă, Vasile Rădulescu şi Simian (care încă în cursul nopţii au fost excluşi din partid) au zdruncinat coeziunea partidului. Se vorbeşte de „laşarea" lui N. Costăchescu, lui Gică Măcărescu, lui Mih. Ghelmegeanu. Gr. Gafencu, *căruia i s-a oferit Ministerul de Externe*, a refuzat. Se zice că organizaţiile din Dâmboviţa şi din Vlaşca ar trece în bloc la Goga... dar câte nu se spun!

Blumenfeld a văzut pe Armand Călinescu. Licheaua vorbeşte de „tragice ezitări", de „luptă de conştiinţă" (!) şi declară că „nu putea să nu răspundă la apelul Regelui, în interesul ţării"! (Bietul „interes al ţării", care se invocă totdeauna pentru justificarea porcăriilor!). Charmant Armand a mai povestit lui Blumenfeld, cu vocea tremurândă de emoţie, că el e „omul de încredere" al Regelui în Guvern. Regele l-a chemat aseară şi i-a spus: „Eşti ministrul *meu* la Interne şi contez pe dta ca să împiedici Guvernul să facă nebunii!". Bietul Rege, şi biată Ţară!

Dramele minore: Puiu Pleşea a cheltuit o avere să facă partid lui Goga în Dolj. Acum vine Potârcă şi-i ia apa de la moară. Căci şeful Vergică „pretinde Doljul" deoarece toată organizaţia îl urmează, zice el.[1] (Acelaşi lucru îl pretind de altmintreli şi ceilalţi transfugi.) Puiu Pleşea e disperat. Ce o să fie alegerile şi ce o să fie guvernarea lui Goga în judeţe se poate judeca după numirile de prefecţi făcute azi-noapte. La Cernăuţi a fost numit bătăuşul de Robu, cel condamnat la moarte de gardişti; cum se va purta el cu partizanii lui Zelea Codreanu, se poate ghici. Şoneriu îmi povesteşte pe de altă parte că a sosit azi-dimineaţă de la Suceava (unde a fost ales ieri senator al colegiilor comunale!) cu

[1] Inexact, Organizaţia naţional-ţărănistă din Dolj a rămas intactă şi a ales ca şef, după plecarea lui Potârcă, chiar aseară, pe I.B. Georgescu.

dl Cârlan, noul prefect al judeţului. Dl Cârlan sosise istovit la gara Burdujeni, venise pe jos din oraş, fiindcă la acea oră matinală singurele două birje pe care le întâlnise erau conduse de jidani, şi *dânsul nu se urcă în trăsură condusă de jidani*! Sâmbătă îşi închide obloanele ca să nu vadă pe jidani plimbându-se pe stradă! Iată omul chemat să cârmuiască în pace, o populaţie compusă în bună parte de ovrei! De altminteri, Tilică Ioanid, noul subsecretar de la Interne a declarat azi cui vrea să audă, că va face *alegeri barbare*!

Se zice că noul Guvern va numi câte un comisar al Guvernului la toate băncile şi societăţile industriale cu capital străin. Ce vor zice Franţa, Anglia şi Italia — ca să nu mai vorbesc de Germania — despre această măsură de control a instituţiilor în care sunt interesate!

Se mai zice că se va proceda la o revizuire a tuturor încetăţenirilor şi că ovreii străini vor fi expulzaţi în masă. Dar unde vor fi trimişi?

Se zice, se zice...

Se zice că singurul care a avut vânt de combinaţia Goga, pe care Regele o rumina în sânul său, fără să se deschidă nimănui, a fost Ostrovski, ministrul Sovietelor[1] — pe ce cale, mister — şi că a pus în curent pe Titulescu care n-ar fi plecat în ajunul Crăciunului la Viena, decât ca să poată telefona liber la Paris şi să asmută presa împotriva noului regim. Se poate. Intimii lui Titulescu pretind însă că paranoicul a plecat ca să consulte medici, căci nu se simţea bine deloc.

La liberali depresiune mare. Nu se săturaseră cu 4 ani de guvernare şi tabără acum toţi pe Tătărescu în vina căruia pun schimbarea bruscată de Guvern. Tătărăscu, ca să-şi justifice înfrângerea în alegeri, ar fi afirmat duminică Regelui, că această înfrângere ar fi fost consecinţa lipsei de concurs din partea Jandarmeriei, a Armatei, a magistraţilor şi a multor funcţionari contaminaţi de gardism. A arătat Regelui că Garda de Fier a pătruns adânc în Armată *şi că situaţia era alarmantă*. A izbutit să alarmeze şi pe Rege, dar în loc să obţină cum spera *puteri discreţio-*

[1] Mai sunt care spun că au ştiut de dânsa şi au lucrat activ la realizarea ei: Wieder (reintrat în graţii) şi Gigurtu, devenit de curând omul de afaceri al dnei Lupescu.

nare pentru dânsul, a provocat violenta reacţie a veleitarului care s-a aruncat în braţele lui Antonescu şi în ale lui Goga. Şi de unde numai *mângâia un plan, a hotărât într-o clipă să-l pună în executare*. E un fapt acum bine stabilit, că Guvernul n-a ştiut nimic de deplasarea Regelui de la Sinaia la Bucureşti, luni dimineaţa. La Bucureşti n-a ştiut decât Gavrilă, în ultimul moment, care a primit singur pe Rege la gară. Motivul deplasării, Tătărescu şi Guvernul nu l-au aflat decât după ce audienţa lui Goga a fost cunoscută. Toţi invidioşii lui Tătărescu, în partid, se răzbună acum împotriva favoritului căzut în dizgraţie...

Deşi Regele a lăsat pe Tătărescu să cadă ca o balegă, i-a trimis totuşi colanul Ordinului Carol (!!!)[1] şi un splendid portret cu o călduroasă dedicaţie de recunoştinţă „pentru devotata şi prieteneasca colaborare de patru ani".

Atât în Partidul Liberal cât şi în celelalte situaţia nu se va lămuri definitiv decât în câteva zile.

---

30 decembrie. Am trimis Regelui următoarea telegramă de Anul Nou:

„Mulţumind respectuos Majestăţii Voastre *pentru măgulitoarea atenţie*, o rog să binevoiască a primi urările mele credincioase şi devotate pentru anul ce vine".

„Măgulitoarea atenţie" nu se referea bineînţeles la nesocotirea mea în rezolvarea atât de neaşteptată a crizei de Guvern, ci la trimiterea unei cărţi de felicitare (cu reproducerea unei aquarele de Ştiubei, reprezentând noul yacht cumpărat cu banii contribuabililor) — pentru Anul Nou.

Curentul de azi-dimineaţă publică scrisoarea adresată de Armand Călinescu lui Mihalache, în momentul de a intra în Guvernul Goga. Javra invocă principiile sale dinastice, vorbeşte de posibilitatea realizării „câtorva" din punctele programului naţional-ţărănesc şi înainte de toate de *principiile sale dinastice* călcate în picioare de „noua direcţie" (Maniu) a partidului, *căruia dânsul*, rămâne credincios!!! Călinescu justifică publicarea scrisorii sale prin faptul că Mihalache, printr-un manifest adresat aderenţilor săi din Argeş, a calificat cum merita — cu „expresiuni tari", zice dl Armand — actul de trădare săvârşit de zisul domn.

---

[1] Inexact. A trimis numai portretul...

Pangal a avut aseară o lungă conversaţie cu Boncour, consilierul Legaţiei franceze şi adevăratul agent politic al Franţei în România, peste capul lui Thierry...

Francezii sunt dezolaţi şi furioşi. Pentru ei, Guvernul lui Goga sau al Gărzii de Fier e totuna. Orice *încredere* în politica României e suspendată. Declaraţiile noului Guvern, a spus Boncour, sunt satisfăcătoare, şi în acest sens au fost raportate şi la Paris — dar e puţin probabil ca ele să fie luate în serios în Franţa. *Se va aştepta ca faptele să confirme vorbele*. Pentru moment, *rezervă*. În Apus, se consideră situaţia ca fundamental schimbată. Primele repercusiuni se vor simţi pe terenul economic şi financiar. Pentru moment, nici un credit, *nici o înlesnire de ordin financiar sau comercial nu va mai fi acordată României în Franţa, Anglia şi Statele Unite*. Furniturile militare, în Franţa şi în Cehoslovacia vor fi sistate până la noi ordine. Toate angajamentele luate de Delbos, în consfătuirile lui cu Tătărescu şi cu Antonescu (Victor) rămân literă moartă.

La Paris au ieşit ediţii speciale cu „Le coup d'Etat en Roumanie" în manşetă. Presa, în Franţa, Anglia şi Statele Unite e deplorabilă, cu toate citatele mai binevoitoare din câteva ziare mai rezervate, reproduse în *Universul* şi în *Curentul* de azi.

După Boncour, situaţia raporturilor internaţionale ale României devine foarte precară: Guvernul Goga nu va avea curajul să se dea de partea Axei Berlin–Roma, şi va declara — forţat — că se menţine în tradiţia vechii politici, aşa încât nu va avea nici sprijinul Germaniei şi Italiei care vor fi decepţionate, nici al Puterilor democratice, care vor fi pierdut încrederea în politica Regelui Carol.

Pangal a mai aflat una bună, dar nu de la Boncour. Titulescu — complectamente înnebunit — ar fi scris la Paris că „slugile" Thierry şi Boncour trebuiesc numaidecât rechemate de la Bucureşti, *altfel, el, Titulescu va împăca Germania cu Rusia şi le va aduce să semneze un tratat de alianţă*!! Efectul la Paris a fost dezastruos — pentru Titulescu! Ultimele manifestări ale lui Titulescu sunt de altminteri manifestările unui nebun, toate. Se spune că înainte să plece la Viena s-ar fi pus în genunchi înaintea doctorului Paulian (alienatul) şi ar fi început să plângă...

Lichelismul ziarelor noastre e neîntrecut. Toate, chiar cele care până ieri înjurau pe Goga şi pe Cuza, îi laudă azi sau declară că noul

Guvern trebuie aşteptat la treabă, spre a fi judecat — şi această atitudine nu e dictată decât de frica să nu fie suspendate sau suprimate. În *Universul* de azi-dimineaţă, sub proprie semnătură, Popeştele copleşeşte cu lauri şi cu laude pe generalul Antonescu „ostracizatul“ care a învins. Dacă o citi Regele ditirambicul articol, s-a curăţit domnul general fost ostracizat.

Ziarele *Adevărul*, *Dimineaţa* şi *Lupta* au fost suspendate cu începere de azi prin jurnal al Consiliului de Miniştri. Blumenfeld a venit la mine fiert, să mă întrebe dacă nu cred că va fi arestat. L-am liniştit; sunt într-adevăr convins că voinicoşii noştri de paradă nu vor împinge teatrul până acolo.

Cu acest prilej Blumenfeld mi-a mărturisit în fine că *Adevărul* (cu anexele lui) a fost cumpărat de fraţii Guţă şi Nolică Tătărescu. Nu ştie dacă cu banii lor (asta în nici un caz!) sau cu ai partidului dar în tot cazul pe numele lor. Pare însă că gazetele sunt ale partidului şi că în această afacere, fraţii Tătărescu nu sunt decât oameni de paie. Mâine — mi-a spus mai departe Blumenfeld — zece societăţi *româneşti* („Petroşani“, „Lupeni“, „Letea“ etc.) dependinte de Banca Românească vor adresa Ministerului de Interne cererea de ridicare a suspendării *Dimineţii* şi *Adevărului*, dovedind prin documente că proprietatea ziselor ziare *e a lor* şi că în personalul lor redacţional şi administrativ nu mai sunt decât *români neaoşi*. Bubi Brănişteanu şi Blumenfeld şi-au dat chiar astăzi demisiile din posturile ce ocupau.

Dejunat astăzi la Nicu Condiescu cu Tavi şi cu Veturia Goga. Nu-i văzusem încă de când fuseseră hirotoniţi. Fericirea Veturiei Goga făcea plăcere; mi-a căzut în braţe şi m-a pupat pe amândouă feţele. Tavi mai rezervat, dar fericit şi el — deşi cam caraghios: încă unul care n-are mutră de prim-ministru! Ce era să-i spun? I-am spus şi eu că mă bucur ca prieten, de bucuria lui şi-l felicit că şi-a văzut visul cu ochii, deşi ca om politic nu pot aproba formula! A părut mirat, dar apoi, foarte cordial, s-a pus pe şuetă. Era foarte mândru de suprimarea celor trei ziare jidăneşti şi ne-a silit să ascultăm la radio textul jurnalului Consiliului de Miniştri, redactat de dânsul şi debitat în acel moment la radiodifuzor de către dra Rebreanu, cu scârbosul ei glas.

Am întrebat pe Goga dacă ştie că *Adevărul* şi *Dimineaţa* aparţin liberalilor şi mi-a răspuns că nu prea ştie, dar că crede că e aşa ceva. I-am spus atunci că mâine va primi cererea societăţilor româneşti etc. (a se vedea mai sus) — informaţie care l-a interesat foarte mult şi a provocat din partea sa declaraţia că în asemenea caz va da imediat drumul celor două ziare. E un exemplu al uşurinţei cu care lucrează amicul Tavi. Rezultatul nesăbuitei măsuri va fi următorul: larmă mare în toată presa din Apus pentru *suprimarea ziarelor democratice din România*, urmată de o larmă şi mai mare peste două zile în aceeaşi presă pentru a celebra *înfrângerea dictaturii* — căci nimeni nu va cunoaşte sau nu va ţine seamă la Paris, la Londra şi la New York de dedesubturile afacerii şi de motivele reale ale revenirii asupra unei măsuri de autoritate. Contradicţia e totdeauna regretabilă şi un Guvern — chiar când n-are pretenţii de dictatură — trebuie să evite să dea înapoi.

Dl prim-ministru O.G. mi-a mai dat câteva informaţii care pun la punct sau dezmint unele zvonuri răspândite ieri. Nu va aresta pe nimeni, nici un ovrei. Nu va face lagăre de concentrare. Nu va modifica Legea Electorală prin decret regal şi va face alegerile *pe baza actualei legi*. Se pare că în această privinţă *ar fi vrut* să schimbe legea prin decret (în sensul arătat în paginile precedente) dar că n-a obţinut consimţământul Regal.[1] Alegerile vor avea loc mai târziu, pe la sfârşitul lui martie sau aprilie, Camerele actuale urmând să fie dizolvate numai cu câteva zile înainte de 17 februarie, data convocării lor. Până atunci se vor face alegeri complecte, toate consiliile comunale urmând să fie dizolvate imediat, inclusiv al Bucureştilor. L-am întrebat dacă crede că Regele îl va sacrifica pe Donescu, şi mi-a spus că l-a sacrificat deja, dar că primar nu va fi K.K. Brăesku, cum s-a spus. Tot e bine!

N-am putut vorbi mai mult în mijlocul cuconetului şi al copiilor. Va veni la mine să stăm prieteneşte de vorbă despre toate şi mă roagă să-l ajut cu sfaturile mele (!!!) —„Mergi şi la Maniu?“ — „Niciodată!“

L-am mai întrebat dacă numeşte pe Blaga subsecretar la Externe, şi la răspunsul său afirmativ i-am replicat: „Ai să superi pe Iorga!“ — „Dă-l în p.m.!“ a încheiat savurosul poet.

Ultimele evenimente au pus în fierbere toate partidele. Tratative strânse între georgişti şi vechii liberali, care probabil se vor termina

[1] Dacă într-adevăr şi până la urmă nu se schimbă Legea Electorală, va fi greu Guvernului să obţină 40% din voturi, chiar cu „alegeri barbare“.

printr-o împăcare generală. Vaida e adânc mâhnit de faptul că Regele nu l-a chemat pe el[1] să formeze Guvernul naționalist și l-a chemat pe Goga și se vorbește de o apropiere între Maniu și dânsul. Se zice chiar că Vaida ar încerca să împace pe Maniu cu Regele, că Maniu s-ar retrage din nou la Bădăcin, că Vaida ar fi și el din nou ales șef al Partidului Național-Țărănesc!! Dar ce nu se zice! Se mai zice că Garda de Fier nu se va mai prezenta în viitoarele alegeri și că va da toate voturile sale lui Maniu, ca să bată Guvernul! Cine va trăi va vedea!

Ultim ecou al alegerilor:

Înainte să se termine cu depunerea listelor de candidaturi, Franasovici s-a pomenit într-o dimineață cu dna Thierry („la pauvre Nadine!") care a venit să-i ceară cu insistență în numele ei și al prietenei sale Vota, un loc pentru Radu Polizu! Soția ministrului Franței mergând să cerșească un loc pentru peștele doamnei Vota Blank — iată ceva neașteptat, un mic fapt care dă și el măsura anarhiei morale în care ne zbatem. Pe lângă frăția lor de rasă (dna Thierry e născută Rotschild) cele două dame sunt prietene intime și au socotit probabil că tot le era permis în această țară a Valahilor. A doua zi, Thierry s-a dus la Ministerul de Interne și a cerut scuze pentru incalificabila intervenție. „Ma femme est une gaffeuse, tout le monde sait ça!" — sunt cuvintele cu care reprezentantul Franței și dulcele soț dotal și-a încheiat vizita la Franasovici. Radu Polizu, bineînțeles a rămas de căruță. Mi se spune că s-ar fi înscris la Goga, acum. Cu inima la antisemiți și cu... restul în casa jidanului Blank, tipul e reprezentativ al speței lui[2].

---

31 decembrie. Primit scrisoare de la Breasta, a nins și acolo bine. Un strat de 20 centimetri acoperă semănăturile. Cel puțin să avem pâine.

Citit în *Universul* de azi-dimineață ordinele de zi date Armatei de Anul Nou, de către Rege și generalul Antonescu. Al Regelui e o peltea prin care Suveranul face un apel-quasi disperat la fidelitatea soldaților și ofițerilor. Al lui Antonescu e o bucată de literatură mediocră, cu pre-

[1] Se vede că l-a considerat prea ramolit și nu putea să-i încredințeze noi alegeri!
[2] Gura lumii, rea, spune că Radu Polizu se ține și cu Vota Blank și cu Nadina Thierry. A dat iama în Israel...

tenții, cu evocări istorice ce sună fals și cu o totală lipsă de sinceritate. Omul care poate scrie *așa,* și nu poate închierba două buchii mai bine, e un mediocru. Încă unul asupra căruia mi se pare că ne-am înșelat.

Regele a mai dat un ordin de zi și „Străjerilor". Aceeași banalitate de gândire și de expresie ca în cel adresat Armatei.

Ziarele publică textul telegramelor schimbate între Istrate Micescu, Krofta, Stoiadinovici și Rustii Aras. Nu publică — pentru ce? — și textul telegramelor schimbate între București și Paris, căci trebuie să fi fost. Telegrama adresată de Micescu lui Krofta e scurtă, lipsită de cordialitate. Noul nostru ministru spune textual *„că se vede obligat"* să afirme că „va respecta *obligațiile* existente", că „va lucra pentru pace" și că speră să aibă în curând prilejul să întâlnească pe colegul său cehoslovac, cel mai târziu la adunarea trimestrială a miniștrilor Micii Înțelegeri. Nici un cuvânt călduros nici pentru Cehoslovacia, nici pentru Mica Înțelegere. Răspunsul lui Krofta mult mai lung e și mult mai călduros, aproape ditirambic, cu mărturisiri de pasionată fidelitate pentru România și pentru Mica Înțelegere.

Interesant e și răspunsul lui Stoiadinovici care vorbește de alianța celor două țări și nici nu pomenește de Mica Înțelegere.

Ziarele de azi-dimineață mai reproduc și un interviu al lui Goga acordat foii londoneze *Evening Standard,* jurnal secundar. Tavi vorbește de dragostea sa pentru Anglia și caută să explice acțiunea lui antisemită îndreptată împotriva ovreilor străini care au copleșit tot în România (!). Deși Goga a turnat o vadră de apă în paharul lui de vin, interviul nu ne va atrage multe simpatii în Anglia.

De altminteri, presa franceză, engleză și americană continuă să fie ostilă noului Guvern, ceea ce n-ar fi nimic — dar se ridică și împotriva țării, ceea ce e mai supărător.

Deși Ministerul Goga nu împlinește astă seară decât 3 zile de existență, opinia publică l-a judecat și condamnat. Cea mai bună dovadă e că curentul șmecherilor spre dânsul s-a oprit. În afară de primii transfugi de la național-țărăniști, băgați în Guvern, n-au mai trecut alții. Ghelmegeanu, Gafencu și Măcărescu, pe care „se conta", au dezmințit

public trâmbiţata lor adeziune. Nici Costăchescu, pe care Potârcă s-a dus să-l aducă de la Iaşi cu tren special, nu mai mişcă. Vaida şi vaidiştii au refuzat şi ei definitiv orice concurs Guvernului Goga şi se îndreaptă spre vechea lor matcă.

Costică Angelescu a întâlnit pe Pangal şi i-a spus că răspunsul lui Vaida e următorul: „Dacă dl Goga îi cedează Preşedinţia Consiliului, va putea sta de vorbă cu dânsul, pentru o colaborare!". Angelescu a mai povestit lui Pangal că i s-a propus cu insistenţă, lui, Ministerul de Finanţe, dar că în afară de orice consideraţie politică, ar fi o nebunie din partea sa să intre într-o combinaţie efemeră şi nebună, menită prăbuşirii fie numai din cauza proiectelor anarhice financiare care se ventilează. Fără să mai vorbească de ostilitatea cercurilor financiare din Occident.

Examinând situaţia politică în urma neaşteptatelor evenimente care s-au desfăşurat de luni şi care ne-au buimăcit un moment, putem ajunge la câteva concluzii cu privire la Guvernul pe care ni l-a hărăzit Domnul în acest nenorocit sfârşit de an. Ele se pot grupa sub două rubrici, a *aparenţelor* şi a *dedesubturilor*.

Aparenţele.

Guvern de autoritate, dar încredinţat unor oameni fără autoritate. Guvern de mână tare, fără mână şi supus mai departe fluctuaţiilor demagogiei electorale. Un Guvern de autoritate şi de mână tare nu trebuie înfiinţat *în spirit de vrajbă şi de vrăjmăşie, ci în spirit de împăciuire şi de linişire.* Un regim de autoritate care începe prin persecuţiile de clasă şi de rasă, e dinainte condamnat la prăbuşire. Singurul imbold care a împins pe Rege în alegerea lui Goga a fost frica de Maniu şi de Garda de Fier. Cunoştea neîmpăcata ură a lui Goga pentru Maniu, şi şi-a zis că un partid ideologic înrudit va putea înfrânge mai uşor Garda de Fier decât unul ideologic opus. Bătaie pe zvastică, în loc de război civil. Socoteala era exactă în principiu, dar nu şi în practică. Aşa cum sunt înarmate părţile, Maniu şi Garda vor ieşi învingători din această luptă, iar nu Goga şi Cuza. Preocupat numai de patimile şi de interesele lui proprii, Regele şi-a bătut joc de formula de guvernământ pe care i-am dat-o şi care nu avea în vedere *o luptă, ci binele obştesc* — şi a sabotat-o. A dat briciul pe mâna maimuţei în speranţa că va tăia beregata adversarilor săi. Regele nu numai că a sabotat formula de Guvern bazată pe autoritatea lui, dar a prăbuşit această autoritate însăşi, prin simplul fapt că *a coborât personal în luptă.* Ce încredere vor mai putea avea oamenii, în viitor, într-un Guvern de autoritate, după ce incapabilii şi necinstiţii chemaţi astăzi să exercite această autoritate vor fi terfelit-o în mocirlă? Guvern de autoritate cu un nescrupulos ca Savu la Finanţe, cu un dobitoc ca Gigurtu la Industrie, cu un zăpăcit ca Micescu la Externe şi cu o lichea ca Armand Călinescu la Interne?[1] *Guvern de atac împotriva unor adversari detestaţi şi temuţi, da, — Guvern de autoritate în înţelesul înalt şi moral al cuvântului, nu.*

Dedesubturile.

În alcătuirea Guvernului Goga, Regele a urmărit desigur crearea unui instrument de atac şi de apărare, *dar a mai urmărit şi altceva.* A urmărit o nouă polarizare a Partidului Naţional-Ţărănesc. Alături de Armand Călinescu, pivotul întregii mişcări, a sperat să rupă de la Maniu–Mihalache mult mai mulţi decât a rupt. A fost aproape sigur că va rupe pe Costăchescu, pe Ghelmegeanu, pe Măcărescu, pe Gafencu, pe Sauciuc Săveanu şi pe mulţi alţii. A crezut chiar un moment că va rupe pe Halipa. Dar şi aci socotelile lui au dat greş. Planul lui era (şi este încă) ca îndată ce în jurul lui Călinescu s-ar fi strâns un lot de fruntaşi ţărănişti destul de însemnat, să dea peste cap pe Goga (sub pretextul exigenţelor internaţionale) şi să încredinţeze Chiorului Preşedinţia Consiliului. La apelul lui Armand Călinescu, prim-ministru, Regele e convins că tot Partidul Naţional-Ţărănesc va răspunde *şi că Maniu şi Mihalache vor rămâne singuri.* Visul Regelui e să-şi domesticească astfel şi Partidul Naţional-Ţărănesc, cum şi-a domesticit pe cel liberal — şi

[1] Nu-ţi vine să crezi ochilor citind numirile publicate zilnic în gazete. La Finanţe, pe lângă sperţarul de Savu, s-a numit subsecretar de Stat, un arhitect (?), Enescu, un gheşeftar şi un monoman care ne pisează de ani de zile cu memorii utopiste prin care preconizează introducerea „monetei reductibile" prin devaluarea ei progresivă (!!!) — şi ca secretar general un tânăr cu degetul în gură a cărui singură însuşire e de a fi nepotul lui Tilică Ioanid. La Justiţie s-a numit secretar general un Murgăşeanu (nu Nicu), un ţigan sadea, ignorant şi afarisit, până mai acum un an *şeful romilor* din România! La Muncă, pe lângă beţivul de George Cuza, s-a numit tot secretar general, escrocul de Al. Cusin. Şi aşa mai departe. Toţi *băieţii* cuzismului au ajuns subsecretari de Stat. Doctorul Ilie Rădulescu, escroc notoriu, dat afară de la Primăria Capitalei, e pe punctul să fie numit ministru la Roma (!!!), ca răsplată pentru serviciile aduse partidului prin foaia lui de şantaj *Porunca Vremii.* Să sperăm că Majestatea Sa ne va scuti cel puţin de această ruşine, până în cele din urmă!

alternând la putere pe cele două lichele, Guţă Tătărescu şi Armand Călinescu, să-şi facă mendrele!

Planul Regelui e frumos, dar mi-e frică că nu se va realiza. Pentru moment s-a realizat un singur lucru: *demonetizarea autorităţii Regale* — aceasta este un rezultat câştigat. Pentru rest cine va trăi va vedea. Dumnezeu, care ne-a scăpat de multe, ne va feri şi de regimul *corupţiei rotative*.

Cu aceste reflecţii, *dureroase dar nu descurajante*, închei însemnările mele pe anul 1937. Ce ne va aduce 1938? E soarta ţării în joc.

(*Urmează volumul al IV-lea, 1938*)

INDICE*

— nume de persoane —

* Întocmit de Cristina Arvatu.